

Møte tirsdag den 31. mai kl. 10

President: K a r i L i s e H o l m b e r g

D a g s o r d e n (nr. 86):

1. Innstilling fra sosialkomiteen om ny arbeids- og velferdsforvaltning (Innst. S. nr. 198 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 46 (2004-2005))
2. Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Bjarne Håkon Hanssen om ventetidsgaranti for behandling av barn og ungdom som er psykisk syke (Innst. S. nr. 212 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:68 (2004-2005))
3. Innstilling fra kommunalkomiteen om mangfold gjennom inkludering og deltakelse (Innst. S. nr. 185 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 49 (2003-2004))
4. Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Signe Øye, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, Reidar Sandal og Sigvald Oppebøen Hansen om introduksjonsprogram for utlendinger som har arbeid som religiøse forkynnere i Norge (Innst. S. nr. 184 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:27 (2004-2005))
5. Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Per Sandberg, Arne Sortevik og Karin S. Woldseth om tiltak for å fremme integrering (Innst. S. nr. 183 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:93 (2003-2004))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Stortingets anmodningsvedtak nr. 359 (2003-2004) (Innst. S. nr. 213 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004-2005), Del III, kap. 6)
7. Referat

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Øyvind Halleraker. – Andre forslag foreligger ikke, og Øyvind Halleraker anses enstemmig valgt som settepresident for Stortingets møte i dag.

S a k n r . 1

Innstilling fra sosialkomiteen om ny arbeids- og velferdsforvaltning (Innst. S. nr. 198 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 46 (2004-2005))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Framskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 mi-

nutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Beate Heieren Hundhammer (H) [10:04:47] (ordfører for saken): Den nye arbeids- og velferdsforvaltningen Stortinget blir invitert til å vedta i dag, er en etterlengtet reform. Målene er klare: færre på stønad og flere i aktivitet. Brukeren skal få ett sted å henvende seg gjennom en felles førstelinje – en mer effektiv forvaltning slik at ressurser kan frigjøres til arbeidet mot brukerne.

Den nye arbeids- og velferdsforvaltningen er en helt ny organisering hvor brukerne står i fokus. Dagens ordning med et trygdekontor og et sosialkontor forsvinner. Det blir et arbeids- og velferdskontor i alle kommuner. Det vil være brukernes kontaktsted for alle statlige tjenester og for kommunale tjenester, som minimum økonomisk sosialhjelp. Arbeids- og velferdskontoret vil være et samarbeid mellom stat og kommune, men brukeren skal oppleve det som ett kontor. Aetat og trygdeetaten forsvinner. Det blir en ny statlig arbeids- og velferdsetat. Kommunene beholder ansvaret for sosialtjenestene.

Det er ingen lystelig bakgrunn for at denne reformen er nødvendig. Altfør mange personer står utenfor arbeidslivet og mottar offentlig støtte. Hele 700 000, dvs. én av fire, i yrkesaktiv alder står helt eller delvis utenfor arbeidslivet. Skal vi opprettholde vårt velferdssamfunn, er dette en situasjon som ikke er bærekraftig. Det krever at vi må gjøre noe med dagens organisering av arbeids- og velferdstjenester, som ikke er godt nok innrettet mot det å hjelpe folk til arbeid. Den demografiske utviklingen tvinger oss også til å gjøre noe aktivt, fordi den stiller velferdspolitikken overfor nye utfordringer gjennom et økt press på arbeidskraftressursene samt en sterk økning i utgiftene til helse- og omsorgstjenester og pensjoner. Vi trenger flere hender i arbeid.

Behovet for en reform er stort også fordi mange brukere møter en oppsplittet forvaltning som er organisert på tvers av mange brukeres behov. Mange blir gående for lenge på trygd eller sosialhjelp før aktive arbeidsrettede tiltak settes inn. Vi vet at sannsynligheten for varig å falle ut av arbeidslivet øker jo lenger man går passiv. Da er det et problem at dagens samordning for brukere med behov for mange tjenester ikke er god nok. Det at brukerne må løpe fra kontor til kontor og opplever å bli kasteballer mellom tre ulike etater, er en uverdigg situasjon for den enkelte. Ingen skal måtte være tvunget til å fortelle livshistorien sin tre ganger til tre ulike personer.

Målet om å få flere i arbeid og færre på stønad er viktig for å styrke arbeidslinjen, men det er samtidig nødvendig å understreke at arbeid dreier seg om noe mer enn å oppfylle samfunnsøkonomiske mål. Arbeid er en verdi i seg

selv. Det gir sosial forankring og er den beste garantien mot fattigdom og sosial utstøting.

Målet om et enklere system for brukerne og økt tilpasning til brukernes behov er nødvendig for å nå målet om flere i arbeid. Imidlertid er det viktig at dette målet også inkluderer dem som står utenfor arbeidsmarkedet. Det er noen av oss som aldri vil klare å komme seg ut i ordinært arbeid, eventuelt bare i svært begrenset omfang. De skal også få et enklere system å forholde seg til, og et bedre og mer tilpasset tilbud gjennom den nye reformen.

Jeg ser ingen motsetning i dette. Jeg tror at det er både mulig og nødvendig å ha fullt trykk på begge deler. Å få flest mulig ut i arbeid står ikke i motsetning til å bedre tjenestetilbudet til dem som ikke klarer å leve uten offentlig stønad. Samtidig er det nødvendig at flest mulig er i arbeid, for at vi skal kunne opprettholde et godt velferds-samfunn, herunder et sikkerhetsnett for dem som trenger det aller mest.

Målet om en mer helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning handler både om et mer samordnet tjenestetilbud til brukerne og om at arbeidet organiseres slik at en større del av ressursene frigjøres til arbeidet med å få flest mulig ut i aktivitet. Ved en innsparing av administrasjonskostnader er det viktig å sette av tilstrekkelig med ressurser til å produsere gode tjenester til brukerne. Den største økonomiske gevinsten gjennom denne reformen vil komme gjennom reduserte utbetalinger av passive ytelser, som et resultat av at flere kommer seg ut i arbeid.

Proposisjonen foreslår at arbeidsdelingen mellom stat og kommune fortsatt skal være slik den er i dag. Det betyr at kommunene skal beholde sitt ansvar for oppgaver etter lov om sosiale tjenester, videre at det politiske ansvaret for arbeidsmarkedspolitikken forblir nasjonalt og fortsatt får en direkte nasjonal forankring i folketrygdens pensjons- og stønadsordninger. Et bredt flertall i komiteen støtter opp om denne modellen.

Fremskrittspartiet foreslår imidlertid at alle tre etatene samles i én statlig etat med et samlokalisert velferdskontor i hver kommune. Jeg overlater til Fremskrittspartiet selv å argumentere for sin modell, så jeg vil konsentrere meg om å redegjøre for hvorfor regjeringspartiene synes det er riktig med fortsatt innsats fra både stat og kommune. Likeledes overlater jeg til SV og Fremskrittspartiet å argumentere for sitt forslag om å innføre nasjonale normer for økonomisk sosialhjelp som er nasjonalt finansiert, og til SV og Senterpartiet om å utrede en ordning med garantert minsteinntekt.

Det er riktig at kommunene, som er det forvaltningsnivået som står nærmest innbyggerne, også har ansvaret for det nedre sosiale sikkerhetsnettet. Samtidig er det viktig å bevare ansvarskoblingen mellom økonomisk sosialhjelp og andre viktige kommunale tjenester. For å si det slik: Dersom ikke kommunene skulle ha ansvaret for sine innbyggere når de har mest behov for hjelp og er i en akutt økonomisk krisesituasjon, så vet ikke jeg hva vi skal med kommunene. At økonomisk sosialhjelp fortsatt skal være en skjønnsbasert ytelse, slik flertallet i komiteen går inn for, sikrer nettopp at hver innbygger får en individuell vurdering av sin situasjon, og at det sees i sammenheng

med eventuelle andre tiltak som settes i verk. Like lite aktuelt er det å kommunalisere arbeidsmarkedspolitikken eller de regelstyrte rettighetsordningene i folketrygden.

For å sikre brukerne én dør inn til alle tjenester etableres det én førstelinjetjeneste, hvor brukere med sammensatte behov får en fast kontaktperson. Førstelinjetjenesten baseres på forpliktende samarbeid mellom stat og kommune nedfelt i lokale samarbeidsavtaler. Det skal være minst ett arbeids- og velferdskontor i hver kommune som er brukernes kontaktsted. For å kunne gi brukeren raske og helhetlige behovsavklaringer og tjenestetilbud, må velferdsforvaltningens samlede verktøykasse kunne brukes i førstelinjetjenesten og av saksbehandleren som møter brukeren. Brukere med arbeidsevne må raskt få muligheten til å komme inn i arbeidsrettede prosesser. En samling av virkemidlene i en førstelinje vil også kunne føre til et bedre og tettere samarbeid med arbeidsgivere og næringsliv.

Jeg tror stor lokal frihet til selv å finne ut hvordan det enkelte arbeids- og velferdskontor skal organiseres, er en forutsetning for å lykkes. Kommuner er forskjellige, ikke bare i størrelse, men også i forhold til ulike lokale utfordringer som krever forskjellig fokus fra de ulike kontorene. For å sikre fleksible løsninger lokalt er det derfor viktig at proposisjonen åpner for interkommunalt samarbeid, at større kommuner kan ta ansvar for deler av arbeidsmarkedspolitikken, og at stat og kommune skal kunne gjøre oppgaver for hverandre. Stor lokal frihet er også nødvendig for å klare å forene kvalitet og spisskompetanse med et bredt tilbud til brukerne i førstelinjetjenesten.

For å kunne følge opp hver enkelt bruker og sørge for at målet om flere i aktivitet nås, er det viktig at det legges opp til økt bruk av individuelle planer, planer som vil fungere som en sosial kontrakt som viser rettigheter og plikter. Likeledes bør arbeidsrelaterte stønader følges opp av tydelige krav, samtidig som mottakerne sikres helhetlig oppfølging og aktive tiltak.

Sammenslåingen av trygdeetaten og Aetat kommer til å innebære store utfordringer, likeledes etablering av førstelinjetjenesten i samarbeid med kommunene. Men utfordringer er som kjent til for å løses, og det kan bli en positiv opplevelse dersom forholdene legges til rette. Det er de ansatte som kommer til å være det mest avgjørende suksesskriteriet for reformen. Derfor er det nødvendig at det settes inn betydelige ressurser til felles kompetanseheving og felles kulturbygging, likeledes at det settes av tilstrekkelig med midler til omorganiseringen, inkludert utvikling av felles IKT-verktøy.

Kompetanseheving er så viktig at en enstemmig komite syntes det var riktig å forsterke proposisjonen på dette området med to forslag, som går både på behovet for tilstrekkelig med ressurser til kompetansehevede tiltak og på plan for samlet kompetanseutvikling i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen. I en omorganisering er også trygghet på arbeidsplassen viktig. Proposisjonen sier klart at ingen skal miste jobben på grunn av omorganiseringen. For øvrig er omstillingskostnadene anslått til ca. 3 milliarder kr over fem–syv år, men fra Regjeringens side er dette kun et anslag.

Gjennomføringsprosessen er planlagt, og nødvendige lovendringer vil bli fremmet slik at den formelle etableringen av en ny, felles statlig etat kan skje fra annet halvår 2006. Videre er målet at førstelinjetjenesten i det alt vesentlige skal være samlokalisert over hele landet innen 2010.

Regjeringens forslag til ny arbeids- og velferdsforvaltning er først og fremst en organisatorisk reform, som er et viktig virkemiddel for å nå målet om en helhetlig arbeids- og sosialpolitikk. Forslaget må ses i sammenheng med Regjeringens helhetlige strategi for et mer inkluderende samfunn og arbeidsliv, og må sees i sammenheng med bl.a. IA-arbeidet, fattigdomssatsingen og den nye pensjonsreformen.

Regjeringen har i tillegg varslet at det er satt i gang et arbeid med en samlet gjennomgang av virkemidlene som er rettet mot personer i arbeidsdyktig alder. Noen vil kanskje synes det ville være bedre å foreta organisasjonsreformen og virkemiddelgjennomgangen parallelt. Til det er det å si at den reform som vi i dag skal vedta, har en egen effekt, og at både en sammenslåing og kanskje omfattende endringer av virkemidlene på én gang ville blitt en omfattende oppgave.

Til slutt vil jeg få takke komiteen for et godt samarbeid. Det har vært spennende å få jobbe med en av de viktigste arbeids- og velferdsreformene i nyere tid. Jeg gleder meg til å se resultatene.

Britt Hildeng (A) [10:15:13]: Gjennom en årrekke har vi i sosialkomiteen fokusert på problemet definert som kasteballproblematikk. I den forbindelse har vi vært opptatt av at klienter har fått mangelfull eller lite adekvat hjelp fra hjelpeapparatet. Det er klienter som har blitt henvist fra etat til etat, men også klienter som har fått hjelp og ytelser som slår hverandre i hjel. Det er klienter som har vært i kontakt dels med Aetat, dels med trygdeetaten og dels med sosialkontoret. De ulike instansene har stilt opp med det deres etat kunne hjelpe med, eller forsøkt å sende klienten videre til et annet kontor med andre virkemidler.

Kasteballklientene er gjerne personer med sammensatte behov og problemer, og det innebærer ofte at de kan ha ulike kombinasjoner av sosiale, økonomiske og medisinske vanskeligheter. Måten vårt hjelpeapparat er organisert på, innebærer at klienten ofte bare får hjelp til å løse deler av sitt problem, og noen ganger til og med får en hjelp som forsterker andre problemer, fordi organiseringen ikke gir muligheter for å sette klienten i sentrum og dermed finne en helhetsløsning. Erfaringer forteller at den enkelte ofte forblir i en klientsituasjon over lang tid.

Komiteens engasjement i denne forbindelse ble ytterligere forsterket etter valgkampen i 2001, der en for alvor løftet fattigdomsspørsmålet opp på den politiske dagsordenen. Mange konkrete skjebner synliggjorde en fattigdom som for mange var ukjent. Det ble en klar demonstrasjon av at bildet av nasjonen Norge som best i verden hva gjelder levestandard, ikke gjaldt alle – det ble en demonstrasjon av at en statistisk tilnærming til velferd og levekår ikke gir et bilde av verken enkeltpersoners eller enkeltgruppers faktiske levekår. 300 000 uføre, ca. 200 000

sykmeldte, 100 000 arbeidsledige og 100 000 på attføring er ikke bare trygdestatistikk, men forteller også om et arbeidsliv som er stengt for mange, med den konsekvens at flere blir fattige.

Dette er bakteppet for komiteens og Stortingets ønske og konkrete forslag om en utredning av sammenslåing av de tre velferdsetatene. Samtidig var det et sterkt ønske om en politikk for et inkluderende arbeidsliv slik at flere kunne finne veien til arbeidslivet og derigjennom sikre inntekt og forsørgermulighet.

Nå er ikke spørsmålet om en samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten av ny dato, det har stått på den politiske dagsordenen helt fra frikommuneprosjektene på 1970-tallet. Felles for disse prosjektene var at de gjennom prosjektorganisering fikk muligheter til å ta i bruk flere virkemidler enn det som den enkelte etat isolert sett rådte over. Således ble Aetats, trygdeetatens og sosialkontorets virkemidler overført til prosjekter, sammen med personell og økonomiske ressurser. Problemet med disse prosjektene, som ble definert som vellykkede, var imidlertid at de var prosjekter, og det stoppet opp når ildsjelene bak ble borte.

Når en vurderer bakteppet og hva som tidligere har skjedd, kan en si at det forslaget som nå foreligger, er et langt skritt framover mot en mer enhetlig forvaltning – og mot en helhetlig forvaltning som vil kunne bestå og stadig videreutvikle seg. Når de statlige etatene slås sammen, får en flere virkemidler som på en mer fleksibel og tilpasset måte kan settes inn i forholdet til den enkelte klient. Dette er et viktig skritt i riktig retning.

Det å få lovfestet at en skal ha en felles førstelinjetjeneste sammen med sosialtjenesten i kommunen, og at den skal baseres på en rammeavtale mellom KS og departementet, er et vesentlig skritt i riktig retning. At det åpnes for at stat og kommune gjennom en slik avtale kan delegerer myndighet til hverandre, er et skritt i riktig retning av en mer enhetlig forvaltning – et skritt som gjør det mulig for den som møter klienten, å ta i bruk hele den verktøykassen som den samlede velferdsforvaltning rår over. Således vil rammeavtalen kunne åpne for ulike modeller i kommunene. Samtidig kan en vinne erfaring med hva som fungerer best, og på den måten utvikle den beste praksisen.

Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten har tradisjonelt hatt ulik tilnærming til den hjelp de yter sine klienter, men alle etatene forvalter viktig kompetanse og nødvendige virkemidler. Når den enkelte saksbehandler nå skal kunne bruke større deler av velferdsforvaltningens redskaper, er det viktig at de ulike etatenes kompetanse ivaretas, samtidig som det bygges en felles kultur og kompetanse som kan brukes i et felles arbeids- og velferdskontor. Departementets forslag om et undervisnings- eller universitetssozialkontor som kan drive med en felles metodeutvikling for den nye velferdsforvaltningen, er en viktig del av det arbeidet som må gjøres med tanke på kompetanseoppbygging.

Dette er en omfattende reform som vil berøre mange tusen klienter, men også flere tusen ansatte. Det er viktig at den interimorganisasjonen som skal forberede sam-

men slåingen av de to statlige etatene, har representasjon fra begge de statlige forvaltningene, og at de ansattes organisasjoner er med i endringsprosessene.

Forslaget som nå foreligger, er i første omgang et forslag til organisasjonsendring slik at man på en bedre måte vil kunne hjelpe folk til selvhjelp, og da i første omgang styrke mulighetene for å komme i arbeid. Men det er også en organisasjonsendring som har til hensikt å gi folk rett hjelp til de tjenestene og ytelsene velferdsforvaltningen samlet kan gi.

Velferdslovene vi i dag har, er i stor utstrekning basert på at hjelp skal ytes av de eksisterende etater slik de ser ut i dag. Derfor må også lovgivningen på flere områder gås igjennom, slik at også den kan brukes på en for klienten tilpasset måte. For Arbeiderpartiet vil det i den forbindelse være viktig ikke å svekke de rettighetene som i dag ligger i velferdsordningene. Vi vil verne om sykelønnsordningen, og vi vil sikre arbeidsledige de rettigheter de tidligere har hatt. Vi har ingen tro på at nedskjæringer i trygdeytelsene, f.eks. i uføretrygden, vil motivere folk til arbeid. Derimot mener vi at økonomisk trygghet gir større muligheter til å få det nødvendige psykologiske overskuddet som skal til for å komme i arbeid. Vi har en annen politikk for å stimulere til aktivitet. Vi vil gjeninnføre ungdomsgarantien og sikre at all ungdom under 24 år har rett til arbeid eller utdanning. Men dette er forhold vi må komme tilbake til når lovinnholdet etter hvert skal behandles i Stortinget.

Så vil jeg helt til slutt ta opp det forslag som Arbeiderpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Britt Hildeng har tatt opp det forslag hun refererte til.

John I. Alvheim (FrP) [10:24:18]: (komiteens leder): Den foreliggende innstilling til en ny arbeids- og velferdsreform mener vi i Fremskrittspartiet er et stort skritt i riktig retning for brukerne. Ved gjennomføringen av denne innstillingen vil brukerne bli tatt på alvor, ikke fortsatt være kasteballer mellom ulike etater for å få sine lovmessige rettigheter innen kortest mulig tid, og dermed unngå frustrasjon og stress for den enkelte. Det har dessverre tatt lang tid å få denne saken frem i plenum i Stortinget, dette «takket være» Regjeringen, som ikke fullt ut fra begynnelsen tok de signalene som Stortinget påla om en samordnet etat for arbeid og velferd i kommunene. Det er vel i drøyeste laget når Regjeringen i innstillingen prøver å understreke at den foreliggende innstilling og sakens totalitet er et forslag fra Regjeringen. Dette er med respekt å melde ikke helt korrekt. Det er Stortinget som har bestilt og pålagt Regjeringen å utrede og fremlegge for Stortinget ulike forslag for en helhetlig arbeids- og sosialpolitikk.

Den foreliggende innstillingen har bred politisk støtte i Stortinget. Det er bare Fremskrittspartiet som ville hatt en annen innretning og dermed inkludert kommunal- og sosialtjenesten i reformen. Vi fremmer i innstillingen et eget primært forslag om å inkludere sosialetaten i samordningen mellom Aetat og trygdeetaten, med et statlig overordnet finansielt ansvar. Fremskrittspartiet vil likevel, når

partiets forslag er falt, subsidiært stemme for den foreliggende innstillingen.

Det er svært mye i den foreliggende innstillingen som Fremskrittspartiet er svært enig i, og det er åpenbart, som flere har sagt, at denne reformen på en langt bedre og forsvarelig måte vil ivareta brukernes interesser, også sosialstatens klienter, i den enkelte kommune.

Jeg tillater meg å sitere fra en flertallsmerknad* fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet i innstillingen:

«Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet legger til grunn at reformen også innebærer en samordnet tilnærming til brukerne, både de som først og fremst har behov for arbeidsmarkedstiltak, og de som trenger en kombinasjon av arbeidsmarkedstiltak, kommunale tiltak og tjenester fra andre deler av offentlig forvaltning som for eksempel polikliniske psykiatritjenester. Disse medlemmer understreker at alle brukergrupper med sammensatte behov skal få en helhetlig ivaretagning, og for å oppnå dette må bruk av individuelle planer stå sentralt.»

En omlegging og en samordnet velferdsreform, slik den er beskrevet i innstillingen, er en omfattende, stor reform som krever tverrfaglig kompetanse. Fremskrittspartiet mener at en samlet kompetanseutvikling innen arbeids- og velferdsforvaltningen ikke er tilstrekkelig ivare tatt i proposisjonen fra Regjeringen. Fremskrittspartiet har derfor gått sammen med Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti om et flertallsforslag** om å be Regjeringen utarbeide konkrete planer for en samlet kompetanseutvikling ved den nye arbeids- og velferdsforvaltningen. Dette tror jeg er helt nødvendig.

Det var skuffende for Fremskrittspartiet at det ikke ble mulig å få Arbeiderpartiet med på et forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Fremskrittspartiet om at en ved gjennomgang av alle stønadsordninger overfører dette til et statlig nasjonalt ansvar, med veiledende normer for sosialhjelp. Nå vil vi dessverre på nytt kunne oppleve store variasjoner når det gjelder størrelsen på sosialhjelp fra kommune til kommune og fra fylke til fylke. Det ville være et tilbakeskritt. Jeg vil sterkt henstille til Arbeiderpartiet å stemme for forslag nr. 2 i innstillingen.

Jeg viser også til en fellesmerknad fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, som mener at det er riktig å lovfeste samarbeidet mellom statsetaten og kommunene ved å sette opp et minimumskrav til lokale avtaler og til samlokalisering, og at alle kommunene sikres minst ett velferdskontor.

Selv om den foreliggende innstillingen gjelder en organisatorisk reform, viser jeg til en flertallsmerknad fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet hvor Regjeringen gjøres oppmerksom på at når organisasjonsreformen gjennomarbeides, må det være viktig også å gjennomføre betydelige forenklinger i forhold til dem som er stønadsmottakere i den enkelte kommune, og at stønadsordningene blir tilstrekkelig

* Merknad fra hele komiteen

** Fra hele komiteen, forslag til vedtak III

ge, slik at sosialklientene ikke fortsatt blir en pariakaste i det sosiale overføringssystemet.

Til slutt tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten John I. Alvheim har tatt opp de forslag han refererte til.

Sigbjørn Molvik (SV) [10:30:48]: SV har lenge vært opptatt av at personer som av ulike årsaker har falt ut av eller ennå ikke har kommet inn på arbeidsmarkedet, skal møte et offentlig tjenestetilbud som kan yte rask og individuelt tilpasset bistand.

Det har også vært viktig for SV å sørge for at vi har ordninger som gjør at personer som av ulike årsaker og for kortere eller lengre tid ikke har inntekt av eget arbeid, blir sikret et trygt økonomisk fundament gjennom ulike offentlige ytelser og stønadsordninger. Derfor har SV også i ulike sammenhenger påpekt svakheter både når det gjelder hjelpe- og bistandsapparatet, og når det gjelder stønadsordninger, og vi har fremmet forslag for å rette opp slike svakheter og mangler. Jeg vil i denne sammenheng vise til at SV lenge har tatt til orde for og også fremmet forslag om å etablere én felles offentlig velferdsetat til erstatning for dagens tredeling – i de to statlige etatene, trygdeetaten og Aetat, og kommunenes sosialetat.

SV har vært særlig opptatt av det uheldige ved denne organiseringa, som gir seg uttrykk i at mange personer som trenger bistand, opplever å bli kasteballer mellom disse tre etatene. Dette var en hovedårsak til at SV, sammen med flertallet i Stortinget, ved behandlinga av St.meld. nr. 14 for 2002-2003 gikk inn for å sende denne tilbake til Regjeringa.

Med dette som bakgrunn mener SV at forslaget til organisasjonsmodell i den saka vi behandler her i dag, er et godt skritt i riktig retning. Vi tror likevel det vil være riktig og fornuftig fortsatt å arbeide videre med modeller for en full sammenslåing til én offentlig arbeids- og velferdsetat, men vi foreslår ikke det i denne sammenheng.

En sammenslåing av nåværende trygdeetat og Aetat er en stor organisatorisk reform som berører ca. 16 000 ansatte, og den vil komme til å innebære store utfordringer. Å skulle slå sammen to store statlige etater med til dels ulik kultur, målsetting og tilnærming stiller store krav både til planlegging og gjennomføring. Derfor er det så avgjørende viktig at det fra første dag settes inn betydelige ressurser på felles kompetanseheving og felles kulturbygging for å sikre at de to statlige etatene faktisk blir én ny etat. SV er særlig opptatt av behovet for å opparbeide en brei og sammensatt kompetanse i den felles førstelinjen.

I de høringene som komiteen har gjennomført, har flere av arbeidstakerorganisasjonene uttrykt bekymring for om kostnadsberegningene for omstilling og et felles IKT-verktøy er tilstrekkelige. Derfor kan det ikke understrekes sterkt nok hvor viktig det er å sikre tilstrekkelig med økonomiske midler til selve omorganiseringa.

Vi har dessverre sett så altfor ofte i store omstillinger, både i privat og i offentlig sektor, at det blir beregnet inn-

sparings- og effektiviseringsgevinster i selve omorganiseringsfasen, og at denne beregnede innsparinga brukes som en del av finansieringa av selve omorganiseringa. Dette vil SV advare sterkt imot. All erfaring viser at vellykkede omstillinger krever ekstrakostnader i forberedelses- og gjennomføringsfasen, og at innsparinger først kan beregnes og tas ut etter at omstillinga er gjennomført. Ved å gjøre det på denne måten vil sjansene for et vellykket resultat øke betraktelig, og alle de ansatte – og ikke minst alle de som har behov for støtte og bistand fra den nye organisasjonen – er avhengige av at dette blir en vellykket prosess.

SV er enig i den overordnede målsettinga om at alle skal gis støtte, bistand og mulighet til å komme inn eller tilbake til arbeidslivet. Men samtidig er det svært viktig for oss å understreke at dette ikke må føre til at fokus, kompetanse og tilbud og tjenester til dem som trenger langvarige og sammensatte tilbud og tiltak, og som kanskje aldri vil ha mulighet til å komme i arbeid, blir nedprioritert. Vi må altså ikke få en fragmentert og mindre tilgjengelig tjeneste for de mest utsatte og vanskeligst stilte sosialhjelpsmottakerne. Parallelt med innsatsen for å etablere én ny statlig etat er det derfor viktig at samarbeidet og integreringa med den kommunale sosialtjenesten blir en sentral del av forberedelsen og gjennomføringa av reformen for å sikre det sosialfaglige perspektivet i den nye førstelinjetjenesten.

Det Regjeringa foreslår i denne stortingsproposisjonen, er i all hovedsak en organisatorisk reform, som flere har vært inne på. Samtidig varsler Regjeringa at den vil komme tilbake til spørsmål om tjenester, tjenestenes innhold og ulike stønadsordninger på et seinere tidspunkt.

SV mener at dersom vi skal lykkes med å gi gode og individuelt godt tilpassede tjenester, få til rask avklaring og rask igangsetting av gode tiltak, samtidig som den enkelte sikres trygge økonomiske ordninger, er ikke en organisatorisk form alene tilstrekkelig. Derfor er det viktig at den organisatoriske reformen raskt følges opp med en full gjennomgang av lovverk, tjenester og ytelser knyttet til den nye arbeids- og velferdsetaten. En slik gjennomgang må særlig ha to viktige siktemål. Den må for det første sikre en forenkling og en tilpasning av alt underliggende lovverk til den nye etaten, og for det andre må de offentlige ytelsene bli gjenstand for den samme forenkling og tilpasning.

Svært mye tyder på at mange mennesker i dagens system ikke bare blir en kasteball mellom «dører» og etater, men i minst like stor grad en kasteball mellom ulike offentlige ytelser, både med bakgrunn i ytelsen nivå og inngangskriterier og med bakgrunn i hvilken etat eller hvilket politisk nivå som finansierer de ulike ytelsene. Dette er en situasjon som etter SVs oppfatning ikke må fortsette.

For å motvirke dette har flere tatt til orde for å erstatte mange av dagens ytelser og ordninger med en statlig garantert minsteytelse eller minsteinntekt. Dette vil kunne innebære en betydelig forenkling av dagens system, både for brukere og for ansatte. På denne måten vil ordninga kunne bety både en samfunnsøkonomisk besparelse i

form av redusert byråkrati og større trygghet og forutsigbarhet for befolkningen. SV mener derfor at en slik ordning må utredes i forbindelse med den gjennomgangen av bl.a. ytelsene som Regjeringa har varslet. Og vi fremmer også forslag om dette i innstillinga.

Jeg får stadig meldinger om at mange mottakere av offentlige ytelser har en vanskelig økonomisk situasjon, fordi minstenivået på flere av ytelsene er for lavt. Dette bekreftes av at stadig flere trygdemottakere må ty til økonomisk sosialhjelp for å klare sine økonomiske forpliktelser. Dette rammer særlig stønadsmottakere som har forsørgeransvar for barn. Derfor har da også SV i sine forslag til statsbudsjett de seinere åra foreslått å heve forsørgertilleggene i de ulike stønadsordningene. Vi har også foreslått at det foretas en gjennomgang av nivået på økonomisk sosialhjelp og ulike trygdeytelser for å sikre et forsvarlig nivå på disse. Dette er en viktig del av SVs strategi for å bekjempe fattigdom i Norge, og i særdeleshet fattigdom blant barn.

Nivået på økonomisk sosialhjelp varierer i betydelig grad fra kommune til kommune. Dette oppleves som urettferdig, og det skaper dårlig forutsigbarhet. Derfor mener SV at det må innføres nasjonale minstenormer for denne ytelsen som er høyere enn dagens veiledende satser, og som er nasjonalt finansiert. Det siste er viktig for å sikre en tilnærmet lik sosial minstestandard for innbyggerne, uavhengig av hvilken kommune man bor i. Vi fremmer forslag om at dette blir lagt fram som forslag i forbindelse med den gjennomgangen av ytelsene som Regjeringa sier den vil komme med.

Det er avgjørende viktig for bruken av tjenestene at disse blir lettere tilgjengelig. Derfor er en lovfesting av en felles førstelinjetjeneste i en samlokalisering med kommunens sosialtjeneste et riktig og helt nødvendig grep. Jeg vil fra SVs side sterkt understreke at det må etableres et arbeids- og velferdskontor i alle landets kommuner, for å sikre denne tilgjengeligheten. Så åpnes det for et interkommunalt samarbeid der forholdene ligger til rette for det. Men jeg vil igjen understreke at dette bare må skje rent unntaksvis der de geografiske avstandene er særlig korte, og det må ikke føre til at tilgjengeligheten og brukervennligheten blir forringet.

I tillegg til god tilgjengelighet må det bli lagt stor vekt på at førstelinjen må inneha et kompetansenivå og et beslutningsansvar som gjør disse kontorene til et sted der folk reelt opplever å få den veiledning og bistand de har behov for, i størst mulig grad uten å måtte henvende seg til andre kontorer, instanser og «dører».

Den felles førstelinjen må oppfylle klare krav om rask avklaring, fjerning av gråsoner og kasteballtendenser og rask igangsetting av tiltak. Klarer vi å få til det, vil brukerne av tjenestene oppleve at det vi nå gjør, er en forbedring for dem, og det må være det overordnede målet.

Med dette tar jeg opp de forslag som SV står bak i innstillinga, og som ikke allerede er tatt opp av andre her i debatten.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Molvik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [10:40:25]: Bakgrunnen for stortingsproposisjonen er at 700 000 mennesker i yrkesaktiv alder står helt eller delvis utenfor arbeidslivet og har offentlige stønader som viktigste inntektskilde. Dette viser at tiden er overmoden for endring.

Kristelig Folkeparti støtter målet om en ny organisatorisk reform. Den nye etatsstrukturen på arbeids- og velferdsområdet er et viktig instrument for å få flere i arbeid og aktiv virksomhet og færre på trygd og sosialhjelp.

Det er viktig at en følger opp intensjonen om et inkluderende arbeidsliv for alle som er i stand til å arbeide noe. Arbeidet med å sikre full sysselsetting og høy yrkesdeltakelse må fortsatt prioriteres. Den nye arbeids- og velferdsforvaltningen må fokusere på hvordan en motvirker utstøting, slik at flere får arbeid. Arbeid er den viktigste strategi for velferd og mot fattigdom og sosial nød.

En samlet komite er enig om at dagens tredeling, med Aetat, trygdeetaten og den kommunale sosialtjenesten, ikke er tilpasset brukernes behov for et helhetlig tilbud på tvers av etatene.

Kristelig Folkeparti ser fordelene med å samle alt på ett nivå, men tror likevel at dagens ansvarsdeling mellom stat og kommune er best. Jeg tenker på hvor viktig det er å ha kunnskap om og oversikt over arbeidsmarkedet utover kommunegrensene.

Samtidig er det viktig at kommunen samordner sine virkemidler innenfor områdene helse, bolig og rus. Under høringen understreket FFO at dette er best for oppfølgings- og tjenestebehovet til funksjonshemmede og kronisk syke.

Det har vært framtidrettet å etablere et arbeids- og sosialdepartement. Kristelig Folkeparti finner det naturlig at en oppretter en ny statsetat, en ny arbeids- og velferdsetat, som erstatter Aetat og trygdeetaten. På den måten samles det statlige ansvaret for virkemidler knyttet til arbeid og redusert arbeidsevne.

Denne etaten vil også få ansvaret for den nye pensjonsreformen. Pensjon er i stor grad rettighetsfestet og regelstyrt, mens arbeidsdelen har større grad av fleksibilitet, vurdering og skjønn. Det blir viktig å utvikle felles målforståelse, felles kompetanse og felles kultur. En slik etat vil kunne gi stordriftsfordeler og effektiviseringsgevinster til brukernes beste.

Den samme gevinsten vil kunne oppnås ved de nye arbeids- og velferdskontorene som skal etableres i hver kommune. Kontoret skal som et minimum være brukernes kontaktsted for alle statlige tjenester og kommunens forvaltning av økonomisk sosialhjelp.

Kristelig Folkeparti ser det som positivt at det utarbeides en rammeavtale mellom staten og KS. Det er viktig at rammeavtalen stimulerer til ulike samarbeidsmodeller, og at den statlige og kommunale forvaltningen kan utføre oppgaver for hverandre. Store kommuner kan f.eks. ta mer ansvar for arbeidsmarkedstiltakene for sosialhjelpsmottakerne.

Brukerne skal møte et kontor som inviterer til brukermedvirkning og egenaktivitet. For brukerne er det viktig at de får en lett tilgjengelig dør å forholde seg til, og at tje-

nesten framstår som en felles enhetlig førstelinjetjeneste og ikke bare blir en samlokalisering.

Rask avklaring av behov og tilbud om individuell plan og én person å forholde seg til er viktig for dem som har behov for koordinerte tjenester.

Kristelig Folkeparti vil beholde den økonomiske sosialhjelpen som en skjønnsbasert og behovsprøvd ytelse i kommunal regi. Vi tror det er viktig å se den i sammenheng med andre kommunale tjenester, slik at brukeren får et helhetlig og individuelt tilpasset tilbud.

Hensynet til de ansatte er viktig i en så stor omstillingsprosess, som berører så mange. Det er viktig å ta i bruk de ansattes kompetanse og motivere dem til aktiv medvirkning.

Det er lagt opp til gode prosesser der en sikrer en felles førstelinje og fleksibel bruk av personell. Avtaler, felles lederutvikling, kompetanseutvikling, metodiske verktøy og ikke minst IKT vil bidra til dette.

Arbeidet med å forebygge sykefravær og uførhet på arbeidsplassen må intensiveres. Arbeidslinjen er viktig, men for Kristelig Folkeparti er det like viktig at personer som aldri vil komme i jobb, blir tatt vare på.

Vi ser fram til en gjennomgang av alle virkemidlene, og til at en ny arbeidssøkerstønad blir vurdert.

Ola D. Gløtvold (Sp) [10:45:41]: Dette er en stor og viktig sak, og det er en sak som har gått over relativt mange år. Da vi fikk St.meld. nr. 14 for 2002-2003, den såkalte SATS-meldingen, mente et flertall av oss i Stortinget at det ikke var tatt god nok sats i den sammenhengen. Det var et uferdig konsept, og meldingen ble da også avvist og sendt tilbake med beskjed fra Stortinget om at det ville ha et bedre beslutningsgrunnlag. Det må vi kunne si at vi har fått i forbindelse med den proposisjonen som vi nå behandler.

Det er viktig at det blir en helhetlig behandling av disse sakene, som har så mye å si for enkeltpersoner. Brukerne må ha ett sted å henvende seg, og ikke ha den kasteballfunksjon som de har hatt i mange sammenhenger inntil nå.

Regjeringen fokuserer sterkt på effektivisering og økonomisk innsparing i forbindelse med omleggingen til den såkalte NAV-ordningen. Det er for så vidt ikke uinteressant og uvesentlig, på ingen måte. Men det som må ha første prioritet og ha hovedfokus, er hensynet til enkeltmennesket. Det overordnede må være hvordan enkeltmennesket blir tatt hånd om, at man får en helhetlig behandling og kommer inn i en verdig situasjon for igjen å kunne være gagns menneske, kunne komme inn i arbeid og klare seg mest mulig selv. Jeg skal komme tilbake til dem som ikke er i stand til å komme inn i arbeid.

Det er viktig at dette samarbeidet gjennom NAV-ordningen nå ser ut til å finne en løsning, og at en får et samarbeid mellom stat og kommune, at kommunene beholder ansvaret for sosialhjelpen, og at vi får til en ordning der velferd og arbeid kan samordnes, for å få en bedre situasjon for enkeltmennesket. Det er en stor og krevende reform, og den viktigste ressursen i denne reformen, både i selve omleggings- og omstillingsarbeidet og i den framti-

dige driften og saksbehandlingen etter denne nye ordningen, er de ansatte. Men om de ca. 16 000 ansatte skal kunne være denne viktige ressursen, trengs det altså tiltrekkelig med økonomiske ressurser for å få til en omstilling og en ordning som alle er tilfreds med, og som glir på en ordentlig måte. Da må bl.a. verktøyet være godt nok og være slik at det kan benyttes av alle i ordningen, for å få en best mulig samordnet saksbehandling. Jeg tenker da ikke minst på IKT-verktøyet. Regjeringen har sagt at dette vil koste ca. 3 milliarder kr. Det er et anslag som jeg er redd er for lavt, og i denne innstillingen ber vi da også Regjeringen om å komme tilbake og stille tilstrekkelig med ressurser til rådighet.

Kompetanseutviklingen i den nye etaten er viktig. Det er også viktig at vi får kontor i alle kommuner der de ansatte kan bruke sin etats kompetanse og gjøre tjeneste tilgjengelig på et bredt felt og i samordnet sammenheng. Men den lokale kompetansen må også utvikles og utnyttes. Det er derfor Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet ber om at også den lokale kompetansen og kunnskapen om arbeidsliv og sysselsetting blir en sentral del av den nye arbeids- og velferdsetatens servicetilbud. Det er viktig at man kan gjøre jobbene for hverandre, selv om man kommer fra ulike etater, og at det er en fleksibel bruk av personell.

Lov- og regelverket blir også viktig, og det skal man komme tilbake til.

Jeg vil også henlede oppmerksomheten mot de rettigheter som de arbeidsledige skal ha. Vi ønsker en ungdomsgaranti som skal gjøres gjeldende for alle under 24 år. SV og Senterpartiet ønsker også å få utredet en ordning – vi håper det skal bli flertall for det etter hvert – med garantert minsteinntekt som et alternativ til mange av dagens trygdeordninger.

Det er også viktig at de som ikke kan komme inn i yrkesaktiv posisjon, skal ha en sikkerhet for en fullverdig behandling og et opplegg som gir en trygg og verdig livssituasjon. Samtidig vil jeg også minne om at Senterpartiet og SV ber om at det blir foretatt en gjennomgang av nivået på økonomisk sosialhjelp og ulike trygdeytelser for å sikre et forsvarlig nivå på dette. Dette er viktig, ikke minst for å bekjempe fattigdommen i Norge, og i særdeleshet fattigdom blant barn.

Jeg håper at vi med denne ordningen har etablert et helhetlig tilbud for dem som har problemer med sin økonomi og sin sysselsetting, slik at de kan oppleve en annen hverdag enn det som i stor grad har vært tilfellet til nå.

May Britt Vihovde (V) [10:51:10]: Det er ei kjensgjerning at mange oppfatter møtet med det offentlige hjelpeapparatet som svært tungt. Vi kjenner alle eksempler på at personar har opplevd at trygdekontoret, sosialkontoret og Aetat har samarbeidd altfor dårleg. Som borgar har dei falle mellom to stolar i ein fase av livet kor hjelp og bistand kanskje var heilt avgjerande. Mange har i tillegg følt sterk stigmatisering når dei har måtta oppsøka f.eks. sosialkontoret. Skal samfunnet møta borgarane med oversiktlege og gode velferdstiltak, må det reformer til.

Tida har vore overmoden for at det skulle bli teke grep rundt dette. Regjeringa sitt forslag om å etablera ei første-linjeteneste for heile tenestespekteret i arbeids- og velferdsforvaltninga med eitt kontor i kvar kommune, er eit viktig og riktig skritt på vegen mot eit betre velferdssamfunn. At det blir lagt til grunn eit nært og forpliktande samarbeid mellom stat og kommune, er svært positivt, og kanskje avgjerande for kor vellukka denne reforma blir. Er det noko vi alle kjenner til, er det tilfelle der dårleg samarbeid mellom statlege og kommunale etatar har medført ei dårlegare oppfølging av den enkelte. Slik kan vi ikkje ha det!

Vi veit alle at tilknytning til og meistring av arbeidslivet er avgjerande for svært mange som er i ein vanskeleg situasjon. For å gjera vegen inn i eller tilbake til arbeidslivet lettast mogleg er det heilt avgjerande med eit tettare samarbeid mellom sosialetaten, trygdeetaten og Aetat. Derfor er ei samlokalisering så viktig. For å sikra brukarmedverknad og for å synleggjera rettar og plikter for både borgar og tenesteapparat er ein aktiv og god bruk av individuell plan eit kjernepunkt. At ein slik borgarkontrakt også skal kunne knytast opp mot utbetaling av både sosialhjelp og stønad, med m.a. krav om arbeidsytning, er svært positivt. Eit neste skritt, sett med Venstre-augo, blir m.a. å fokusera ytterlegare på kva inntektssikringssystem som skal bli tilbydd dei som ikkje er knytte til lønna arbeidsliv.

Dagens velferdsstat står overfor store og tunge utfordringar. Demografiske forhold understrekar at det er naudsynt å tenkja nytt når velferdsstaten skal rustast for framtida. Svakheiter ved dagens system har med all mogleg klårleik vist oss at enkeltmenneske ofte fell mellom to stolar når dei treng hjelp frå det offentlege. Ein uoversiktleg og fragmentert velferdsstat gjer det komplisert å få nødvendig hjelp og å kjenna sine rettar.

Skal velferdsstaten sine løysingar kunna fungera i forhold til det enkelte individet, må individet setjast i sentrum. Samlokalisering, samordning og samanslåing av ulike velferdstenester har vist seg å vera ein premiss for å få dette til. Bruk av individuell plan og etablering av ei form for borgarkontrakt vil bli nyttige verkøy for den nye etaten i åra framover.

Eit godt velferdssamfunn har ordningar som er oversiktlege, og som skapar tryggleik og verdigheit. Med Regjeringa sitt forslag har vi teke eit stort sprang i den retninga.

Eg håpar at ved gjennomføringa av denne reforma blir det ikkje slik at det blir ei dør inn og mange ulike dører innanfor som brukaren må gjennom. Eg håpar at denne samordninga og samlokaliseringa, der mange ulike arbeidskulturar skal jobba saman, lykkast.

Så har eg lyst til å kommentera Sosialistisk Venstreparti sitt forslag om å utgreia ei garantert minsteinntekt. Dette står faktisk i Sem-erklæringa. For Venstre har den aller viktigaste jobben vore å få til denne samordninga og samlokaliseringa av hjelpeapparatet. Det er den viktigaste jobben. Eg reknar med at når Regjeringa no jobbar fram dette, og set trykk på det, følgjer ho opp Sem-erklæringa på neste punktet, fordi ein har prioritert denne jobben

først. Vi kjem ikkje til å stemma for Sosialistisk Venstreparti sitt forslag, for dette jobbar faktisk Regjeringa med.

Det viktigaste er å få til dette samarbeidet og få ei dør inn. Eg håpar verkeleg at vi lykkast skikkeleg med dette. Det er faktisk veldig viktige vedtak vi gjer i Stortinget i dag. Det er vedtak i ei sak som Venstre har jobba for lenge, og vi er veldig glade for at vi har klart å få gjennomslag for dette.

Steinar Bastesen (Kp) [10:55:58]: Kystpartiet er enig i at det viktigste for å motvirke fattigdom er at folk har en jobb å gå til. Etterutdanning og omskolering gjennom Aetat kan fange opp noen av de arbeidsledige, men den dramatiske veksten i uføretrygden og over 100 000 arbeidsledige viser at Regjeringens politikk har vært feilslått.

Kystpartiet har gjentatte ganger advart mot det man har kalt rammestyrte innsnevring i arbeidsmarkedet, for menneskelig arbeidskraft er ikke en nøytral kapitalverdi som kan omplasseres etter politikernes forgodtbefinnende. De første to årene av denne stortingsperioden var preget av at Regjeringen ville «frigi» arbeidskraft fra både offentlig og privat sektor samtidig, for å sikre arbeidskraftreserve til ennå ufødt næringsliv. Denne rammestyrt «frigivelsen» av arbeidskraften som er gjennomført ved å forverre forholdene for det norske næringslivet og være nikkedukke for EØS-regelverket, har ført til at kostnadene i syke- og uføretrygden har eksplodert, og vi har fått 45 000 flere registrerte fattige i Norge. Slik går det når Samarbeidsregjeringen forlater sin verdikonservative forankring og lever i synd med Fremskrittspartiet.

En omorganisering av arbeids- og velferdsetatene endrer ikke dette faktum. Så sent som i november 2003 satt daværende statsråd Victor D. Norman i frokost-TV og forsvarte stramme offentlige budsjetter og høye renter. Da var 20 000-30 000 industriarbeidsplasser flagget ut, 20 000-30 000 yrkesvalghemmede var sagt opp. Prognosen for ledige lærere og sykepleiere var stigende. Samtidig la Regjeringen til rette for økt innvandring av billig utenlandsk arbeidskraft, salg til utlandet av norske nøkkelbedrifter og privatisering og børsnotering av fornybart verdiskapingsgrunnlag.

Å selge Norge bit for bit legger grunnlaget for økende fattigdom i Norge. Det vil Kystpartiet fortsatt kjempe imot.

De puslete tiltakene som har vært iverksatt for å bekjempe nasjonal fattigdom de siste to årene, er et utilstrekkelig reparasjonsarbeid i forhold til politikernes rammestyrt utfasing av arbeidsplasser, en politikk som fortsatt pågår innenfor helse, omsorg og skole. En dramatisk sideeffekt av Regjeringens politikk er at arbeidsgiverne, både i det offentlige og i det private, har sjaltet mange tusen arbeidsdyktige med funksjonshemming ut av arbeidslivet. Mange av de funksjonshemmede som møter stengte dører til arbeidslivet i dag, er høyt utdannet og svært kvalifiserte. Den politikken som har vært ført, står i sterk kontrast til de rettigheter de funksjonshemmede har fått vedtatt på Stortinget.

Kystpartiet ønsker en lovfestet statlig minstesats basert på gjennomsnittlig levekostnadsindeks i bunnen for både sosialhjelps- og trygdesatsen for folk som ikke har annen inntekt. Det må også være mulig å få hjelp uten først å måtte selge alt en eier.

Da Regjeringen i 2003 innførte et system med midlertidig uføretrygd der minstesatsen var under 90 000 kr, var det mange som ble tvunget til å gå fra hus og hjem.

En samorganisering av de offentlige tjenestene på arbeids- og velferdsområdet må i fremtiden hindre at mennesker som uforskyldt kommer i en vanskelig situasjon, fratvinges den private velferd som de har opparbeidet gjennom mange års arbeidsinnsats.

Kystpartiet finner det uhørt at nyankomne innvandrere på introduksjonsprogram har fått en lovfestet høyere inntekt enn etniske norske minstepensjonister og midlertidig uføretrygdede. Det bryter med det gamle kravet: Gjør din plikt, krev din rett – i den rekkefølgen.

Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet foreslår en ungdomsgaranti for dem som ikke fullfører videregående skole. Jeg kan bare vise til Kystpartiets forslag i Dokument nr. 8:03 for 2001-2002 om tiltak for å hindre tidlig uføretrygding og varig utestengning fra arbeidslivet. En ny ungdomsgaranti må være mer konkret enn de ungdomsgarantiene som venstresiden til nå har presentert. Det vil Kystpartiet bidra til.

Til slutt en kommentar til SV. De holder fanen høyt når de snakker om kamp mot fattigdom, men de undergraver næringslivets mulighet til å tjene penger, og de undergraver samtidig muligheten for å opprettholde en god og trygg levestandard for den jevne norske befolkning. Det er det store paradokset i SV – håpet er at det norske folk ser dette i tide før valget.

Statsråd Dagfinn Høybråten [11:01:22]: Det er svært positivt at et bredt politisk flertall i dag gir sin tilslutning til reformen for arbeids- og velferdsforvaltningen her i landet. Jeg vil benytte anledningen til å gi Stortinget og komiteen honnør for engasjement i saken over tid, og for at det også er lagt viktige momenter til det forslaget Regjeringen har kommet med. Den brede politiske tilslutningen som ligger i innstillingen, gir et solid politisk fundament for at reformen skal iverksettes og lykkes på en god måte.

Jeg vil gjerne rette søkelyset mot målene med det vi nå skal gjøre. Når en helt ny arbeids- og velferdsforvaltning skal stilles til disposisjon for landets befolkning og 16 000 ansatte skal få en ny jobbhverdag, innebærer dette den kanskje største reformen på dette politikkområdet siden vi fikk folketrygden. I en så omfattende omstillingsprosess er det helt vesentlig at målene hele tiden holdes fram og er klare.

Vi gjør dette fordi samfunnet trenger all tilgjengelig arbeidskraft, og fordi innbyggerne i dette landet ønsker å arbeide. For på en langt bedre måte å kunne bistå de 700 000 utenfor arbeidslivet som nå har offentlige stønader som sin viktigste inntekt, holder det ikke med dagens teigblanding og samarbeidsformer. Disse er ikke tilpasset brukernes og heller ikke samfunnets forventninger og behov. Å

rive ned organisatoriske murer er etter min mening en forutsetning for å nå målet om at en større andel av befolkningen skal kunne få arbeid. Ikke minst gir det langt bedre muligheter for å intensivere innsatsen overfor mennesker med sammensatte behov, psykiske lidelser, nedsatt funksjonsevne og de som i utgangspunktet står langt unna arbeidsmarkedet.

Den nye arbeids- og velferdsforvaltningen vil også gi et langt bedre grunnlag for rask avklaring og oppfølging av dem som ikke kan arbeide.

Jeg får altfor mange brev fra frustrerte medmennesker som opplever seg som kasteballer mellom offentlige kontorer. For ofte møter jeg engasjerte offentlig ansatte som ønsker å bidra, men som føler at systemet gir liten frihet til å møte den enkelte ut fra den konkrete situasjon han eller hun er i. Altfor ofte får jeg høre om hvordan enkelte blir parkert på en stønad. De blir låst inne i en passiv ytelse – de kommer ikke videre i systemet mot aktivitet og arbeid. Dette vitner om en arbeids- og velferdsforvaltning som er oppsplittet og organisert på tvers av mange brukeres behov. Dette vitner om et system med for begrensede muligheter til å gi et helhetlig tilbud, der man setter inn riktig tiltak i rett tid. Og det vitner om en sektor som samlet sett hindrer mange brukeres aktive deltakelse og muligheten til å ta styring i eget liv.

Det er dette som krever nye grep. Det er derfor vi nå legger til rette for at behovene til den enkelte bruker i større grad skal styre hvilke tiltak som gis, og ikke hvilke tilbud som den enkelte etat i øyeblikket har til rådighet. Dagens organisering begrenser mulighetene for å sette inn riktige tiltak til rett tid og begrenser muligheten til helhetlig innsats i forhold til brukerne.

Både regjering og storting er helt tydelig på at koordinering og samordning ikke skal være brukerens utfordring, men en sak for dem som skal yte bistand. De ansattes kompetanse vil være nøkkelen til å møte brukerne på en god måte, sammen med at brukeren finner gode løsninger på veien mot arbeid. I Storbritannia lyktes man ikke helt i første omgang, fordi det ble lagt for lite vekt på kompetanseutvikling. Jeg er derfor glad for at komiteen understreker nettopp dette. Det har også vært sentralt i arbeidstakerorganisasjonenes tilbakemeldinger i forbindelse med reformen. Jeg vil legge stor vekt på at samarbeidet med organisasjonene i arbeidslivet blir et viktig grunnlag for det videre arbeid, ikke minst for å skape nødvendig trygghet for de ansatte gjennom hele prosessen.

En ny arbeids- og velferdsforvaltning er et ledd i Regjeringens helhetlige strategi for et mer inkluderende samfunn og arbeidsliv. Andre viktige ledd i denne strategien er

- samarbeidet med partene i arbeidslivet om et mer inkluderende arbeidsliv
- forslag om ny arbeidsmiljølov
- forslag om ny arbeidsmarkedslov
- Regjeringens tiltak mot fattigdom
- forslag om pensjonsreform
- videreutvikling av stønader og tiltak som virkemidler i arbeids- og velferdspolitikken

Dette innebærer at selv om vi nå får en omfattende organisatorisk reform av forvaltningen, er det fortsatt mange brikker som skal på plass før alle målene kan sies å være nådd.

La meg avslutningsvis peke på en sentral side ved reformen som det vil være viktig å holde fast ved i den kommende gjennomføringen. Reformen tar som utgangspunkt at lokalt eierskap til løsningene er helt avgjørende for å lykkes. Den norske kommunestrukturen og ulike lokale betingelser tilsier at de konkrete løsningene må variere. Derfor legges det til rette for lokalt handlingsrom på flere områder, bl.a. ved at stat og kommune i en viss utstrekning skal kunne utføre oppgaver for hverandre, og gjennom å åpne for interkommunale løsninger. Vi har hatt et meget godt samarbeid med KS om gjennomføringen av dette.

Nå er tiden for utredning over. Det er tid for gjennomføring. Som ledd i gjennomføringen av reformen vil det bli etablert en interimorganisasjon, og Stortinget vil bli invitert til å ta stilling til forslaget om nødvendige lovendringer, slik at den formelle etableringen av en ny, felles statlig etat kan skje fra annet halvår 2006.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Britt Hildeng (A) [11:06:56]: Som statsråden sa, er det en stor organisasjonsendring vi står overfor – sammenslutning av to etater med ulik kompetanse, som begge skal videreføres, samtidig som det skal bygges en felleskultur. Det er ikke umiddelbart noen lett oppgave. Interimorganisasjonen vil være avgjørende for og helt klart legge premisser for den kommende organisasjonen. Slik vi ser det, vil det derfor være helt avgjørende at de ansattes organisasjoner, både i trygdeetat og i Aetat, har en sentral plass i interimorganisasjonen.

Spørsmålet jeg gjerne vil stille statsråden, er: På hvilken måte vil statsråden sikre de ansattes organisasjoners deltakelse i interimorganisasjonen og i den videre omstillingsprosessen?

Statsråd Dagfinn Høybråten [11:08:14]: Som jeg sa i mitt innlegg, er de ansatte og deres kompetanse nøkkelen til å lykkes med denne reformen. Derfor er samarbeidet, samspillet og medvirkningen fra de ansatte og deres organisasjoner helt avgjørende for å få dette til. Det har vi lagt vekt på underveis i arbeidet med reformen, og vi vil gjøre det i det operative og praktiske gjennomføringsarbeidet vi nå står overfor.

De ansatte har i dag sin medbestemmelseskanal inn i de to statsetatene på ordinært vis. Det vil selvfølgelig være en viktig kanal. Når interimorganisasjonen formelt er etablert, vil det også bli gjennomført medvirkning på dette felles nivået. Det vil bli inngått en omstillingsavtale mellom Arbeids- og sosialdepartementet og de ansattes organisasjoner som vil danne plattformen for en trygg og solid medvirkning underveis i prosessen.

John I. Alvheim (FrP) [11:09:32]: Med utgangspunkt i slutten på helseministeren innlegg hvor kommu-

nestrukturen kom opp, er mitt spørsmål til helseministeren: Hvordan skal man praktisk løse denne samordningen, samlokaliseringen, i kommuner der folketallet er svært lavt? Jeg har forstått det slik at her kan også interkommunalt samarbeid komme på tale. Vil det bety at man kan risikere at det også for de aller minste kommunene, som i dag har sosialkontor, kan bli samarbeid med en eller flere nabokommuner, eller vil man iallfall beholde sosialkontoret i den enkelte kommune?

Statsråd Dagfinn Høybråten [11:10:49]: Jeg antar at representanten Alvheims spørsmål rettet seg til arbeids- og sosialministeren. Jeg svarer i hvert fall i den egenskap.

Det som det legges opp til i proposisjonen, er at det skal være et arbeids- og velferdskontor i hver kommune, og at et slikt arbeids- og velferdskontor skal være en innfallspurt til hele det spekter av tjenester som arbeids- og velferdsforvaltningen vil ha til rådighet. Så er det i proposisjonen lagt opp til at det skal åpnes for at stat og kommune i noen tilfeller kan utføre oppgaver for hverandre i begrenset grad. Det er lagt opp til at man der man lokalt finner det som den beste løsningen, også kan basere seg på et interkommunalt samarbeid. Men uansett vil det jo være oppgaver i den kommunale sosialtjeneste som ikke i utgangspunktet inngår i en arbeids- og velferdsforvaltning, som kommunene har ansvaret for etter lov om sosiale tjenester. Den tjenesten vil kommunen måtte ha, uavhengig av et interkommunalt samarbeid om arbeids- og velferdsforvaltningen.

Sigbjørn Molvik (SV) [11:12:11]: Først er det interessant å registrere at SV og Senterpartiet i dag fremmer forslag om å gjennomføre en viktig del i Sem-erklæringen som regjeringspartiene ønsker å stemme imot.

Så til noe helt annet. En samlet komite understreker at førstelinjen i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen må inneha en bred og sammensatt kompetanse i alle kommuner. Jeg har i det siste mottatt bekymrede meldinger fra flere som forteller at det i de to statlige etatene som nå skal slås sammen og desentraliseres, foregår en sentralisering av en del oppgaver nå like i forkant av reformen. Er statsråden kjent med dette? Og vil han sørge for at det ikke blir igangsatt eller videreført prosesser i trygdeetat eller Aetat som går på tvers av de målsettingene Stortinget i dag vedtar?

Statsråd Dagfinn Høybråten [11:13:13]: Det er et sjarmerende trekk ved debatten at SV og Senterpartiet er blitt opptatt av å gjennomføre Sem-erklæringen. Jeg må for min del bemerke til det at Regjeringens forslag om bruk av individuell plan og å knytte individuell plan til konkrete vilkår i form av en brukerkontrakt etter vår oppfatning er en lojal oppfølging av Sem-erklæringen. Vi er vel som regjeringspartier nærmere til å tolke den enn det Senterpartiet og SV er.

Til spørsmålet om sentralisering av oppgaver og om det foregår en organisasjonsendring i etatene i strid med intensjoner i reformen: Det er statsråden ikke kjent med. Tvert imot er det min oppfatning at etatene i denne situa-

sjonen, før Stortingets beslutning foreligger, har opptrådt svært lojalt i forhold til at man er i en interimperiode hvor man ikke kan gjennomføre det som Regjeringen har foreslått, og heller ikke gjennomføre andre ting, men sørge for at etatene drives på vanlig måte. Det er det mitt absolute inntrykk at man gjør.

Ola D. Gløtvold (Sp) [11:14:41]: Jeg kan forsikre arbeids- og sosialministeren om at jeg ikke behøver å sjarmere Regjeringen ved å tolke Sem-erklæringen for å fremme forslaget i Stortinget. Det forslaget som går på garantert minsteinntekt, er et forslag som vel i stor grad har sin bakgrunn i Bondevik I, da Senterpartiet hadde sosialministeren. Men det blir litt spesielt når ett av regjeringspartiene går på talerstolen og minner om at et forslag fremmet av SV og Senterpartiet er i tråd med Sem-erklæringen. Slik sett kan ikke jeg skjønne hvorfor ikke regjeringspartiene kan stemme for dette forslaget. Det bør jo være slik at en stemmer for det en er for, og imot det en er imot. Da er det ganske klart at vi fortsatt lar invitasjonen ligge åpen for at en kan gå for det forslaget.

Så en litt annen sak. Det er knyttet stor usikkerhet til de økonomiske kostnadene ved omorganiseringen. I en merknad fra flertallet i komiteen, alle unntatt regjeringspartiene, ber vi om at det også tas hensyn til kommuneøkonomien. Vil arbeids- og sosialministeren påse at det skjer?

Statsråd Dagfinn Høybråten [11:16:04]: Jeg vet ikke om vi skal videreføre debatten om Sem-erklæringen og hva den innebærer. Men bare la meg slå fast at det som står der, er at man skal arbeide med en utredning av spørsmålet om garantert minsteinntekt. Vi har i denne proposisjonen foreslått en praktisk oppfølging av dette ved at man til systemet med en individuell plan knytter konkrete vilkår og eventuelt også ytelser i form av en borgerkontrakt. Det har flertallet sluttet seg til.

Det er helt avgjørende for gjennomføringen av denne reformen at vi får til et godt samspill med kommunene. Jeg vil si at samarbeidet med Kommunenes Sentralforbund om gjennomføringen har vært eksemplarisk. KS har til tross for at de i utgangspunktet hadde et annet syn, medvirket aktivt til utformingen av de løsningene vi har foreslått, og det tilsier etter mitt syn at vi også skal få til det samspillet med kommunene framover.

Bjarne Håkon Hanssen (A) [11:17:29]: Som flere har vært inne på i debatten så langt, er det mange som lever av trygd, som må få økonomisk sosialhjelp i tillegg. Jeg møter ofte enkeltmennesker som føler at de skyves i et uverdigg spill mellom stat og kommune. Jeg har møtt mange som i forbindelse med den reformen vi skal vedta i dag, har sagt at dette spillet der enkeltmennesker som egentlig skulle leve på trygd, blir skjøvet over på økonomisk sosialhjelp for å kunne få et akseptabelt inntektsnivå, er et spill som den reformen vi i dag vedtar, ikke kommer til å kunne rette opp i. Det er en kritikk jeg ofte møter. Og mitt spørsmål til statsråden er rett og slett: Hva er statsrådets svar på en slik kritikk?

Statsråd Dagfinn Høybråten [11:18:30]: La meg først si til det som ligger bak dette spørsmålet, og som også har vært nevnt tidligere i debatten, at antakelsen om at endringer i generelle velferdsordninger som er gjennomført i denne perioden, skulle ha ført til at flere måtte be om økonomisk sosialhjelp i tillegg til sin trygdeytelse, er det lite sannsynlig at det er noen dekning for. Foreløpige tall for utviklingen i økonomisk sosialhjelp viser at antall sosialhjelpsklienter har gått ned. Men i den grad det skulle foregå den type spill som representanten Bjarne Håkon Hanssen pekte på, mener jeg bestemt at en ordning som innebærer at brukeren kommer inn ett sted, møter ett samordnet apparat, møter et apparat som ikke bare har ansvaret for sine ordninger, men som har ansvar for å sørge for en helhet for den brukeren som kommer inn døren, vil være en ordning som er langt bedre egnet til både å avsløre og å motvirke denne type uheldige utslag, som vi begge er enige om bør unngås.

Presidenten: Da er replikkordskiftet over.

Bjarne Håkon Hanssen (A) [11:20:10]: Jeg skal i mitt innlegg fortsette litt i det sporet jeg var inne på i min replikk til statsråden. For den omorganiseringen som vi vedtar i dag, og som Arbeiderpartiet og jeg kommer til å stemme for, har etter min og mange andres mening et klart ømt punkt, nemlig: Hvordan greier man i praksis å samordne arbeidet mellom den nye statlige etaten og den kommunale sosialtjenesten i forhold til den økonomiske sosialhjelpen som kommunene fortsatt skal ha ansvar for?

Jeg er selvfølgelig helt enig i at vi går i rett retning. Vi vil få én dør, vi vil få ett felles kontor, vi vil få saksbehandlere som jobber sammen i samme miljø, som forhåpentligvis i stor grad får fullmakter fra hverandre. Vi vil få saksbehandlere som tilstreber jobbing på tvers. Men utfordringen vil være: Til tross for alt dette vil de nye arbeids- og velferdskontorene ha to eiere, det vil være to budsjetter, det vil være to systemer, og det vil være flere ulike lover.

Jeg skal ikke gå inn i en debatt med statsråden her i dag om hvorvidt det har blitt flere eller færre trygdede som har behov for å supplere trygden med økonomisk sosialhjelp for å få den økonomiske hverdagen til å henge sammen. Men det er iallfall et faktum at mange trygdede er i den situasjon at trygden ikke strekker til. Og for å få den økonomiske hverdagen til å henge sammen, er man altså nødt til å oppsøke sosialkontoret for å få økonomisk sosialhjelp for å kunne leve på et akseptabelt inntektsnivå. Det hevdes, veldig klart, at dermed kommer vi i den situasjonen at det statlige ansvaret for å sikre f.eks. at utføre har et verdig inntektsnivå, for mange i praksis må oppfylles av kommunen, at man dermed kommer i en situasjon der staten kan leve med lave ytelser, fordi kommunen fungerer som statens sikkerhetsnett gjennom den økonomiske sosialhjelpen, og at dette er et hovedargument for en statliggjøring av den økonomiske sosialhjelpen.

Jeg må si både for egen del og på vegne av mitt parti at vi har diskutert denne problemstillingen ganske grundig. Vi har sans for mye av det resonnementet, nemlig at man

med dette systemet ikke har et enhetlig ansvar for økonomisk minstesikring. Men i Arbeiderpartiet vil vi i dag ikke fremme forslag som handler om at vi nå også skal ta det skrittet at vi skal statliggjøre den økonomiske sosialhjelpen. Og hvorfor gjør vi ikke det, når vi da samtidig sier at vi har sans for mye av kritikken mot det forslaget som fremmes? Jo, grunnen til det er at vi tror det er veldig viktig at vi nå tar ett skritt av gangen. Som mange har vært inne på i debatten, vi tar i dag et langt skritt i riktig retning. Vi skal nå gjennom dagens vedtak gjennomføre en gigantisk omorganisering av arbeids- og velferdsforvaltningen. Som flere har vært inne på, vil alle landets kommuner bli berørt. Det vil være svært krevende å få dette på plass. Jeg tror noe av det farligste vi nå kan gjøre, er å undervurdere omfanget av den reformen vi skal gjennomføre. Det er ingen selvfølge at dette prosjektet vil bli vellykket. Det er veldig mye som skal komme på plass. Flere har vært inne på det, ulike kulturer skal trekke sammen, virkemidler skal endres, på område etter område skal kompetanse bygges ut. Det er ingen selvfølge at vi lykkes, og for å forsikre oss så langt som mulig om at vi vil lykkes, er det viktig at vi nå, når vi vedtar en så stor og omfattende reform, ikke gaper for høyt. Derfor er det riktig å gå hit vi nå går, så er det riktig å stoppe der, og så er det viktig, når den nye forvaltningen kommer på plass, å få erfaring. Lov, regelverk og virkemidler skal tilpasses, vi skal evaluere, og så vil det kunne gi oss grunnlag for å gå videre, dersom vi da finner det nødvendig.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [11:26:12]: Arbeid og deltakelse i samfunnet er sjølve grunnlaget for velferd. Det å ha et arbeid å gå til gir den enkelte mulighet til å bruke sine evner og mulighet til utvikling, sjølstendighet og sosialt fellesskap.

Den nye arbeids- og velferdsreformen er historisk, og for Høyre og Regjeringen er målet med reformen å få slutt på den velkjente kasteballproblematikken i offentlig forvaltning. Dagens organisering av arbeidsmarkedsetaten, trygdeetaten og sosialtjenesten bidrar til at altfor mange faller utenfor arbeidslivet. Samordningen skal bidra til å gi et mer brukervennlig tjenestetilbud til dem som i dag lever av trygd. Det skal gis et bredt tilbud om kvalifiserings- og attføringstiltak, som tilpasses den enkeltes behov.

700 000 personer i yrkesaktiv alder står i dag helt eller delvis utenfor arbeidslivet og har offentlige stønader som sin viktigste inntekt. For Høyre og Regjeringen er det viktig at satsingen i arbeids- og velferdspolitikken knyttes til et inkluderende arbeidsliv, fattigdomsbekjempelse, integrasjon av innvandrere og reaktivisering av uføretrygdede. Det er derfor med overraskelse jeg registrerer at komiteens flertall, alle partiene utenom regjeringspartiene, trekker fram følgende brukergrupper som eksempel på ikke arbeidssøkende personer:

«personer med rusproblemer, mennesker med sosiale og psykiske problemer, innvandrere/flyktninger og mennesker med psykisk utviklingshemming».

For regjeringspartiene vil det tvert imot være et kvalitetsstegn for reformen om personer som tilhører disse

gruppene, får mulighet til å bruke sine arbeidsevner i samfunnet. Vi mener at det er viktig at den enkelte som vil og kan, skal gis mulighet til arbeid. Mennesker som ikke kan tilbakeføres til arbeidslivet, skal derimot sikres økonomisk trygghet og om mulig inkluderes i annen aktivitet.

Regjeringens mål om å få flere i arbeid krever en framtidrettet næringspolitikk, et veltilpasset arbeidsmarked, velferdsordninger som fremmer aktivitet, og oppfølging som tilpasses den enkelte. For at det skal bli enklere for trygdemottakere å søke seg over i arbeid, utdanning eller kompetansehevede tiltak, må trygdeordningene og skattesystemet vårt i størst mulig grad stimulere til arbeid.

Vi i Høyre mener at både offentlige og private arbeidsgivere har et stort ansvar for å motarbeide utstøting fra arbeidslivet og legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne lettere skal kunne få og beholde arbeid. For å kunne bistå arbeidssøkere og personer som holder på å falle ut av arbeidslivet, er det viktig at arbeidsetaten har god kontakt med arbeidsgiverne. Samtidig er det viktig å tilrettelegge for ordninger som stimulerer bedriftene til å ta inn arbeidstakere med funksjonssvikt. Et slikt samarbeid er en forutsetning for å skape et godt fungerende arbeidsmarked og et mer inkluderende arbeidsliv for flest mulig.

Arbeidet med å forebygge sykefravær og uførepensjonering er krevende og viktig. Det har vært en sterk vekst i de sykdomsrelaterte stønader de seneste år, men økningen i sykefraværet stoppet opp i 2004, og har nå falt kraftig.

Det er viktig at den nye arbeids- og velferdsforvaltningen videreutvikler den nære kontakten med arbeidsgiver, både for å fange opp hva som er arbeidslivets kompetansebehov, og for å utnytte bedriftene som en effektiv arena for læring og utvikling.

Det etableres nå en førstelinjetjeneste for hele tjenestespekteret i arbeids- og velferdsforvaltningen. Førstelinjetjenesten skal baseres på et forpliktende samarbeid mellom stat og kommune nedfelt i lokale samarbeidsavtaler. Samordningen skal legge til rette for at flere skal kunne komme tilbake til arbeidslivet og ikke lenger føle seg sosialt utstøtt. Et arbeids- og velferdskontor i hver kommune skal ivareta og se hele mennesket. Det skal gis rask og individuelt tilpasset bistand.

En samordning av etatene er et viktig grep for å få slutt på kasteballproblematikken. Færre på sosial stønad og flere i aktivt arbeid betyr også færre fattige.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [11:31:20]: Dette er ei enormt stor sak, som gjeld om lag 16 000 tilsette og 2 millionar brukarar, og som har ei økonomisk ramme på i overkant av 250 milliardar kr.

Med den tilrådinga som ligg føre, og som Arbeidarpartiet har slutta seg til, er det ei viktig utfordring no å få etablert ein ny etat som har ei klar innretning mot og fokus på arbeidsmarknaden. Arbeidslinja må vere fokus nr. ein,

for arbeid er sjølve fundamentet for eit kvalitativt godt liv for den enkelte.

Når det gjeld økonomien, trur eg nok ein må erkjenne at det kan vere mange usikre økonomiske anslag i proposisjonen. Berre IKT-området blir svært sårbart i ei slik reform. Me har visse erfaringar for det frå tidlegare tider. No er det berre to år sidan Aetat etablerte eit nytt datasystem som hadde ei kostnadsramme på ca. 700 mill. kr. Ein får berre håpe og tru at dette ikkje var bortkasta, og at ein med enkle grep kan implementere dette systemet i den nye, store etaten.

Den nye etaten vil altså bli tre gonger større enn dagens Aetat. Oppgåvene vil bli mange og omfanget enormt, og det kan bli ei stor utfordring å få til raske omstillingar. For er det noko som er heilt nødvendig i dagens arbeidsliv, er det å få til raske og smidige omstillingar.

Eg fryktar at Stortinget i langt mindre grad enn i dag vil ha moglegheita til å kunne styre arbeidsmarknadspolitikken gjennom den økonomiske politikken etter at me får på plass ei ny, stor velferdsreform. Heretter vil løyvingane, slik eg ser det, gå til ei samla, stor velferdsforvaltning. Eg håper at eg tek feil i mine vurderingar på dette området.

Arbeidarpartiet støttar altså heilhjarta opp omkring reforma, men jobben er ikkje gjort ved å gjere vedtak i dag. Ei oppfordring til alle må vere at ein no må fokusere på å setje reforma ut i livet på ein fornuftig og god måte – der ulike kulturar skal smelte saman i eit godt arbeidsmiljø og samarbeide godt i framtida. I dette arbeidet er det viktig å jobbe nært saman med dei tilsette sine organisasjonar.

Olav Gunnar Ballo (SV) [11:34:39]: Organiseringen av det offentlige hjelpeapparatet er viktig som ledd i å bidra til at mennesker som er avhengige av hjelpetiltak for å komme ut i arbeid eller for å klare seg selv økonomisk, får den hjelpen som de er avhengige av.

SV har i mange år tatt til orde for at man burde se på sosialetat, arbeidsmarkedsetat og trygdeetat som en felles offentlig etat, og har arbeidet med det som mål. Derfor er vi glade for at man tar det ene skrittet på den riktige veien ved at man i dag gjør vedtak som medfører at man slår sammen trygdeetaten og arbeidsmarkedsetaten til en felles offentlig etat.

Jeg registrerte betraktningene i Bjarne Håkon Hanssens innlegg, som jeg er veldig enig i. Hvis man hadde gått videre i dag med også å gjøre sosialetaten statlig, tror også jeg det kunne ha blitt så store endringer på én gang at man kunne ha fått betydelige problemer.

Samtidig er det viktig å se de velferdsytelsene som utbetales, under ett. Og det er betydelige midler vi snakker om. Sykepengeutbetalingene utgjør nå 27 milliarder kr, dagpengene ca. 10 milliarder kr og sosialhjelpen ca. 5 milliarder kr – 42 milliarder kr til sammen, sånn omtrent. Uførestønad alene utgjør omtrent det samme beløpet. Tar man da med rehabiliteringspenger og attføringspenger, snakker vi altså om offentlige ytelser i en størrelsesorden av nærmere 100 milliarder kr.

Det må være tankevekkende for ethvert parti at mange av disse ytelsene er ytelser som bidrar til å holde folk ute

av et arbeidsmarked, bidrar til at folk får en opplevelse av ikke å være deltakende i et samfunn der man skal skape verdier. Det er også tankevekkende i hvor liten grad vi har klart å lage systemer som bidrar til å gjøre den enkelte uavhengig av hjelp. For eksempel er det betenkelig at man i så stor grad behandler syke og de som er avhengige av sosialstønad, så forskjellig.

På mange måter kan man snakke om at en del personer er havnet i en situasjon der de er sosialt uføre, men der man helt mangler hjelpeapparatet for å bringe dem ut av denne situasjonen. Jeg tenker da på attføringsapparatet. Det gjør at man paradoksalt nok ser at mange mottar ytelse som sosialhjelpsmottakere lenger enn man gjør når man er i en situasjon der man på mange måter skulle være ufør. Og det ene skulle være en korttidsytelse og det andre en langtidsytelse. Derfor er det viktig ikke bare å se på organiseringen av etatene som sådan, men også knytte det opp mot de ytelsene man i dag utbetaler, for å se hvordan man kan dreie det fra passivt mottak til aktivt tiltak. Dette kan være ett viktig skritt på veien. Men det handler både om vilje og evne til å gjøre noe med det reelle innholdet for den enkelte for at situasjonen skal bli bedre, ikke bare om hva som står på den døren man da skal gå inn gjennom for å få hjelp.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:38:06]: Den saken som vi nå holder på å behandle, er uhyre viktig, særlig fordi det danner grunnlaget for det samfunnet som vi nå skal sørge for blir videreutviklet, og som skal sørge for at man hjelper personer i større grad enn det som har vært tilfellet i dag, slik at man skal kunne se hele virkemiddelapparatet i sammenheng.

Jeg må si at det er litt underlig å høre på denne debatten, sett i lys av det som ble sagt siste gang vi hadde en liknende sak, den såkalte SATS-meldingen, til behandling i denne sal, og hvor flertallet i Innst. S. nr. 189 for 2002-2003 hadde følgende merknad:

«Flertallet viser til at det ønsker en utredning om hvordan vi kan etablere *én felles etat*, et velferdskontor, der hele virkemiddelapparatet til arbeidsmarkedsetaten, trygdeetaten og sosialkontoret tas i bruk i saksbehandlingen overfor den enkelte bruker av tjenesten.» Flertallet fremmet da følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen utrede ulike modeller for én felles velferdsetat bestående av dagens Aetat, trygdeetaten og sosialetaten.»

Det overraskende er ikke at Regjeringen har fremmet den saken den har, for de har gitt uttrykk for sine synspunkter i denne leia hele tiden. Det overraskende er at det flertallet som ble dannet i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 14 for 2002-2003, SATS-meldingen, har splittet seg opp, og at Fremskrittspartiet nå faktisk står alene om å fremme forslag om én felles etat.

Men jeg må også si at det innlegget som Bjarne Håkon Hanssen holdt her på denne talerstolen for et øyeblikk siden, kan jeg på alle måter slutte meg til, for det var nettopp en argumentasjonsrekke for hvorfor det burde vært én felles etat, og at man ikke burde ha stykket det opp. Det jeg frykter, er at vi i framtiden vil komme til å se at vi må

(Nesvik)

gå noen runder. Man kommer til å komme tilbake – det er jeg overbevist om – i forhold til at man også må integrere sosialetaten i dette, for det vi får nå, er en halvveis løsning. Selv om det er et steg i riktig retning, er vi fortsatt bare halvveis, fordi det virkemiddelapparatet som sosialetaten innehar, ikke er med. Det er da viktig å vise til det som står i proposisjonen, nemlig følgende:

«Regjeringen foreslår at den obligatoriske minimumsforpliktelsen skal være samlokalisering av den statlige representasjonen i kommunen og kommunens administrative apparat for forvaltning av økonomisk sosialhjelp.»

Man vil ikke lovfeste at det skal samlokaliseres, heller, for det står nemlig videre samme sted:

«Regjeringen ser det ikke som hensiktsmessig å lovfeste inngåelse av samarbeidsavtaler mellom stats- etaten og kommunen ...»

Og hvis så er tilfellet, skal det bli spennende å se hvordan dette vil bli løst i de enkelte kommunene, for det er helt åpenbart at de er lokalisert forskjellig i dag. De aller fleste sosialkontorene ligger i rådhusene. Rådhusene har kanskje sprengt kapasitet i utgangspunktet, og det skal bli spennende å se hvordan dette skal løses. Men jeg forventer at det blir løst.

Statsråd Dagfinn Høybråten [11:41:29]: Regjeringen har gjort det Stortinget har bedt om, nemlig å utrede spørsmålet om ulike løsninger, bl.a. spørsmålet om én felles etat. Den offentlige utredningen er sendt Stortinget som vedlegg til den proposisjonen som Regjeringen har lagt fram, der Regjeringen har gitt sin vurdering av utredningen, og der Regjeringens forslag er fremmet.

Jeg konstaterer at et bredt flertall, også etter at debatten er gjennomført, slutter seg til det forslaget som Regjeringen har fremmet.

Så har det i debatten vært rettet en del fokus mot: Hva med forholdet til den kommunale sosialtjenesten? La meg da slå fast at det i forslaget fra Regjeringen ligger en lovfesting av et felles arbeids- og velferds kontor – én felles front ut mot brukeren. Det er ikke mulig for verken kommuner eller statsetat å komme unna. Det vi ikke har foreslått å lovfeste, er en detaljert utforming av en samarbeidsavtale, fordi det mener vi kan hjemles i en intensjonsavtale mellom Regjeringen og KS, og vi har fått tilslutning til det. Men jeg er overbevist om at vi gjennom kombinasjon av lovfesting og samarbeidsavtaler vil finne fram til en god praktisk løsning, der det i hver kommune blir en innfallsport til denne viktige etaten. Og så vil det, som flere representanter har vært inne på, selvfølgelig være nødvendig å vinne erfaringer og å evaluere, men jeg er helt enig med dem som har sagt at dette er en stor reform. Den er mer enn stor nok, og den har mer enn stort nok ambisjonsnivå i forhold til de målene vi skal nå, som jo er det aller viktigste, nemlig å sikre flere i arbeid, færre på stønad, og sikre en mer helhetlig og brukervennlig løsning for befolkningen.

Ø y v i n d H a l l e r a k e r hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1 (Votering, se side 2519)

S a k n r . 2

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Bjarne Håkon Hanssen om ventetidsgaranti for behandling av barn og ungdom som er psykisk syke (Innst. S. nr. 212 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:68 (2004-2005))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til Høyre og 5 minutter til hver av de øvrige grupper.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sigbjørn Molvik (SV) [11:44:44] (ordfører for saken): Bakgrunnen for denne innstillingen er et Dokument nr. 8-forslag fra Bjarne Håkon Hanssen om en ventetidsgaranti for barn og ungdom som er psykisk syke.

Dette er en problemstilling som har vært til behandling i Stortinget ved flere anledninger. Jeg viser bl.a. til et privat forslag fra stortingsrepresentant May Hansen og et annet privat forslag fra stortingsrepresentant Åslaug Haga tidligere i denne stortingsperioden, som begge omhandlet behandlingsgaranti for unge med psykiske lidelser og rusmiddelmissbruk.

Også ved behandlingen av St.meld. nr. 40 for 2001-2002, Om barne- og ungdomsvernet, var behandlingsgaranti for barn og unge et tema. Ved behandlingen av denne stortingsmeldingen vedtok flertallet i Stortinget, alle partier unntatt regjeringspartiene, et forslag der Regjeringa ble bedt om å «fremme forslag om at barn og unge med tiltak fra barnevernet skal ha lovhjemlet rett til behandling for rus og psykiatri».

I forslag til endringer i pasientrettighetsloven i Ot.prp. nr. 63 for 2002-2003 gav Regjeringa uttrykk for at den ikke ønsket å endre loven slik stortingsflertallet bad om ved behandlingen av St.meld. nr. 40 om barne- og ungdomsvernet. Regjeringa begrunnet dette med at å prioritere særskilte grupper ville bryte med prioriteringsprinsippet om en individuell behovsvurdering som er nedfelt i pasientrettighetsloven og prioriteringsforskriften. Ved behandlingen av endringene i pasientrettighetsloven sluttet stortingsflertallet, alle partier unntatt SV og Senterpartiet, seg til dette. Dette er så langt hva Stortinget tidligere har ment og vedtatt i dette spørsmålet.

Sosialkomiteen har også ved behandlingen av saken denne gangen delt seg i et flertall og et mindretall, som det framgår av innstillingen. Flertallet, bestående av regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, ønsker en vurdering av om innføring av en ventetidsgaranti kan være et egnet virkemiddel for å redusere ventetida for psykiatrisk behandling for barn og unge. Dette flertallet ber Regjeringa igjen å vurdere spørsmålet om ventetids-

garanti i lys av prioriteringsforskriften. En slik vurdering gjorde altså Regjeringa i forbindelse med endringene i pasientrettighetsloven, slik jeg allerede har vært inne på, og konkluderte med at det ville være i strid med denne forskriften, noe som det samme stortingsflertallet som nå ber om en ny vurdering, den gang sluttet seg til.

Mindretallet, bestående av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, gir klart uttrykk for at situasjonen for barn og unge som venter i måneder og kanskje år på behandling av til dels alvorlige psykiske lidelser, er så alvorlig at det er nødvendig å innføre en egen ventetidsgaranti for behandling av både psykiske lidelser og rusmiddelmissbruk for barn og unge under 18 år. Disse partiene fremmer forslag om dette og sier også i sine merknader at ventetida ikke må gå utover fire til seks uker.

Når mindretallet også inkluderer behandling av rusproblemer i sitt forslag, er det både med bakgrunn i at ventetida også for denne pasientgruppen er uakseptabelt lang, og at antallet dobbeltdiagnoser er høyt og ser ut til å være stigende.

Mindretallet er klar over at en ventetidsgaranti alene ikke vil være nok for å løse den vanskelige situasjonen for barn og unge med psykiske problemer og rusproblemer, slik det også kom fram i høringene i komiteen. Mindretallet – SV og Senterpartiet – understreker derfor sterkt at det er nødvendig med en betydelig økning av ressursene og kompetansen i barne- og ungdomspsykiatrien. Disse to virkemidlene, både ventetidsgaranti og kompetanse- og ressursøkning, kan, slik mindretallet ser det, sammen bidra til en klar forbedring av den alvorlige situasjonen. Det er mye som tyder på at de fristene som i dag blir satt for behandling, mer blir bestemt ut fra kapasiteten i behandlingsapparatet enn ut fra tilstandens alvorlighet, slik pasientrettighetsloven forutsetter.

Flertallet ber Regjeringa om å vurdere om kapasiteten i det psykiske helsevernet for barn og unge er tilstrekkelig. Etter mindretallets mening er det klart at den ikke er det.

Flertallet viser til at målet i Opptappingsplanen for psykisk helse er å tilby hjelp til 5 pst. av barne- og ungdomsbefolkningen, og mener at dette målet er innen rekkevidde. Fra mindretallets side vil jeg nok gi uttrykk for at det viktigste må være at de barn og unge som faktisk trenger hjelp og behandling, får det, enten det nå vil dreie seg om tre, fem, sju eller en annen prosentandel av de unge, og at behandlingsskapasiteten først og fremst må dimensjoneres ut fra det reelt eksisterende behovet.

Til slutt: Dersom mindretallets forslag ikke får flertall, vil SV – og, slik jeg forstår det, også Senterpartiet – subsidiært stemme for forslaget fra flertallet.

Jeg tar så opp mindretallsforslaget fra SV og Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Molvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Bjarne Håkon Hanssen (A) [11:49:44]: Vi nærmer oss slutten av denne stortingsperioden, og jeg har hatt gleden av i fire år å være medlem av sosialkomiteen. Det har

vært interessant. Men noe av det som har gjort meg mest fortvilet, har vært at vi ikke har greid å få til et bedre opplegg for barne- og ungdomspsykiatrien, og at vi stadig opplever svikt i den.

Hele det politiske miljøet har hatt ambisjoner om at vi skal gjøre ting bedre, og det er selvfølgelig ikke sånn at ingenting har skjedd i løpet av fire år. Mye bra har skjedd. Men fortsatt er det et faktum at veldig mange barn og unge som har behov for tjenester fra barne- og ungdomspsykiatrien, ikke får det. Og jeg vil tro at noe av det mest uverdige ved det norske helsevesenet er at unge med denne type utfordringer ikke får den hjelpen de trenger.

For en tid tilbake hadde jeg muligheten til å være med, som en flue på veggen, ved et inntaksmøte på en barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling ved et sykehus her i Norge. Det er en av de sterkeste opplevelsene jeg har hatt, der jeg ble stilt overfor barn og unge med svært krevende skjebner. Og jeg føler en veldig sterk forpliktelse, både på egne vegne og på vegne av Arbeiderpartiet, om at vi må få gjort noe. Men så er utfordringen vår at når vi begynner å diskutere med de samme fagfolkene hva som skal gjøres, spriker rådene i alle retninger. Man kan diskutere med dem om det er behov for sterkere juridiske virkemidler, er det behov for å forsterke ventetidsgarantien? Er det brekkstangen vi kan bruke for å få på plass det vi ønsker oss? Ja, sier mange. Men så kan man snu seg litt rundt og finne sterke faglige innvendinger mot sterkere juridiske forpliktelser fordi mange mener at det vil virke mot sin hensikt. Når vi ikke er i stand til å oppfylle den loven vi har i dag, vil det bare gjøre situasjonen enda verre å styrke det juridiske rettighetsgrunnlaget. Så vil mange si at det er mangel på økonomiske ressurser. I neste sving vil de samme fagmiljøene si at nei, det handler ikke om mangel på økonomiske ressurser, det handler om mangel på fagfolk. Men man kan ikke bevilge seg fram til barne- og ungdomspsykiatere, dem må man utdanne, og det tar tid.

Så er det mange som sier at nei, det er ikke mangel på fagfolk, men det er mangel på fagfolk som bruker tiden sin rett. Det er nok fagfolk, men de bruker tiden sin på alt annet enn å behandle barn og unge med psykiske lidelser.

Så er det mange som sier at ja, det er mangel på retningslinjer for best praksis, for at vi så i neste runde møter fagfolk som sier at er det ett område der det ikke er mulig å utarbeide retningslinjer for best praksis, så er det innen barne- og ungdomspsykiatrien. Og slik går tiden. Jeg opplever at det politiske miljøet blir handlingslammet. Derfor har jeg og Arbeiderpartiet fremmet et forslag om at vi må få en sak til Stortinget med en helhetlig gjennomgang av barne- og ungdomspsykiatrien. Den saken må stille opp veldig klare målsettinger. Hva slags barne- og ungdomspsykiatri er det vi ønsker oss? Hva skal vi gjøre for å nå målene? Hvordan skal vi gjøre det? Hva koster det? Hvilke rettigheter skal vi gi barn og unge med psykiske lidelser? Når skal vi få det på plass?

Dersom det å etablere sterkere juridiske rettigheter er et hensiktsmessig virkemiddel, er Arbeiderpartiet klar for å gå for det. Men hvis det er slik at disse målene best kan nås ved andre virkemidler enn forsterkede juridiske virkemidler, er det selvfølgelig greit for oss. Men nå må vi få

fram en sak for Stortinget der det ikke kan herske noen tvil om at Stortinget nå blir handlingsrettet, for å rydde opp i barne- og ungdomspsykiatrien, slik at vi ikke opplever at vi om fire år – når man er i ferd med å avslutte en ny stortingsperiode – har en tilsvarende debatt.

Beate Heieren Hundhammer (H) [11:55:03]: Det er positivt at stadig flere barn og unge innen psykisk helsevern får behandling. Antall barn og unge som er tatt inn til behandling, økte fra 4 428 i tredje tertial 2003 til 5 418 i tredje tertial 2004, noe som tilsvarer en økning på 22 pst.

I Opptrappingsplanen for psykisk helse er målet å tilby hjelp til 5 pst. av barne- og ungdomsbefolkningen, og dette målet er klart innenfor rekkevidde. Samtidig øker antallet barn og unge som oppsøker hjelp. Ventetiden er ofte svært lang, og det er flere som venter på behandling. Jeg er enig med forslagsstilleren i at det er bekymringsfullt, fordi det påfører pasienter og pårørende unødige belastninger. Det er også grunn til å ta på alvor tilsynsrapporter som avdekker at allerede innførte pasientrettigheter ikke følges opp skikkelig.

Flere henvisninger og økning i ventelistene innen psykisk helsevern for barn og unge er en utfordring, men samtidig et uttrykk for at vi er i stand til å gi flere et tilbud. Det er viktig at vi møter utfordringer med offensive virkemidler, for det å bidra til en god psykisk helse for barn og unge er den mest framtidsrettede investering man kan tenke seg.

Jeg er svært glad for at helse- og omsorgsministeren i styringsopplegget for 2005 har gitt de regionale helseforetakene klar beskjed om at den prosentvise veksten innenfor psykisk helsevern skal være sterkere enn innenfor somatikken. Dette er et tydelig signal om at dette feltet skal prioriteres også innenfor fordelingen av de ordinære budsjettmidler i spesialisthelsetjenesten.

Jeg har også merket meg at Regjeringen i strategiplan for barns og unges psykiske helse har satt opp et mål om å redusere ventetiden for vurderingssamtale til ti dager i løpet av opptrappingstiden.

Høyres utgangspunkt i denne debatten er at vi må være åpne for å prøve ut alle tilgjengelige virkemidler for å bedre kvaliteten på det tilbudet som gis innenfor psykisk helsevern for barn og unge. Det er bakgrunnen for at vi støtter forslaget fra Bjarne Håkon Hanssen om å be Regjeringen legge fram en sak med vurdering av om en ventetidsgaranti for behandling av barn og unge som er psykisk syke, kan være et egnet virkemiddel for å redusere ventetiden.

Det er imidlertid ingen grunn til å legge skjul på at det under høringene har framkommet innvendinger fra faglig hold mot innføring av en ventetidsgaranti. Både foreningen Voksne for Barn og Pasientombudskollegiet gav klart uttrykk for at innføring av en ny garanti ikke er det rette svaret på de utfordringene barne- og ungdomspsykiatrien står overfor. Begge mente at de rettighetene som allerede eksisterer i pasientrettighetsloven, er gode nok, og at utfordringen først og fremst er å sørge for at dagens rettigheter blir oppfylt.

Det er også stilt spørsmål ved om en standardisert ventetidsgaranti vil ivareta hensynet til barns og unges behov for raskere hjelp enn det den standardiserte garantien oppstiller. Og videre er det grunn til å vurdere hvorvidt ventetidsgarantier for bestemte pasientgrupper kan innebære at disse vil bli prioritert framfor andre pasienter som kan ha svært alvorlige sykdomstilstander.

Til tross for de innvendinger som har framkommet, er Høyre, som sagt, innstilt på å vurdere dette spørsmålet med et åpent sinn, på bakgrunn av de vurderinger Regjeringen nå skal legge fram for Stortinget. Det må uansett ikke herske noen tvil om at vi ønsker et fortsatt sterkt fokus på å skape et best mulig tilbud til barn og unge med psykiske lidelser, slik at målet i opptrappingsplanen kan nås både hva gjelder kvantitet og ikke minst kvalitet.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:59:05]: Barne- og ungdomspsykiatrien – og psykiatrien generelt sett – har vi diskutert et utall ganger i denne salen, både i denne perioden og i forrige periode. Det er helt åpenbart at utfordringene står i kø også innenfor dette området.

Jeg vil faktisk gi honnør til helse- og omsorgsministeren i denne saken. For er det ett område han har vært tindrende klar på, så er det i hvert fall det som har med prioritering av psykiatrien å gjøre, at den biten virkelig skal settes på dagsordenen. Men fra det å være tindrende klar til det å komme fram til handling som kan hjelpe de enkelte pasientene, er det en vei å gå. Regjeringsapparatet og Stortinget må legge til grunn de virkemidlene som skal tas i bruk for å komme i mål. Og vi er ikke i mål. Vi er langt unna målet for denne gruppen.

Det som var det betegnende i høringene i forbindelse med behandlingen av denne saken, var at organisasjonene til de pårørende faktisk advarte mot å innføre denne typen ventetidsgaranti. Man skal lytte til de innspillene man får fra det feltet. Vi skal ta innover oss de advarslene vi fikk knyttet til akkurat denne garantien, fordi frykten for at den i seg selv kan være en sovepute, også er reell. Disse tingene skal vi ta innover oss. Derfor er det flertallet gjør, viktig. Vi ber Regjeringen vurdere disse tingene, og vi ber den så snart som mulig legge fram en sak om ventetidsgaranti for behandling av barn og unge som er psykisk syke. Da kan vi få diskutert alle sider ved denne saken, i stedet for at vi i dag fatter et vedtak om en ventetidsgaranti uten innhold. Det er innholdet i dette, hva vi skal legge i det, og hva vi ønsker å få ut i den andre enden, som er det aller vesentligste for å få disse tingene på plass.

Jeg tror det er viktig at vi får den hele og brede gjennomgangen. Jeg håper at vi iallfall i den neste stortingsperioden, og så raskt som mulig i den, får på plass et så godt tilbud innenfor barne- og ungdomspsykiatrien at vi kan si: Nå er vi på rett vei. Nå er vi i ferd med å kunne løse en del av de store problemene som er, og så får vi gå videre og se på hvordan vi skal komme endelig i mål.

Per Steinar Osmundnes (KrF) [12:01:53]: Dagens ventetider i barne- og ungdomspsykiatrien er svært lange. Dette er vi i Kristeleg Folkeparti bekymra for, slik andre talarar har vore det i denne debatten. Sjølv om det er fleire

barn og unge som får behandling no enn nokon gong tidlegare, aukar talet på barn og unge som søker behandling, noko som i neste omgang også påverkar ventetidene. Dagens situasjon, med ei gjennomsnittleg ventetid på om lag 70 dagar, er ikkje haldbar. Barn og unge må sleppe å stå i kø i månadsvis for den behandlinga dei har behov for. Det resulterer berre i lengre ventetider, som gir ekstra belastningar for den enkelte og for dei pårørande.

Situasjonen i psykiatrien har vorte diskutert gong på gong i denne salen, seinast den 14. april, då også denne problemstillinga vart drøft. Opptrappingsplanen legg til grunn at 5 pst. av barne- og ungdomskulla skal få hjelp. Dette er eit mål som eg no trur ein vil nå. Strategiplanen til Regjeringa legg opp til at ingen skal ha meir enn ti dagers ventetid for vurderingssamtale i barne- og ungdomspsykiatrien. Det er også lagt til grunn at ventetidene for poliklinisk behandling skal reduserast med minst 20 pst. i inneverande år. Det er såleis mange positive trekk. Dagens regjering har lyfta dette feltet, og i utgreiinga frå helse- og omsorgsministeren den 11. april vart fleire verkemiddel fremja og understreka. Det er dessverre likevel ei kjensgjerning at det er langt att før barn og unge får den hjelpa som dei treng.

Pasientrettslova krev at det skal fastsetjast ein frist for når ein pasient seinast skal få nødvendig helsehjelp. Dette skal gjerast med bakgrunn i ei individuell og medisinsk vurdering. Det som kanskje er den sterkaste bremsa for reell gjennomføring av den individuelle planen i dag, er at fagmiljøa ikkje følger opp dei rettane som alt eksisterer. Derfor er vi frå Kristeleg Folkepartis side opptekne av at ein må rydde opp i haldningane i fagmiljøa samt utvide kapasiteten i behandlingsapparatet og i samspelet mellom nivåa.

Det er bekymringsfullt når pasientombod Petter Holm i høyringa i komiteen påpeika at det er svært mange pasientar som ikkje får utarbeidd ein individuell plan, slik som ein har krav på, og at dei dermed får lite koordinerte tenester. Det er uakseptabelt at pasientar ikkje får innfridd sine lovfesta pasientrettar. Det er heilt avgjerande at fagmiljøa tek innover seg dei krava som det politiske miljøet set.

Representanten Bjarne Håkon Hanssen gjekk gjennom og skildra ein del av dei dilemma ein står overfor ved val av verkemiddel i psykiatrien. Eg ser ikkje nokon grunn til å dvele meir ved dette, men det er slik med dette forslaget, som med det andre, at det alltid vil vere nokon som er for, og nokon som vil vere imot.

Kristeleg Folkeparti er villig til å snu på alle steinar for å redusere ventetidene for barn og unge i psykiatrien. Dette er grunnen til at vi også stør forslaget frå representanten Hanssen i Dokument nr. 8:68 om standardiserte ventetidsgarantiar dersom det viser seg at det er eit eigna verkemiddel for å få redusert ventetidene. For Kristeleg Folkeparti er det viktig at dette også blir sett i samanheng med prioriteringsforskrifta og i lys av dei eksisterande juridiske rettane.

Det viktige for Kristeleg Folkeparti er at ventetidene blir reduserte. Så får ein etterpå sjå på kva for verkemiddel som er dei rette til kvar tid. Det viktige er at barn og

unge slepp å stå i kø i lang tid, noko som berre vil gi dei ekstra, alvorlege belastningar.

K a r i L i s e H o l m b e r g hadde her gjeninn tatt presidentplassen.

Ola D. Gløtvold (Sp) [12:05:36]: Sakens ordfører, Sigbjørn Molvik, redegjorde grundig for både flertalls- og mindretallskonstellasjoner i innstillingen. Derfor skal jeg ikke gå så grundig gjennom det, men bare vise til at Senterpartiet og SV utgjør mindretallet her. Vi mener at det bør være en sterkere fokusering på dette problemet enn hva flertallet legger opp til. Flertallet vurderer også en garanti, men det skal ta lengre tid og vurderes nok en gang. Det har vi ikke tid til nå hvis dette skal komme mer på plass enn hva det har vært og er. Vi er enige med forslagsstilleren, Bjarne Håkon Hanssen, i at det må rettes et sterkere søkelys mot dette, og at det må være en større vilje til prioritering om man skal rette opp det som er situasjonen.

I opptrappingsplanen for psykisk helse er det en målsetting å tilby hjelp til 5 pst. av barne- og ungdomsbefolkningen. Det som vi ser, er at disse gamle måltallene ikke er gode nok. Det må inn andre og mer ambisiøse mål hvis man skal kunne komme i møte de problemene som oppstår her. Lang ventetid, frustrasjon og dermed utvikling av sykdomsbildet gjør at det blir enda dyrere og vanskeligere å ta tak i disse tingene, når det har gått så lang tid, med de følger at dette er uverdig både for den enkelte pasient og for deres nærmeste.

Når vi i denne innstillingen også fremmer forslag om at det skal være en ventetidsgaranti for behandling av psykiske lidelser og rusmiddelmissbruk for barn og unge under 18 år, er det ut fra at en har den samme situasjonen innenfor rusomsorgen med veldig lange ventetider, og at det også er slik at rusmiddelmissbruk og psykisk helse ofte har en sammenheng. Disse såkalte dobbeltdiagnosene er noe av det en bør ta tak i veldig raskt. Det skjer ikke i dag.

Vi er klar over at i høringsrunden om denne saken sa de som var med der, både organisasjonen Voksne for Barn og pasientombudskollegiet, at en garanti ikke er nok. Det er vi enig i. Det er ikke nok å sette opp bare en garanti som øker forventningene, og i neste omgang øker frustrasjonene fordi man ikke klarer å innfri forventningene. Da er det viktig at man har hovedfokus på hva som ligger i en bevisst opptrapping når det gjelder psykiatri, psykisk helse og rusomsorg.

Helseministeren har i den senere tid vært prisverdig klar på det, for så vidt, men vi har jo til nå ikke lyktes i den opptrappingsplanen for psykisk helse som har vært gjeldende i mange år. Det er et spørsmål om ressurser. Men som representanten Bjarne Håkon Hanssen var inne på, kommer det ulike signaler fra fagmiljøet og også fra brukermiljøet om hvordan disse ressursene brukes og er behøvelige. Jeg tror det uomstridt er slik at det trengs større ressurser, og det har Senterpartiet lagt vekt på i budsjettbehandlingene de senere årene. Både i forbindelse med spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten har vi prøvd å prioritere mer til psykiatrien generelt, og spe-

sielt til barne- og ungdomspsykiatrien. Det er for øvrig i innstillingen vist til bare hva Sosialistisk Venstreparti i flere sammenhenger har gjort der. Det skulle vel egentlig ha stått «disse partier», for at innstillingen skulle være korrekt.

Penger er én ting, men så er det da spørsmål om de faglige ressursene er gode nok. Det kan en sette noen spørsmålstegn ved. Helseministeren tok opp dette i forhold til ledelse, struktur og samhandling. Jeg tror det er veldig viktig at vi får til en bedre utnyttelse av ressursene, og at det kommer retningslinjer og planer som klart setter på plass en del av de prioriteringene som vi på Stortinget mener er nødvendige, og som også hverdagen viser er helt nødvendige. I den sammenheng synes jeg at signalene fra helseministeren har vært gode i den senere tid. Det er viktig at han påser at retningslinjene er klare og entydige, og at ledelsen er klar og entydig. I siste omgang er det helse- og omsorgsministeren som utgjør den ledelsen.

Statsråd Ansgar Gabrielsen [12:10:56]: Det fremgår av innstillingen at det er full enighet i komiteen om det enkle faktum at det er lang ventetid for behandling av barn og unge med psykiske problemer, og jeg har ingen problemer med å slutte meg til uttrykk som at det er en altfor lang ventetid. Det har jeg også gitt uttrykk for, både i den debatten vi hadde i forbindelse med redegjørelsen i Stortinget, og også i debatten i forbindelse med statsbudsjettet for inneværende år.

Hovedtiltaket for å redusere denne ventetiden for behandling er først og fremst den generelle satsingen vi gjør gjennom Opptappingsplanen for psykisk helse. Parallelt med at vi har hatt den opptappingsplanen, har vi en situasjon der antall barn og unge som får behandling i det psykiske helsevernet, har økt dramatisk, med hele 60 pst. i en femårsperiode fra 1998 til 2003. Det vil selvfølgelig bli oppdaterte tall for dette i budsjettet som kommer til høsten.

Økningen refererer seg dels til økte ressurser og dels til økt produktivitet i tjenesten. Rapporteringen for 2003 viser at de regionale helseforetakene dette året gav en klar prioritet til barn og unge. I henhold til vurdering gjort av SINTEF ligger målet om 5 pst. dekning på landsbasis i 2008 innen rekkevidde. Men som det er påpekt av noen av talerne her, var det måltall vi satte den gangen, i 1997. Det er klart at her er det snakk om bevegelige mål, avhengig av hva som skjer. Det har bl.a. ført til at man i Helse Øst har foretatt en korrigerings av dette måltallet på 5 pst. De har for Helse Østs del sagt at det bør være 5,5 pst., slik at de skal være bedre i stand til å håndtere tilleggsutfordringer i hovedstadsområdet.

For barn og unge består bruken av spesialisthelsetjenester innen psykisk helsevern i all hovedsak av polikliniske tiltak. 95 pst. av pasientene får polikliniske tiltak, mens det er bare 5 pst. som blir innlagt. Den polikliniske kapasiteten har i perioden 1998 til 2003 økt med over 400 fagårsverk, og på nasjonalt nivå får nå 3,1 pst. av dem som er under 18 år, et behandlingstilbud. Måltallet er altså 5 pst.

Flere behandlingsårsverk har gitt økt tilgjengelighet til tjenesten. Økningen i antall tiltak pr. fagårsverk har deri-

mot ikke hatt en tilsvarende effekt. Den har først og fremst ført til at hver pasient i gjennomsnitt har fått flere tiltak.

Vi ligger an til å nå viktige mål i opptappingsplanen, i tråd med det som var Stortingets intensjoner. Årsaken til at dette foreløpig ikke har gitt seg klare utslag i redusert ventetid, er at antall henvisninger har økt nesten like kraftig som økningen i kapasiteten. Vi må imidlertid kunne anta at dette vil gi effekt etter hvert, og at en gradvis vil nå målet om 5 pst. Ved oppstart av opptappingsplanen antok vi at det var et kraftig underforbruk av tjenester til barn og unge. Det er grunn til å anta at den økte etterspørselen etter tjenester er et uttrykk for at vi er i ferd med å få bukt med dette underforbruket. Selv om økt etterspørsel etter tjenester isolert sett kan sies å være positivt, så er problemet, som komiteen anfører, at ventetiden fortsatt er for lang.

Den viktigste begrensende faktoren for en rask nedkorting av ventetiden er neppe økte ressurser, men først og fremst tilgangen på kvalifisert personell, spesielt spesialister innen psykiatri og psykologi. Det er også en positiv utvikling her, men vi må erkjenne at utdanningen av spesialister tar tid.

Tilsynsrapporter avdekker manglende ivaretagelse av allerede innførte pasientrettigheter. Jeg har merket meg at Helse- og sosialombudet i Oslo og organisasjonen Voksne for Barn har gitt uttrykk for at dette er et sentralt problem også for barn og unge som har psykiske lidelser. Jeg har derfor gitt klare påpekninger til helseforetaket om det helt selvfølgelig, nemlig at norsk lov skal respekteres også på dette området. På bakgrunn av dette er det imidlertid også grunn til å vurdere nærmere om nye juridiske garantier er et hensiktsmessig virkemiddel for å redusere ventetiden.

Jeg understreker at jeg er enig i komiteens vurdering av behovet for raskere hjelp til barn og unge. Jeg har her nevnt noen faktorer som er av betydning for å kunne korte ned på ventetiden. Hvorvidt det er det rette at man innfører nye juridiske virkemidler for raskere å oppnå kortere ventetid, er etter mitt skjønn også litt avhengig av når man gjør det. Når man får en kapasitet som er tilstrekkelig til å kunne håndtere dette løpende, er det kanskje mer egnet. På den annen side vet vi at det har effekt på slike store organisasjoner at man legger et press. Om vi gjør det via eierstyring eller via juridiske virkemidler, får man se på. Dette får vi komme tilbake til, men utredningen skal vi iverksette.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Olav Gunnar Ballo (SV) [12:16:17]: Av alle selvsomme Dokument nr. 8-forslag jeg har sett på i løpet av de siste åtte årene, er kanskje dette det mest selvsomme. Hvis man barberer bort all retorikk, er det forslaget som representanten Bjarne Håkon Hanssen her får gjennomslag for, at Stortinget ber Regjeringen om kanskje å innføre en ventetidsgaranti for barn og unge. Hvis jeg var statsråd, ville jeg ha vært rørt til tårer over et slikt forslag. Tenk å kunne legge seg om kvelden og vite at man har en

opposisjon i Stortinget som sier: Kan dere være så snille å vurdere om dere kanskje vil gjøre dette? Men hvis dere finner ut at det ikke er lurt, skal vi selvsagt akseptere det! Det bør ikke overraske noen at Regjeringen i fellesskap slutter opp om det.

Jeg har registrert at Bjarne Håkon Hanssen har en retorikk som går ut på at man satser for lite på psykiatrien. Han hadde også en kronikk i VG den 14. desember 2004. Jeg tenkte at jeg med bakgrunn i den kronikken virkelig skulle se på hva Arbeiderpartiet selv har gjort for psykiatrien. Det var interessant: Bjarne Håkon Hanssen hevder at Regjeringen bevilger for lite penger til psykiatrien, samtidig som han unnsår å gjøre oppmerksom på at Arbeiderpartiet i seks – jeg gjentar, seks – av de siste sju årene ikke har foreslått mer til psykiatrien enn Regjeringen. I ett av årene foreslo de til og med mindre. Ved de to anledningene Arbeiderpartiet inngikk forlik med regjeringen om statsbudsjettet – i 2000 og i 2004 – innebar forlikene ikke én krone mer til psykiatrien. Den prioriteringen Bjarne Håkon Hanssen etterlyser, har hans eget parti altså aldri selv foreslått.

Fraværet av engasjement synliggjøres helt fram til dags dato. Under Stortingets behandling av helsebudsjettet for 2005 valgte Arbeiderpartiet å ikke fremme noe alternativt forslag til Regjeringens. Partiet tok i statsbudsjettet for 2005 ikke initiativ – intet initiativ – til å øke bevilgningene til psykiatrien. Det budsjettforslaget som regjeringen Bondevik la fram i 2003, ble med rette kritisert av en rekke faginstanser, inkludert Rådet for psykisk helse, for ikke å følge opp opptrappingsplanen for psykisk helsevern som forutsatt da planen ble vedtatt. På tross av dette foreslo ikke Arbeiderpartiet i budsjettforliket med regjeringen Bondevik høsten 2003 én eneste krone mer til psykiatrien enn det Regjeringen selv opprinnelig hadde lagt fram i sitt budsjettforslag. Arbeiderpartiet hadde gjennom regjeringen Stoltenberg selv ansvaret for forslag til statsbudsjett for 2001. SV ønsket å prioritere psykiatrien med 100 mill. kr mer enn det Arbeiderpartiet la opp til det året. Gjennom budsjettforliket med Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble det presset igjennom en økning på 70 mill. kr – etter at Arbeiderpartiet hadde foreslått mindre.

Jeg må si at når man prøver å framstille det som om det er en vilje hos Arbeiderpartiet til økt satsing, er det noe symbolsk i hele forslaget, for forslaget forplikter jo ikke på noen som helst måte. Derfor er det synd at Arbeiderpartiet – på tross av at det gjentatte ganger har vært fremmet forslag om en ventetidsgaranti – gjennomfører sine resonnementer her og stemmer mot det. Det er det som er realitetene.

Bjarne Håkon Hanssen (A) [12:19:41]: Det kunne vært veldig fristende å gå inn i den type debatt som våre gode venner i SV legger opp til her, men jeg skal unngå å gjøre det. En må jo bruke vettet, den som har det.

Det som er poenget med det forslaget som er fremmet her, er at målet må være klart, nemlig at ventetiden innenfor barne- og ungdomspsykiatrien skal ned. Så sier vi at det er uklarhet om hva slags virkemidler som skal brukes for å nå det målet. Det kan være at en sterkere juridisk for-

pliktelse er veien fram. Hvis det er konklusjonen, er vi villige til å benytte det. Men det kan også være at veien fram til dette målet er å bruke andre virkemidler innen lovverket. Målet er det viktigste, ikke virkemiddelet. Derfor ber vi Regjeringen nå sørge for å få fram en sak der veien fram til målet klargjøres. Hvis vi mener at det nødvendige virkemiddelet er jussen, vil vi bruke det. Hvis det nødvendige virkemiddelet ikke er jussen, men andre virkemidler, må vi bruke dem.

Jeg føler meg ganske trygg på at hvis vi via en slik sak får et godt grunnlag for en behandling, vil vi nå målet. Jeg er veldig klar over at det ofte ikke er det viktigste for SV, men det er det viktigste for Arbeiderpartiet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2520)

Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 3, 4 og 5 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 3

Innstilling fra kommunalkomiteen om mangfold gjennom inkludering og deltakelse (Innst. S. nr. 185 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 49 (2003-2004))

S a k n r . 4

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Signe Øye, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, Reidar Sandal og Sigvald Oppebøen Hansen om introduksjonsprogram for utlendinger som har arbeid som religiøse forkynnere i Norge (Innst. S. nr. 184 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:27 (2004-2005))

S a k n r . 5

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Per Sandberg, Arne Sortevik og Karin S. Woldseth om tiltak for å fremme integrering (Innst. S. nr. 183 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:93 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet og Høyre 15 minutter hver, Framskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti 10 minutter hver, Senterpartiet, Venstre og Kystpartiet 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Signe Øye (A) [12:24:15] (ordfører for sak nr. 3): I VG på lørdag kunne vi lese om nye tall fra Statistisk sentralbyrå som viser at 8 pst. av Norges befolkning er innvandrere. Det bekrefter at Norge er, og kommer til å være, mer mangfoldig og mer flerkulturelt i framtiden. Innvandrerne kommer fra hele 200 ulike land, fra alle verdensdeler. Det har tilført alle oss som bor her, mye positivt. Det har tilført oss nye, spennende butikker, restauranter med andre matkulturer og tradisjoner og ikke minst nødvendig arbeidskraft på mange områder.

For noen år tilbake var det noen av oss som kjørte rundt med et klistremerke hvor det stod at uten jentene stopper Norge. Det gjelder fortsatt. Men jeg mener at vi kan føye til at uten innvandrerne stopper også Norge.

Det norske samfunnet bygger på respekt for menneskerettigheter og demokratiske prinsipper. Dette er helt grunnleggende verdier og premisser for all politikk. Alle som bor i Norge, uavhengig av hva slags bakgrunn de har, skal ha like rettigheter, plikter og muligheter i alle deler av samfunnet til å bruke sine ressurser. I praksis betyr det at ulike individer og ulike grupper trenger ulike tiltak og rammebetingelser for å kunne kreve sine rettigheter og overholde sine plikter fullt ut. Det er her politikken og de politiske forskjellene kommer til syne. Det er det innstillingen til St.meld. nr. 49 for 2003-2004 om mangfold gjennom inkludering og deltakelse handler om: Gjør din plikt, krev din rett.

Regjeringens stortingsmelding beskriver og drøfter de grunnleggende utfordringene Norge står overfor i et flerkulturelt samfunn.

Det er positivt at Regjeringen legger fram en melding slik at vi får anledning til å drøfte integrering i et helhetsperspektiv. Men alle partiene, med unntak av regjeringspartiene, mener at meldingen i for stor grad er en oppsummering av allerede iverksatte tiltak, samtidig som den er for lite forpliktende og for lite konkret om valg av virkemidler overfor de framtidige utfordringer som skisseres i meldingen. Med andre ord: Det problematiske er ikke hva som står i meldingen, men hva som *ikke* står i St.meld. nr. 49.

Det er umulig for meg som saksordfører å gå igjennom hele innstillingen og alle forslagene. Det er for omfattende, og det er for mange forslag. De enkelte partiene vil selvsagt ta opp sine egne forslag. Spesielt peker Fremskrittspartiet seg ut med sine 29 forslag, foruten de forslagene de er sammen med andre partier om. Derfor velger jeg ut noen områder som jeg mener det er viktig å fokusere på.

Arbeiderpartiet mener at en vellykket integrerings- og inkluderingspolitikk er viktig for landet og for framtiden til alle menneskene som bor her. Likeverd, solidaritet og rettfærdighet og en god fordeling skal være bærebjelken i denne politikken.

Likestilling mellom kjønnene og prinsippet om ikke-diskriminering er en viktig del av vårt verdigrunnlag. Dette verdigrunnlaget er en helt nødvendig forutsetning for et likeverdig samfunn og for å kunne lykkes i arbeidet med å ivareta interessene til minoritetene. Derfor mener vi det er riktig å motarbeide religiøs fanatisme, kjønnslemlestelse,

se, tvangsekteskap og antidemokratiske organisasjoner i Norge. Vi mener at solidaritet forutsetter at vi tar ansvar og bryr oss om og med hverandre uansett etnisk bakgrunn.

Likeledes mener hele komiteen at vi ikke må la være å ta opp problematiske sider, som kjønnsdiskriminerende holdninger, av frykt for å stemple hele grupper. For det vi da gjør, er å vise unnskyldighet og ansvarsfraskrivelse når det gjelder enkeltindivider som lider urett og opplever diskriminering.

Kjønnslemlestelse er en slik sak. Tvangsekteskap er en annen. Kjønnslemlestelse er forbudt ved lov i Norge. Likevel vet vi at det skjer. Dette er en alvorlig kriminell handling overfor jenter, uansett hva tradisjonen eller kulturen sier om det. Derfor ber et flertall, bestående av alle partiene minus regjeringspartiene, Regjeringen utrede innføring av klinisk observasjon av alle barns kjønnsorganer ved dagens helsekontroller, samt utrede omfanget av slike kontroller, og om de skal være obligatoriske. Dette flertallet er ikke bare opptatt av å avdekke skader, men også av å forebygge at kjønnslemlestelse skjer. I dag sjekkes bl.a. testiklene hos gutter. Det burde ikke være noen umulighet eller være så svært annerledes om dagens helsekontroller også hadde rutiner for også å sjekke jentene. Vi snakker her ikke om en gynekologisk undersøkelse, men om en klinisk observasjon. Flertallet tror at dette vil ha en forebyggende effekt og kan hjelpe flere fra å bli omskåret.

Arbeiderpartiet mener det er viktig at religiøse ledere mestrer norsk og har kunnskaper om norske samfunnsforhold. Vi vil derfor etablere et obligatorisk språk- og samfunnskurs for religiøse ledere som skal ha sitt virke i Norge. Det skal være et krav for å få arbeidstillatelse at man forplikter seg til å gjennomføre et slikt introduksjonsprogram. Vi viser til Dokument nr. 8-forslaget fra Arbeiderpartiet. Det får vi ikke flertall for. Det er synd.

Det er en forutsetning å mestre norsk for å skape seg en framtid i Norge. Alle barn født og oppvokst i Norge, bør kunne snakke norsk før de starter på skolen. Barn med minoritetsspråklig bakgrunn er sterkt underrepresentert i barnehagene, og de tilbringer kortere tid der. Billige barnehageplasser vil være et virkemiddel for å rekruttere flere minoritetsspråklige barn. Kontantstøtten stimulerer til det motsatte og forhindrer tidlig språkutvikling, en språkutvikling som er veldig viktig for barnet. Arbeiderpartiet og SV vil etablere tilbud om gratis kjernetid i barnehagene for 4- og 5-åringer i områder med mange innvandrerbarn, og fremmer forslag om det. Gratis kjernetid i barnehagen må være et tilbud som inkluderer alle barn som bor i området, ikke bare minoritetsbarn. For det er i samtaler og lek med andre barn at de lærer norsk.

I gjennomsnitt fullfører seks av ti elever med innvandrerbakgrunn videregående opplæring etter fem år. Det er et lavt tall. Ulovlig skolefravær forekommer, og det er ikke til barns beste. Hele komiteen er enig i at det må være en balanse mellom foreldrenes valgfrihet og barnas framtidsmuligheter. Komiteen mener at dagens rett til utdanning her i landet må følges av en plikt til å gi barna den opplæringen de har krav på. Derfor er det viktig at barna

ikke tilbringer hele eller store deler av sin oppvekst i foreldrenes opprinnelige hjemland, dersom de skal leve sitt voksne liv i Norge. Komiteen mener at barnetrygden må stoppes ved ulovlig langtidsfravær, og at politianmeldelse skal brukes aktivt ved uteblivelse fra undervisningen, og fremmer forslag om det.

Av hensyn til barna og av integrasjonsmessige årsaker som er kjente, er det til det beste for barnet at det kommer til landet så tidlig som mulig, og tilbringer store deler av sin oppvekst her.

Introduksjonsprogrammet, som nå er obligatorisk for noen, har fått virke i en tid, med flere prøveprosjekter siden 1998. Fafo har nå kommet med en rapport som viser at de som har gjennomført introduksjonsprogrammet, har klart seg bedre og i større grad kommer i fast arbeid. Det er bra, og det var hensikten. Men store grupper faller fortsatt utenfor ordningen.

Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet mener at Regjeringens vedtak om å redusere personkretsen for dem som skal ha rett til introduksjonsprogram, er svært uheldig. Mange kommuner fatter nå vedtak der de sier nei til å ta imot enslige asylsøkere med rett til familiegjening. Det er det ikke vanskelig å forstå. Kostnadene til kommunene blir store. Og med den dårlige kommuneøkonomien som er i dag, vil dette gå på bekostning av andre oppgaver som kommunene anser som like viktige. Vi ber derfor Regjeringen fremme forslag om utvidelse av personkretsen.

Vi vil også gjeninnføre norskopplæring i asylmottak for alle, unntatt for grunnløse asylsøkere.

Arbeid er både et mål og et middel. Gjennom arbeid bidrar man aktivt til samfunnet, samtidig som arbeid fører til inkludering i fellesskapet. Arbeidsledigheten blant innvandrere er større enn i befolkningen ellers. For mange innvandrere er det diskrimineringstendenser på arbeidsmarkedet som er hovedproblemet. Mange opplever at de ikke får jobb, til tross for at de tilfredsstiller de kompetansekrav som stilles. Dette er sløsing med verdifulle ressurser. I samarbeid med det offentlige må partene i arbeidslivet etablere fadderordninger og utplasseringer på arbeidsplasser. Vi må samarbeide med næringslivet for å finne gode løsninger som gir effekt og arbeid til de arbeidsledige. Vi mener også at vi må effektivisere godkjenningsprosedyrer for utdanning tatt i utlandet, og mener at flere innvandrere bør få mulighet til realkompetanse.

Til slutt: Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet mener at den største utfordringen for å lykkes i integreringspolitikken er at innvandrere som gruppe løftes opp på alle plan: sosialt, politisk, økonomisk og kulturelt. Det norske samfunnet er i ferd med å få en klassesdeling på etnisk grunnlag. Det er alvorlig. Store deler av innvandrerbefolkningen deltar ikke i det politiske systemet. De har arbeid innen lavtlønnsyrker eller står utenfor arbeidsmarkedet. Utfordringene vi står overfor, er omfattende. Vi mener at for at alle skal lykkes, forutsettes det en mer aktiv fordelings- og utdanningspolitikk enn det den sittende regjering fører.

Så vil jeg ta opp alle de forslagene som Arbeiderpartiet står bak eller er medforlagsstiller til, samt forslag nr. 43, som er utdelt i salen.

Ø y v i n d H a l l e r a k e r hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Signe Øye har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Kari Lise Holmberg (H) [12:37:17]: I Dokument nr. 8:27 for 2004-2005 foreslår Arbeiderpartiet et introduksjonsprogram for utlendinger som har arbeid i Norge som religiøse forkynnere. Arbeiderpartiet ønsker at plikten til opplæring av religiøse ledere også skal gjelde nordiske borgere og personer med EØS/EFTA-tillatelser. Dette forekommer meg noe underlig.

Kan Arbeiderpartiet fortelle hvordan partiet vil håndtere dette ut fra EØS-avtalen og prinsippet om de fire friheter?

Signe Øye (A) [12:37:54]: Vårt Dokument nr. 8-forslag om å be Regjeringen se på om man kan lage et felles nordisk program for religiøse forkynnere i Norge og i de andre nordiske landene, er fordi dette gjelder et smalt felt, og vi tror at et samarbeid med andre nordiske land kan være en vei å gå som kanskje kan gjøre det mer interessant. Det ville også kunne være en mye bedre måte å løse det på enn at man lager slike programmer spesielt for Norge.

Per Sandberg (FrP) [12:39:06]: Det er en ting jeg er helt enig med saksordfører i, og det er det saksordfører påpekte da hun sa at det var like viktig det som faktisk ikke står i meldingen.

Da kan mitt første spørsmål til saksordfører og Arbeiderpartiet være: Hva er det som ikke står i meldingen, som Arbeiderpartiet føler de har fått inn i innstillingen i etterkant? Jeg ser ikke at Arbeiderpartiet på noen måte har vært noen pådriver.

Mitt andre spørsmål er til Arbeiderpartiets og representanten Øyes påstander om at det er en omfattende diskriminering i norsk arbeidsliv. Jeg benekter ikke at det finnes diskriminering. Det gjelder etniske nordmenn – unge, gamle, funksjonshemmede – og sannsynligvis også noen innvandrere. Men det jeg vil utfordre representanten Øye i forhold til, er: Hvor finnes det dokumentasjon på at det er en omfattende diskriminering av innvandrere i det norske arbeidsliv?

Signe Øye (A) [12:40:33]: Hva er det som ikke står i meldingen som står i innstillingen? Jo, jeg vil påstå at det er veldig mye som står i innstillingen i form av konkrete forslag som gjelder de utfordringene som det står om i meldingen, og som det ikke er sagt noe om løsningen på. Det er mange forslag som Arbeiderpartiet er med på der, og som vi også nå får flertall for, også sammen med Fremskrittspartiet. At innstillingen ikke går mye lenger enn meldingen, er jeg derfor helt uenig i.

Når det gjelder om det finnes beviser på at det er omfattende diskriminering i det norske arbeidsliv, er det i

hvert fall kjent at veldig mange ikke blir kalt inn til intervju, selv om vi ikke har hatt undersøkelser av det direkte. Vi vet også at folk har skiftet navn, og at de da har kommet i betraktning.

Heikki Holmås (SV) [12:42:00]: I forbindelse med behandlingen av saken om morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring stod Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet sammen mot Regjeringens forslag til innstramminger av retten til nettopp morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Grunnen til det var at internasjonale undersøkelser, bl.a. av Thomas og Collier, viste at den beste måten å sikre både funksjonsdyktighet, i denne sammenheng på norsk, og funksjonell tospråklighet på er gjennom å gi morsmålsopplæring minst fram til sjuende klassetrinn. Det er en forutsetning, eller i hvert fall et godt hjelpemiddel, for å lære seg bedre norsk. I tillegg er det en rett vi mener folk burde ha, samt at det vil gjøre at de som funksjonelt tospråklige vil bli en god ressurs for samfunnet.

Når vi har tatt dette opp nå, har ikke Arbeiderpartiet blitt med på merknadene. Har Arbeiderpartiet snudd i synet på morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring?

Signe Øye (A) [12:43:29]: Som representanten Holmås kjenner til, har komiteen nettopp vært i Canada. Der var også spørsmålet om morsmålsopplæring framme, og vi ble kjent med at det ikke ble gitt morsmålsopplæring som et hjelpemiddel for å lære engelsk.

Når Arbeiderpartiet har valgt ikke å være med på de merknadene, er det fordi vi ikke har villet prioritere det i denne runden. Om vi har snudd eller ikke, får vi komme tilbake til når vi får en aktuell sak der dette spørsmålet kommer opp.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kari Lise Holmberg (H) [12:44:48]: Mange begreper brukes innenfor det innvandringspolitiske området, og jeg skal innrømme at det noen ganger kan virke litt forvirrende. I St.meld. nr. 49, også kalt mangfoldsmeldingen, er det viktig å merke seg at meldingen ikke fokuserer på ulike introduksjons- og integreringstiltak for nye innvandrere. Perspektivet i meldingen er utvidet. Dagens samfunnsendringer har følger for langt mer enn norskopplæring, kvalifiseringstiltak og sosiale inkluderingstiltak for nyankomne. De nye utfordringene angår alle i samfunnet: nye innvandrere, etablerte innvandrere, deres barn og ikke minst resten av befolkningen i Norge.

Vi lever i en globalisert verden. Våre ungdommer reiser ut. De er backpackere, de studerer i utlandet, gifter seg like gjerne med utlendinger og får seg sågar en jobb eller to utenlands før de vender nesa hjemover igjen.

Andre mennesker kommer *til* landet vårt – noen via ekteskap, studier eller arbeid, andre som flyktninger.

Flyttestrømmen har endret samfunnsbildet. Norge har gått fra å være et mer ensartet folk til å bli et flerkulturelt og mangfoldig samfunn. Både Regjeringen og Høyre har en grunnleggende positiv holdning til dette kulturelle, re-

ligiøse og verdimeslige mangfoldet som preger dagens norske virkelighet.

Enkeltmenneskets rett til å være annerledes, velge levestil fritt og tenke annerledes enn flertallet er da også understreket i Sem-erklæringen. Det er det enkelte mennesket som settes i sentrum også i mangfoldsmeldingen.

Det norske samfunnet bygger på respekt for menneskerettighetene og demokratiske prinsipper. Dette er helt grunnleggende verdier og premisser for all politikk. Alle som bor i Norge, uavhengig av hva slags bakgrunn de har, skal ha like rettigheter, plikter og muligheter til å bruke sine ressurser. En integrerings- og inkluderingspolitikk må ha et stort spekter av virkemidler for at det kan oppnås reelt likeverd og reell likestilling.

Inkludering og integrering er en toveis prosess. Majoritetsbefolkningen har hovedansvaret fordi den har størst makt og mulighet, enten til å diskriminere eller til å bekjempe diskriminering. Det er viktig å forhindre forskjellsbehandling og fordommer, slik at innvandrerne får det beste grunnlaget for å delta i samfunnet. Men like viktig som å legge forholdene godt til rette er det at vi også klart og tydelig formidler at vi forventer og forlanger aktivt samspill og aksept for vårt samfunns grunnverdier.

Alt arbeid med innvandrere bør ta utgangspunkt i den enkeltes bakgrunn. Integreringstiltak for barn med innvandrerbakgrunn må starte ved fødsel og følge barn og foreldre opp gjennom barnehage og skole. Både barn og foreldre må føle seg ivaretatt, godtatt og verdsatt. Det er en forutsetning for at barna opp gjennom oppveksten ikke skal føle at de faller utenfor på grunn av manglende språk, forståelse, identitet og tilhørighet.

Språkferdigheter og språkkunnskap er avgjørende for at man skal klare seg i samfunnet. Derfor er norskopplæring for minoritetsspråklige barn og voksne viktig. Alle barn født og oppvokst i Norge bør kunne snakke norsk før de starter på skolen. Forsøk med gratis korttidsbarnehage for fire- og femåringer har gitt gode resultater. Andre tiltak er også iverksatt for å stimulere til at de minste skal få lære seg norsk.

En aktiv innsats på utdanningsområdet er viktig for å nå målsettingen om god integrasjon og inkludering. På skolen skal muligheten for forsterket norskopplæring gi minoritetsspråklige elever tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter til å kunne følge den vanlige undervisningen. Tilpasset opplæring gjelder dessuten alle barn i norsk grunnskole, og etnisk norske barn så vel som barn tilhørende minoritetsgrupper skal ha samme muligheter i det norske skolesystemet. Det er ikke til å legge skjul på at utfordringene er mange, men ved å satse på god organisering av skolehverdagen, språkopplæringen og skolehjem-samarbeidet tror jeg mye vil være gjort for å redusere forskjellene. Jeg har i den anledning lyst til å berømme statsråd Kristin Clemet for hennes store innsats for Skole-Norge. Kunnskapsløftet og det økte timetallet i skolen gir bedre muligheter for alle når det gjelder å lykkes i skolehverdagen.

Det norske samfunnet må aktivt formidle nødvendigheten av utdanning. Lik rett til utdanning er grunnleggende i vårt velferdssystem. Det er et selvfølgelig utgangs-

punkt at denne rettigheten også omfatter innvandrere og minoriteter i Norge. Prosentandelen av minoritetsspråklige som begynner på videregående skole, ligger i dag lavere enn gjennomsnittet, og innvandrerne er generelt underrepresentert i høyere utdanning. Her ligger det utnyttede ressurser som vi må vite å stimulere. En del kvinner fra den tredje verden har dessuten svært liten eller ingen utdanning. Dette bøter vi på ved den vedtatte introduksjonsordningen og norskopplæring for innvandrere. For etablerte innvandrere med liten eller ingen utdanning er det viktig å bryte den sosiale arven, slik at utdanning blir et naturlig valg for neste generasjon.

Før jeg forlater utdanningsrådet, vil jeg ta en tur innom Dokument nr. 8:27, hvor Arbeiderpartiet foreslår et introduksjonsprogram for utlendinger som har arbeid som religiøse forkynnere i Norge. Forslaget er et godt eksempel på begrepsforvirring, for Arbeiderpartiet kan da ikke mene at religiøse forkynnere skal måtte ta et toårig introduksjonsprogram der arbeidstrening inngår som et av de viktigste elementene. Det vil være fullstendig meningsløst! En styrking av opplæringen i samfunnskunnskap, med avsluttende eksamen som må være bestått, er for øvrig allerede «bestilt» av Stortinget etter at regjeringens partiene og Fremskrittspartiet inngikk forlik i forbindelse med statsbudsjettet for 2005.

Toleranse og respekt er ord som går igjen i meldingen. Toleranse og respekt er grunnlaget for inkludering og viktig for å akseptere mangfoldet. Grensene for mangfoldet må imidlertid settes av samfunnets kjerneverdier. Det er ikke akseptabelt at man lever ut sin kultur og religion, hvis dette medfører krenkelse eller overgrep mot medmennesker. Det må alltid være hensynet til det enkelte mennesket og dets frihet og rettigheter som må være avgjørende for den politikk som føres. Det er ikke til å legge skjul på at vårt flerkulturelle samfunn stiller oss overfor en del problemstillinger som utfordrer våre verdier og våre standpunkt. Det er derfor viktig at vi åpent kan erkjenne problemene, slik at vi kan utfordre de holdninger og handlinger som ikke er akseptable i vårt samfunn.

Et slikt område er overgrep knyttet til kjønnslemlestelse. Det hersker ingen tvil om at dette er et svært alvorlig problem som får dramatiske konsekvenser for dem som blir utsatt for det, og det er et problem som fortsatt eksisterer i Norge. Kjønnslemlestelse er en alvorlig kriminell handling, uansett hva tradisjonen eller kulturen sier om det. Jeg er glad for at Regjeringen tar dette på alvor og jobber aktivt for å styrke arbeidet mot kjønnslemlestelse, bl.a. gjennom informasjon, skolehelsetjeneste og helse-tjeneste for ungdom.

Tvangsekteskap er straffbart i Norge, og de siste årene har søkelyset blitt satt på dette temaet. Det har medført at mange unge jenter og kvinner har søkt hjelp for å unngå å bli tvangsgiftet eller for å komme seg ut av et tvangsekteskap. Flere tiltak har blitt iverksatt, og en ser nå at tallet på henvendelser synker. Forhåpentligvis er dette en positiv trend, og det er å håpe at innsatsen som både storting og regjering har gjort på dette feltet, har hatt en positiv virkning. Uansett må fokus fortsatt være rettet mot kvin-

ners stilling i samfunnet. Undertrykking begrunnet i kultur og tradisjon kan ikke godtas.

I Dokument nr. 8:93 er ett av forslagene fra Fremskrittspartiet å forby bruk av religiøst hodeplagg. Debatten har gått i andre europeiske land. I Norge har vi hatt enkeltepisoder der det har vært konflikt i tilknytning til bruk av hijab. I Høyre mener vi at forbud mot såkalt iøynefallende religiøse symboler ikke er veien å gå. Vi mener dessuten at det i denne sammenheng er forskjell på kvinner og barn. Voksne kvinner må selv få bestemme om de vil vise identitet og religiøs tilknytning. Barn må derimot beskyttes fra å bli fortolket inn i en seksualisert ramme. Dette vil kunne ivaretas ved at det er den enkelte skole som skal påse at elevene deltar i hele bredden av skolens ulike aktiviteter.

Flere områder kunne vært nevnt. Jeg skal imidlertid begrense meg til å trekke fram hvor viktig det er at innvandrerne får innpass og muligheter i arbeidslivet. Å være økonomisk selvstendig betyr nær sagt alt. Men selv om språkkunnskapene er i orden, merker mange innvandrere at det er vanskelig å komme inn på det norske arbeidsmarkedet. Selv om lovverket forbyr diskriminering, er det fortsatt mye å gjøre på dette området. Men da snakker vi nok først og fremst om å endre holdninger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Reidar Sandal (A) [12:54:50]: Høyre går imot forslaget fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet om utviding av personkretsen som har rett til introduksjonsprogram, til også å gjelde personar som kjem hit på familie-gjenforeining. Det er snakk om kontakt med personar som har fått opphald på humanitært grunnlag. Vi har fått klare meldingar om at det er svært vanskeleg for einslege asyl-søkjjarar å bli busette i mange av kommunane. Får ein ikkje til ei nyordning, misser gjerne kommunane integreringstilskottet, og dessutan misser kommunane ekstratilskottet for eldre, for dei som har stort behov for hjelp f.eks. på grunn av psykiske vanskar.

Spørsmålet mitt må derfor bli: Korleis har Høyre tenkt å løyse dei problema som eg her har vist til?

Kari Lise Holmberg (H) [12:56:01]: I løpet av denne fireårsperioden har det vært gjort en rekke ulike tiltak på innvandringsfeltet. Vi hadde en periode tidligere hvor mye var ustrukturert. Vi har en kommunalminister som har tatt grep og fått oversikt og orden på dette feltet. Vi har innført en rekke nye tiltak, deriblant – som Arbeiderpartiet nå framhever – har vi snevret inn personkretsen i forhold til familie-gjenforeining. Det er ikke urimelig at vi kan betrakte denne innsnevringen av personkretsen på lik linje med arbeidsinnvandrere. De som kommer, må i løpet av de første tre årene ha fått språkkunnskaper og kommet seg ut i arbeid, og de vil da ha muligheten til å være selvfor-sørgende og ta imot familien sin. Dette må være den over-ordnede og viktigste målsettingen i vår integreringspoli-tikk. Utover tre år blir familie-gjenforeiningen imøtekom-met på vanlig måte.

Jeg vil ... Da tror jeg tiden er ute.

Presidenten: Den er nok det – ett minutt går fort.

Per Sandberg (FrP) [12:57:31]: Representanten Holmberg var ganske klar i sitt innlegg på at man må fokusere på like rettigheter, like muligheter og like plikter. Det synspunktet deler vi. Mitt første spørsmål er: Hva foretar denne regjeringen seg for å oppfylle disse tre målene, hva gjør Regjeringen for å fokusere på at like rettigheter, like muligheter og like plikter skal være den avgjørende målsettingen?

Så hører jeg at representanten også er klar og tydelig på at Regjeringen – og Høyre – overhodet ikke aksepterer kulturell og religiøs utøvelse som medfører skade for tredje part. Vi er nå i en situasjon der mange norske unge jenter og gutter blir utsatt for både kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Det er ikke nok å si at dette er forbudt ved lov. Mitt spørsmål er: Hva vil Høyre konkret gjøre utover det at Regjeringen – og Høyre – nå ønsker å drive ytterligere opplysning?

Kari Lise Holmberg (H) [12:58:56]: Det er mye som skal sies på ett minutt!

Hele grunnlaget for meldingen og for vårt flerkulturelle samfunn er nettopp det som Per Sandberg hevdet, at det skal være like rettigheter, muligheter og plikter, og det framhevet jeg også i mitt innlegg. Hvordan oppnår vi disse målsettingene? Jo, det gjør vi ved alle de tiltak som er iverksatt, og de konkrete handlingene vi foretar ute i kommunene og fra Stortingets side.

Vi kan starte med et område som skole. Det er full likebehandling av alle i den norske grunnskolen i forhold til ressurser og opplæring. De kan gå ut i arbeidslivet – vår målsetting er jo at det skal være full likestilling, og at det ikke skal være diskriminering i arbeidslivet. Det er klart at dette er utfordringer som ikke kan løses over natten, og derfor ser vi at det må settes inn tiltak. Det kan hende at ytterligere tiltak må iverksettes i framtiden.

Hva gjør vi i forhold til kjønnslemlestelse og tvangsekteskap? Lovverket vårt er i orden. Vi vet at vi ikke har mange dommer på disse områdene, men de begynner å komme. Dette er eksempler på at vi er i et samfunn som endrer seg raskt, og vi må hele tiden jobbe politisk i forhold til den samfunnsutviklingen vi står overfor.

Heikki Holmås (SV) [13:00:32]: Det var et flertall på Stortinget som i forbindelse med meldingen om kultur og læring innførte obligatorisk annet fremmedspråk i grunnskolen på grunn av at utviklingen i verden, der vi treffes og handler, gjør det viktig at folk lærer flere språk. Samtidig vil ikke flertallet på Stortinget benytte den ressursen som unger som vokser opp i hjem med flere morsmål – eller bare ett annet morsmål – enn norsk, er. Det er altså slik at unger vokser opp med mødre eller fedre fra Russland – som er et av G8-landene – fra India – som er den åttende største industrinasjonen – de vokser opp med arabisktalende foreldre og med foreldre som snakker spansk – et språk som vi prøver å si at en skal begynne å lære på ungdomsskolen isteden.

Så nevner også Kari Lise Holmberg prosjektet med gratis barnehager i Oslo indre øst, men regjeringspartiene går jo imot å videreføre denne ordningen når vi fremmer forslag om det. Hva er det som gjør at Kari Lise Holmberg ikke vil bruke den ressursen som vi allerede ser i norske hjem, ved å gi gratis morsmålsopplæring til alle?

Kari Lise Holmberg (H) [13:02:03]: Jeg er noe usikker på om representanten sikter til at vi har fjernet tilbudet om morsmålsundervisning i barneskolen, eller om han mener at vi skal gi alle elever i skolen tilbud om opplæring i sitt eget morsmål som et annet fremmedspråk.

Det er veldig mange språk som blir talt ute i befolkningen, og som er elevenes morsmål – vi kan vel snakke om nær innpå et par hundre ulike språk. Det sier seg selv at det er lite naturlig at skoleverket kan klare en slik utfordring. De største språkene kan komme som tilbud om fremmedspråk, men vi må være realistiske. Det er vel noe av det som er problemet i forhold til SVs politikk. SV vil mye godt, og de har mange ressurser, men det er ikke alltid realistisk å få alle de gode intensjonene gjennomført.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Per Sandberg (FrP) [13:03:29]: Når det gjelder meldingen, kan en være fristet til å bruke betegnelsen «intet nytt fra Regjeringen», fritt etter tittelen på en bok av en tysk forfatter. Min påstand er at det er ingen informasjon i meldingen som ikke er kjent fra før. Men det som enda verre er, er fraværet av analyser, påvisninger av årsaksammenhenger, utredninger og konsekvenser.

Det slås fast i meldingen at Norge er et multikulturelt samfunn, og det antydes også under punkt 3.1.6 at desto større mangfold det er i samfunnet, i desto større grad må arbeidet mot rasisme og diskriminering intensiveres.

Meldingen ble åpenbart utarbeidet før Ot.prp. nr. 33 forelå, så det refereres ikke til den der, men det vises til tre andre handlingsplaner mot rasisme og diskriminering, utarbeidet i perioden 1992–1995. Det pussige er at ingen har klart å påvise at det er spesielt mye rasisme i Norge, i hvert fall ikke blant etniske nordmenn. En kan da undres over hvilken funksjon alle disse handlingsplanene har hatt utover å vise at Regjeringen gjør noe, utover å vise at Regjeringen er mot rasisme og diskriminering. Og det er det jo enkelt å slutte seg til for alle sammen.

I meldingen legges det stor vekt på verdiene av et overordnet perspektiv. Dessverre er det vanskelig å finne noen overordnede perspektiver i meldingen utover en mengde ord og honnørord. De reelle utfordringene samfunnet står overfor, hvordan disse problemene skal løses, har man i meldingen snedig unngått.

Flere steder i meldingen framheves det at Regjeringen setter det enkelte menneske i sentrum. Ja, hvis dette virkelig hadde vært tilfellet, og at det også omfatter etniske nordmenn – noe som bør være en selvfølge – kan det være berettiget å spørre hvorfor det norske folk ikke ble spurt før en valgte å konvertere det norske samfunn fra å være et relativt monokulturelt og velfungerende samfunn til hva vi ser konturene av i dag. Det er liten tvil om at over-

gangen fra et monokulturelt samfunn til et flerkulturelt samfunn har større utfordringer og større konsekvenser enn det som framgår av meldingen.

Fremskrittspartiet er av den oppfatning at meldingen i for stor grad inneholder en oppsummering av allerede iverksatte tiltak, samtidig som den er for lite forpliktende og konkret hva angår valg av virkemidler overfor de framtidige utfordringene som skisseres.

Det konstateres i meldingen at det er et mangfold i Norge, men dette visste vi selvfølgelig fra før. I det hele tatt står det veldig lite i meldingen om det vi ikke visste fra før, og det oppsummeres en mengde tiltak – som om vi skulle ha glemte dem.

Når det gjelder denne saken, og de to andre sakene vi behandler nå, er det fortsatt slik at det kun er ett parti som tør og vil utfordre det politiske miljøet til å forebygge de utfordringene og konsekvensene vi ser konturene av. I dag skal vi gjennom disse tre sakene behandle 58 forslag. Jeg er nesten nødt til å komme med en kommentar til representanten Øye, som viste til alle de forslagene som er fremmet her i dag. Av disse 58 forslagene er Arbeiderpartiet med på å skape flertall for fem – tre av disse fremskrittspartiforslag. Det er det Arbeiderpartiet på en måte er tilfreds med i dag. Men jeg registrerer at både Arbeiderpartiet og resten av Stortinget gjennom disse tre sakene er veldig flinke til å skrive: ja, vi vil følge saken med argusøyne, ja, vi vil vurdere saken, ja, vi vil komme tilbake, osv. Representanten Holmberg sa til og med: Ja, det kan jo være at det en gang i framtiden kan bli behov for tiltak.

Jeg tror ikke det er noen tvil om at det i framtiden kan være nødvendig med tiltak. Men da vil vi være i akkurat samme situasjon som vi er i i dag; vi får flertall for en rekke tiltak som er reparerende, vi skal reparere konsekvensene av at vi har vært naive i altfor lang tid. Da får vi den type overskrifter som at det er flest innvandrere på krisesentrene, at mer og grovere vold rammer innvandrerbarn, at innvandrere ikke får arbeid. Det får vi fordi vi skal tenke i ettertid. Våre forslag, som ligger på bordet her i dag, er forebyggende tiltak, slik at vi skal slippe denne type overskrifter i framtiden. Det er målsettingen til Fremskrittspartiet.

I dag har vi en situasjonsbeskrivelse, som for øvrig kommer godt fram i meldingen: Vi har ikke det påstått lykkelige flerkulturelle samfunnet, fordi mangelfulle tiltak og krav til innvandrerne i Norge har sørget for at vi bygger samfunn i samfunnene. En svensk forsker som flyttet til en forstad i Malmö, holdt et innlegg på integrasjonskonferansen i Stavanger. Han snakket ikke om gettoisering lenger, han snakket rett og slett om enklaver. Det er klart at det samme har flertallet av de politiske partier som sitter her i dag, bevisst framskaffet. Da er det selvfølgelig naturlig at konsentrasjonen i dag dreier seg om å fremme flest mulig tiltak og lovendringer for å reparere på en betydelig skade som er gjort i forhold til å skape integrering, en betydelig skade overfor disse unge menneskene som nå vokser opp i det norske samfunnet, og som blir satt på sidelinjen. For det er ikke stilt noen krav, foruten fra Fremskrittspartiet, om at det skal være sanksjoner når et norsk barn møter på skolen og ikke kan norsk. Det skal

være sanksjoner. Noen skal stilles til ansvar for det. Nå har ikke jeg små barn lenger, men jeg formoder at hvis jeg skulle stille med mitt barn i 1. klasse og mitt barn ikke kunne norsk, ville jeg sannsynligvis ha blitt stilt til ansvar for det.

Det er ingen som vil være med nå på konkrete sanksjoner i forhold til at disse barna sendes ut av landet uten kontroll. Vi bare står og er vitner til det. Men så blir det da som representanten Holmberg sa: Ja, kanskje en gang i framtiden må vi ha tiltak. Da er det for sent. Tiltakene må på plass nå. Vi har tall og materiale som sier at store deler av den norske ungdommen med innvandrebakgrunn blir satt på sidelinjen.

Det nytter ikke å peke på, som representanten Signe Øye gjør, at mange unge dropper ut av videregående skole. Vi vet de gjør det, men hva gjør vi med det? Kunne det kanskje være interessant f.eks. å ta barnetrygden fra de barna som dropper ut av videregående skole, eller som ikke er aktivisert på annen måte? Det er den type tiltak vi må ha på plass for å stoppe utviklingen. Det er klart at da nytter det heller ikke å være passiv i forhold til tiltak overfor de voksne innvandrerne. Vi må i større grad gå i retning av en aktivisering istedenfor en passivisering. Det er slik fortsatt at når vi er ferdige med sakene her i salen i dag, er det nesten ingen ting som bringer oss videre i forhold til å stille krav til dem som kommer og skal bo i Norge, og det er beklagelig.

Jeg avslutter med å fremme alle Fremskrittspartiets gode forslag i disse tre sakene, som beklageligvis ingen av de andre partiene finner en åpning for å støtte. Jeg tar også opp de forslagene der Fremskrittspartiet er medforlagsstillere.

Presidenten: Representanten Per Sandberg har tatt opp de forslagene han refererte til.

Presidenten må få minne om at sitater skal kildehenvises når de brukes fra talerstolen.

Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A) [13:14:18]: Under Fremskrittspartiets landsmøte kom det fram at man ønsker å sette et tak på totalt 1 000 utenlandske personer som skal få komme til Norge i året. Vi vet at bare antallet norske menn som gifter seg med utenlandske kvinner, er fire til fem ganger så stort – i året. De fleste av de forslagene Fremskrittspartiet har i den foreliggende sak, er også relatert til å gjøre nåløyet trangere for dem som kommer som asylsøkere, som kommer til familiegjenforening eller på andre måter.

Mitt spørsmål til Fremskrittspartiet er da: Hvordan har Fremskrittspartiet tenkt å begrense etnisk norske menns muligheter til familiegjenforening? Er det f.eks. ved loddretkning, skal det avgjøres av geografien, eller hvorledes har de tenkt det? Jeg gleder meg til å høre svaret.

Per Sandberg (FrP) [13:15:27]: Representanten Øye er inne på et område hvor Fremskrittspartiet faktisk har skapt bevegelse for en innstramming. Vi stiller krav om forsørgelse, der vi fortsatt mener at det er litt å gå på når det gjelder familiegjenforening med ektefelle. Det vet jeg

er ett av områdene som også Regjeringen har til vurdering.

Når det gjelder øvrige innstramminger i forhold til familiegjenforeningspolitikken og ekteskap, burde det ikke være ukjent for representanten Øye at vi ønsker en 24-årsgrense, at vi ønsker forbud mot ekteskap mellom fettere og kusiner, og at vi ønsker krav til egen bolig. Den innstrammingen har vi aldri lagt skjul på, og den er nødvendig.

Når det gjelder de 1 000 som vi har programfestet, kommer det av at det rett og slett er nødvendig å gjennomføre en slik innstramming fordi vi ikke greier å absorbere den typen innvandring som har vært de siste årene. Nå må vi konsentrere oss om å legge til rette for integrering av dem som er i Norge, istedenfor å bruke mange ressurser på å ta imot nye som må integreres i det norske samfunnet.

Kari Lise Holmberg (H) [13:16:48]: Samfunnet er i kontinuerlig endring. Det har det vært til nå, og det vil det fortsatt være. Derfor sa jeg i mitt innlegg at tiltak vil være nødvendig også i framtiden. Jeg tror Per Sandberg bevisst har misforstått dette.

Verden er altså ikke svart/hvit, og den er ikke stillestående. Fører vi en politikk som er svart eller hvit, tror jeg at vi er konfliktskapende. Regjeringen velger en annen vei å gå. Vi har tiltak som iverksettes, vi jobber med holdninger, og vi har respekt for enkeltmennesket. Man må ha forståelse for at ting tar tid. Mange av flyktingene kommer fra andre kulturer. De har en helt annen bakgrunn enn oss, og må derfor også behandles med respekt og forståelse. Det er bakgrunnen for hele meldingen, det er bunnplassen i meldingen.

Men Fremskrittspartiet kjører en hardere linje. Ser ikke Fremskrittspartiet at det kan være en konfliktskapende linje?

Per Sandberg (FrP) [13:18:05]: Det som skaper konflikt i et samfunn, er at en tar mennesker for gitt. Når en tar mennesker for gitt, vil en på sikt skape konflikter, ikke bare mellom etniske nordmenn og innvandrere, men også mellom innvandrerne selv. Det er det som har vært det farefulle ved utviklingen i Norge, at man har tatt de menneskene som har kommet til Norge, for gitt.

Jeg er helt sikker på at hvis man hadde utfordret de innvandrerne som har kommet til Norge, med disse kravene som vi ønsker å stille, hadde de mangfoldig sagt ja. Ikke noen mennesker ønsker å bli tatt for gitt, de ønsker å bli stilt krav til. Mennesker ønsker å bli utfordret!

La oss bare ta ett eksempel. Mange i denne salen tror at kvotering av innvandrere er løsningen, kanskje også representanten Holmberg, for alt jeg vet. Hvis vi stiller spørsmålet til innvandrerer selv, om han ønsker å bli kvotert inn i det norske samfunnet, vil vi få et mangfoldig nei som svar. De vil være på samme arena og i samme konkurranse som etniske nordmenn, og da må vi sørge for det.

Karin Andersen (SV) [13:19:31]: Jeg tror at hvis man stiller det spørsmålet til innvandrere, vil man få like

forskjellige svar som man får av nordmenn, for innvandrere er nemlig minst like forskjellige som oss. Slik bør de også bli behandlet, ikke slik som Fremskrittspartiet vil, i én sekk, der det bare fokuseres på problemer.

Jeg vil også utfordre Fremskrittspartiet når det gjelder kvoteordning for norske menn som ønsker å gifte seg med kvinner fra utlandet. Han gav ikke noe svar på det spørsmålet Arbeiderpartiet stilte.

Til slutt: Når det gjelder et av de temaene Sandberg tok opp, nemlig drop-outs i videregående skole, er et av problemene for disse barna at de ikke har fått anerkjennelse for at de trenger å lære sitt eget språk, som jo kunne være et annetspråk. Det er kjempefint at mange i Norge behersker urdu og arabisk – i en moderne verden. Et annet problem er at de ikke har fått et tilbud i barnehagen, der de kunne ha lært seg norsk. Isteden vil Fremskrittspartiet straffe foreldre som beviselig har et annet morsmål hjemme, og ikke gi disse barna rettigheter til barnehageplass, noe som faktisk kunne ha lært dem norsk. Hvordan i all verden får Fremskrittspartiet dette til å henge sammen?

Per Sandberg (FrP) [13:20:51]: Det er mulig at en trønder er litt treg, men jeg forstår fortsatt ikke hva representanten Andersen er ute etter når det er snakk om en kvoteordning for etnisk norske menn. Jeg har iallfall ikke nevnt noen kvoteordning her. Det er mulig at SV ønsker en kvote der også, som de ønsker for resten av befolkningen, at den skal begrenses innenfor en viss ramme.

Jeg tror jeg redegjorde ganske klart for våre innstramminger når det gjelder familiegjenforeningspolitikk, og særlig når det gjelder ektefeller. Det vil da også ramme etniske nordmenn. Jeg har til og med gått så langt som å si at etniske nordmenn som tar ektefeller fra utlandet, og som for øvrig utøver vold, bør i et register, slik at vi slipper den utviklingen.

Når det gjelder barnehage og språkopplæring, er det virkelig slik at vi skal ha særtiltak, at vi skal etablere barnehager for å lære innvandrerbarn norsk? Hvor meningsløst går det an at et forslag er? Norskopplæring for små barn er selvfølgelig foreldrenes ansvar! Det kan ikke være slik at det offentlige skal gå inn umiddelbart etter at en innvandrerfamilie har fått et barn, og lære dette barnet norsk. Det er foreldrenes ansvar, og det står vi fast ved.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Heikki Holmås (SV) [13:22:37]: Norge er et flerkulturelt samfunn, men på tross av dette mener jeg at vi i de siste årene har manglet en uttalt politikk for multikulturen. Ved behandling av denne meldingen forsøker alle partiene, bortsett fra Fremskrittspartiet, å ta noen gode skritt i riktig retning.

En politikk for et multikulturelt Norge må baseres på verdier som ligger i grunnleggende menneskerettigheter, likestilling og demokrati, og i den grunnleggende forståelsen av at alle som vokser opp i dette landet, og alle norske statsborgere, har lik rett til å påvirke hvordan samfunnet skal utvikles. Det handler om det enkle spørsmålet: Når slutter du å være innvandrer? Er det når du har fått

permanent oppholdstillatelse? Er det når du er født her? Er det når dine foreldre er født her? Er det når du har blitt hvit, eller er det når du snakker norsk flytende? Poenget er at vi må fri oss fra begrepene «annen- og tredjegenasjons innvandrere». I USA og Canada har de gått bort fra det for lenge siden, og snakker om «første- og annengenerasjons borgere». I meldingen legger man opp til at det i Norge skal hete «etterkommere», og så får vi se om det er et begrep som får gjennomslag.

Jeg vil si at styrken ved meldingen er perspektivet overfor enkeltindividene, at meldingen i prinsippet slår fast det som er SVs valgspåk, nemlig at vi er ulike mennesker som skal ha like muligheter. Men svakheten med meldingen er at den glipper i forhold til å erkjenne at det å være minoritet i Norge gjør at du faktisk defineres inn i en gruppe, en gruppe som i for stor grad tilhører de økonomisk underprivilegerte. Tallene viser at klaseskillene, som under denne regjeringen har blitt enda tydeligere, i altfor stor grad faller sammen med etnisk tilhørighet. Det ligger en dualisme i det at vi ønsker å bli fargeblinde samtidig som vi på vei mot det målet ikke kan la være å se at etnisitet og kultur er en del av *det* hele mennesket som vi faktisk må forholde oss til hvis vi skal oppnå likestilling. SV mener derfor at integrerings- og inkluderingspolitikken må baseres på et mål om etnisk likestilling, fordi minoritetene helt klart diskrimineres i forhold til bolig og arbeid, og fordi mange faller ut av grunnleggende opplæring. En politikk for dette mangler, og ikke minst er det stor mangel i meldingen på forslag til konkrete tiltak. På en del områder har sågar Regjeringen helt klart gått feil vei.

Vi har sammen fått på plass en diskrimineringslov som skal hjelpe individer – riktignok uten den aktivitetsplikten som SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet var for – men vi må jobbe mer strukturelt for å få gjort noe med diskrimineringen. På boligmarkedet må vi eksempelvis ha flere ikke-kommersielle, allmennyttige utleieboliger. For når 80 pst. av utleiemarkedet er privat, og en stor andel av dem som leier ut hybel eller leilighet, er enkeltindivider, slår lett diskrimineringen inn, gjerne ubevisst. Derfor er vi nødt til å ha utleieboligalternativer drevet av dem som har en bevisst politikk for ikke-diskriminering, slik som boligbyggelag, studentsamskipnader eller offentlige instanser.

På arbeidsmarkedet må vi benytte oss av kunnskapen som vi har om at arbeidsgivere er fordomsfulle overfor minoriteter, men mindre fordomsfulle etter at de har hatt minoriteter ansatt.

Vi har gjennomført ordninger for innkalling til intervju i offentlige virksomheter. Men flertallet går imot at dette utvides til å gjelde alle organisasjoner eller bedrifter som mottar statlig støtte.

Det er høyt for at all offentlig virksomhet reflekterer sammensetningen i befolkningen, spesielt i forhold til dette med minoriteter, og dermed sørger for måltall og rekrutteringsplaner, særlig i offentlige institusjoner. Spesielt er det behov for det i opplæringsinstitusjoner. Her i Oslo har vi eksempler på skoler som har opp mot 80–90 pst. minoritetslever, men som likevel ikke har en

eneste tospråklig lærer. Det synes jeg er et varsku til oss om at her har vi en jobb å gjøre for å komme videre.

Diskrimineringsloven åpner for en positiv forskjellsbehandling, eller kvotering, men flertallet går imot det forslaget fra SV og Senterpartiet som går inn for å utrede på hvilke områder kvoteringsvirkemiddelet burde vært tatt i bruk.

Ordningen for godkjenning av utenlandsk utdanning er også et hinder for mange med minoritetsbakgrunn, fordi godkjenningsordningene er for dårlige. For å sikre raskere behandling går Stortinget enstemmig inn for en gjennomgang av regelverket på akkurat dette området. Men det er fortsatt et problem at det er for vanskelig å få godkjent utdanning fra andre land. Det er et paradoks at land f.eks. i Asia, som ligger langt framme i industriutvikling, IT-utvikling osv., fortsatt får nedkreditert utdanningen sin når den skal omdannes til norsk. Det er også et problem at det er uklart når man kommer til Norge, hvilken tilleggsutdanning man må ta hvis man får sin egen utdanning nedvurdert.

Jeg synes det er veldig bra at Aetat følger opp langtidssosialhjelpsmottakere med introduksjonsprogramlignende ordninger. Men de må komme raskere på banen. Det er ingen tvil om at en god del av dem som innvandret som flyktninger til Norge før introduksjonsloven trådte i kraft, vil kunne ha behov for denne type ordninger. I tillegg er det heller ingen tvil om at folk som er familieegjenforente, kan ha behov for denne type ordninger, noe det i utgangspunktet ikke er åpnet for i dag.

I forhold til utdanning handler en politikk for etnisk likestilling bl.a. om å erkjenne det positive at flere av minoritetsungdommene klarer seg veldig bra. Det er flere som tar høyere utdanning, og det er flere som tar høyere grader. Samtidig er det ingen tvil om at språket er et problem, eller en utfordring, for mange av dem som vokser opp. Vi mener at det å gi morsmålsopplæring som en rettighet kanskje vil være den viktigste måten å vise at vi anerkjenner målsettingen om et multikulturelt Norge, på.

I tillegg viser undersøkelser fra Thomas og Collier at morsmålsopplæring sammen med tospråklig fagopplæring i minst sju år gir nødvendig forutsetning for å lære norsk, men også for funksjonell tospråklighet, som ville være en gigantisk ressurs for Norge i forhold til det at vi skal posisjonere oss i en global verden. Samtidig foreslår vi at det i mye større grad burde være mulig for ungdommer å velge en del av de fremmedspråkene som brukes i Norge, som andrespråk, altså velge morsmålet sitt som andrespråk, noe som ville gi flere mennesker muligheten til å lære nettopp de store språkene som urdu og arabisk.

Flere tospråklige pedagoger er det avgjørende å få inn i skolen. Det er et paradoks at evalueringen til Fafo viste at den gratis barnehagen i Oslo indre øst fra Oslo indre øst-prosjektet gav bedre norskkunnskap, gav bedre trening på det å befinne seg i en organisering der det ble snakket norsk. Samtidig vil ikke Regjeringen videreføre prosjektet.

Et flertall på Stortinget, alle utenom Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, er positivt til økt innvandring i årene

som kommer. Det Regjeringen har sviktet i forhold til, er både å legge til rette for at flere kan arbeidsinnvandre til Norge, bosette seg her og jobbe her og å gjøre det attraktivt for folk å bo her. Det siste er det som handler om hva slags integrerings- og inkluderingspolitikk som føres i Norge. Her mener jeg Regjeringen har sviktet kapitalt.

I motsetning til det som står i Sem-erklæringen, har Regjeringen ikke åpnet for arbeidsinnvandring. EU-utvidelsen har åpnet for at flere fra de nye landene kan komme til Norge, men Regjeringen, sammen med stortingsflertallet, alle unntatt SV, har fjernet den gratis norskopplæringen som disse tidligere har blitt tilbudt, og en signaliserer dermed at de først og fremst er ønsket som korttidsarbeidere, ikke som bosatte i Norge.

Stortinget har innført rett og plikt til norsk- og samfunnsopplæring, men antall timer er redusert i forhold til hva en tidligere hadde rett på. I tillegg er forslaget om å tilby introduksjonsprogram til familiegjenforente avvist. Flertallet avviser i dag også SV og Senterpartiets forslag om å innføre en ordning med finansiering av integreringstiltak for alle innvandrere som kommer til Norge, uavhengig av om de er flyktninger, arbeidsinnvandrere eller kommer som familiegjenforente. Regjeringen viser dermed klart at de ikke vil ta innover seg at en analfabet, kvinne eller mann fra kurdisk Irak, kan ha nøyaktig like store behov for integreringstiltak som flyktninger som kommer.

Regjeringen sier dette er et individuelt ansvar, men vår oppgave som stortingspolitikere er jo å se hva det er som gir gagnar samfunnet som helhet. Å fjerne integreringsprogrammet for familiegjenforente og for dem som får opphold på humanitært grunnlag, fjerne norskopplæring i asylmottakene når 40 pst. får opphold, fjerne gratis språkopplæring for arbeidsinnvandrere og ikke tilby veilednings- og integreringstilskudd for arbeidsinnvandrere og familiegjenforente er dårlig politikk for fremtiden.

Jeg må komme tilbake igjen med det som går på de grunnleggende menneskerettighetene, i et senere innlegg.

Jeg vil ta opp alle de forslag der vi er medforlagsstillerne.

Presidenten: Representanten Heikki Holmås har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A) [13:33:10]: SV er opptatt av barns beste og også av dem som dropper ut av skolen.

SV har gått mot forslaget om å stoppe barnetrygden ved ulovlig langtidsfravær. Etter Arbeiderpartiets oppfatning er dette noe underlig. Det eksisterer allerede i dag et regelverk. Dette regelverket sier for det første at foreldrene har en plikt til å søke om fritak og få godkjennelse før barna tas ut av skolen. For det andre skal skolen innen en viss tid melde fra til skoleetaten. Skoleetaten skal melde fra til det lokale trygdekontoret, og trygdekontoret skal stoppe barnetrygden hvis barnet oppholder seg i utlandet over en viss periode. Det er faktisk slik at en har plikt til å melde fra til trygdekontoret hvis barnetrygdytelsen skal

oppretholdes ved opphold i utlandet. Makismalt tillatt er 12 måneder.

Mitt spørsmål til representanten Holmås er: Hva er det SV finner så problematisk med dette?

Heikki Holmås (SV) [13:34:30]: Det er selvfølgelig fordi vi ikke synes det er en spesielt god idé. Vi er ikke sikre på at dette vil sørge for å få ungene tilbake til de norske skolene. Vi har mye mer tro på å gå inn i en dialog med foreldrene, være inne i forkant og snakke om hele problemstillingen.

I de tilfellene der vi faktisk mener at dette går ut over de ungene det er snakk om, har vi foreslått å opprette en avdeling i barnevernet som kan ta seg av de tilfellene der ungen befinner seg i utlandet, eller der man har mistanke om at det skjer. Det går jo Arbeiderpartiet imot. Hvis man mener at dette er veldig viktig, burde man sørge for å koble inn barnevernet og eventuelt politiet i slike saker i stedet for bare å stoppe barnetrygden og si: Se her, nå har vi løst problemet. Vi mener det ville være mye viktigere å komme i kontakt med foreldrene og ungene gjennom å ha en slik type ordning i forhold til barnevernet i stedet for bare å kutte barnetrygden.

Kari Lise Holmberg (H) [13:35:47]: SV er i en merknad kritisk til at innvandrergupper og organisasjoner bistår elever med leksehjelp.

Frivilligheten og frivillighetsarbeid har lange og gode tradisjoner i Norge. Faktisk hadde vi ikke klart oss uten. Medmenneskelighet og empati kjennetegner det frivillige arbeidet.

I Oslo driver Røde Kors med leksehjelp både på skoler og i andre lokaler. Dette er vellykket, det er positivt arbeid. Jeg må nesten få lov til å spørre SV: Hva er det som er så galt med dette?

Heikki Holmås (SV) [13:36:36]: Nei, vet du hva, nå ble jeg litt overrasket her. Hvis det stemmer at vi er med i en merknad der vi er mot leksehjelp, må det være en feil. Det er klart at leksehjelp er kjempebra!

Vi synes det er veldig viktig å støtte organisasjoner som driver med leksehjelp, og andre organisasjoner som driver med morsmålsopplæring. I forhold til morsmålsopplæring, som vil være en viktig ressurs, er det slik at det går Regjeringen imot fordi de synes det er en dårlig idé.

Vi synes leksehjelp er bra. Jeg var på Tøyen skole som praktiserer et opplegg der de bevisst har satset på tospråklige lærere som er inne, og som i mye større grad er bedre i stand til å gi en skikkelig opplæring og tospråklig fagopplæring til elevene. De har også en ordning der de organiserer og hjelper folk i forhold til leksehjelp. Der bidrar foreldre, og der bidrar organisasjoner på en kjempegod måte.

Jeg synes Kari Lise Holmberg skulle stikke opp på Tøyen skole, for det de vet, er at når de satser på tospråklig fagopplæring og tospråklige lærere, kommer de mye lettere i kontakt med foreldrene. Derfor burde Kari Lise Holmberg være for det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Ruth Stenersen (KrF) [13:38:13]: Jeg er glad for at vi i dag behandler meldingen om inkludering og mangfold, hvor innvandrergruppene selv har vært med i prosessen. Etter lang tid med innvandring er det nødvendig å se på hvordan våre innvandrere er blitt inkludert i vårt samfunn. Hver åttende innbygger har enten mor eller far eller begge som er født i utlandet. Dette har ført til et mangfoldig, flerkulturelt og flerreligiøst samfunn. Dette gjør vårt samfunn spennende, variert og selvfølgelig utfordrende. Dette utfordrer oss på hva det vil si å være norsk. Tradisjonell tankegang må vike, og begrepet må utvides til å omfatte mennesker med annen hudfarge, etnisitet, religion, tradisjoner osv. For Kristelig Folkeparti er det viktig at de ulike gruppene blir inkludert og representert i hele samfunnet. Det er viktig å skape et samfunn som gir like muligheter for deltakelse, og som anerkjenner mangfoldet.

Kristelig Folkeparti setter enkeltmennesket i sentrum. Det enkelte mennesket har rett til å være annerledes. Stortingsmeldingen drøfter grunnleggende utfordringer som Norge vil stå overfor når borgerne blir mer forskjellige i livsstil, trosspørsmål og verdiorientering.

Kristelig Folkeparti sier ja til mangfold og ja til individuell frihet, men samtidig må vi sikre oppslutning om spilleregler som alle må følge, herunder felles lover og regler, og sikre respekt for samfunnets verdigrunnlag. Nasjonsbygging ved å gjøre alle grupper like eller gjennom å tillate en gruppe å dominere er verken ønskelig eller gjennomførbart. En nasjon som tror på et skapende mangfold, må skape en oppfatning av seg selv som et borgerfelleskap basert på noen verdier som kan deles av alle.

Kristelig Folkeparti mener at det går en absolutt grense for toleranse ved ulovlige handlinger. Tvangsekteskap og omskjæring kan ikke aksepteres. Det er direkte i strid med norsk lov og må hindres. Det kan også være annen atferd og holdninger som det er ønskelig å påvirke, selv om de ikke er ulovlige.

Første kull av etterkommere født i Norge av utenlandskfødte foreldre er i ferd med å bli voksne og på vei ut i arbeids- og samfunnslivet. Flertallet av etterkommere født i Norge går fortsatt i barneskolen. Den virkelige prøvesteinen på om vi får til mangfold som inkludering og deltakelse, er hvordan etterkommerne av førstegenerasjons innvandrere vil plassere seg i samfunnsbildet når de blir voksne.

Man må skille mellom integreringspolitikk og politikk for mangfold gjennom inkludering og deltakelse. Mangfoldspolitikken gjennom inkludering og deltakelse har som mål å gi alle borgere, uavhengig av bakgrunn, religion eller opprinnelse, like muligheter til å gjøre selvstendige valg for hvordan de vil ordne livene sine. Det skal ikke utvikle seg store sosiale og økonomiske forskjeller som følger etniske skillelinjer. Målet er at forholdet mellom grupper og miljøer i befolkningen utvikler seg mest mulig harmonisk og uten for store sosiale spenninger.

Meldingen slår fast at utviklingen går i riktig retning på de fleste områdene. Førstegenerasjons innvandrere for-

bedrer levekårene med økt botid, og etterkommerne kommer bedre ut enn førstegenerasjonen på de områdene der det finnes sammenliknbare data. Men bildet er sammensatt. Det er store variasjoner mellom grupper etter opprinnelsesland og innenfor gruppene, og det er flere trekk som bekymrer, f.eks. drop-out, fattigdom, inntektsskjevhet, arbeidsledighet og kriminalitet.

Meldingen fokuserer på fire områder. Det er barns muligheter i det norske samfunnet. Kristelig Folkeparti forventer at voksne innvandrere innretter seg slik at de ikke skaper hindringer for at barn skal delta i samfunnet og gjøre selvstendige valg. Samtidig må myndighetene legge til rette for et samfunnssystem og holdningsklima som bidrar til inkludering og likeverdighet.

Fra 1. september 2004 fikk kommunene plikt til å tilby introduksjonsprogram til flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag. Det er bred tilslutning til at alle voksne innvandrere må ha gjennomført 300 timer norskopplæring og samfunnskunnskap. I går i Aftenposten kunne vi lese om kunstneren Muhammed Ali Fadlabi som har lært seg norsk gjennom å jobbe i et kunstgalleri. Hans eksempel viser at kvalifisering nytter. Fafo-forsker Hanne Kavli sier at den nye introduksjonsordningen er klart mer effektiv enn tidligere ordninger.

Det har kommet mye kritikk her i dag for at meldingen er for lite konkret. Jeg vil nevne noen forsøktiltak som meldingen skisserer, bl.a. Ny sjanse, som er beregnet på sosialhjelpsklienter blant innvandrere med en viss botid. Tiltaket skal bygge på samme modell som introduksjonsprogrammene. Regjeringen vil også utlyse forsøksmidler til hjelp til selvhjelpsbaserte prosjekter innenfor helse, familie, ungdoms- og kjønnsrolleproblematikk. Vi vet at mange frivillige organisasjoner allerede i dag gjør en prisverdig innsats.

Kristelig Folkeparti mener at en innsats for like muligheter til utdanning er det viktigste man kan gjøre for å forebygge at store sosiale og økonomiske forskjeller vil følge etniske skiller i framtiden. Vi er tilfreds med at Utdanningsdepartementet har lagt fram både en ny stortingsmelding og en strategiplan om dette, Kultur for læring og Strategiplan for likeverdig utdanning i praksis.

Å sikre innpass i og like muligheter til arbeid er viktig. Her må hver enkelt få bruke sine ressurser og evner til glede både for seg selv og samfunnet. Arbeid bidrar til å utjevne sosiale forskjeller og til inkludering i fellesskapet. Kristelig Folkeparti mener at den nye arbeids- og velferdsetaten er et godt grep for å samordne og bidra til raske kvalifisering til arbeid.

Å tilby likeverdige tjenester som tar hensyn til at borgerne kan ha nye og andre behov enn flertallet, er å anerkjenne det nye mangfoldet i praksis.

Når det gjelder Dokument nr. 8:27 om introduksjonsprogram for utlendinger som arbeider som religiøse forkynnere i Norge, avviser Kristelig Folkeparti forslaget. Stortinget har tidligere vedtatt lovfesting av språkopplæring. Denne opplæringen gjelder jo også for religiøse forkynnere. I stortingsmeldingen er også dette behandlet. Departementet har tidligere vurdert behovet for en egen teologisk utdanning for forkynnere i religiøse minoritets-

(Stenersen)

samfunn, men har ikke funnet at behovet er stort nok til å sette i gang en slik utdanning.

Å forby bruk av plagg som virker stigmatiserende, slik som hijab, er ikke veien å gå. Det kan virke mot sin hensikt. Når det gjelder norskopplæringen, viser jeg til det som står i opplæringsloven og i strategiplanen.

Kristelig Folkeparti viser også til at Barne- og familiedepartementet har sendt på høring et forslag til endringer og innstramminger i barnetrygdregelverket når elever har fravær som skyldes utenlandsopphold. Dette tror vi kan hindre at barn sendes tilbake til foreldrenes hjemland. Det er viktig at barn blir i Norge og får det meste av sin opplæring her hvor de skal bo. På den bakgrunn avviser vi dette forslaget.

Jeg vil avslutte med et sitat fra Mahatma Gandhi, som jeg synes passer veldig godt for denne meldingen:

«Jeg ønsker ikke at huset mitt skal ha murer på alle kanter og at vinduene skal stoppes igjen. Jeg vil at alle lands kulturer skal blåse friest mulig rundt huset mitt. Men jeg nekter å bli blåst overende av noe som helst.»

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Reidar Sandal (A) [13:48:17]: Regjeringa uttalar i den stortingsmeldinga som vi no debatterer, at det må satsast på etterkommarane av førstegongsinnvandrarar, men det blir skissert andre mål for dei enn for foreldre-generasjonen.

Arbeidspartiet meiner at dette er eit kunstig skilje. Barns oppvekstvilkår er tett knytte til foreldras vilkår, f.eks. språkleg kompetanse, utdanning og økonomisk sjølvstende. Når Regjeringa likevel vel å gjere som ho gjer, burde det tilseie at ein innfører gratis kjernetid i barnehagar for 4- og 5-åringane i område og skulekretsar med mange minoritetsspråklege personar. Vi har fremma forslag om dette. Kristeleg Folkeparti har ikkje villa støtte det, sjølv om det er ei veldig treffsikker ordning. Spørsmålet mitt er derfor: Korfor avviser Kristeleg Folkeparti å bruke ressursar på eit viktig tiltak for denne gruppa av barn?

Ruth Stenersen (KrF) [13:49:53]: Jeg er enig med representanten Reidar Sandal i at barn er avhengig av foreldrene.

Når det gjelder gratis kjernetid i barnehager, viser jeg til at dette storting har vedtatt en annen barnehageprioritering. Det satses på full dekning og lavere pris. Det er en rekordsatsing på barnehager som kanskje ikke når den gruppen som trenger det aller mest.

Per Sandberg (FrP) [13:50:39]: Det er to ting som jeg ønsker å utfordre representanten Stenersen på. Det gjelder særlig opplæring av religiøse ledere. Vi har inngått et forlik med regjeringspartiene her, og i det forliket står det at opplæringen skal avsluttes med en eksamen som må bestås. Ut fra det skulle man kanskje tro at opplæringen skulle være obligatorisk. Det henger jo sammen med en eksamen. Men vi har et forslag her som jeg regis-

trerer at verken Kristelig Folkeparti eller Regjeringen ønsker å støtte. Jeg vil gjerne ha et svar på hvorfor det er så vanskelig for Kristelig Folkeparti å støtte det forliket som vi har inngått.

Det er mulig jeg mistet sammenhengen her, men jeg synes å høre at representanten Stenersen ønsker å bruke veldig mange ressurser på å kartlegge innvandrernes kompetanse, for raskest mulig å få godkjent fagkrets. Det ligger det faktisk også et forslag om på bordet i dag, som jeg ikke har registrert at regjeringspartiene eller Kristelig Folkeparti slutter seg til. Hva kan årsaken være til det?

Ruth Stenersen (KrF) [13:52:04]: Det forslaget som regjeringspartiene var med på i lag med Fremskrittspartiet, står fast, og det ligger i meldingen. Vi synes ikke det er nødvendig å ha det samme forslaget to ganger.

Når det gjelder kompetanse og opplæring, er det viktig raskt å få folk ut i arbeid. Jeg tror at den samordningen som nå skjer mellom Aetat og trygdekontor og sosialkontor, vil bidra til at alle kommer raskere inn i kvalifiserings-tiltak og ut i arbeid.

Heikki Holmås (SV) [13:53:08]: Siste taler snakker mye om barn og ungdoms muligheter – om etterkommerne muligheter. De skal ha like muligheter i det norske samfunn som alle andre. Det er vel og bra. Men hva er det da som gjør at Kristelig Folkeparti er imot forslaget fra Fremskrittspartiet, SV og Senterpartiet om å opprette en egen avdeling i barnevernet som skal gripe fatt i saker der man ikke vet hvor barna er, men har mistanke om at de kanskje befinner seg i utlandet, nettopp for å gi dem en skikkelig oppfølging? Hvis man ønsker å gi alle barn like muligheter, hva er det som gjør at Kristelig Folkeparti fortsatt, på tross av de rapporter som har kommet fra Redd Barna og andre, blånekter for at barn som er enslige mindreårige asylsøkere, skal ha de samme rettigheter og den samme muligheten til å bli tatt hånd om av barnevernet, og at barnevernet skal ha det overordnede ansvaret for dem istedenfor Utlendingsdirektoratet?

Ruth Stenersen (KrF) [13:54:31]: Det er riktig at Kristelig Folkeparti ikke støtter SV, Senterpartiet og Fremskrittspartiets forslag om at barnevernet skal ta hånd om alle barn som kommer til Norge i asyl. Det har vært gjort mange forbedringer de siste årene på dette området. Asylmottak har fått barnevernfaglig kompetanse. Barnevernet skal behandle enhver melding som gjelder bekymring for et barn som er i mottak. Da plikter barnevernet innen en uke å behandle meldingen og eventuelt sette inn tiltak for å hjelpe dette barnet. På dette området er det gjort mange framskritt, men det er klart at vi nok bør forbedre det enda mer.

Vi ønsker ikke at asylbarn skal rett over på barnevernsinstitusjoner, fordi det er kartlegging som skal til, og mange ulike ting, som å oppspore foreldrene, som vi mener at UDI er bedre til enn barnevernet.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [13:56:04] (leiar i komiteen): Noreg er eit fleirkulturelt samfunn: 200 nasjonalitetar og 8 pst. innvandrarak. Det er ei utfordring for nasjonale og lokale styresmakter så vel som for arbeidslivs- og fritidsarenaer, ja for den enkelte av oss anten vi er fødte og oppvaksne i Noreg eller er tilflyttarak.

Senterpartiet vil ha gode møteplassar. Mange organisasjonar bidreg til fellesarenaer, der vi kan gi kvarandre moglegheit for kunnskap, for forståing, for respekt og for samarbeid. Mange organisasjonar bidreg til gode fellesarenaer. Det er 70 barne- og ungdomsorganisasjonar blant dei organisasjonane som gjer eit særdeles viktig arbeid. Vi trur òg det er viktig å gi minoritetsungdom større høve til å delta i desse organisasjonane og til å skapa sine egne plattformer. Fafo-rapporten som er referert i siste nummer av avisa «Utop», fortel noko om engasjementet blant innvandrarungdom i organisasjonar. Den fortel òg at det er nokre som enno ikkje får lov å delta, sjølv om dei sjølv ynskjer det. Så her er det eit arbeid å gjera.

Vi er opptekne av at gode fellesarenaer, f.eks. Horisont, Antirasistisk Senter, Vard-modellen og KIA, arenaer som skaper mangfald og inkludering og deltaking, skal ha moglegheit òg til føreseielege inntekter. Vi er overraska over den smålegheita Regjeringa viser på dette området. Talet på søknader har år for år gått opp, men dei passar tilbørleg på å sikra seg fleirtal i lag med Framstegspartiet for å halda nivået på utbetalingane nede. Det er ei utfordring til Kristeleg Folkeparti, som er oppteke av å styrkja frivilligheita, og det er ei utfordring til Framstegspartiet, som i dag snakkar stort om førebyggjande arbeid og kor viktig det er.

Så er skulen sjølvsagt ein svært viktig møteplass for gjensidig forståing, for respekt og samspel. Ein føreseieleg og god kommuneøkonomi er svært avgjerande både for å sikra ein god og gratis skule og for å gi kommunane moglegheit til å stimulera til kultur og frivillig arbeid.

Rekruttering til arbeidslivet for innvandrarak må intensiverast. Der er introduksjonsprogrammet viktig, men fyrste punkt er faktisk det å bli innkalla til eit intervju, og vi har altså eit forslag der vi står saman med SV om at ikkje berre staten bør ha måltal for rekruttering av innvandrarak, men institusjonar og frivillige organisasjonar som tek imot statsstøtte, bør òg påleggjast å kalla inn minst ein innvandrarak til intervju.

Kartlegging av kompetanse er sjølvsagt avgjerande. Der er det for lange prosedyrar, anten ein er innvandrarak eller ein norsk ungdom som har vore ute av landet for å ta seg utdanning. Vi er glade for at fleirtalet no står bak å be Regjeringa gjensidera innsatsen der for å sikra raskare avklaring.

Språk er ein annan føresetnad. Vi synest det blir heilt feil å setja aldersgrense for kven som kan delta i språk-opplæring, og vi er ueinige i at norskopplæring er fjerna for dei som har ein uavklart søknad i asylmottak.

Når det gjeld raskare busetjing av flyktningar, må alle som ynskjer det, gå inn for at integreringstilskottet igjen blir innført for dei som får opphald på humanitært grunnlag.

Så er det nokre punkt som krev spesiell merksemd, både tvangsekteskap og kjønnslemlesting. Når det der no

blir bedt om oppfølging frå Regjeringa si side, er det viktig å understreka at den utgreiinga som det no er fleirtal for, ikkje er ei vanleg utgreiing. (Presidenten klubbar.) Eg skal komma tilbake til det i eit seinare innlegg.

Trine Skei Grande (V) [14:01:36]: Dagens innstilling og stortingsmeldinga er en solid verdimelding fra Regjeringa og Stortinget. Innvandring er nødvendig og positivt. Kulturelt, religiøst og verdimeisig mangfold er grunnleggende bra for landet og for oss alle. Det er fundamentet for det store flertallets tilnærming i dette spørsmålet, alle unntatt Fremskrittspartiet.

På det grunnlaget tar Regjeringa og flertallet ærlig og grundig fatt på de utfordringer som også ligger i å integrere mennesker med bakgrunn i kulturer som på noen områder bryter med det som vi oppfatter som verdier i vårt samfunn. Også her gis det tydelige verdimeidinger. Det er ingen mening i å beskyldre noen for naivitet eller verdimeisig relativisme. Demokrati, likestilling, enkeltmenneskets frihet, kamp mot tvang og vold skal føres videre og speiles mot miljøer og personer der forståelsen for disse verdiene ikke er like stor som blant flertallet, dvs. også de fleste innvandrere.

For Venstre er det åpenbart at nasjoner og samfunn trenger den kulturelle og økonomiske stimulansen som innvandring er. Et mangfoldig samfunn er et godt samfunn. Innvandring bidrar til å utvikle samfunnet i en positiv og mangfoldig retning. Det betinger en god integrering, og de som kommer hit, ønsker integrering og respekt for norske lover.

Venstre mener det er en ærlig sak å søke etter en bedre framtid for seg sjøl og sin familie, enten det er av politiske eller økonomiske grunner. For Norge er det en berikelse at mennesker som vil skape en framtid, kommer hit. Vi vet også at vi ikke vil kunne opprettholde dagens vekst og verdiskaping med dagens fødselsrater. Innvandring er derfor også en økonomisk og verdimeisig nødvendighet for Norge. Ved å åpne for arbeidsinnvandring vil man også unngå misbruk av og press på asylinstituttet.

En forutsetning for at innvandring skal lykkes, er at man har en god integreringspolitikk. Arbeidsinnvandrere, flyktninger og asylsøkerer har vidt forskjellig utgangspunkt. Det må også reflekteres i integreringspolitikken. En god integrering er et toveis ansvar hvor alle parter må bidra for at man skal lykkes. Venstre ønsker integrering, ikke assimilering eller segregering. Vi ønsker også en integrering basert på kommunikasjon, gjensidig toleranse og respekt. Diskriminering basert på tro, kultur og etnisitet kan ikke tolereres i Norge, heller ikke i form av forbigåelse. Samtidig må det stilles krav til alle om å ta ansvar for eget liv, og samfunnet må gi alle borgere mulighet og frihet til å ta det ansvaret.

Forutsetningen for et flerkulturelt samfunn er en felles respekt for vedtatte lover og sentrale verdier. Det betyr at det er grenser for toleranse. Når det blir konflikt mellom demokratisk etablerte lover og kulturelle, religiøse og tradisjonelle sedvaner må lovene ha klart forrang. Kultur eller religion kan aldri tillates som grunn til undertrykking eller berøvelse av grunnleggende friheter.

Arbeid er en nøkkel til å kunne ta makten over eget liv og egen integrering. Den skandinaviske velferdsmodellen bygger på prinsippet: «Gjør din plikt, krev din rett!»

I Norge har det gjennom årtier vært bygd opp en allmenn forståelse for at det er den enkeltes innsats i forhold til fellesskapet som avgjør den enkeltes rettigheter og trygghet tilbake. For mange har vårt trygde- og sosialsystem virket sjenerøst og faktisk vært demotiverende i forhold til prinsippet om egen forsørgelse.

Barns oppvekstvilkår må stå sentralt i integreringspolitikken. Samfunnet må legge til rette for deltakelse i frivillig organisasjonsliv, idrett og kulturtilbud, og barns rett til skolegang og en barndom er en sjølsagt ting.

Hovedskillet i innvandrings- og integreringspolitikken går nå som før mellom Fremskrittspartiet og de andre her i salen. Det er påfallende og litt synd at Fremskrittspartiet finner det nødvendig å gå ut av svært mange viktige felles verdimeklinger, som alle de andre i komiteen har samlet seg om. Samtidig slår partiet inn en del åpne dører når de forsøker å gi inntrykk av at det er bare de som tar en del av utfordringen innenfor dette feltet på alvor. Det er galt. Fremskrittspartiet er riktignok med på noen viktige verdimeklinger, som kampen mot diskriminering og rasisme. Det er bra. Men det er fortsatt slik at partiet generaliserer i sine påstander og har en generelt negativ, til dels moraliserende beskrivelse som appellerer til andre ting hos oss.

Venstre vil til slutt bare si at vi stiller oss bak merkene og forslagene som regjeringspartiene er med på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heikki Holmås (SV) [14:06:52]: Trine Skei Grande bor i indre Oslo, hun bor i Gamlebyen. Mitt spørsmål til Trine Skei Grande er: Hvorfor i all verden er det slik at Venstre, for jeg antar at Venstre slutter seg til resten av det Regjeringen gjør, går imot å videreføre det prosjektet i indre Oslo øst som gav barn med minoritetsbakgrunn en enestående mulighet til å lære seg norsk før de begynte på skolen?

Så snakker hun også om arbeidsinnvandring. Jeg er jo enig med Venstre i forhold til prinsippet om mer arbeidsinnvandring fra områder utenfor EU. Men hvorfor er det sånn at alle de signalene som Regjeringen har sendt ut i løpet av denne perioden, har gått i motsatt retning? Vi har fjernet norskopplæringen for arbeidsinnvandrere, og Regjeringen har ikke vært med på å utvide ordningen med arbeidsinnvandring utenfor EØS-området. I tillegg har de ikke vært med på å sørge for egne integreringstiltak, slik vi har foreslått, for innvandrere, arbeidsinnvandrere eller andre som ikke er flyktninger.

Trine Skei Grande (V) [14:08:17]: Det stemmer helt, det som Heikki Holmås sier om min bopel. Det betyr at indre Oslo øst er en del av byen som jeg mener å kjenne ganske godt.

Vi har hatt en god integreringspolitikk fordi mange av innvandrerne våre har vært samlet i Oslo sentrum. Det betyr at mange av oss har måttet forholde oss annerledes til innvandrerbefolkningen enn i mange andre europeiske og

også nordiske storbyer. Men det som skjer nå, er en stor utflytting fra indre Oslo øst når det gjelder denne delen av befolkningen vår. De flytter fra de tradisjonelle bydelene, der vi har hatt et virkemiddelapparat, til andre bydeler. Derfor må vi tenke nye virkemiddel. Derfor må vi tenke f.eks. på å overføre alle ideene på de gode skolene i indre øst, som har jobbet med akkurat minoritetsbefolkningen, til de nye skolene, der vi ser at vi får en større andel med minoritetsbakgrunn. Det betyr at vi ikke kan blåholde på alle de gamle virkemidlene. Vi må tenke ut noen nye.

Jeg skulle gjerne ha snakket mer om arbeidsinnvandring, men vi har gjennomført ganske mange reformer, integreringsprogram o.l., som jeg tror vi vil ha stor glede av i tida framover.

Per Sandberg (FrP) [14:09:44]: Nå er jo Venstre verken Norges eller verdens største parti, men jeg registrerte at representanten var inne på at Fremskrittspartiet var det eneste partiet som stod alene i spørsmål om dette med diskriminering, innstramming i innvandringspolitikken, krav til integrering osv.

Da vi vedtok den nye diskrimineringsloven den 19. april, hadde vi støtte fra sterke institusjoner som menneskerettighetsforkjempere, statsadvokater, Justisdepartementet osv. I tillegg ser vi en utvikling hvor Europa, EU, faktisk går i retning av Fremskrittspartiet. Da synes jeg det er litt påfallende at Venstre holder fast på at det er Fremskrittspartiet i Norge som er på feil kurs, når vi ser at resten av Europa er i bevegelse i retning oss. Kan det være at Venstre er litt naiv, og at Fremskrittspartiet faktisk har rett på enkelte områder?

Trine Skei Grande (V) [14:11:09]: Venstre har bare to representanter i denne salen. Det er omtrent like mange som partilederen til Per Sandberg hadde i denne salen da han begynte som partileder, og han er fortsatt partileder. Det er fine forbilder for oss andre.

Det som Fremskrittspartiet skal ha skryt for, er at Fremskrittspartiet av og til har hatt evnen til å peke på problemer. Problemet er at Fremskrittspartiet aldri har hatt evnen til å dra løsninger opp av lomma, fordi løsningene alltid blir store grep som skal ramme alle, og store grep som ikke tar innover seg den variasjon som egentlig fins i befolkningen. Det er en stigmatisering av grupper istedenfor virkelig å gå inn og løse problematikken.

Jeg har jobbet mye med tvangsekteskapsproblematikk. Fremskrittspartiet skal ha mye skryt for at de har satt fingeren på det, men det å finne løsningene er de ikke like gode til.

Det som skjer i Europa, som vi kanskje skal klare å komme oss unna, er den høyrebølgen som Per Sandberg viser til. Vi har faktisk ikke hatt en naiv politikk. Vi har dratt fram problemstillinger. Det er faktisk snakk om at politikere har dratt fram problemstillinger i denne sal lenge, mens man i et land som f.eks. Nederland har dysset dem ned.

Heikki Holmås (SV) [14:12:42]: Jeg tenkte jeg skulle gi Trine Skei Grande muligheten til å svare på spørsmål

let mitt om arbeidsinnvandring, siden det eneste hun klarer å trekke opp da hun sa at de hadde mange tiltak for arbeidsinnvandring, var tiltak som gjelder flyktninger. Det blir jo litt tamt, hvis man egentlig ønsker mer arbeidsinnvandring.

I tillegg vil jeg be Trine Skei Grande se seg rundt når hun går hjem i ettermiddag, og ta seg en tur innom Gamlebyen skole – hvis hun gjør det fra tid til annen. Det er ikke sånn at det ikke lenger går minoritetsspråklige elever på Gamlebyen skole, og at alle sammen har flyttet til Gro Ruddalen. Både i Gamlebyen og på Tøyen ligger tross alt andelen minoritetsspråklige elever på 80–90 pst., og man kan fint finne klasser der hvor det bare går elever med minoritetsbakgrunn.

Spørsmålet mitt er: Når Trine Skei Grande vet at et tiltak virker, hva er det som gjør at hun sier at dette tiltaket kunne vært brukt flere steder, og det burde vi lære av, men istedenfor å bruke dette flere steder, så kutter vi det helt ut, for det er det lureste?

Trine Skei Grande (V) [14:14:00]: Jeg er ofte på Gamlebyen skole. Det er en fantastisk skole, med en fantastisk rektor. Hvis jeg hadde hatt noen barn å bidra med, skulle jeg gjerne ha sendt dem til den skolen. Men den minoritetsspråklige andelen går ned.

Det som imidlertid er interessant, er at elevene ved Gamlebyen skole, en skole med så mange minoritetsspråklige elever, er blant de beste i byen til å lese. Og hvorfor er de det? Jo, fordi de har hatt dyktige lærere som har laget gode prosjekter, og som har funnet akkurat de riktige arbeidsmetodene for å jobbe med disse barna.

Vi hører på radioen i dag at ti måneder er altfor lite for mottaksklasser – som er én nyhet – men når jeg reiser til de dyktige skolene, de er gode på dette, møter jeg elever som snakker norsk flytende etter åtte måneder. Jeg mener at hvis vi ikke klarer å se den faglige utviklinga og utviklinga av de nye metodene blant lærere, og ikke klarer å overføre det til de nye skolene, da klammer vi oss til gamle virkemidler, og så klarer vi ikke å utvikle nye.

Når det gjelder arbeidsinnvandring, tror jeg nok at jeg og Heikki Holmås kommer til å få diskutere det mye i valgkampen, for der har også SV noen svin på skogen jeg gjerne skulle ha tatt opp.

Steinar Bastesen (Kp) [14:15:30]: Kystpartiet vil ha en streng innvandringspolitikk. Det gjelder også familieforening. Når det gjelder Innst. S. nr. 185, støtter Kystpartiet forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, forslag nr. 3, fra SV og Arbeiderpartiet, forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet, SV og Senterpartiet, forslag nr. 8, fra SV og Senterpartiet, og forslagene nr. 15–23, nr. 27–29, nr. 31–34, nr. 37–40 pluss forslag nr. 42, alle fra Fremskrittspartiet. Kystpartiet går inn for komiteens tilråding, med unntak av VI.

Når det gjelder Innst. S. nr. 184, støtter Kystpartiet forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, samt komiteens tilråding.

Når det gjelder Innst. S. nr. 183, støtter Kystpartiet forslagene nr. 1, 2, 5 og 6, fra Fremskrittspartiet, samt komiteens tilråding.

Kriminalitetsutviklingen og utviklingen mot mer fundamentalistiske muslimske miljøer i Norge viser at vi står overfor store utfordringer i integreringsarbeidet. Mulighetene for å lykkes vil i stor grad være avhengig av omfanget av innvandringen. Kystpartiet ønsker derfor en begrenset og kontrollert innvandring. Kystpartiet mener at uansett bakgrunn må de som får oppholds- og bostillingstillatelse i Norge, også ha et eget ansvar for å tilpasse seg norske normer, lover og regler. Norsk språk- og samfunnsopplæring skal ta sikte på å gi mennesker med ulik bakgrunn innsikt i våre lover og regler og respekt for disse, slik at de etterleves. Hvis våre lover og regler ikke passer for innvandrere, og de selv ikke aktivt bidrar til egen integrering, bør de vurdere å vende tilbake til sitt opprinnelige hjemland. De har jo et hjem å reise til.

Æresdrap, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er kulturelt betingede overgrep som vi sterkt tar avstand fra. Vi støtter en videre oppfølging, i den grad det ikke utarter slik at muslimske jenter blir utsatt for overgrep i den gode hensikts navn.

Kystpartiet er enig med Fremskrittspartiet i at morsmålsopplæring er den enkelte families og ikke samfunnets ansvar. Vi vil gjerne ha svar på om man har regnet på kostnadene ved forslag nr. 9. Lærebøker for morsmål og tospråklig fagopplæring for barn fra mer enn 200 ulike nasjoner vil bli en betydelig utgiftsvekst. Kystpartiet mener dette er økonomiske ressurser som skolen sårt trenger for å gjennomføre tilpasset opplæring for alle. Morsmålsopplæring i skoletiden tar også tid fra den vanlige undervisningen, og disse barna trenger mer, ikke mindre tid for å få med seg nødvendig kunnskap.

Mange norske innvandrere er eiendomsbaroner i sine hjemland. Millioner sendes ut av landet hvert år. Det investeres stort i moskeer og kostbare biler. Skal det brukes mer penger på integreringstiltak, mener Kystpartiet at innvandrerne selv bør få større ansvar, også økonomisk. Kystpartiet støtter forslag om tvungen opplæring i norsk og samfunnsfag med obligatorisk eksamen for utenlandske forkynnere. Vi mener at trossamfunnene selv må betale kostnadene ved slik opplæring, slik vi også mener at den som søker familieforening for ektefelle, selv skal bære kostnadene ved opplæring i norsk og samfunnsfag når søknaden innvilges.

Kystpartiet vil ellers understreke at vi ser det som vesentlig å beholde den kristne formålsparagrafen og også den norske grunnloven som verdigrunnlag for skolen. En slik verdiforankring betyr at de holdninger som formidles gjennom skolen, skal være preget av det gjensidige ansvar for hverandre som kjennetegner vår kristne lære. Dette står ikke på noen måte i strid med at skolen også skal være inkluderende og tolerant i forhold til elever med annen livssynsbakgrunn, og vi vil støtte et omfattende KRL-fag som gir en god og respektfull innføring i kristendom og tros- og verdigrunnlaget for andre religioner.

Kystpartiet er ikke tilhenger av tvungen kvotering, men vi er varme tilhengere av det arbeidet som gjøres av frivillige organisasjoner, og støtter gjerne forslag nr. 8.

Statsråd Erna Solberg [14:20:34]: Med henvisning til to tidligere innlegg her, henholdsvis innlegget til Signe Øye og replikken til Reidar Sandal, har jeg lyst til å gjøre oppmerksom på at 14. desember i fjor vedtok et bredt flertall i Odelstinget å ta ut de som blir familiegjennforent med personer med opphold på humanitært grunnlag fra kretsen som skulle få introduksjonsordning. Det flertallet inkluderte Arbeiderpartiet, som stemte for lovforslaget fra Regjeringen. Det er altså ikke *Regjeringens* vedtak om å ta noen ut, som saksordfører Signe Øye uttrykte det. Det er slik at Arbeiderpartiet har stemt for en lovparagraf som de nå bruker betydelig tid på å kritisere Regjeringen og regjeringsrepresentanter for. Det er tillatt å angre, men det pleier å være slik at man viser en viss ydmykhet når man angre, istedenfor å forsøke å underslå det faktum at man ikke i sitt eget budsjett hadde lagt inn pengene til dette, og at man faktisk stemte for lovendringen her i salen.

Det viktigste med denne meldingen har ikke vært det vi i hovedsak har diskutert her i salen. Det viktigste med denne meldingen har faktisk vært å sette på dagsordenen situasjonen for etterkommerne av innvandrere, situasjonen for de barn og unge som vokser opp i innvandrerfamilier, men som har tilbrakt hele eller mesteparten av livet i Norge. Vi ønsket å rette søkelyset mot dem som vokser opp i Norge, og sikre at de som har innvandrede foreldre, ikke skal komme dårligere ut enn de som har aner langt tilbake i Norge. Det innebærer også ikke minst at denne gruppen – de unge som er født og oppvokst her – også må få anerkjennelse for hvem de er, og vi har sørget for å ha en politikk for at de skal føle seg hjemme i Norge.

For Regjeringen har spørsmålet om vi klarer den såkalte inkluderingspolitikken, og spørsmålet om vi etablerer en ny sosial underklasse, ikke vært spørsmål om å gå inn og måle levekår for førstegenerasjonen, for levekår for førstegenerasjonsinnvandrere vil i alle land som har den type innvandring som Norge har, systematisk alltid være dårligere enn for befolkningen ellers. Men det er levekårene for deres barn, som er født og oppvokst her, som vi må måle etter. Og det er først når vi vet noe om det, at vi kan trekke konklusjoner av den typen som representanten Heikki Holmås forsøkte seg på, nemlig om vi nå får en underklasse av innvandrere. Det finnes det ikke grunnlag for å si. Det finnes ikke grunnlag for å si at vi har fått en underklasse i vårt samfunn, før vi vet mer, og før en større andel av andregenerasjonen eller etterkommerne har vokst opp.

Meldingen var ikke en tiltaksmelding. Meldingen var en prinsippmelding. Tiltakene i meldingen er ment å være eksempler på arbeidsmetoder for hvordan man gjør veivalgene mellom ulike interesser i et flerkulturelt samfunn. Jeg registrerer at debatten vi har hatt her, ikke har dreid seg om det som var fokuset for meldingen, men i stor grad – jeg sier ikke fullstendig, men i stor grad – om spørsmål som knytter seg enten til utlendingslovgivningen, som altså er til full gjennomgang og full behandling, og som vil komme til Stortinget, eller til spørsmål som er knyttet til integreringsproblematikken i forbindelse med nyankomne voksne. Jeg synes det har vært en innsnevring av debatten.

Man må ha en debatt i dette landet om hvordan vi forholder oss når Norge blir et flerkulturelt samfunn. Men det er mulig at det er så små politiske skiller her at hovedskillelinjen går mellom det store flertallet av partier i denne sal og Fremskrittspartiet, som også representanten Trine Skei Grande var inne på. Det er mulig at man på de områdene ikke har alternativer og derfor har vært enig i det Regjeringen har foreslått.

Jeg mener at det er mange ting i meldingen som burde ha gitt grunnlag for at man kunne hatt rolige refleksjoner, for det er mange vanskelige valg i et flerkulturelt samfunn. Det er ikke sånn at det er ett tiltak, det ene eller det andre, som kommer til å gjøre at vi bekjemper tradisjoner og ting som vi er uenig i, f.eks. omskjæring eller tvangsekteskap. Og det er helt sikkert mange tiltak som vil kunne hjelpe i arbeidet mot det, men der vi av og til må stille oss spørsmålet om hensikten heller er middelet, eller om reglene kommer til å bli så firkantet at de samtidig skaper avstandsforhold og vanskeligheter, bl.a. når det gjelder aksepten av om det er riktig at man er norsk.

Men det er også mange andre perspektiver som er viktige i et flerkulturelt samfunn. Vi står overfor endringer både i forhold til hvordan vi må levere helsetjenester og hvordan eldreomsorgen må være organisert for å nå nye grupper. Senest i går var jeg i den katolske kirken og hadde et dialogmøte, som er en prosess vi har etablert i tilknytning til at vi har jobbet med denne stortingsmeldingen. Der ble vi bl.a. presentert for det faktum at vi har mange vietnamesiske eldre som etter hvert får et problem fordi de ikke snakker noe annet enn vietnamesisk, fordi politikken var for dårlig på det tidspunktet de kom, og som i dag er omsorgstrengende, og som vi rett og slett har problemer med å ha et tilpasset tilbud til.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A) [14:26:08]: Det går an å ombestemme seg, sa statsråden når det gjelder integreringstilskudd i forbindelse med familiegjennforening med personer som har fått opphold på humanitært grunnlag. Og det har Arbeiderpartiet gjort, fordi vi sa da den saken var oppe til behandling sist, at vi ville følge saken nøye, og vi ser nå at dette var uheldig.

Departementet har nylig lagt fram nye tall som viser at det sannsynligvis er langt flere enn tidligere antatt som oppholder seg i utlandet i hele eller deler av oppveksten. Mens departementet kategorisk har avvist Human Rights Service sine tall, anslår den norske ambassaden i Pakistan ut fra antall passutstedelser at det oppholder seg 3 000 – 4 000 norske statsborgere i Pakistan til enhver tid, og at et flertall av disse er barn. Betyr det at Regjeringen nå vil vurdere nye tiltak ut fra de nye tallene?

Statsråd Erna Solberg [14:27:29]: Jeg er fortsatt av den oppfatning at vi ikke kan gå god for Human Rights Service sine tall. Vi har fått bedre tall, men vi er opptatt av at vi har for dårlig tallgrunnlag, sånn at vi er nødt til å få bedre rutiner for å vurdere hvor mange det gjelder.

Så kommer det vanskelige spørsmålet: Hvor langt skal vi gå inn i frihetsutøvelsen til foreldrene? Er det feil hvis en mor reiser og tar barna sine med seg og er to år i hjemlandet fordi hennes mor er alvorlig syk og døende, eller fordi andre i familien trenger det? Er det feil hvis noen velger å si at de lever i en internasjonal, globalisert verden, og at deres barn skal gå på en annen skole, en skole som internasjonalt kanskje har høyere standard enn mange av de norske skolene? Det er også et vanskelig spørsmål. Dette er spørsmål vi nettopp diskuterer for å finne ut hvilke grenser det er. Min holdning er at det er forferdelig viktig å jobbe med foreldre til barn i minoritetsgrupper i Norge og fortelle dem at de gir sine barn et langsiktig dårligere integreringsgrunnlag hvis de har lange opphold i utlandet og på den måten ikke blir en del av det norske samfunnet.

Per Sandberg (FrP) [14:28:48]: Svarene på de spørsmålene som statsråden stiller, er jo klinkende klare. Ja, det er feil, hvis den type praksis medfører at man får svære problemer på integrasjonssiden. Og det burde flere ha oppdaget.

Så er statsråden inne på det samme som Venstre, at Fremskrittspartiet står alene i hele verden i forhold til innstramminger både når det gjelder innvandring og integrering. Vi synes det er trist. Men det statsråden glemmer, er at denne regjeringen har vært den regjeringen som har beveget seg raskest mulig i vår retning – hvis det går an å si raskest mulig når det går veldig sakte. Men av tre–fire tiltak som Regjeringen har gjennomført, er majoriteten i tråd med forslag som Fremskrittspartiet har fremmet tidligere.

Jeg registrerer også at statsråden og Regjeringen nå er interessert i å stramme inn i forhold til økonomiske sanksjoner vedrørende barnetrygden når barn tas ut av landet. Da er det interessant å spørre statsråden: Kunne statsråden også tenke seg å gjøre det for litt eldre barn? Vi har dropout blant ungdom mellom 15 og 17 år. Kan det også være en sanksjonsmulighet å bruke barnetrygden i den sammenheng?

Statsråd Erna Solberg [14:30:12]: Jeg er ikke enig i beskrivelsen. Det er slik at av de tiltakene som er gjennomført under denne Regjeringen, har halvparten aldri vært foreslått av Fremskrittspartiet, og den andre halvparten har vært foreslått i former som har vært helt annerledes enn det som er vedtatt av Stortinget, og det vi faktisk har gjennomført. Men på noen områder var det før denne regjeringen tiltrådte, enighet mellom Høyre og Fremskrittspartiet om noen endringer. Vi var i fellesskap for et forsørgelseskrav, vi var for rett og plikt til norskopplæring på et tidligere tidspunkt, og jeg registrerer at det er flere som har beveget seg i den retning.

Når det gjelder spørsmålet om å bruke barnetrygden, må vi ha et lovverk som er ens for alle. Jeg husker noen av dem jeg gikk på skole med, som aldri fikk tatt videregående opplæring. Jeg er ganske overbevist om at om foreldrene deres hadde mistet penger, hadde ikke de barna gått på skolen. For det var ikke foreldrenes økonomi eller

økonomiske instrumenter som avgjorde om de barna kom på skolen, de hadde andre problemer. Jeg tror vi må begynne et annet sted, med f.eks. en bedre norskopplæring.

Heikki Holmås (SV) [14:31:41]: Jeg vil gjerne legge inn en liten protest og insistere på at vi skjønner hva som er meldingens fokus. Vårt poeng er bare at hvis vi skal ta på alvor at Regjeringen mener noe med målsettingen om å gi like muligheter for etterkommerne, er det viktigst å gripe fatt i de tingene som kan gi like muligheter. Da mener vi at det viktigste er norsk og tospråklig fagopplæring. Vi mener det er et av de aller viktigste tiltakene. Hvorfor vil ikke Solberg gripe fatt i den språkressursen som minoritetslevene representerer, som ligger der som en uutnyttet og diskreditert ressurs, og si at det ville vært fantastisk om flere mennesker som vokste opp, ble funksjonelt tospråklige og kunne ha store språk som arabisk, hindi og panjabi, hva som helst, som sin base? Hvorfor lytter ikke Regjeringen til internasjonal forskning som sier at morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring er en forutsetning for like muligheter?

Statsråd Erna Solberg [14:32:59]: Internasjonal forskning er omdiskutert når det gjelder spørsmålet om hvor mye morsmålsopplæring som skal til for at man reelt sett har ekstragevinster av det. Det er jo nettopp det stortingsflertallet har gjort for lenge siden, lenge før denne perioden, ved å si at vi skal gi morsmålsopplæring slik at man kan fungere og lære seg norsk, slik at man har begrepsforståelsen og er funksjonelt dyktig på det. Å gi det som en rettighet blir noe helt annet. Jeg vet det, for jeg har vært skolepolitiker og sett hva man kan oppleve: f.eks. en norsk-italiensk familie, der hele familien hadde fullstendig funksjon på norsk, hvor barnet rettighetsmessig ble tatt ut av mattetimer fordi han skulle ha italiensktimer – for å lære seg å kommunisere med sine besteforeldre. Det er ikke en statlig oppgave. Men vi er derimot opptatt av at når man får annet fremmedspråk inn, vil det være mulighet for å la morsmålet bli sertifisert for eksamen som annet fremmedspråk.

Vi er altså opptatt av morsmålsopplæring som en funksjonell støtte til å lære å bruke begreper og lære norsk.

Rune J. Skjælaen (Sp) [14:34:26]: Statsråden understreket at de nye utfordringene angår alle i samfunnet, også nye innvandrere og etablerte innvandrere og deres barn – altså hele befolkningen i Norge.

Senterpartiet er opptatt av å stimulere ulike frivillige lag og organisasjoner som gjør en uvurderlig innsats i integreringsarbeidet ved å skape gode møteplasser.

Hva er det som gjør at Regjeringen er så smålig overfor tiltak som Vard-modellen, Horisont og KIA, som må drive arbeid i uvisshet år etter år? Søknadsbeløpet er jo det dobbelte av de 20 mill. kr som Regjeringen med støtte fra Fremskrittspartiet har flertall for.

Statsråd Erna Solberg [14:35:34]: Jeg mener at frivillige organisasjoner og lag har mange flere muligheter enn de 20 millionene til å få finansiert sitt frivillighetsar-

beid overfor minoriteter og andre. Det er nemlig ingen frivillighetsfinansieringsordninger som ekskluderer prosjekter som er knyttet til mer mangfold. Det er nemlig fullt mulig for idrettsorganisasjonene i dette landet å benytte den store mengden tippemidler de har, til å stimulere til aktivitet som også inkluderer minoritetsbarn. Det er feil hvis vi oppfatter det slik at de eneste møteplassene som finansieres i vårt samfunn, er de som finansieres med disse 20 millionene som gjelder spesielle tiltak og spesielle ordninger. Når 8 pst. av befolkningen er innvandrere og etterkommere av innvandrere, er det slik at alle frivillighetsmidlene, alt det vi legger inn, også skal inkludere minoritetsbefolkningen i Norge. Da er det opp til kreativiteten hos de forskjellige organisasjonene.

Reidar Sandal (A) [14:36:59]: Arbeidarpartiet er ueinig i den analysen som ligg til grunn for stortingsmeldinga, og som i altfor stor grad legg ansvaret for barns oppvekstvilkår på foreldra. Etter vårt syn glimrar den offentlege innsatsen for utjamning med sitt fråvær. Det burde ha vore lagt sterk vekt på å hjelpe personar som har dårlege føresetnader for å meistre utfordringane i kvardagen. Ifølgje Regjeringa skal dei store sosiale forskjellane som eksisterer i dag, bli løyste ved ei generell satsing på utdanning. I saka om rett og plikt til norskopplæring gjekk Regjeringa imot at lengebuande innvandrara, i mange tilfelle mødrer, skal ha rett til gratis norskopplæring. Spørsmålet til statsråden blir derfor: Korleis skal då barna til desse mødrene få like moglegheiter i utdanningssystemet?

Statsråd Erna Solberg [14:38:13]: Det er ikke riktig at de ikke har mulighet til å ta norskutdanning. I de neste fem årene vil det være en overgangsordning for rett og plikt til norskopplæring som gjør at alle de som ikke har tatt ut sine rettigheter og gjort sin plikt, bør starte på det. Grunnen til at vi har gjort det, er at vi er opptatt av at det skal være et tettere press tidlig i prosessen, slik at man ikke venter og venter. Problemet i dag er jo at man sitter og venter og venter. Man sier: Når jeg har fått mitt tredje barn, kan jeg begynne å lære norsk, for da skal jeg tenke på å begynne å jobbe. En av hovedgrunnene til at vi er opptatt av at dette skal skje tidlig i fasen, er et ønske om å kunne skape det mykere presset.

Så er det ikke riktig det som sies av representanten, at vi mener at dette bare er foreldrenes ansvar. Men det er foreldrenes ansvar å ta ansvar for sine barn, også i minoritetsbefolkningen – som det er for norske foreldre. Da må vi ruste foreldrerollen til å kunne klare det. Derfor har vi særskilte tiltak for å styrke foreldrerollen. Derfor legger vi opp til å følge opp tiltak også overfor de mest utsatte foreldregruppene, slik at de kan mestre måten å fungere på i det norske samfunnet. Derfor har vi faktisk etniske forskjeller i de tiltakene vi gjør, når vi ser på de mest utsatte gruppene. Mye av fattigdomssatsingen vår går nemlig ikke ut på en generell, men en spesifikk tilnærming.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Heikki Holmås (SV) [14:39:53]: Jeg tar ordet for å ta opp et par problemstillinger. Men først: På side 34 i innstillingen, under punkt 11.2, er vi ved en inkurie, som det heter, ikke med i komiteens flertall. Det er veldig dumt, for der skulle vi vært med. Det var faktisk jeg som skrev merknaden, så jeg vil gjerne være med på den.

Det er et perspektiv som jeg ikke fikk tid til å komme innom i stad, nemlig stillingen til de grunnleggende menneskerettighetene. Det er altså slik at retten til å velge hvem man skal gifte seg med, er en grunnleggende menneskerett. Regjeringen har satt i gang handlingsplaner, og det har vært fokusert på dette, spesielt i én situasjon. Men så ser man at etter en tid dabbler oppmerksomheten litt av. Man hadde f.eks. i Oslo et bokollektiv som krisesenteret i Oslo hadde hånd om, der man hadde mulighet til å ta hånd om folk, og som var besøkt. Det ble lagt ned i det Høyrestyrte Oslo, på tross av at behovet uomtvistelig fantes og tilbudet var godt brukt. Det er slikt som får en til å lure på om det er slik at tiltakene kommer når det er mye oppmerksomhet, og ikke når den ikke lenger er der.

I tillegg vil jeg si at jeg synes det er flott at et flertall i komiteen går inn for at det i utlendingsloven skal lovfestes en viljeserklæring i forbindelse med giftermål og familiegjenforening. Det er noe som Utlendingslovutvalget har kommet med, og et flertall i Stortinget syntes det var positivt at vi skulle få i gang arbeidet med det så fort som mulig.

En annen problemstilling gjelder kjønnslemlestelse. Dette er jo et internasjonalt fenomen og problem, som på en måte er omfattet av de grunnleggende menneskerettighetene når det gjelder helse. Det er samtidig noe som tas opp av mennesker det angår, over hele verden.

Hvis en unge kom inn til en lege, og man fikk mistanke om at foreldrene hadde tatt ut det ene øyet på ungen, ville man uten tvil tatt kontakt med barnevernet, og uten tvil ville man tatt kontakt med politiet og andre myndigheter om dette, fordi det hadde vært snakk om grov barnemishandling. Situasjonen synes å være en helt annen blant ganske mye helsepersonell og blant ganske mange mennesker som jobber i det offentlige byråkratiet og ellers i samfunnet, hvis man oppdager kjønnslemlestelse. Det er et kjempeproblem. SV mener at dette er noe vi er nødt til å gripe fatt i på en voldsom måte, for ellers kommer vi om noen år til å høre protestene fra dem som er blitt utsatt for kjønnslemlestelse: Hvorfor i all verden var dere ikke på banen og kom med mer konkrete tiltak?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [14:43:20]: Fyrst nokre ord om to tema som komiteen har teke tak i, nettopp fordi dei er eit resultat av kulturforskjellar og krev ein spesiell dialog og spesielle tiltak. Fyrst tvangsekteskap og så kjønnslemlesting.

Eg er òg nøgd med at eit breitt fleirtal no går inn for det som Utlendingslovutvalet har føreskrive, nemleg ei viljeserklæring. Men det er no slik at skal ein kunna førebyggja

endå meir, er det svært viktig å sikra ein så god dialog som mogleg med dei miljøa dette gjeld.

Det er ikkje mindre viktig når vi kjem til det svært vanskelege og alvorlege temaet kjønnslemlesting. Det er ei kriminell handling og eit internasjonalt dilemma. Eg har merka meg at statsråden har harselert noko over at ho må følgja opp eit vedtak frå komiteen om ei utgreiing av om klinisk observasjon av kjønnsorgan skal bli ein del av helsekontrollane. Lat meg der streka under at det som er avgjerande viktig i ei slik utgreiing, er å få fram både dei synspunkta helsepersonell måtte ha på dette, dei erfaringane dei har så langt, og ein tett dialog med innvandrarmiljøet sjølv, dei som dette vedkjem, slik at dei har moglegheit til å komma med innspel. Og då nyttar det ikkje berre å senda ut på høyring eit eller anna. Det er faktisk viktig med oppsøkjande verksemd.

Det viktigaste vi kan gjera i forhold til inkludering og deltaking, er vel å føra ein aktiv næringspolitikk, inklusiv å dyrka fram fleire grunderar og ha fokus på språk og på utdanning, på ein kommuneøkonomi som sikrar ein god skule, og òg på ein politikk for utjamning for å sikra dei gruppene som i dag er overrepresenterte blant dei med låg inntekt.

Og så til slutt når det gjeld møteplassar: Eg er overraska over at Erna Solberg så kategorisk avviser det arbeidet som dei mange innvandrorganisasjonane gjer. Dei har ein spesiell ståplass. Dei skulle hatt moglegheit til å utvida arbeidet sitt, og då treng dei meir midlar.

Statsråd Erna Solberg [14:46:41]: Jeg avviser ikke alt det gode arbeidet som mange innvandrorganisasjoner driver med, men jeg avviser en holdning fra Senterpartiet om at alt frivillig arbeid skal løses med de 20 millionene. Jeg mener at innvandrernes kulturarbeid er kulturarbeid. Jeg mener at innvandrernes idrettsarbeid er idrettsarbeid. Jeg mener at vi må komme i den normaliserings-situasjonen at det ikke er sånn at alle spørsmål som dreier seg om minoriteter, skal henvises til særskilte ordninger, men faktisk være en del av de generelle, universelle ordningene.

Så må jeg si at jeg er litt forvirret over det jeg har hørt av flere talere, og jeg har også sett et forslag i innstillingen, hvor det står følgende:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag om innføring av en obligatorisk viljeserklæring fra alle norske statsborgere som inngår ekteskap i et annet land, i tråd med utlendingslovutvalgets innstilling.»

Det finnes ikke noe slikt forslag i Utlendingslovutvalget. Det finnes et forslag fra Human Right Service om en obligatorisk viljeserklæring, som Jens Stoltenberg langt inne i et større intervju i Pakistan har gitt uttrykk for òg. Det er den eneste kildeanvisningen vi har til dette.

Det er en ganske stor forskjell mellom det Utlendingslovutvalget har foreslått, som er et spørsmål om et intervju hos utlendingsmyndighetene etter retur til Norge før det innvilges familiegjenforening – og som vi har ute på høyring, og der vi kommer med lovendringer om ikke så

altfor lang tid – og det å sette opp en ny gyldighetsregel, som en viljeserklæring vil være. I praksis vil da en slik viljeserklæring innebære at vi ikke aksepterer et ekteskap som er inngått i utlandet av en norsk statsborger som ikke har fått fremlagt viljeserklæringen på forhånd. Det er altså en underkjennelse av ekteskapet. Så jeg vil gjerne be de partiene, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, SV og Senterpartiet, som står bak dette forslaget, om en fortolkning av hva de mener. Er det en viljeserklæring, eller er det Utlendingslovutvalgets forslag om intervju de snakker om? For da kan man altså ta det intervjuet på forhånd, eller man kan klargjøre ting. Men det er noe helt annet, og det er to forskjellige ting. Jeg må si at jeg opplever viljeserklæring som et av de litt vanskelige spørsmålene. For det betyr at Norge går helt i utakt når det gjelder å akseptere inngåtte ekteskap, også utover det som vanligvis er såkalt «public order». Men hvis det er slik at dette er et forslag som skal fortolkes på samme måten som Utlendingslovutvalgets forslag om intervju, vil jeg oppfordre regjeringspartiene til å stemme for. For dette har vi på høyring, og dette kommer vi til å komme med. Så det ligger der. Men da må denne salen klart gi beskjed om at det er det Utlendingslovutvalget har foreslått om en intervjusituasjon, som er det man tar opp.

Når det gjelder spørsmålet om klinisk observasjon, skal vi utrede det grundig. Jeg har aldri harselert over det. Tanken på at man gjentatte ganger skal se på underlivet til alle jenter i dette landet fordi vi har et omskjæringsproblem, bekymrer meg dypt. Det vil medføre at vi må få obligatoriske kontroller, og at vi må ha straffemekanismer for å kunne gjennomføre det, hvis det skal ha noen virkning. Regjeringen vurderte dette i forbindelse med handlingsplanen for omskjæring, og sa nei, fordi vi hadde et gjennomtenkt standpunkt til det.

Signe Øye (A) [14:50:24]: Når det gjelder statsrådens spørsmål om viljeserklæring, er det riktig at det vi mener og viser til, er det Utlendingslovutvalget har gått inn for. Så da er det kanskje avklart.

Noen få punkter i forhold til debatten. Først til representanten Holmberg, som sier at det er en begrepsforvirring når Arbeiderpartiet foreslår et introduksjonsprogram for religiøse forkynnere. Vi har ikke ment at dette skulle være det samme programmet som dagens introduksjonsprogram, men vi har ment at Regjeringen skulle komme tilbake med et program som passet for disse. Det blir også pussig når den samme representanten sier at det er kommet flere henvendelser i forbindelse med tvangsekteskap, og at det er en positiv trend. Det må jo være en negativ trend. Det betyr at til tross for opplysningsveien og loven har vi ikke lyktes i å nå fram, og tvangsekteskap skjer fortsatt.

Så til representanten Holmås. Han sier at Arbeiderpartiet ikke er positiv til økt innvandring. Det er jo ikke korrekt. Vi har bl.a. gått inn for en økning når det gjelder FN's kvoteflyktninger opp til 1 500 pr. år. Det vi er mer restriktive til, er økt arbeidsinnvandring fra land utenfor EØS inntil vi ser hvordan virkningene av EØS-utvidelsene slår ut.

Men det er en sak som ikke er tatt opp her. Arbeiderpartiet har sammen med SV og Senterpartiet fremmet et forslag som er omdelt i salen, om at barnevernet skal overta omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere. Det har Fremskrittspartiet gått inn for lenge. Nå viser det seg at de har snudd i denne saken og ikke lenger mener det samme. Det viser igjen at Fremskrittspartiet ikke er til å stole på. Det ser nå ut til at vi kommer til å tape denne saken i dag.

Karin Andersen (SV) [14:52:54]: Det burde være en selvfølge at vi ikke gjør forskjell på våre barn og andres barn når det gjelder å nyte godt av den kvaliteten som barnevernet representerer.

Litt om det langsiktige arbeidet med integreringspolitikken. SV er opptatt av at det til nå på en måte har vært mange skippertak. Men det er liksom noe man gjør, for nå kommer det mange, og så er liksom den jobben ferdig. Det er veldig viktig at det ikke er slik i hele den offentlige forvaltning.

Statsråden nevnte i stad vietnamesere som aldri har lært norsk, og som trenger hjelp av eldreomsorgen. Det er jo slik at når vi blir gamle, glemmer vi det vi har lært sist. Det betyr at sjøl om vi er flinke og lærer folk norsk, og de er flinke og lærer seg norsk, kan det godt hende at det språket blir borte når de blir gamle. Når man trenger hjelp av hjemmesykepleien eller kommer på sykehjem, har man bare morsmålet igjen. Det er en utfordring som kommunene må ta innover seg. Jeg tror at mange kommuner er nødt til å samarbeide om disse tiltakene hvis de skal få dette til.

Til slutt om kjønnslemlestelse. Det er noe veldig rart med kroppen. Alle deler av kroppen skal få hjelp av helsevesenet og bli undersøkt når en er på helsestasjonen med et barn – bare ikke jentenes kjønnsorgan. Men jentenes kjønnsorgan kan faktisk bli utsatt for overgrep, og det kan bli utsatt for skade, akkurat som andre deler av kroppen. Også mange norske jentebarn blir utsatt for overgrep fra sine nærmeste – dessverre er det slik. Dette kunne blitt oppdaget hvis vi fikk et naturlig forhold til at legen undersøkte også denne kroppsdelen hos jentebarn og hos kvinner. Det henger igjen også i Norge: Når vi snakker om dette, blir det litt vanskelig. Nei, denne delen av kroppen må legen ikke se på, fordi det blir problematisk for oss. Når helsepersonell – og vi – har slike holdninger, fortsetter dette å være et større problem enn det er. Jeg vil appellere til alle nå om å forklare meg hva som er forskjellen på denne og alle andre kroppsdeler som skal sjekkes.

Jeg så en helsesøster bli intervjuet om dette på TV. Hun sa at det ville bli veldig vanskelig hvis hun skulle be et lite jentebarn om å legge seg ned og spre bena fordi mor og far kanskje hadde gjort noe galt med henne. Unnskyld meg! Når leger og annet helsepersonell titter inn i ørene på barn, sier de ikke: Jeg må få lov til å se inn i øret ditt fordi mor og far kanskje har gjort noe galt med det. Det er jo ikke slik dette skal håndteres. Hele kroppen er naturlig, og det er like naturlig at man har en helseundersøkelse av den delen av kroppen som av andre deler av kroppen. Jeg

synes faktisk at jentebarns kropp fortjener det. Det fortjener norske jentebarn – alle jentebarn fortjener det.

Statsråd Erna Solberg [14:56:10]: Det fødes 30 000 jentebarn i Norge hvert eneste år. Det er godt mulig at man på den vanlige fireårskontrollen kan kontrollere om det er skader på kjønnsorgan eller annet, men det er ikke mulig på bakgrunn av en klinisk observasjon av kjønnsorgan å avdekke f.eks. overgrep. Sannsynligheten for at man begår overgrep mot mange familier hvis man setter i gang den prosessen, er veldig stor.

Det andre som er vesentlig, er at hvis dette er et tiltak mot kjønnslemlestelse, er det absolutt de færreste kulturer som praktiserer kjønnslemlestelse før fireårskontrollen – de praktiserer det senere. De kommer selvfølgelig til å vente til etter fireårskontrollen med å gjennomføre kjønnslemlestelse, hvis de vet at det blir kontrollert – eller de møter ikke på fireårskontrollen. Da er spørsmålene: Hvor mange ganger skal norske jenter få sjekket underlivet på obligatoriske kontroller for at det skal være et effektivt tiltak mot kjønnslemlestelse? Og hvilke sanksjoner skal man sette i verk? Noen foreldre synes ikke det er riktig at det offentlige skal gjøre dette, og bare forskyver tidspunktet og gjør det litt senere. Er det hver gang man er på skolekontroll? Skal alle skolekontrollene være obligatoriske? Hvor mye ressurser skal vi bruke på det?

Når jeg stiller disse spørsmålene, er det fordi Regjeringen hadde denne runden før vi laget handlingsplanen mot kjønnslemlestelse. Vi fant ut at dette var et tiltak som vi ikke ville tilrå. Og da snakket vi ikke engang om alle, vi snakket om de utsatte jentene, fordi de i tillegg ville bli stigmatisert. Tror man egentlig at man ikke bare kommer i en situasjon hvor flere – f.eks. somaliske jenter, fordi dette oppfattes som et voldsomt trykk mot dem – dumpes i hjemlandet som et svar på den typen holdninger?

Jeg tror at vi bekjemper disse tingene gjennom flere andre tiltak. Men jeg tror også det er en grense for hvor mange tiltak man kan sette i gang for absolutt alle i vår befolkning – på bekostning av bluferdigheten og integriteten til hvert enkelt barn, ikke minst jo lenger opp i tenårene de kommer – for å regulere og forhindre lemlestelse utøvd i enkelte kulturer.

Jeg har lyst til bare å si én ting om tvangsekteskap. Det er godt mulig man skal henge seg opp i et par enkelttiltak, som kollektivet i Oslo. Det tiltaket som vi har etablert på bosiden, er et samarbeid mellom de store byene innenfor boligtiltakene våre, med akutthjelp, og hvor vi i samarbeid med politiet og hjelpeorganisasjonene flytter på folk. Det fungerer. Vi har litt problemer i Oslo, men det fungerer de andre stedene. En del av de frivillige organisasjonene har faktisk sagt at dette kollektivet kan de ikke bruke, fordi det rent sikkerhetsmessig ikke lenger fungerer. Alle visste hvor det var, og da hadde de et sikkerhetsmessig problem knyttet til bruken av det kollektivet.

Det er ikke alltid at det å lese avisene og lage politikk på det – istedenfor kanskje å spørre om hva annet man gjør – er den riktige innfallsvinkelen til dette. Vi gjør mye

på området tvangsekteskap. Vi har fortsatt noe igjen, og sikkert mye å oppdage og lære, men det er ikke slik at det står og faller med et kollektiv i Oslo.

Den reglementsmessige tiden for formiddagsmøtet er omme. Stortinget tar pause fram til kveldsmøtet settes kl. 18.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 3, 4 og 5.
(Votering, se side 2521)

Møtet hevet kl. 15.

Møte tirsdag den 31. mai kl. 18

President: K a r i L i s e H o l m b e r g

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 86)

S a k n r . 6

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Stortingets anmodningsvedtak nr. 359 (2003-2004) (Innst. S. nr. 213 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004-2005), Del III, kap. 6)

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Rolf Terje Klungland (A) [18:05:14] (ordfører for saken): Glem den gamle industrien! Bruk heller elkraften til noe nyttig. Det vil være mer lønnsomt å dyrke bananer i Tyssedal enn å produsere aluminium, raljerte finansakrobatene Trygve Hegnar på lederplass i Kapital midt i jappetiden på 1980-tallet.

Tidligere statsminister Kåre Willoch og tidligere industriminister Jan P. Syse fnøs den gang av Trygve Hegnars tennishvite kjekkaseri og startet det siste industriutviklingsprosjektet Høyre har stått for i Norge.

I dag står eiere og arbeidstakere i prosessindustrien gjennom sine forbund skulder ved skulder for å sikre at denne viktige industrien skal overleve i Norge. Det er ikke enkelt når den nåværende regjeringen har tom verktøykasse, næringsnøytralitet og hvite tennissokker som det levende motiv for sin næringspolitikk. Bondevik-regjeringen er maktesløs, ja bokstavelig talt kraftløs, i denne saken.

Hvor der er vilje, er der vei, sa Sam Eyde da elektrifiseringen av Norge startet for ca. 100 år siden. Og 100 år etter er det fortsatt slik i politikken. Slik vil vi i Arbeiderpartiet også at det skal fortsette å være.

Jeg vil benytte anledningen til å takke de partiene som i dag sikrer flertall for den innstillingen vi behandler. Det bekrefter mine tidligere utsagn om at det handler om vilje og mot. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet viser gjennom denne innstillingen at vi kan samarbeide, også om in-

dustripolitikk. Jeg skjønner at dette er en ytterligere utfordring for regjeringspartiene, som nå igjen viser sitt sanne ansikt, en manglende industripolitikk.

For ca. et år siden anmodet Stortinget – alle partier unntatt Fremskrittspartiet – Regjeringen om å sette i gang arbeidet for å utrede et industrikraftmarked som kunne sikre kraftforedlende industri konkurransedyktighet. En enstemmig komite viste til at den kraftforedlende industrien i Norge er en av de viktigste næringene i landet. Denne industrien sysselsetter i dag ca. 22 000 mennesker direkte og er en svært viktig næring for Distrikts-Norge. Tilgangen på kraft til konkurransedyktige priser har vært avgjørende for at Norge kanskje har den beste, mest miljøvennlige og kompetansegivende industrien i verden.

I Arbeiderpartiet er vi glade for at stortingsflertallet i dag, alle unntatt regjeringspartiene, pålegger Regjeringen å legge fram en sak om å etablere et eget industrikraftmarked.

Prosessindustrien innbringer over 130 milliarder kr i eksportinntekter til Norge hvert år. Så lenge jeg har drevet politikk, har samtlige partier snakket om viktigheten av å bli mindre avhengig av oljeinntektene. Det må vi bli fordi oljeinntektene en dag tar slutt. Da må vi ha flere ben å stå på enn bare å basere oss på ikke-fornybare ressurser.

Den økte fattigdommen i Norge er en gjenganger i den politiske debatten. Regjeringen velger å løse problemet gjennom almisser til de fattigste. Men det er arbeidsledighet, sammen med fordelingspolitikken, som er den virkelige store utfordringen for å hindre økt fattigdom.

Industriusselsetting er avgjørende for å opprettholde og videreutvikle velferdssamfunnet. Stortingets flertallet står i dag sammen med ansatte i industrien, med eierne, miljøorganisasjoner og befolkningen i de lokalsamfunn som er berørt, for å sikre at denne industrien også er en del av det norske industrisamfunn i framtiden. Det er ingen enkel oppgave når meningsdannere, enkelte kapitaliere, politikere og myndigheter oppfatter denne industrien som et glam fra fortiden.

Det virker for oss i Arbeiderpartiet som om Regjeringen opplever prosessindustrien som en anakronisme som har overlevd både SND-midler og andre subsidier. La meg derfor presisere: Det er ingen i flertallet i dag som snakker om subsidier eller priser under markedspris. Vi snakker om en industri som tjener inn hundretalls milliarder til samfunnet, en kompetanseindustri som er nødt til å være ledende i verden for i det hele tatt å overleve. Vi snakker om å vise vilje til å sikre denne industrien rammevilkår som gjør at de ikke flytter til lavkostland uten rensekraft.

For Arbeiderpartiet er det definitivt slik at ordningene som kommer, må være innenfor EØS-avtalens virkeområde. Prosessindustrien i Norge er den mest miljøvennlige i verden. Gjennom flere år har det vært satt krav til utslippene fra industrien i Norge. Det har igjen ført til at industrien har lagt seg i selen for å bli best på miljø. Det er bra! Norge har også den mest miljøvennlige energiproduksjonen i industrialiserte land. Å produsere aluminium og metaller basert på vannkraft er et gedigent miljøtiltak globalt sett.

Jeg har merket meg at regjeringspartiene i fravær av egen politikk i innstillingen har sitert flere tidligere representanter fra Arbeiderpartiet. Vi kunne selvfølgelig også valgt gamle sitater, men vi driver ikke politikk på den måten – heldigvis. For Arbeiderpartiet er det løsningene som er viktige. Da må en forholde seg til dagens virkelighet og dagens løsninger.

Arbeiderpartiet og flertallet i Stortinget mener at man innenfor EØS-avtalen kan finne ordninger som sikrer industrien konkurransedyktige priser på kraft. Vi mener også at Regjeringen frykter det. Hvorfor skulle ellers Regjeringen sette ned et såkalt ekspertutvalg for å utrede om det er mulig innenfor EØS-avtalen?

La meg for ordens skyld vise til to tilfeller der politikerne har sørget for kraft til industrien etter inngåelsen av EØS-avtalen. Sauda-utbyggingen: Elkem ønsket å bygge ut kraften i Sauda for å sikre industrien kraft, sa de. Arbeiderpartiet mente den gang at Statkraft burde stå for utbyggingen, fordi vi mener Statkraft også skal ha ansvar for å levere kraft til industrien. Vi kjenner vel alle resultatene. Elkem solgte smelteverket, men beholdt kraften. Det er en annen debatt.

Alle som er interessert i kraft og politisk vilje, bør også lese jubileumsboken til Årdal verk, en industrihistorie fra 1947 til 1997. Der er det et kapittel som er skrevet av min sambygding Andreas Hompland. Det er et kapittel om når Gro Harlem Brundtland var i Årdal 1. mai 1995. Det er interessant lesning. Hydro fikk kraft selv med en EØS-avtale. Det er altså mulig.

Det er gode konjunkturer i industrien nå, og tanker og planer om utviding av produksjonen hvis vi greier å skaffe kraft til konkurransedyktige priser. Dette er hovedutfordringen for oss som energipolitikere, industripolitikere og samfunnsborgere. Vi skal sikre industrisyssetningen, distriktene, verdiskapingen og miljøet. Det er en bærekraftig politikk!

Kanskje er den viktigste oppgaven nå framover å sørge for at Norge faktisk får tilgjengelig nok kraft, slik at vi slipper disse debattene, slik at vi slipper skyhøye priser fra husstander og andre private. Det er en annen utfordring enn den vi står overfor i dag. I dag skal vi prøve å løse et problem som er satt opp i forhold til industri, industrisyssetning, lokalsamfunn, distriktspolitikk og – ikke minst – verdiskapingen i Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siri A. Meling (H) [18:15:15]: Tre norske regjeringer har behandlet kontrakter om levering av elektrisk kraft til kraftintensiv industri, blant dem Stoltenberg-regjeringen. Alle har kommet til samme konklusjon: Vi kan ikke tilby industrien kraft til subsidierte priser.

Da regjeringen Stoltenberg la fram sin vurdering av kraftkontrakter til industrien, sa daværende olje- og energiminister, Olav Akselsen, følgende:

«Me ønskjer ikkje å gå inn i ein lang og usikker prosess med ESA. Industrien, lokalsamfunna og Statkraft er best tente med ei rask avklaring av dei langsiktige

kraftvilkåra. Ei sak med ESA ville utsetja heile prosessen på ubestemt tid.»

Man aksepterte ESAs innsigelse og innså at industrien ikke kunne få kontrakter til under markedspris.

Hva er det som er nytt i dag, som gjør at Arbeiderpartiet tror at ESA har skiftet holdning? EØS-avtalen er den samme som da Arbeiderpartiet satt i regjering. Er det skjedd noe annet enn at Arbeiderpartiet har gått fra å være et ansvarlig regjeringsparti til å bli et opportunistisk opposisjonsparti? Fører ikke Arbeiderpartiet industrien og de ansatte bak lyset ved å gi en illusjon om at det er mulig å tilby industrien kontrakter til priser under markedsnivå? Er det ikke å gjøre industrien en bjørnetjeneste å la den tro at den vil få rimelig kraft gjennom politiske vedtak i Stortinget, og ikke gjennom forhandlinger i markedet?

Rolf Terje Klungland (A) [18:16:43]: Jeg er overrasket over argumentasjonen til det en før kalte næringspartiet, Høyre. Det kunne faktisk like godt vært en Venstre-representant som hadde den replikken som nå ble satt fram.

Jeg mener at jeg presiserte i mitt innlegg at dette skulle være markedsvilkår. Jeg registrerer at Regjeringen, og nå også regjeringspartiene på Stortinget, hele tiden snakker om «under markedspris». Men det gjør faktisk ikke flertallet.

Da bør regjeringspartiene gå i seg selv og se om ikke de allikevel skal være med på de forslagene som er fremmet her i dag. Det er altså her bred politisk enighet om å lage et mer langsiktig marked enn det som finnes i Norpool, og det står Regjeringen selvfølgelig fritt å kunne være med på det. Men det er ikke snakk om pris under markedsvilkår.

Øyvind Vaksdal (FrP) [18:18:08]: Det høres av og til ut som om representanten Klungland og Arbeiderpartiet er enig med Fremskrittspartiet i at hovedproblemet for industrien og alminnelig forsyning er mangel på kraft. Det kan òg se slik ut hvis man leser innstillingen og hører på representanten Klungland i dag.

Når man imidlertid kommer til konkret handling, svikter Arbeiderpartiet. Jeg kan nevne Stoltenbergs nyttårstale om å slutte med vannkraftutbyggingene – utbyggingen av Øvre Otta, som ble halvert, Saltfjellet/Svartisen-utbyggingen, som ble stoppet, og sist, men ikke minst Sauda, som òg ble halvert. I tillegg har Arbeiderpartiet i hvert fall to ganger i denne sal stemt for teknologikrav når det gjelder gasskraftverk, altså CO₂-krav, som gjør det umulig å bygge lønnsomme verk.

Vil representanten Klungland fortelle hvor Arbeiderpartiet skal hente kraft til den kraftforedlende industrien, når de stemmer imot så godt som alle tiltak som kan øke produksjonen i Norge?

Rolf Terje Klungland (A) [18:19:23]: Jeg føler vel at vi har hatt denne debatten før. Men det er faktisk slik at Arbeiderpartiet har gitt konsesjon til å bygge ut 12 TWh i Norge som ikke er blitt bygd ut. Da mener vi faktisk at det påligger Regjeringen et ansvar. Når energipolitisk tals-

mann for Høyre, Leif Frode Onarheim, og finansminister Per-Kristian Foss på oljekonferansen sa at Einar Steensnæs, som da var statsråd, måtte sette seg ned med disse kraftselskapene for å få bygd de gasskraftverkene, forventer vi faktisk, når Høyre nå har fått statsråden, at det er nettopp det de gjør. Så vi venter med spenning på at vi får bygd ut mer kraft. Vi har gitt konsesjoner for å dekke opp det kraftbehovet som er nå. Men det er helt klart at vi òg i framtiden vil ha en utfordring med hensyn til å skaffe kraft, og det skal jeg, sammen med representanten Vaksdal, være med på å frambringe.

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:20:48]: Eg kan bekrefta at me, dei raud-grøne, jobbar innafor EØS-avtalen sine rammevilkår. Me gjer ikkje det som høgreregjeringa no gjer, gjer seg sjølv handlingslamma ved å skyva han framfor seg i veldig mange saker – også i denne. Me forsøker å få til noko. Men det er ikkje enkelt, det er heilt riktig, for den husmannskontrakten, som EØS-avtalen er, driv nettopp med å ta frå denne salen makt – på fleire og fleire område. Den klubben nede i ESA motarbeider jo all fornuft i Noreg. Når me vil ha differensiert arbeidsgjevaravgift, når det norske folket vil ha det, får me ikkje lov til det. Når me skal ha heimfallsinstitutt og eigarskap til norske fossefall, skal me ikkje få lov til det. Det jublar Høgre for. Men det må jo vera eit problem etter kvart for Arbeidarpartiet, som er for denne EØS-avtalen, når ein på område etter område blir fråteken styringsmoglegheit.

Vil Arbeidarpartiet no, i den nye raud-grøne alliansen, sørgja for å få gjort noko med denne husmannskontrakten?

Rolf Terje Klungland (A) [18:22:05]: Svaret er ja. Et stort flertall i Arbeiderpartiet ønsker at vi skal gå inn i EU og være med og påvirke de rammevilkårene som vi skal forholde oss til. Det betyr ja.

Men da EØS-avtalen ble inngått, lå det altså trussel fra EU om straffetoll for norsk industri på rundt 80 pst., hvis jeg husker rett, på grunn av at de skulle verne om det indre markedet. EØS-avtalen er viktig fordi vi skal ha tilgang til et marked der vi i all hovedsak selger produkter fra denne industrien. Derfor er EØS-avtalen viktig!

Vi i Arbeiderpartiet mener at selv om en møter ordninger innenfor EU, eller at Norge må godta EU-lover en masse, har vi innenfor de rammene som EØS-avtalen legger, muligheter til å legge forholdene til rette også for industriutvikling i Norge.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet.

Leif Frode Onarheim (H) [18:23:33]: Industrien er fortsatt en hjørnestein i vår verdiskaping. Prosessindustrien, ofte kalt kraftkrevende industri, har utviklet seg til å bli helt på topp i verden når det gjelder produktivitet og energieffektivitet, den er miljøvennlig og er dessuten i hovedsak lokalisert i Distrikts-Norge.

Forbruket av kraft er den største enkeltkostnad for denne del av industrien. Det er derfor helt naturlig at et samlet

storting er opptatt av å sikre bedriftene tilstrekkelig kraft til akseptable priser og med stor grad av forutsigbarhet.

Energiloven har i all hovedsak virket etter intensjonen. Markedet har fungert tilfredsstillende. Riktignok har prisenivået økt noe, og spotprisene har vært gode, slik at det har vært tegnet relativt få langsiktige kontrakter.

Det er nødvendig over tid å ha en rimelig balanse mellom tilbud og etterspørsel, dersom et marked skal fungere. Dessverre er det slik at vi i Stortinget i mange år har stoppet viktige kraftutbygginger på grunn av uheldige miljøvirkninger – noen reelle og noen med liten negativ effekt. Det har blitt mer og mer klart for de fleste at vi nå er nødt til å bringe mer elektrisitet inn i markedet, samtidig som vi må stimulere til fortsatt satsing på enøk og energieffektivitet. Norge har nå et underskudd i kraftforsyningen, selv i år med normal nedbør. Det er et betydelig potensial for opprusting av eldre kraftverk, bygging av småkraftverk og omlegging av elektrisitetsforbruket med sikte på mer effektiv bruk. I tillegg til viktige sparetiltak er nå det aller viktigste vi kan gjøre, å sikre at ny kraft bygges ut. Dette gjelder ny fornybar energi, som vind, bølge, tidevann og bioenergi. Det mest nærliggende som kan monne i krafttilgangen, og som raskt kan komme på markedet, er utbygging av gasskraft. Det er derfor mitt håp at de tre gasskraftverkene som har konsesjon – i første omgang gasskraftverket på Kårstø – kan realiseres.

Flertallet i innstillingen fra energi- og miljøkomiteen har også en rekke andre forslag som man mener det er mulig å gjennomføre for å sikre prosessindustrien tilstrekkelig kraft til akseptable priser. Hvorfor har ikke regjeringspartiene kunnet støtte disse forslag?

EØS-avtalen stiller krav til hvordan et marked skal fungere. Spørsmålet om å lage ordninger som sikrer industrien kraft utover de rene markedsbaserte ordninger, er vurdert flere ganger i departementet, det har vært samtaler med ESA, og det har vært konsultert ekspertise, men svaret har hele tiden vært det samme: Dette vil ikke kunne gjennomføres.

Industrien trenger fremfor alt forutsigbarhet. Jeg ville føle det var å kaste blå i øynene på ledelse og ansatte i bedriftene om vi lot som om det var mulig med noe «easy fix» for å løse kraftproblemene for industrien. De aller fleste bedriftene i denne del av industrien har da også sikret seg en betydelig mengde kraft i form av kontrakter fra norske og utenlandske leverandører, men fortsatt er det noen få hvor de myndighetsbestemte kontrakter etter hvert løper ut, og hvor bedriftene ikke har sikret seg nye langsiktige kontrakter i markedet. Jeg synes ikke vi på Stortinget skal forsinke disse i å skaffe seg kontrakter, slik som andre bedrifter har gjort, i et usikkert håp om at et eget industrikraftregime skal redde kraftbalansen. Det blir ikke mer kraft i markedet – ja, det blir ikke en eneste ny kWh – av å lage et eget marked og fordele den begrensede kraftmengden på en annen måte.

Men også tilsvarende industri i EU står overfor de samme problemer: lite tilgjengelig langsiktig kraft og høye priser. Jeg er kjent med at det er en tett dialog mellom europeisk industri og EU-kommisjonen for å vurdere alternative løsninger. Regjeringspartiene har derfor spesielt

anmodet Regjeringen om å følge prosessen i EU nøye, og dersom EU-kommisjonen skulle gi grønt lys for spesielle ordninger for denne industri, vurdere tilsvarende tiltak i Norge.

Noen i denne sal vil anklage Regjeringen og regjeringspartiene for passivitet, likegladhet overfor industrien og liten vilje til å finne løsninger. Dette er helt galt! Jeg føler meg sikker på at industrien vil være enig med oss i at forsterket fokus på krafttilgang, generelt gode rammebetingelser og ærlighet og redelighet i hva vi mener vi kan få til av spesialordninger, er viktig. Selvsagt kan også vi lene oss tilbake og si at vi kan vel faktisk utrede dette enda en gang, la tiden gå til over valget og late som vi tror på mulighetene. Vi velger i stedet en åpen og realistisk holdning til disse spørsmål.

Men for å snu hver stein og kvalitetssikre synet på hva som kan tillates, har Olje- og energidepartementet satt ned en ekspertgruppe som skal gå gjennom alle sider av dette spørsmålet på nytt. Igjen har regjeringspartiene presisert at skulle ekspertgruppen avdekke muligheter, må Regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Vi ønsker en sterk, lønnsom og konkurransedyktig prosessindustri i Norge. Tilgang på kraft, forutsigbare rammebetingelser, realistiske fremtidsvurderinger og en rente- og valutakurs som industrien kan overleve med, er det viktigste vi fra Stortinget kan gjøre for å sikre bedriftene. Her har vi alle i denne sal et stort ansvar.

Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil stemme for forslag I og stemme mot de øvrige romertallsforslag.

President: Det blir replikkordskifte.

Olav Akselsen (A) [18:28:45]: Eg er heilt einig i at den viktigaste føresetnaden for at denne næringa skal fortsetja å driva sin aktivitet frå Noreg, er at me sikrar nok kraft, og at det blir balanse i energien vår igjen. Problemet i dag er at dei som ønskjer å kjøpa kraft i den nordiske marknaden, ikkje finn seljarar. Det er umogleg å få langsiktige kontraktar, rett og slett fordi utsiktene for spotmarknaden er så gode, fordi det er underskott.

Ein kan få inntrykk av at dette underskottet berre skuldast at politikarane har sett ein stoppar for ein del konkrete forslag, men etter mitt syn er dette ei breiare sak enn som så. Energilova har no fungert i 15 år. Ho har veldig mange positive sider, men etter mitt syn har ho svikta på det viktigaste, nemleg å bidra til at det er nok kraft i marknaden. For meg er det heilt uforståeleg at ein i alle fall ikkje kunne vera med på å be om å få energilova evaluert, med sikte på å få inn nye insentiv, slik at ein kunne få fram ny kraft.

Leif Frode Onarheim (H) [18:30:10]: I motsetning til mange i denne sal er jeg opptatt av å forsøke å se hvor vi er enige. Heldigvis er vi enige om at krafttilgangen er det viktigste. Derfor må vi sørge for det.

Men når representanten Akselsen sier at på spotmarkedet er det så gode tider og gode priser fremover at det ikke blir noe langsiktig – ja, det er jo det som er markedet. Hvordan skal man da kunne forsvare å si at man skal lage

et system som gir priser under markedet? Da er vi tilbake til det som representanten Klungland så behendig unngikk, hvor han sa at dette ikke er for å få lavere priser i markedet, det er ikke subsidiering. Da er vi altså i en situasjon hvor vi må sørge for at bedriftene benytter de mulighetene de har til å få langsiktige kontrakter, og de aller fleste bedriftene har fått det. Det er bare noen få bedrifter som ikke har langsiktige kontrakter i dag.

Øyvind Vaksdal (FrP) [18:31:15]: Partiet Høyre liker å framstille seg som et parti som står på næringslivets side. Partiet Høyre foreslo og fikk vedtatt et forslag for om lag et år siden hvor Stortinget bad Regjeringen ta initiativ til å utrede en ny generasjon kraftkontrakter for kraftforedlende industri, tilpasset industriens behov for kraft til konkurransedyktige priser. Nå ser vi at partiet som stod bak forslaget, ikke lenger vil være med og fullføre det arbeidet som er påbegynt.

Kan representanten Onarheim gi meg en eneste fornuftig forklaring på hvorfor Høyre nå hopper av sitt eget forslag og initiativ og nekter å gi en nødvendig håndrekning til kraftforedlende industri?

Leif Frode Onarheim (H) [18:32:10]: Ja, det kan jeg. Det som har skjedd, er at man har sjekket ytterligere om det er mulig å lage et regime som kan bli godkjent av ESA, og at man ikke blir arrestert på det punktet. Det er nettopp det som er gjort. Man har altså vært gjennom en rekke prosesser, den ene regjeringen etter den andre, også denne det siste året, og en har kommet til at dette dessverre ikke er mulig. Så har vi sagt at likevel er det slik at industrien i EU også har sine problemer. Og igjen er det slik at skulle de komme opp med noen forslag som kommisjonen aksepterer, da bør vi også vurdere om det kan være noe for norsk industri. Det er det standpunktet vi har tatt, og jeg føler at vi har fulgt opp det vi skulle, og har fått avklart at dette ikke lar seg gjøre på en måte som ikke kommer i strid med EØS-avtalen.

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:33:13]: Me raudgrøne er veldig opptekne av å forsøka å få dette til. Det verkar ikkje på meg som om den gamle industrimannen Onarheim lenger er interessert i dette i det heile. For eit års tid sidan var han nemleg det, og han uttalte seg positivt om å få på plass eit regime for industrien. Det har no tydelegvis forandra seg.

Så har ein, seier representanten Onarheim, sett ned ei ekspertgruppe. Den set ein saman av folk som, ifølgje Dagens Næringsliv, for eit års tid sidan sa at den enklaste måten å få dette til på var å få ned kraftbehovet. Då ville jo industrien bli lagd ned, og då får ein på ein måte meir kraft i marknaden, seier ein av representantane i dette utvalet. Det kan neppe vera særleg optimisme i dette utvalet for å få dette til. Det er heller ikkje vilje frå Regjeringa når ein plasserer slike folk der.

Mitt spørsmål er: Når PIL, LO, miljøørsla og andre i Noreg faktisk meiner at dette er mogleg, kva er det som eigentleg gjer at Onarheim ikkje trur det?

Leif Frode Onarheim (H) [18:34:31]: Jeg er glad for å stå her på en tid hvor industrien går så det suser, hvor det er kjempeoptimisme rundt omkring i bedriftene, og hvor politikken som har vært ført de siste årene, har bidratt til – vi vil ikke ta all æren – at dette har skjedd. Det er altså slik at Høyre og Regjeringen fortsatt er opptatt av industrien, og vi gjør hva vi kan for at man skal få rimelige og gode konkurransevilkår. Det betyr ikke at man skal subsidiere bedrifter. Det betyr ikke at man skal sy puter under armene på bedrifter som ikke klarer seg, men at man skal sørge for at det er de gode, levedyktige bedriftene som får rimelige betingelser.

Grunnen til at jeg har snudd, som noen sier, er at man har sjekket dette. Det er ikke fornuftig å ta hele prosessen med EØS på nytt, fordi andre ting kan komme opp i kjølvannet av det som kan ødelegge for en rekke av våre bedrifter, ved at man da kommer opp i nye problemer, som kan være farlige for den videre utvikling i Industri-Norge.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet.

Øyvind Vaksdal (FrP) [18:35:54]: Da Stortinget for fem–seks år siden vedtok et avviklingsregime for myndighetsbestemte kraftkontrakter, var ikke dette et initiativ som vi fant på selv her i huset. Det var etter klare krav fra ESA. Vi måtte sågar gå to runder i Stortinget før ESA var fornøyd. Den gangen var det faktisk ikke så mange protester fra industrien. Mange industribedrifter hadde faktisk kommet oss i forkjøpet og på egen hånd inngått markedsbaserte kontrakter med gode betingelser. Det er imidlertid en veldig stor forskjell på det norske kraftmarkedet den gangen og nå. På det tidspunkt var det rimelig god balanse mellom tilbud og etterspørsel på kraft. I dag er gapet mellom tilbud og etterspørsel stort, og dette øker for hvert år. I 2004 importerte vi netto til Norge over 11 TWh som i stor grad ble produsert enten av kullkraftverk eller av kjernekraftverk. Jeg synes det er viktig å nevne dette, da man bruker hensynet til miljøet som et hovedargument for ikke å legge til rette for økt kraftproduksjon i Norge.

Konsekvensene av denne manglende kraftproduksjonen er jo at forsyningssikkerheten både til industri og alminnelig forsyning blir svekket, og kraftprisen i markedet blir drevet oppover. Jeg synes det er utrolig at vi som bor i et land som nesten flommer over av energi, har klart å stille oss slik at vi setter alminnelig kraftforsyning i fare og samtidig driver prisen så høyt opp at vi også setter tusenvis av arbeidsplasser innen kraftforedlende industri i fare.

Stortinget vedtok for om lag ett år siden å be Regjeringen ta initiativ til å utrede en ny generasjon kraftkontrakter for kraftforedlende industri, tilpasset industriens behov for kraft til konkurransedyktige priser og med klare energieffektiviseringsmål innenfor EØS-regelverket. Regjeringen kvitterte i sitt budsjettforslag med å si at dette var umulig å få til.

Energi- og miljøkomiteen vedtok å ta dette kapittel ut av den ordinære budsjettbehandling for å bruke mer tid på

disse viktige spørsmålene. Saken har vært grundig behandlet i komiteen, der også berørte parter har fått komme med sitt syn i høring. I komitehøringen kom det klare signaler fra både industri- og fagforeningshold at vi nå ikke måtte vedta noen konstruksjoner i denne sak som ikke holdt vann overfor ESA. Fremskrittspartiet sikrer i dag flertall for en rekke forslag om å utrede ulike løsninger som kan skaffe kraftforedlende industri nok kraft til fornuftige priser.

Det ser ut til å være bred enighet om å innføre et opsjonsmarked, der man kan betale en slags forsikringspremie i form av redusert kraftpris til industrien mot at industrien i spesielt vanskelige perioder stiller kraften til rådighet. Det ser også ut til å være bred enighet om å foreta nødvendige grep for å sørge for at påslaget på nettariffen blir fjernet for de bedrifter som er rammet av dette i dag. De resterende utredningsforslag fremmes i dag av en samlet opposisjon. Disse forslagene berører imidlertid i liten grad det som er hovedproblemet.

Under komitehøringene kom det også krystallklare meldinger fra industri- og fagforeningshold om at kraftmarkedet ikke fungerte. De var minst like krystallklare på hva som var årsaken til at markedet ikke fungerte, nemlig mangel på kraft. Og kraftmangelen skyldes igjen at man politisk griper inn på tilbudssiden i markedet og hindrer ny og økt kraftproduksjon.

I denne saken ser man dessverre at hovedfokus er på hvordan man skal fordele de knappe kraftmengdene vi har, istedenfor å gjøre noe for å få mer kraft. Når man leser merknadene i innstillingen, kan det faktisk se ut som om de fleste har forstått dette, men når det kommer til konkret handling, stopper det hele opp.

Fremskrittspartiet fremmer i dag et forslag om en kraftpakke, bokstavelig talt, for å få gjort noe med denne uholdbare situasjonen. I pakken foreslår vi å gjennomgå tidligere reduserte eller avslåtte vannkraftprosjekter på nytt, kartlegge kraftpotensialet og fremme ny sak til Stortinget. Vi foreslår også en kartlegging og gjennomgang av kraftpotensialet ved opprusting og utvidelse av eksisterende anlegg og virkemidler som kan realisere dette potensialet. Vi foreslår også skattegrep for å stimulere til økt kraftproduksjon, og vi foreslår i tillegg at man skal legge til grunn teknologinøytrale virkemidler ved eventuelle støtteordninger til kraftproduksjon. Vi vil også gi klare forsikringer om at gasskraftverk i Norge ikke skal ha strengere utslippskrav enn andre innen EØS-området, samt åpne for at de mekanismer som ligger i Kyoto-avtalen, skal utnyttes fullt ut. Vi foreslår også at man ved statlig deltakelse skal foreta vurderinger, utredninger og medfinansiering av infrastruktur for naturgass, og vi foreslår konkret å åpne for tildeling av flere gasskraftkonsepsjoner basert på BAT, Best Available Technology, og uten særnorske krav til CO₂-håndtering. Og sist, men ikke minst foreslår vi å styrke samarbeidet mellom nordiske energimyndigheter samt sikre Statnett som systemansvarlig nødvendige virkemidler for å bedre utvekslingsmekanismene mot utlandet i tillegg til nødvendige virkemidler som gjør dem i stand til å sikre kraftforsyningen i kritiske perioder.

Storingsflertallet gir i dag en håndsrekning til industrien ved at en ønsker å utrede og se nærmere på en rekke virkemidler som kan bedre situasjonen. Fremskrittspartiet sikrer flertall for dette. Vi ønsker å snu hver eneste stein for å se om det er mulig å få til noe. Det som blir vedtatt i dag, er vel og bra, men på langt nær nok. Uten en betydelig økning i kraftproduksjonen vil situasjonen både for industrien og for alminnelig forsyning bare bli forverret i årene som kommer.

Jeg synes nå det er på tide at flertallet i denne sal legger vekk sine symbolpolitiske miljøargumenter som de selv vet ikke holder vann, og støtter Fremskrittspartiets forslag, som vil sikre kraftforedlende industri og tusenvis av norske arbeidsplasser i mange år framover.

Med dette tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Øyvind Vaksdal har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Rolf Terje Klungland (A) [18:43:09]: Gjennom denne stortingsperioden har Fremskrittspartiet snakket mye om dobbelt kommunikasjon. Men da hevder jo de at det stort sett gjelder andre partier enn dem selv.

I denne saken kan en imidlertid dokumentere at Fremskrittspartiet har snudd. I protokollen fra 18. mai, der Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til å utrede en ny generasjon kraftkontrakter for kraftforedlende industri, tilpasset industriens behov for kraft til konkurransedyktige priser og med klare effektiviseringsmål innenfor EØS-avtalen, sier presidenten:

«Presidenten går ut fra at Fremskrittspartiet ønsker å stemme imot.

– Det bekreftes.»

Voteringsresultatet som står under, er som følger:

«Komiteens innstilling bifaltes med 85 mot 16 stemmer.»

Hva er årsaken til at Fremskrittspartiet har snudd i denne saken?

Øyvind Vaksdal (FrP) [18:44:31]: Det er riktig som representanten Klungland hevder, at Fremskrittspartiet ikke stod bak den innstillingen og det forslaget som ble fremmet her i Stortinget, om å be Regjeringen utrede en ny form for kraftkontrakter, for vi trodde simpelthen på det tidspunktet at dette ikke var mulig.

Vi har imidlertid underveis i prosessen fått en del signaler om at det kanskje er mulig likevel. Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, er vi villige til «å snu hver eneste stein» for å se om det finnes løsninger vi kan gå inn for i denne saken.

Siri A. Meling (H) [18:45:19]: Representanten Vaksdal har ganske riktig fokusert på det som er hovedproblemet og hovedutfordringen for kraftforedlende industri, nemlig tilgangen på kraft. Representanten Vaksdal sier selv i sitt innlegg at de forslagene som Fremskrittspartiet støtter, i liten grad berører hovedproblemet. Det er jeg veldig enig med representanten Vaksdal i.

Jeg synes det er underlig at Fremskrittspartiet støtter forslaget om et eget industrikraftmarked. Så vidt jeg ser, vil ikke det tilføre markedet én TWh, det vil ikke tilføre markedet noe mer kraft. Da må jeg få lov til å stille spørsmål om hva som i det hele tatt er poenget for Fremskrittspartiet ved å støtte dette. Ikke gir det mer kraft, snarere tvert imot oppfatter vi det som et spill for galleriet, hvor en kaster blår i øynene på industrien ved å si at den skal kunne få tilgang på kraft til gode priser.

Øyvind Vaksdal (FrP) [18:46:42]: Representanten Meling og jeg er åpenbart enige om at hovedproblemet er mangel på tilgang på kraft.

Når det gjelder et eget industrikraftregime, har ikke vi sagt at vi støtter det, men vi har sagt at vi støtter en utredning av dette. Vi vet ikke om det finnes noen løsning der, men vi er i hvert fall villige til å snu hver eneste stein, som jeg sa i stad.

Vi har et meget omfattende forslag som nettopp dreier seg om hovedproblemet, tilgangen på kraft, og som jeg vil anbefale representanten Meling og Høyre å støtte.

Jørund Leknes (SV) [18:47:27]: Det er gledelig, men også noe forunderlig at Fremskrittspartiet nå støtter forslaget om en utredning av et eget industrikraftregime – forunderlig bl.a. fordi de ved behandlingen av forsynings-sikkerhetsmeldingen var imot en utredning av dette.

Nå har vi et klart rød-grønt alternativ som stiller til valg til høsten, som er helt klart på at man ønsker seg et industrikraftregime. Da merker jeg meg at representanten Vaksdal ikke mener at fraværet av langsiktige industrikraftkontrakter er et hovedproblem. Hvis man ønsker seg inn i regjering med partiet Høyre, som er klart imot dette, hvordan skal man da klare eventuelt å forsvare dette? Vil langsiktige kraftkontrakter til industrien ofres på samarbeidets alter, bare man får bygd seg noen gasskraftverk? Det kan det virke som om representanten Vaksdal ønsker.

Øyvind Vaksdal (FrP) [18:48:41]: Jeg må nok en gang understreke at vi støtter en utredning av både et industrikraftregime og en del andre ting. Vi ønsker altså å få et bedre grunnlag for å ta en endelig beslutning.

Når det gjelder vårt forhold til Høyre, la kanskje representanten merke til at i forrige replikk var representanten Meling og jeg enige om hva som er hovedproblemet, nemlig mangel på kraft, men vi er nok en smule uenige om virkemidlene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:49:29]: La meg starte med å takka saksordføreren for viktige bidrag til at den raud-grøne faren framstår som meir styringsvillig og handlingsretta enn den blå mara, som sit og ser opp i verktøykassen som inneheld berre éin ting, og det er meir marknadsøkonomi. Så bruker ein då EØS-avtalen og skyv den framføre seg. Det hadde vore betre om ein brukte noko av det verktøyet som ein faktisk har dersom ein vil, og dette dreier seg altså om politisk vilje. Den viljen har den raud-grøne faren.

(Langeland)

Industri og miljø blir ofte framstilte som to rake motsetnader. Ja, enkelte parti, og dessverre òg delar av fagrørsla, trur det. Framstegspartiet og delar av fagrørsla kan nokre gonger gje inntrykk av at dess meir røyk og forureining det er, dess betre er det for industrien, og dess sikrare er våre arbeidsplassar. Bygging av sterkt forureinande gasskraftverk er eit slikt døme.

Men kva har miljøkrav bidrege til? Jo, nettopp til å sikra arbeidsplassar, nettopp til å auka kompetansen på miljøteknologi og nettopp til å skapa ein meir framtidretta industri. Det er òg SV sitt hovudfokus i dag når me vil vera med på å laga eit nytt industrikraftregime. Då skal me stilla nokre vilkår for industrien. Det gjorde SV òg i 1999, då me i samarbeid med PIL, Kjemiske Fagforeining og miljørørsla utarbeidde eit forslag om ein pris på 12,50 øre, mot miljøkrav, nettopp fordi ein har eit potensial til å bli endå betre enn det ein faktisk er, sjølv om norsk prosessindustri er verdsleiarande.

SV er glad for at det i dag blir fleirtal ved at Framstegspartiet støttar den raud-grøne faren, men me trur dessverre at det må ei ny regjering på plass dersom det skal bli ein realitet. Det opplevest som om denne regjeringa berre er oppteken av éin ting, å bruka ESA, skyva dei framføre seg og sørgja for at industrien ikkje får det han burde ha. Det må vera ein merkeleg posisjon å vera i for gamle Høgre-folk, som seier at Høgre er eit næringsparti. Men slik kan verda forandra seg.

Miljøkrav reduserer konkurranseevna og set arbeidsplassar i fare, seier nokre. Det er nettopp det det ikkje gjer. Lat oss sjå på kva CO₂-avgifta har gjort for norsk sokkel: Hadde me hatt Sleipner og separasjon av CO₂ viss me ikkje hadde hatt ei høg CO₂-avgift? Hadde me utvikla den separasjonsteknologien viss me ikkje hadde hatt det? Nei, me hadde ikkje det. Kunne me utan miljøkrav til industrien ha sørgt for å eksportera reinseteknologi frå Kristiansand til Kina innanfor denne industrien? Nei, me kunne ikkje det. Hadde me kunna eksportera noko av det slagget som tidlegare druste nedover Noregs befolkning og norsk natur frå denne industrien, viss me ikkje hadde hatt miljøkrav? Nei. Miljøkrav sørgjer altså for milliardinntekter ved at me tek i bruk forureininga. Det hadde ikkje skjedd utan sterkt press frå miljøbevegelsen og bl.a. det partiet som eg representerer. No har nemleg det blitt eit konkurransefortrinn, og det fortrinnet må me utnytta når me no skal laga eit nytt industrikraftregime. Då må me sørgja for at me held på den tetposisjonen som me har innanfor kraftkrevjande industri og miljø. Det er det det er viktig å få med seg for den blå mara. Natur og Ungdom sa i høyringa: Mange omsyn taler for å sikra norsk kraftkrevjande industri, også miljøomsyn. Til og med miljøbevegelsen legg altså Kristeleg Folkeparti, Venstre og Høgre seg ut med.

I dag er det berre marknadliberalistane i Regjeringa som ikkje står på for miljøet, industrien og fagbevegelsen sine krav om å sikra eit nytt industrikraftregime. Ei slik industrifriendingleg regjering har me eigentleg ikkje bruk for lenger. Men det er dessverre ikkje berre eg som bestemmer det. Det må nemleg eit val til for å få skifta ut Regjeringa. Men det er eit viktig signal me får her i dag, når me

får beskjed frå Regjeringa om at me ikkje kan gjera noko som helst. Mens me andre meiner at no må me gjera noko, no må me ta i bruk dei moglegheitene me har, seier altså denne regjeringa at nei, ESA har sagt at det ikkje er lov, EØS-avtalen har me, men me kan ikkje gjera noko som helst. Fleire gonger har dei sagt det når Stortinget har pålagt dei å komma med forslag. Då hjelper det ikkje om ein leier inn utgreiarar som ikkje vil ha industri i Noreg. Då må ein faktisk bruka den kompetansen som finst for å oppretthalda industrien, f.eks. innanfor PIL og innanfor fagbevegelsen. Då må ein visa vilje. Eg opplever at den viljen ikkje er til stades.

Det er ikkje tvil om, som Almestad, tidlegare ESA-president, seier i Dagens Næringsliv, at Noreg er blitt meir marknadsstyrt. Mange politikarar synest det er bra. Det kan berre vera greit å skjula det bak EØS-avtalen og ESA av og til. Det er det me opplever med denne regjeringa. Dei ønskjer meir marknadsøkonomi, meir marknadsmakt og mindre folkevald styring. Og det er det me ser i denne saka om industrikraftregimet.

Eg meiner at ein no må kikka opp i verktøykassa ein gong til og sjå om det er mogleg å finna noko anna enn marknadsøkonomi som svar på alt frå Høgre si side. Det går nemleg an å finna vertøy, og det verktøyet er det me i dag presenterer frå eit raud-grønt alternativ, med støtte frå Framstegspartiet.

ESA har altså blitt eit instrument som Regjeringa kan pressa framfor seg for å få meir marknadsøkonomi, og det har ESA tenkt å fortsetja med. Viss ein har tenkt å fortsetja med det med ny regjering, vil det bli eit problem, også for det raud-grøne alternativet. Så lenge svært mange i Arbeidarpartiet ser på EØS-avtalen som ein husmannskontrakt, og Senterpartiet og SV er imot og ønskjer ein annan avtale, skal det nok la seg løysa at me får ein annan politikk enn den me opplever frå denne regjeringa, knytt opp mot ESA og EØS-avtalen. Det må av og til vera grunnlag for å peika litt tilbake til desse kongane i ESA når dei kjem med pålegg om dette og hint. No har ein fått pålegg om at ein ikkje skal kunna differensiera arbeidsgjevaravgifta, for det er i strid med konkurranseregelen. Ein skal ikkje kunna styrkja distrikta i Noreg. Ein får pålegg om å selja ut norske fossar. Dette vil jo Høgre. Høgre vil ha vekk differensiert arbeidsgjevaravgift. Høgre vil privatisera norske fossar. Det er jo eit glimrande instrument. Men no må ein vel frå Høgre si side begynna å lura. Når ESA kjem og seier at no vil me forby subsidiar av fornybar kraft, for det er konkurransevidande i forhold til kolkraft og atomkraft, er det på tide at andre parti enn berre SV set foten ned.

EØS-avtalen er litt som medlemskap i ein klubb. Fleirtalet i denne salen tør ikkje melda seg ut, sjølv om medlemskapen ikkje lèt dei bruka fornufta. Trass i at ein stadig overkjører det som er norsk fornuft, seier ESA at dette må de berre tåla, for det er slik det blir. Det er ikkje fleirtalet som bestemmer. Det er ikkje fornufta som bestemmer lenger. Det er altså eit styre nede i Brussel som skal styra det norske demokratiet.

Prøvesteinen på ESA blir no bl.a. dette nye industrikraftregimet som fleirtalet går inn for i dag. Dersom ESA

skal operera som ein klubb som motarbeider sine egne meiningar og meiner at medlemmene har godt av det, føretrekkjer SV medlemskap i andre klubbar der medlemsdemokratiet avgjer. SV vil gjerne bidra til å vidareutvikla norsk industri, ikkje minst i distrikta. Me vil jobba for å få eit nytt industrikraftregime på plass. Me vil sørgja for at norsk industri fortset som den mest miljøvennlige i verda og blir endå betre, bl.a. ved å påleggja energigjenvinning. SV trur at det blir veljarane som avgjer retninga på vår industri- og miljøpolitikk. Dagens debatt viser at den raudgrøne faren vil noko, mens den blå mara berre sit og ikkje kan nokon ting.

Øyvind Halleraker hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten må få anføre at han ser behovet for å få rimet til Langeland til å gå opp. Men når han omtaler regjeringspartiene som «den blå mara», ligger det utenfor anbefalt parlamentarisk ordbruk.

Det blir replikkordskifte.

Grethe G. Fossum (A) [19:00:02]: Jeg er svært fornøyd med at det rød-grønne regjeringalternativet i dag står samlet om en politikk for å sikre industrien vår muligheter til langsiktig og forutsigbare kraftavtaler. Det lover godt for framtiden. Det er heller ikke meg imot at EU gjøres til den store, stygge ulven – dere vet alle hvordan jeg ser på det. Men i denne saken er jeg redd for at ulven brukes til å skygge for en helt annen hensikt.

Arbeiderpartiet har lagt fram sju konkrete forslag i dag som legger opp til en politikk for å sikre 22 000 industriarbeidsplasser i viktige hjørnesteinsbedrifter landet rundt.

Det er flott at SV går sammen med Arbeiderpartiet og foreslår gode industriltak. Jeg er derfor veldig opptatt av om vi i dag ser et positivt grunnlag for den nye, offensive rød-grønne industripolitikken fra SV. SV har vel ikke bare miljøkrav i verktøykassa si?

Hallgeir H. Langeland (SV) [19:01:26]: Nei, SV har ikkje berre miljøpolitikk i verktøykassa si. Me har ein offensiv distriktpolitikk og næringspolitikk. Me har ein politikk for nordområda og for Nord-Noreg. Me har ein brei, heilskapleg politikk som sørgjer for at det bur folk i heile dette landet. Det er det me opplever denne regjeringa som – no får eg vel ikkje lov til å seia det ordet – handlingslamma i forhold til. Dei vil ikkje noko for distrikta. Dei vil ikkje noko for norsk industri. Då er det nødvendig med eit raud-grønt alternativ, og der er SV heilt klare.

Elles er det slik at Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV i samarbeid har trena, ved å laga desse sju forslaga. Nettopp på den måten illustrerer me at me er på gang med noko nytt. Og Noreg treng noko nytt.

Øyvind Vaksdal (FrP) [19:02:41]: Hver gang det nærmer seg et valg, skjer det alltid mye rart, og det ser vi også i år.

Jeg tror nesten ikke mine ører når jeg hører representanten Langeland og de andre stearinlyskameratene i

Sosialistisk Venstreparti snakke varmt om industri og arbeidsplasser. Jeg kan minne Stortinget om partiets holdning til både vannkraft- og gasskraftutbygging. Alle i denne salen vet at med representanten Langelands energipolitikk ville kraftforedlende industri i Norge vært avvirket i løpet av få år.

I innstillingen er Sosialistisk Venstreparti med på en merknad om energieffektivitet, der partiet faktisk støtter at energigjenvinning basert på røykgass og kjølevann skal inn i et framtidig grønt sertifikatmarked. Vil representanten Langeland gjøre rede for om også dette er valgflesk, eller om partiet vil følge dette opp når Stortinget skal vedta et grønt sertifikatmarked?

Hallgeir H. Langeland (SV) [19:03:57]: Eg trur neppe SV kan klara å vinna eit VM i valkamplofte. Der har me ein konkurrent som overgår alle i denne salen, og som sprikjer i absolutt alle dei retningane som eksisterer innanfor dei politiske felta. Det gjeld òg denne saka, der ein er heilt schizofren, der det går på at ein både er for industrikraft og så er mot det, og i eit anna augeblikk har ein stemt mot det. Her trur eg eg har blitt slått av ein veldig dyktig konkurrent som eg aldri klarer å slå, trur eg.

Når det gjeld spørsmålet knytt opp mot SVs energipolitikk, har SV konsekvent no i denne perioden foreslått og nokre gonger fått gjennomslag for ny fornybar energi. Det er med på å gjera folk mindre straumavhengig. Framstegspartiet har vore her så mange år no og ropt på sterkt forureinande gasskraftverk. Dei har ikkje klart å byggja eitt! Noko har me i SV klart å få til. Når resultatata er så små, trur eg eg ville ha dempa kjekkaseriet.

Ingmar Ljones (KrF) [19:05:20]: SV set foten ned, seier representanten Langeland. I innstillinga på side 7 ser vi ikkje mykje til det. Vi finn derimot eit ganske spesielt avsnitt der Sosialistisk Venstreparti går inn for auka kraftproduksjon. Merk det!

Eit verkemiddel kan vera å gjera nokre av dei største vasskraftmagasina om til fleirårsmagasin. SV har tidlegare gått inn for å ha større vassressursar i magasina og hindra kraftselskapa i å tappa ned til nedre reguleringsnivå. Det kan vera ei god forsikring, men det vil gi redusert vasskraftproduksjon og høgare straumprisar i staden for auka kraftproduksjon, som SV no altså går inn for i sin nye politikk.

Kan representanten Langeland forklara korleis SV vil få meir vasskraftproduksjon ut av vesentleg mindre vassmengder? Tenkjer SV seg at demningane skal byggjast høgare, eller er det slik at reknestykket til SV og Langeland ikkje heng i hop i den nye alliansen med Framstegspartiet, Arbeidarpartiet og Senterpartiet?

Hallgeir H. Langeland (SV) [19:06:45]: No er det vel slik at Kristeleg Folkeparti har meir trening enn SV i å vera på lag med Framstegspartiet. Sjølv om me har ein Feda-allianse i energi- og miljøkomiteen som slår til av og til, er det nok slik at der kan Kristeleg Folkeparti fortelja SV meir enn det SV kan fortelja Kristeleg Folkeparti.

Det den merknaden og det forslaget til vedtak går ut på, er nettopp noko SV har jobba for lenge. Me må få ein revisjon av energilova, og då må ein inn i alle ulike sider av ho. Det som det blir gjort eit retorisk poeng av, er om me no skal auka demningane, eller om me skal byggja ut meir vasskraft. Det er ikkje vår intensjon.

Men me vil vurdera om energilova fungerer, og så vil me gjennom våre pakkar sørge for at det blir meir energi i marknaden. Me har altså ein pakke på 20 TWh, som representanten Ljones kjenner veldig godt til, som er ny fornybar energi. Der sviktar Kristeleg Folkeparti. SV står på og skal stå på etter den 12. september.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Bror Yngve Rahm (KrF) [19:08:07] (komiteens leder): Den saken som vi har til behandling, bærer noe preg av at det er valgkamp snart. En del av innleggene synes jeg peker i den retning. Ikke minst representanten Leknes var tydelig på dette ved at han relaterer det til at de, den rød-grønne alliansen, er klare til å gå til valg. Det betyr altså på denne saken også.

For 15 år siden vedtok Stortinget å etablere et fritt kraftmarked i Norge. Alle partiene med unntak av SV støttet dette. Det var til alt overmål Senterpartiets egen statsråd som utformet lovforslaget den gang. Vi er i dag en del av et felles nordisk kraftmarked med europeiske spilleregler. Sluttdatoen for de kontraktene som nå fases ut, rykker stadig nærmere, uten at de partiene som i dag er med på å danne flertall, har gjort nevneverdig mye for å legge til rette for noe alternativ, snarere tvert imot.

Tre norske regjeringer, regjeringen Bondevik I, regjeringen Stoltenberg og regjeringen Bondevik II, har behandlet disse kontraktene om levering av elektrisk kraft til kraftintensiv industri og kommet til akkurat den samme konklusjonen. Vi har ikke lenger anledning til å tilby kraftintensiv industri nye kraftkontrakter til subsidierte priser. Også andre varianter av å gi reduserte priser, som det industrikraftmarkedet som flertallet i dag går inn for, er vanskelig å få til innenfor rammene av EØS-avtalen. Ved alle tidligere behandlinger i Stortinget rundt disse kraftkontraktene har det vært en bred forståelse av at tiden med subsidiert kraft til industrien er over. At dette flertallet nå ikke lenger er til stede, kan vi bare ta til etterretning. Den eneste rabattordningen som kan være mulig å få til innenfor rammene av EØS-avtalen, er opsjonsordningen som også er beskrevet i Regjeringens proposisjon. Dette systemet er som kjent under utforming.

Industrien har i flere år vist at tiden med kraftkontrakter på såkalt politisk bestemte vilkår er over. De fleste bedriftene har tatt konsekvensene av dette. Selskaper som Elkem, Norsk Hydro og Norske Skog har for lang tid tilbake inngått store, langsiktige kommersielle avtaler for levering av kraft. Statkraft og Vattenfall til sammen har erstattet en betydelig del av det volumet som fases ut, etter hvert som det såkalt gamle kraftregimet nå blir borte.

Det store paradokset i denne saken er at den såkalte krisen som det vises til i forhold til enkeltbedrifter, åpenbart ikke er til stede. Samtidig har industribedriftene som

har inngått langsiktige kontrakter, selv gitt uttrykk for at de er tilfreds med de avtalene som de har fått i markedet. Sammen med lave renter – et resultat av en ansvarlig økonomisk politikk og sterke eksportmarkeder – har industrien i Norge i dag gode tider, og industriproduksjonen øker. Det er primært dette industrien etterspør, og Regjeringen har etter min oppfatning levert.

Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene vil legge forholdene til rette for norsk industri også når det gjelder kraft, men det er likevel viktig for oss, og selvfølgelig avgjørende for industrien, at man har et kraftregime i Norge og Norden som er innenfor EØS-regelverket. Gjennom grundige juridiske vurderinger og flere runder med EU-systemet har Regjeringen konkludert med at løsningen med et eget industrikraftmarked ikke holder vann. Når opposisjonen skriver i innstillingen at relevante rammebetingelser ved siden av EØS-avtalen ikke er undersøkt, er det vanskelig å forstå hva man faktisk tenker på. Jeg håper at opposisjonen kan være helt konkret på hvilke punkter man her snakker om.

Jeg formoder at tidligere olje- og energiminister Olav Akselsen i Stoltenberg-regjeringen også gikk de nødvendige runder med EU-systemet før han vendte tommelen ned for subsidierte kraftkontrakter til industrien. Det var vel også grunnen til at han trakk den samme konklusjonen som Samarbeidsregjeringen nå har kommet til. Spørsmålet er: Vurderte Olav Akselsen den gang alle relevante rammebetingelser? Jeg går ut fra at svaret er ja. Det har jeg tillit til. Hvis det motsatte viser seg å være tilfellet, er det selvsagt uheldig. Spørsmålet blir: Hvilke nye åpenbaringer på dette feltet har Arbeiderpartiet kommet til som skulle være så interessante i forhold til å vite mer? Verken denne innstillingen eller den rapporten som Arbeiderpartiet har skrevet, gir oss noe som helst svar på dette.

Videre utredninger av et eget industrikraftmarked i lang tid framover vil være å gjøre den industrien som ennå ikke har skaffet seg nye kontrakter på såkalt markedsbestemte vilkår, en bjørnetjeneste. Det vil gi en illusjon om at myndighetene på tross av EØS-avtalen kunne skaffe dem kraftkontrakter til betingelser som var bedre enn dem de ellers kan oppnå i markedet, og gjøre at verdifull tid går tapt. Å gi folk, i dette tilfellet industrien, falske forhåpninger er en velkjent strategi for kortsiktig vinning, men det har aldri lønt seg nevneverdig i lengden.

Regjeringspartiene er enig i at vi skal følge opp utviklingen i EU på dette feltet. Dersom EU finner fram til løsninger som gir industrien lavere kraftpriser enn det som er naturlig, skal vi vurdere disse systemene, men å gjennomføre utredninger nå som vi vet ikke vil føre fram til noe, er å misbruke både tid og ressurser. Og det er ingen avklaring på dette spørsmålet innenfor EU-systemet i dag.

Det som norsk industri trenger, er kraft. Norsk industri har primært i denne perioden ikke etterspurt nye industrikraftregimer. De har primært etterlyst konkurransedyktighet basert på kroneverdi, basert på lav rente. Det har Regjeringen levert, og som en konsekvens bl.a. av Regjeringens økonomiske politikk går industrien i dag så det suser. Samtidig som det store flertall av norsk industri har inngått langsiktige kontrakter, vil allikevel utfordringen for

industrien også i forhold til kraft i framtiden bli å skaffe nok energi. Og det vil jeg også mene at denne regjeringen har tatt initiativ til gjennom en helhetlig, samlet energipolitikk. Vi har utløst mer vannkraft i den perioden som Regjeringen har sittet, enn gjennom hele 1990-tallet. Det forteller om vilje, og det forteller om at vi har evne til å handle, og ikke om handlingslammelse.

Representanten Klungland sa i sitt innlegg at Regjeringen mangler mot og vilje, Regjeringen mangler verktøykasse. Det er en interessant observasjon og en interessant uttalelse, når denne regjeringen faktisk har gjort akkurat det samme som hans egen statsråd i den forrige arbeiderpartiregjeringen la opp til, som trakk akkurat de samme konklusjoner, som brukte akkurat de samme instrumenter og akkurat det samme verktøy. Den gang la representanten Klungland seg flat og sa: Vi må ikke utfordre EU-systemet, for da skaper vi utrygghet i norsk industri. Vår utfordring blir å ikke skape ytterligere usikkerhet for norsk industri i framtiden. Jeg er redd at de som ikke har inngått langsiktige kontrakter allerede, kan komme til å lene seg tilbake i håp om at det skal finnes en politisk løsning på dette. Da drar disse prosessene ut i tid, med de konsekvensene det kan få for norsk industri.

Regjeringspartiene er opptatt av industriens vilkår. Men vi er samtidig opptatt av at vi skal være åpne og ærlige overfor industrien i vår tilnærming til dette spørsmålet. Vi vil ikke være med på å skape illusjoner og tro på at noe kan komme en eller annen gang i framtiden som vi ikke vil kunne være i stand til å innfri. Den usikkerheten og den uforutsigbarheten for norsk industri vil ikke regjeringspartiene og Regjeringen være med på å legge til rette for.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tor-Arne Strøm (A) [19:17:03]: Når det gjelder Kristelig Folkeparti, liker de i hvert fall å si at de er miljøpartiet, familiepartiet og distriktspartiet. Når vi vet at disse bedriftene ligger i distriktene, når vi vet at det er mange i en familie som er avhengig av disse bedriftene, og når vi vet at disse bedriftene har en miljøteknologi som det ikke finnes maken til, synes ikke Kristelig Folkeparti at det er flaut å sitte i en regjering som ikke prøver å se på de mulighetene som finnes i denne saken, for å bidra til en bedre miljøpolitikk, familierpolitikk og distriktspolitikk ved å støtte forslagene til en bedre industripolitikk, også i forhold til distriktene? Det går da an å prøve. Det ønsker jeg å høre om representanten fra Kristelig Folkeparti kan si litt om.

Bror Yngve Rahm (KrF) [19:18:00]: Svaret på det spørsmålet er i og for seg ikke så veldig vanskelig.

Jeg ville nok følt meg litt beklemt ved å stå på talerstolen her hvis denne regjeringen ikke hadde vist vilje til å prøve. Men det er jo ikke det som er realiteten. Denne regjeringen har gått igjennom akkurat de samme prosessene som to regjeringer har gjort før, og kommet til akkurat den samme konklusjonen. På det tidspunktet ble det argumentert slik fra Arbeiderpartiet her i salen: Vi kan ikke utford-

re ESA-systemet på en slik måte at vi skaper usikkerhet for norsk industri. Nei, det vil heller ikke vi. Derfor var Arbeiderpartiets svar under Stoltenberg-regjeringen riktig, og det var klokt. Det er akkurat det samme svaret som Arbeiderpartiet gav den gang, som vi gir i dag.

Hallgeir H. Langeland (SV) [19:19:12]: Representanten Rahm seier at Regjeringa har levert. Han gjentek det fleire gonger: Regjeringa har levert.

I dag har me ein debatt om industrikraftregimet. Kva har Regjeringa levert i forhold til eit nytt industrikraftregime? Det synest eg er vanskeleg å finna med utgangspunkt i det som me diskuterer i dag. For det Regjeringa har levert, er vel null. Og dersom det å levera null er å levera, må eg seia at det verkar veldig rart. Kva er det eigentleg Regjeringa har levert når det gjeld industrikraftregimet? Det er det eine spørsmålet.

Så er det faktisk slik at prosessindustrien, fagbevegelsen og miljøbevegelsen seier at dette er mogleg, og at Regjeringa tek feil i forhold til ESA. Då må vel Kristeleg Folkeparti vera oppteke av å gjera reelle forsøk, ikkje berre vera med på Høgre sine veike forsøk.

Bror Yngve Rahm (KrF) [19:20:37]: Jeg registrerer at Hallgeir H. Langeland baserer seg på sin store tillit til miljøorganisasjonene. I den anledningen må jeg bare få lov til å benytte en kort replikk til å si at jeg fortsatt er overrasket over at SV har snudd i forhold til vannkraftutbygging, jf. forslaget om magasinifylling, som kun har én konsekvens, og det er at man skal gjøre dammene større. Men det får SV gjøre opp regnskap for senere.

Når det gjelder spørsmålet om hva Regjeringen har levert, har Regjeringen levert konkurransedyktighet til norsk industri. Derfor går industrien så det suser. Den har levert lav rente og høy kronekurs. Den har levert de rammebetingelser som norsk industri har bedt om lenge, og fått.

Hva har vi levert i forhold til kraftregimet? Vi har levert til Stortinget et materiale som er grundig, slik at vi kan fatte en beslutning basert på utredninger av høy faglig kvalitet – som denne regjeringen har gjort, som Stoltenberg-regjeringen gjorde, og som Bondevik I-regjeringen gjorde. Vi har trukket de samme konklusjonene. Dette er bare omkamper og utredninger som ikke vil føre til noe, med unntak av å skape usikkerhet i norsk industri.

Rolf Terje Klungland (A) [19:21:59]: Jeg føler at lederen i komiteen nå bruker vikarierende argumenter. Derfor skal jeg starte min replikk med å stadfeste noe: Det er altså ikke behandling av myndighetsbestemte priser vi diskuterer nå i dag. Det er en ordning som vi i Arbeiderpartiet har sagt at det er slutt på – bare så det er helt klart.

Regjeringen har slept beina etter seg i all industriutvikling i denne perioden, og la meg nevne: kvotesystem, gass til industrien i Norge og altså nå kraftavtaler til industrien for å sikre industrisyssetningen. Hvordan føler lederen av energikomiteen seg når han er en av Norges største bremseklosser i forhold til norsk energi- og industripolitikk?

Bror Yngve Rahm (KrF) [19:23:09]: En bil som er i bevegelse, trenger bremsklosser, men den trenger bremsklosser som er dimensjonert etter bilens størrelse og vekt. I denne sammenheng er bremsklossene motstykket til Arbeiderpartiets Rolf Terje Klunglands råkjør og uhemmede argumentasjon for å bygge kraftverk som er forurensende. Det er ikke vi med på. Vi har lagt til rette for mye ny kraft, ny fornybar energi. Vannkraft, som representanten Klunglands parti ikke tok initiativ til på hele 1990-tallet, har vi framskaffet. Men vi gjør det i harmoni med en fornuftig hensyntaken til miljøutfordringene. Derfor er den biten av det å være bremskloss i og for seg en ærestittel. Jeg skulle ønske at Rolf Terje Klungland kunne være tilsvarende dimensjonert bremskloss, men da på høyre side av bilen.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Inger S. Enger (Sp) [19:24:17]: Kraftforedlende industri i Norge sysselsetter om lag 22 000 mennesker, og bedriftene innen denne industrien er viktige hjørnesteinsbedrifter i mange lokalsamfunn. Disse faktaene er det full enighet om i komiteens innstilling. Det er også enighet om at det er viktig å legge til rette for at disse bedriftene fortsatt skal være konkurransedyktige, og at sysselsettinga i industrien og lokalsamfunna som berøres, skal opprettholdes og videreutvikles.

Den viktigste grunnen til at disse industribedriftene har blitt etablert i Norge og klarer å konkurrere i verdensmarkedet, er nettopp tilgangen til store mengder rimelig energi. Det er mange konkurransevilkår som gir Norge konkurranseulemper i forhold til andre land. Vi har et begrensa hjemmemarked, det er lange avstander, og det er høge transportkostnader, det er et krevende klima, og vi har et høgt lønnsnivå. Men til gjengjeld er vi blitt begunstiga med store vannkraftressurser som gir miljøvennlig og rimelig kraft.

I en nyankommen rapport uttaler Industriutvalget:

«For kraftintensiv industri og treforedling utgjør kraftkostnadene en vesentlig del av de samlede produksjonskostnadene.»

De sier også:

«Hvis ikke kraftprisene kan opprettholdes på et nivå der bedriftene fortsatt er konkurransedyktige, globalt sett, vil grunnlaget for investeringer og vekst i denne delen av industrien svekkes.»

Og videre:

«Uten muligheten til å sikre krafttilgangen gjennom langsiktige avtaler eller egen utbygging vil kraftintensiv industri og treforedling vanskelig kunne utvikles videre i Norge.»

Senterpartiet mener vi må gjøre det vi kan for å ta vare på denne konkurransefordelen. Komiteflertallet, som vi er en del av denne gangen, mener fortsatt at det vil være mulig å etablere et eget industrikraftmarked. Vi sier at ordninga kan tenkes innført ved at den krafta som blir frigjort når industrikraftkontraktene utgår, om nødvendig også annen kraft, kan legges inn i en slik ordning. For å tilfredsstille EØS-avtalens krav om like konkurransevilkår

forutsetter vi at det må være lik konkurranse for å kunne by på denne krafta for industribedrifter som oppfyller visse kriterier.

Senterpartiet stiller seg også bak de andre viktige forslagene. Det ene er å legge til rette for mer langsiktige kraftkontrakter. Industriproduksjon er langsiktig virksomhet der investeringer har en tidshorisont på 20–40 år, og der det er behov for å ha meget forutsigbare rammebetingelser. Vi mener at slike langsiktige kraftkontrakter bør knyttes til krav om energieffektivisering og energigjenvinning. Da oppnår vi viktige samfunns mål, samtidig som industrien får dekket behovet for kraft.

Et annet forslag som det synes å være tverrpolitisk enighet om, er at det nå skal innføres et system med energioptaksjoner. Bedriftene kan oppnå noe redusert kraftpris mot å forplikte seg til å bidra til økt forsyningssikkerhet. Dette må f.eks. være bedre enn å etablere reserverkapasitet av strøm ved å kjøpe inn sterkt forurensende mobile gassturbiner.

Nå er det slik at de fleste innbyggerne i dette landet synes det er fornuftig å bruke deler av norsk vannkraft til innlands industriproduksjon. Krafta blir i disse bedriftene foredla til produkter som det er etterspørsel etter på verdensmarkedet, og der norsk industri er ledende både teknologisk og når det gjelder miljøkrav. Blir rammevilkåra i Norge for dårlige, kan vi risikere at store deler av industrien kommer til å flagge ut, til land som enten har tilgang på billigere kraft, eller som er generelle lavkostland.

Det føles nokså meningsløst at EØS-avtalen skal forhindre oss i å bruke et av de viktigste konkurransefortrinna vi har hatt i Norge. Og det er en kjent sak at Senterpartiet mener at vi bør si opp EØS-avtalen og heller inngå en handelsavtale som kan gi oss en løsere tilknytning til EU. Men vi erkjenner at EØS-avtalen er der, og da er det nødvendig at vi fra norsk side utnytter EØS-regelverket så langt vi kan, for å ivareta norske interesser. Det er vårt håp at vi med dette vedtaket i dag kan komme videre på den vegen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rolf Terje Klungland (A) [19:29:28]: La meg begynne med å rette opp en åpenbar misforståelse i forhold til komiteens leder. Meg bekjent har ikke jeg gått inn for flere gasskraftverk uten CO₂-håndtering enn han har.

Så har jeg lyst til å rette en takk til Senterpartiet for den viljen og det motet de viser i denne saken. For mens Høyres representant Siri A. Meling tidligere i dag spurte Øyvind Vaksdal fra Fremskrittspartiet om hva som i det hele tatt er vitsen når det ikke innebærer mer kraft, tror jeg nok at Senterpartiet har en annen holdning og ser viktigheten av å bevare disse lokalsamfunnene, sørge for at denne industrien kan fortsette i Norge, og sørge for at det fortsatt skal være bosetting i de industrisamfunnene som det er snakk om. Så jeg vil spørre hva Senterpartiet legger i de vedtakene som de nå er med på å gjøre for å sikre industrien kraft.

Inger S. Enger (Sp) [19:30:48]: Som svar på det representanten Klungland sa, vil jeg si at det er vår plikt på

best og flest mulige måter å prøve å gjøre vilkårene gode slik at bedrifter kan bestå. I dette tilfellet snakker vi om sentrale hjørnesteinsbedrifter som er spredt utover det ganske land. Det er 22 000 arbeidsplasser som er direkte berørt, i tillegg kommer sjølsagt store positive ringvirkninger av å ha disse bedriftene rundt omkring. Det vil også være vanskelig å finne alternative arbeidsplasser, og det er viktig med forutsigbarhet og langsiktige avtaler. Det er derfor vi er med på dette, og vi mener at det på alle måter er viktig, som det ble sagt tidligere i dag, å snu alle steiner for å få en best mulig avtale for industrien.

Leif Frode Onarheim (H) [19:32:01]: Representanten Enger sier mye som jeg kan slutte meg til, betydningen av industrien osv. Men jeg har to spørsmål. Hun sa at det må være like konkurransevilkår i Europa med hensyn til den kraft man eventuelt stiller opp. Hva ville representanten Enger si hvis alle bedriftene i Frankrike og Tyskland da kastet seg over dette, slik at hele kraften forsvant ut? Da var vi antakelig like langt. Det andre poenget er at de aller fleste bedriftene har inngått langsiktige kontrakter. Det er bare noen veldig få som ikke har gjort det, og de har sittet på gjerdet og ventet. Er det rimelig at vi hver gang, når man ikke benytter mulighetene når de er der, skal komme med et nytt regime som skal gjøre det lettere, for at også de skal komme inn i et system? Er det ikke ganske fair at det har vært mulig å gå inn i kontraktene? De har ikke gjort det, nå bør de gjøre det.

Inger S. Enger (Sp) [19:33:12]: Jeg syns det er hyggelig når representanten Onarheim sier at vi er enige på en del områder. Det trur jeg er riktig, og jeg trur også det egentlig er politisk enighet om at det er viktig å ha industri rundt om i det ganske land. Det er derfor vi er opptatt av at vi må se på konkurransevilkårene og sørge for å gi våre norske bedrifter best mulig forhold.

Så til langsiktige kontrakter og forutsigbarhet: Det er sikkert ikke alle som har vært like flinke til å være kjappe på dette, men da syns jeg at det er vår oppgave å sørge for at de som jobber i disse bedriftene, skal få best mulige forhold. Derfor må også vi legge til rette for det ved å se på kraftindustrieregimet på nytt. Det er svært viktig. Vi må jo være klar over at det tross alt er et ganske stort flertall i denne salen, pluss at det er fagforeninger, prosessindustrien osv. som mener at dette er viktig. Så jeg trur vi er på den sikre sida her.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Steinar Bastesen (Kp) [19:34:43]: Energiforbruket i Norge har økt jevnlig de siste ti årene, uten at det har vært en tilsvarende økning i strømproduksjonen. Mange vil hevde at det inntraff en handlingslammelse i norsk politikk på 1990-tallet. Det gjorde det. EØS-avtalen er en katastrofe for Norge. Kystpartiet er imot EØS-avtalen og er glad for at et flertall bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Fremskrittspartiet vil utfordre denne avtalen. Det var på tide!

Problemvinteren 2002–2003 var hard, både for mange bedrifter og ikke minst for mange eldre. Næringslivet fikk betydelig økte utgifter og fikk svekket sin konkurranseevne betraktelig. Industri ble nedlagt eller vedtatt nedlagt. Arbeidere mistet jobben, industribygder ble truet med avfolkning.

Den kraftforedlende industrien i Norge sysselsetter i dag om lag 22 000 mennesker. Bedriftene innen denne industrien er viktige hjørnesteinsbedrifter i mange lokalsamfunn. Kystpartiet mener det er viktig å legge til rette for at disse bedriftene fortsatt er konkurransedyktige.

Vi vil også understreke at norsk kraftforedlende industri er blant de ledende i verden på produktivitetsforbedringer, kompetanse og ny teknologi som gir miljøforbedringer. Det må være et mål å sørge for rammevilkår slik at bedriftene kan bidra til store eksportverdier, vekst, nyskaping og næringsutvikling i regioner og lokalsamfunn rundt om i landet.

Kystpartiet er enig med komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, som vil gi gode og rimelige kraftavtaler for dem som må fornye industrikraftkontraktene sine. Vi viser til at det i perioden fra 2005 til 2007 utløper industrikraftkontrakter for ca. 10 TWh i kraftforedlende industri, inkludert kraftkontraktene til industrien i Mo i Rana som alt er utgått. I 2011 vil industrikraftkontrakter for om lag 19 TWh være utløpt. Dette kan medføre betydelig økte utgifter for industrien, med påfølgende svekket konkurranseevne.

Kystpartiet mener Regjeringen ikke har utredet mulighetene som ligger innenfor de gjeldende internasjonale rammebetingelser, som f.eks. EØS-regelverket, eller muligheter som ligger ved siden av EØS-avtalens virkeområde. Flertallet viser til at Regjeringen likevel skriver:

«Når det gjelder kontrakter der bedriftene får redusert kraftpris mot å påta seg forpliktelser knyttet til forsyningssikkerhet, kan et slikt opplegg i prinsippet tenkes utformet på flere måter.»

Flertallet viser til at ifølge EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 er statsstøtte forbudt, men med visse unntak. Ordninger som ikke kan defineres som ulovlig statsstøtte, faller ikke inn under EØS-avtalens anvendelsesområde.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at ved å etablere ordninger som ikke er ulovlig statsstøtte, eller benytte unntakene til statsstøttereglene, finnes det et stort juridisk og politisk handlingsrom for å gi den kraftkrevende industrien kontrakter som gjør at vi fortsatt kan bevare norske industriarbeidsplasser. Et slikt forslag vil Kystpartiet støtte.

Olav Akselsen (A) [19:38:32]: Bastesen har nok misforstått litt når han seier at me utfordrar EØS-avtalen. Det gjer me ikkje.

Ein av Noregs største gründerar og industribyggjarar, Sam Eyde, hadde eit valspråk eller eit slagord, nemleg: «Hvor der er vilje, er der en vei!» Nok ein gong må me konstatera at me har ei viljelaus regjering. Nok ein gong er verktøykassa tom. I merknadene ser ein at ein berre lei-

tar etter alle problema og finn fram motargumenta, mens ein nektar å sjå moglegheitene. Dei fleste av dei forslaga som er fremma i dag, har ingenting med EØS-avtalen å gjera, og er berre norsk lovgjeving.

Eg er sjølvsagt heilt einig med regjeringspartia i at det er viktig å ha orden på dei generelle rammevilkåra. Me må ha orden i økonomien i Noreg. Me må sørgja for låg rente og ein fornuftig kronekurs, men i dette tilfellet er det ikkje nok.

Den norske regjeringa må vera den einaste regjeringa som baserer seg så konsekvent på ein næringsnøytral politikk. Alle andre land prøver å leggja til rette for sine næringer.

Kraftforedlende industri er ei av våre viktigaste næringer. Han knivar med fiskerisektoren om å vera den nest største næringa målt i eksportverdi. Han er òg ei av våre største og viktigaste næringer når det gjeld distrikt og selskaping. Denne næringa er berebjelken i mange lokalsamfunn, og kraftforedlende industri er veldig ofte hjørnesteinar i sine lokalsamfunn.

Denne bransjen har vore gjennom ei kontinuerleg og imponerende utvikling dei siste tiåra, både når det gjeld effektivisering og i forhold til miljøskadelege utslepp. Det er rett å slå fast at denne industrien i dag er høgteknologisk, og norsk prosessindustri og metallurgisk industri er verdsleiar på sine felt. Om me ikkje greier å laga gode nok vilkår for denne industrien her til lands, vil han smått om senn forvittra og flytta ut. Noreg vil tapa eit høgteknologisk miljø og viktige arbeidsplassar, særleg i distrikta, og verda vil få auka miljøutslepp fordi produksjonen vil bli flytta til land med heilt andre standardar og energikjelder enn det me har her i landet.

Den viktigaste innsatsfaktoren for denne industrien er elektrisk kraft. Prisen på denne krafta vil vera heilt avgjerande for framtidsutsiktene til denne næringa her i landet. Prisane på dei kontraktane som no er i ferd med å gå ut, er internasjonalt konkurransedyktige, men slik prisbiletet i Norden ser ut framover, er det lett å sjå at denne industrien vil få eit kraftig hopp i sine straumutgifter. For fleire av bedriftene er det snakk om både to- og tredobling av det som er dagens straumpris. Overskott vil bli ete opp, og Noreg vil forandra seg frå å vera ei bra lokalisering til ein dårleg plass for denne typen industri.

Avviklinga av dei politisk bestemte kraftprisane skjer på eit svært ugunstig tidspunkt. Trass i at Noreg har ein energirikdom som få andre land kan drøyma om, er me avhengige av å importera straum frå utlandet for å dekkja vårt eige forbruk. At Noreg er i ein underskottssituasjon, pressar prisane oppover.

Eg ser at ein i merknadene og i debatten i dag har sagt at no må dei springa ut og skaffa seg kontraktar, dei som ikkje allereie har fått det. Problemet er at i dagens marknad finst det ingen tilbydarar. Det er ikkje mogleg å skaffa seg langsiktige kontraktar i dag til ein fornuftig pris. Marknaden fungerer ikkje. Det ser ein òg på dei siste kontraktane som er inngått. Dei er svært korte og småe i volum. Søral fekk ein kontrakt på fem år.

Den viktigaste enkeltfaktoren for å sikra denne industrien levelege vilkår her i landet er å skaffa nok kraft. Det

betyr at me må hushaldera meir med den krafta me har, men me må òg byggja meir. Slik det ligg an i dag, er det berre gasskraft som på kort sikt kan gje oss denne effekten.

Energilova er 15 år gammal. Energilova har fungert på veldig mange område, men ho sviktar etter mitt syn på det viktigaste, nemleg når det gjeld å bidra til å skaffa balanse i energien i Noreg – balanse mellom tilbod og etterspurnad. Derfor er det viktig å evaluera denne lova med sikte på å finna verkemiddel som kan få fram ny kraft. Det er òg slik at skattlegginga av kraftsektoren i dag stimulerer til spottsal framfor langsiktige kontraktar. Dette har ingenting med EØS-avtalen å gjera. Det er me i Stortinget som bestemmer kva som skal vera regelverket her.

Veldig mange bedrifter går bra i dag på grunn av internasjonale rammevilkår, men me ser òg at det er mange som slit. Det er behov for å ta i eit tak. Eg vil ikkje påstå at me i Arbeidarpartiet har alle løysingane, men me har viljen, og etter mitt syn finst det ein veg.

Statsråd Thorhild Widvey [19:43:58]: Det er ingen ny sak som behandles i Stortinget i dag. Langsiktige kraftvilkår for industrien har de siste seks årene vært utredet av tre regjeringer, og alle regjeringene, dvs. Bondevik I-regjeringen, som Senterpartiet var en del av, og også hadde statsråden i Olje- og energidepartementet, regjeringen Stoltenberg og ikke minst regjeringen Bondevik II, har kommet fram til den samme konklusjonen: Vi kan ikke tilby kraftintensiv industri nye kraftkontrakter til bedre priser og vilkår enn det som er mulig å oppnå i markedet. Her registrerer jeg også støtte fra flertallet i komiteen, og debatten i dag kan vel også vitne om at man kanskje innser det. I denne saken setter altså EØS-regelverket klare begrensninger på mulighetsrommet for Regjeringen.

De siste gangene Stortinget behandlet spørsmålet om nye kraftavtaler på slutten av 1990-tallet, var det også politisk enighet om at tilbudet om nye kraftavtaler skulle være en overgangsordning, og at bedriftene i økende grad måtte sikre sitt kraftbehov innen ordinære markedsorganisasjonens rammer. Samtidig ble ordningen med å tildele kraft til nye prosjekter avvirket. Regjeringen Stoltenberg gjorde i St.prp. nr. 78 for 1999-2000 ingen endringer i det opplegget som regjeringen Bondevik I la fram i St.prp. nr. 52 for 1998-99, utover å justere det såkalte termineringsvilkåret i tråd med ESAs oppfatning. Som vi husker, var det bare én av de 18 bedriftene som ble tilbudt nye kontrakter på myndighetsbestemte vilkår, som den gang takket ja. Alle leieavtalene som ble tilbudt industrien, ble inngått. På samme tid inngikk Norsk Hydro, Norske Skog og Elkem kommersielle kontrakter med Statkraft og Vattenfall. Sør-Norge Aluminium og Fesil ASA har det siste året også inngått kommersielle kraftkontrakter med disse leverandørene. Til sammen har Statkraft og Vattenfall erstattet en betydelig del av det volumet i kontraktene med politisk bestemte priser som nå fases ut.

Regjeringen har i budsjettet for 2005 igjen vurdert nye kontrakter på myndighetsbestemte vilkår til industrien. I vurderingen har Regjeringen gått nøye gjennom EØS-regelverket, og det er særlig reglene om statsstøtte og tje-

nester av allmenn økonomisk betydning som er relevante. Gjennomgangen også denne gangen viser at det ikke er mulig å gi industrien nye kraftkontrakter med vilkår bedre enn markedsvilkår, ved å innnta krav knyttet til energieffektivisering eller forsyningsikkerhet. Prisavslagene må i tilfelle tilsvare de reelle kostnadene for bedriftene.

I tillegg til EØS-avtalens bestemmelser la Regjeringen vekt på at langsiktige kraftkontrakter er lite fleksible og målrettede. Det er store variasjoner innenfor kraftintensiv industri og treforedlingsindustri når det gjelder mulighet for fleksibilitet i kraftforbruket. Hvis formålet er å bidra til energieffektivisering eller forsyningsikkerhet, finnes det andre tiltak som er mer effektive og målrettede enn langsiktige kraftkontrakter. Her vil jeg vise til ordningen med energiopsjoner, som jeg har forstått at Stortinget er enig i. Etter Regjeringens vurdering vil en ordning basert på energiopsjoner kunne fungere bedre enn standardiserte kontrakter.

Den grunnleggende ideen bak energiopsjoner er at industrien skal levere en garantert tørrårssikring gjennom et marked for energiopsjonsavtaler organisert av Statnett som systemansvarlig. Eventuelle energiopsjoner kan gi en fortjenestemulighet for industrien og dermed være et bidrag til gode rammevilkår for framtidig industridrift. Statnett har fått i oppdrag å utrede et marked for energiopsjoner, og jeg vil nøye vurdere behovet for å gå inn og sikre at Stortingets vedtak blir oppfylt. Jeg registrerer imidlertid støtte fra komiteens flertall til at prisen for denne forsikringen må vurderes opp mot andre ordninger for tørrårssikring.

Diskusjonen den siste tiden har i stor grad dreid seg om å etablere et eget industrikraftmarked for industrien, selv om dette ikke bidrar til mer kraftproduksjon i Norge. Her vil jeg vise til min vurdering i revidert nasjonalbudsjett, hvor det bl.a. framgår at det er tvilsomt om det er mulig å etablere en ordning med et eget industrikraftmarked innenfor dagens EØS-regelverk. Som en ekstern kvalitetskontroll har jeg likevel bedt fire uavhengige eksperter om å få en ekstern vurdering av et eventuelt industrikraftmarked innen 10. juni. Gruppen skal bl.a. se på EØS-avtalen og praktisk gjennomførbarhet, herunder konsekvenser for det norske kraftmarkedet.

Jeg vil understreke at generelle rammevilkår for det konkurranseutsatte næringslivet er svært viktige også for kraftintensiv industri. Regjeringens politikk har de siste fire årene vært innrettet mot å forbedre rammebetingelsene som norsk næringsliv står overfor. En målbevisst økonomisk politikk har bidratt til å senke rentenivået vesentlig og bidratt til en mer tilpasset kronekurs. Store skattelettelser, herunder økte avskrivningssatser, og økt satsing på forskning og innovasjon i næringslivet har stor betydning for våre konkurranseutsatte bedrifter. Videre har Regjeringen lagt om systemet for elavgift for næringslivet for å kunne sikre fortsatt fritak for kraftkrevende produksjon. Regjeringen legger vekt på at en positiv utvikling fortsatt understøttes i form av en ansvarlig politikk som legger til rette for styrking av konkurranseevnen i norsk økonomi.

Til slutt vil jeg tilføye at jeg merker meg forslagene til vedtak fra flertallet i komiteen, og vil peke på at jeg utover dette vil fokusere på det jeg anser som den viktigste langsiktige utfordringen når det gjelder industriens krafttilgang, nemlig økt tilgang på kraft i det nordiske kraftmarkedet. Jeg er veldig glad for at flere fra talerstolen her i dag har understreket at det er det saken egentlig dreier seg om. I løpet av de siste fire årene har denne regjeringen gitt tillatelse til 2 TWh med vindkraft. Det er faktisk mye mer enn det som ble gitt i hele perioden fra 1991 og fram til oktober i 2001, da regjeringen Bondevik II overtok. Videre har vi også i denne perioden gitt tillatelse til 2,1 TWh vannkraft. Dette er like mye som det ble gitt i hele perioden fra 1991 og til oktober 2001.

Politikk handler om å foreta prioriteringer. Det handler om viljen til å gjøre noe. Jeg kan ikke se at det er noen ting i energiloven i dag som hindrer det norske storting i å vedta at det skal produseres mer kraft. Ved å gjøre konkrete vedtak er vi med på å bidra til at man får økt produksjon av kraft. Derfor vil jeg fra Regjeringens side understreke at det viktigste arbeidet framover er å fortsette å fokusere på hvordan vi kan få mer kraftproduksjon i landet, mer vannkraft innenfor de rammene som faktisk ligger der, mer vindkraft innenfor de rammene som også ligger der, mer varmekraft, økt energiøkonomisering og ikke minst økt bruk av gass innenlands – vi har hatt en stor debatt om det tidligere – for ikke å nevne at vi også kan få økt bruk av gasskraft i Norge.

Det høres ut som at det sås tvil om de tre konsesjonene, at Regjeringen er med på å bidra til at de tre konsesjonene til de konvensjonelle gasskraftverkene som er blitt gitt, ikke blir realisert. Det vil jeg sterkt ta avstand fra. Jeg vil bare minne om at de tre konsesjonene står ved lag. Det er en vesentlig del av Sem-erklæringen. Og jeg er svært glad for den støtten som nå gis i salen, at man håper at disse gasskraftverkene blir realisert. Jeg har stor tro på at det er mulig, og det vil gi et vesentlig bidrag til kraftproduksjonen i Norge.

Jeg har også merket meg at man nå prøver å skape et inntrykk av at dette industrikraftmarkedet skal være noe annet enn det som er på kollisjonskurs i forhold til EØS. Det må jo bety at det skal dekkes av noe annet, for med en gang man har en markedspris, som da skal ligge under den prisen som faktisk finnes i markedet i dag, er det i strid med EØS. Hvis det er slik at man skal ha andre typer vilkår for dette industrikraftmarkedet i forhold til f.eks. varighet, betyr det at det er i strid med EØS-regelverket. Og jeg stiller meg spørsmålet: Hva er egentlig hensikten med en slik type industrikraftmarkedet hvis det ikke skulle være en fordel for industrien? Til nå har jeg ikke klart å få et ordentlig svar på det. For det er faktisk slik at alle ting som er med på å bidra til at man gir industrien en fordel, er i strid med EØS-regelverket. Det har ikke endret seg siden den første regjeringen vedtok dette, det har ikke endret seg siden den andre regjeringen vedtok det, og det har heller ikke endret seg siden den tredje regjeringen har lest og gjennomgått disse tingene. Ellers kan jeg berolige med at det er de samme folkene i Olje- og energidepartementet

som har sittet under de foregående regjeringene, som også sitter der nå.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rolf Terje Klungland (A) [19:54:27]: Da bør de kanskje ikke sitte så veldig mye lenger. Jeg synes statsråden bruser med lånte fjær når hun snakker om utbygging av vindkraft og vannkraft, bare så det er sagt.

I mitt innlegg tidligere i dag viste jeg konkret til to eksempler på å sikre kraft til industrien etter at EØS-avtalen var inngått. Når man slår så kategorisk fast som vi nå hørte, at det ikke er mulig å gi industrien kraft – og vi hørte også fra komiteens leder i dag at det ikke er mulig å gi industrien kraft – mener da statsråden at avtalen både til Elkem og til Hydro, som altså er politisk initiert og vedtatt her i Stortinget, er et brudd på EØS-avtalen? Hvis det er sann, hvorfor setter man da ned et utvalg som skal se på om det kan gå innenfor EØS-avtalen?

Statsråd Thorhild Widvey [19:55:44]: Som jeg sa i mitt innlegg, er det ingenting som har endret seg siden de to tidligere regjeringene har gått igjennom disse sakene og har vært med på å konstatere både prinsippet om at man forventer at de myndighetsbestemte kontraktene utvikles, og at man har hatt en tidsplan for når de fases ut. Det er ikke noe nytt som har skjedd i forhold til det, bortsett fra at det er en ny regjering som har kommet inn siden den gang.

Jeg føler meg rimelig sikker på, med den informasjon som departementet vårt har hentet inn fra ulike steder rundt omkring i Europa i forhold til ordninger som finnes, at det ikke er mulig at dette kan være i tråd med det regelverket som finnes. Jeg føler meg 100 pst. sikker på at et industrikraftmarked ikke er forenlig med EØS-regelverket. Men for å være 200 pst. sikker har jeg bedt en ekspertgruppe på fire uavhengige eksperter om å utrede dette og framlegge sin rapport den 10. juni. Det vil da vise om vi tar totalt feil, om de tre siste regjeringer har vært helt på blåbærtur, eller det vil vise seg at det er det som gjelder.

K a r i L i s e H o l m b e r g hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Øyvind Vaksdal (FrP) [19:57:21]: Både statsråden og flere representanter fra regjeringspartiene har i dag påpekt hva som er hovedproblemet, nemlig mangel på kraft. Jeg må innrømme at statsråden kommuniserer en positiv holdning til økt kraftproduksjon, ikke minst i motsetning til sin forgjenger. Når det kommer til konkret handling, ser vi imidlertid svært liten forskjell. Og kanskje i lys av at Sem-erklæringen nå går ut på dato, vil jeg spørre statsråden hva hun konkret vil gjøre for nå å legge forholdene til rette for den økningen i kraftproduksjonen som vi begynte er nødvendig.

Statsråd Thorhild Widvey [19:58:18]: Jeg må støtte alle i denne sal som fokuserer på økt kraftproduksjon. Jeg

tror faktisk at det burde ha vært et meget godt initiativ som kunne kommet fra energikomiteen, at den samlet seg om en rekke tiltak som kunne være med og bidra til at vi klarer å øke kraftproduksjonen i dette landet.

Til forslaget til vedtak som ligger fra flertallet: Én ting er i hvert fall sikkert, noen er i tvil om det er en utredning eller et pålegg om å gjennomføre det, det er nå den ene siden av saken. Men når det er sagt, kan vi i hvert fall konstatere at flertallsvedtaket ikke er med på å bidra til at det produseres mer kraft. Jeg tror det hadde vært utrolig viktig at man nå hadde gått inn for å fokusere på det. Jeg kan berolige representanten med at jeg nå har tatt et initiativ for å framskrive forbruksutviklingen i forhold til det som går med i årene framover fram mot 2020–2030, sånn at vi kan få en reell diskusjon. Jeg har til hensikt å framlegge en stortingsmelding til høsten, sånn at man kan ha en reell debatt om hva som egentlig trengs i årene som kommer.

Hallgeir H. Langeland (SV) [19:59:36]: Statsråden nemnde Kårstø. Det har vore litt ulike signal frå ulike statsråder i denne regjeringa om ein ville gå i ein dialog med Naturkraft for å kunna bruka CO₂-handtering på Kårstø. Eg vil gjerne høyra kva denne statsråden meiner om det, om ho meiner det same som Kristeleg Folkeparti, eller om ho meiner det som Høgre tidlegare har sagt.

Som eg nemnde i innlegget mitt: Knut Almestad, tidlegare president i ESA, sa at ein brukte EØS-avtalen til å skyva ting framfor seg, for på ein måte å sleppa å seia det rett ut sjølv. Så eg må rett og slett spørja statsråden: Dersom statsråden fekk bestemma, ville ho då laga eit industrikraftregime som gjorde at industrien vår fekk den krafta den treng, til ein rimeleg penge? Ville ho sørgja for å leggja vekk dei marknadsliberalistiske ideane som Høgre står for, i forhold til heimfall osv. og privatisering av norsk natur – dersom ho fekk velja sjølv?

Statsråd Thorhild Widvey [20:00:53]: Jeg mener at vi har et meget godt, velfungerende kraftmarked i Norge og i Norden i dag. Ja, faktisk er det så godt at vi ser at det systemet som vi har klart å utvikle i Norden i dag, er EU på jakt etter å innføre, med punktтарiffsystemet og hele greia. Det er så interessant at det er det EU ser som den mulige veien å gå i årene framover. Det er jo ikke slik, som det ble sagt fra talerstolen tidligere i dag, at det ikke er mulig å inngå kommersielle kraftkontrakter. Det medfører jo ikke riktighet. Vi kan gå til Elkem, vi kan gå til Norsk Hydro, og vi kan gå til andre bedrifter. I løpet av 2005 er det faktisk inngått langsiktige kraftkontrakter 15 år fram i tid. Så jeg må på det sterkeste tilbakevise at det er et marked som ikke fungerer i dag. Den gangen da 18 bedrifter ble tilbudt å få en ordning med myndighetsbestemte kontrakter, var det kun én bedrift som takket ja. De andre så at det var muligheter til å kunne innfri dette på kommersiell basis.

Inger S. Enger (Sp) [20:02:15]: Hvis jeg oppfattet statsråden rett, sa hun i stad at det var hundre prosent umulig med industrikraftavtaler i forhold til EØS-avtalen.

Jeg har faktisk hørt at Spania har fikset dette – det får henge litt i lufta.

Så til det jeg har tenkt å spørre om. Widvey uttalte til Europower 15. mai i år at det viktigste tiltaket for kraftkrevende industri er gode rammebetingelser gjennom lav rente og konkurransedyktig kronekurs. Hun vil også sørge for økt kraftproduksjon.

Men så sier hun videre:

«I en slik sammenheng er spørsmålet om et eget industrikraftmarked en avsporing».

Det står i sterk kontrast til det f.eks. Industriutvalget nylig har uttalt:

«Hvis ikke kraftprisene kan opprettholdes på et nivå der bedriftene fortsatt er konkurransedyktige, globalt sett, vil grunnlaget for investeringer og vekst i denne delen av industrien svekkes.»

Mitt spørsmål blir da: Mener ikke olje- og industriministeren at også kraftprisen er en viktig rammebetingelse for industrien?

Statsråd Thorhild Widvey [20:03:39]: Mer kraft kan også være med på å bidra til å få redusert prisene på kraft i Norge, både til industrien og til forbrukerne generelt. Det tror jeg er en veldig vesentlig ting å ha med seg.

Det kan se ut som om man tror man har muligheter for å kunne klare å bidra til at industrien får en fordel ved at man lager et slikt marked, at det skulle resultere i lavere priser, men det vil faktisk være EØS-stridig. Jeg har også fått bekreftelse fra dem som har fremmet forslaget om en slik type utredning, på at det ikke skal være i strid med EØS-regelverket, det skal ikke være priser under markedsvilkår, og det skal antakeligvis heller ikke gis andre typer vilkår som kan være i strid med EØS-avtalen. Da må det være grunn til å spørre seg: Hva er da hensikten med dette markedet? Hva er det da man skal oppnå med et slikt marked som man ikke kan få i det markedet som fungerer i dag? Er det slik at Arbeiderpartiet og flertallet mener at man skal oppheve det markedet man har i dag, at man skal splitte det markedet man har i Norden i dag, for å prøve ut et slikt konsept?

Grethe G. Fossum (A) [20:05:09]: Jeg synes det er svært interessant å høre – og faktisk også å lese i innstillingen – at et av de viktigste virkemidlene for kraftindustrien fra Regjeringens side, er lav rente. Slik jeg ser det, er det faktisk det eneste verktøyet den sittende regjering har. De påstår at det er det mest stabile virkemiddel denne industrien kan ha.

Jeg lærte noe de årene jeg satt i finanskomiten, og det var:

1. Lav rente varer ikke evig.
2. Lav rente skyldes i stor grad svingninger i konjunkturerne utenfor vårt herredømme – altså ikke i Regjeringens herredømme.

Føler statsråden seg sikker på og komfortabel med at norske industriarbeidsplasser må klare seg med usikkerheten som følger av lav rente som skyldes internasjonale konjunkturer, og i liten grad med det Regjeringen gjør? Er

dette de stabile rammevilkårene som kraftindustrien har fått fra denne regjeringen?

Statsråd Thorhild Widvey [20:06:32]: Et godt rammeverk for den økonomiske politikken er faktisk selve fundamentet for en god del av bedriftene vi har i Norge i dag.

Hvilke konsekvenser renten kan få for bl.a. bedrifter, er noe som Arbeiderpartiet også burde merke seg. For vi har jo hatt en situasjon der den økonomiske politikken har ført til at rentene har steget, og vi kjenner alle til hvilke konsekvenser det kan få både for bedriftene og ikke minst for forbrukerne. Men det er ikke bare det som er veldig viktig. Jeg har flere ganger fra talerstolen prøvd å understreke at det som er med på å løse det framtidige behovet for den kraftkrevende industrien i Norge, er å produsere mer kraft. Jeg har forstått at det er et bredt flertall i Stortinget som er enig om det, og også om hvilke områder man bør fokusere på. Det er med på å bidra til at de ulike bedriftene får mer kraft, og det er også med på å bidra til at prisene kan reduseres.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Tor-Arne Strøm (A) [20:08:00]: Det hersker ingen tvil om at det er Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet og Fremskrittspartiet så langt som har vært drivkraften for den kraftkrevende industrien og for å få stablet på beina et nytt kraftregime. Etter at disse kontraktene utløper, er det særdeles viktig at man ser på mulighetene for et nytt industrikraftregime. Dette er en utrolig viktig sak for så mange lokalsamfunn, men også en viktig sak for nasjonen Norge. Jeg synes at denne saken har fått altfor lite oppmerksomhet av mediene i Akersgata – forstå det den som kan.

Det er mange lokalsamfunn som opplever stor usikkerhet etter hvert som de politisk bestemte kraftkontraktene utløper. Tusenvis av arbeidsplasser trues av skyhøye kraftkostnader. Det aller viktigste vedtaket handler om å etablere et nytt industrikraftmarked for langsiktige kontrakter. Stortingsflertallet ber Regjeringen utrede og legge fram en egen sak for Stortinget om å etablere et eget industrikraftmarked. Et slikt marked må gjennom objektive kriterier sikre lik konkurranse om den kraft som legges ut i et marked gjennom auksjon.

Til tross for flere pålegg fra Stortinget har ikke Regjeringen villet og evnet å utrede mulighetene som ligger innenfor EØS-avtalen, til å utforme et nytt industrikraftregime. Det er derfor Stortinget nå har tatt styringen over en bokstavelig talt kraftløs regjering. Den er både kraftløs og handlingslammet og er fullstendig fri for verktøy. Er det en slik regjering industriarbeiderne og industrien vil ha? I dag sysselsetter den kraftforedlende industrien i Norge ca. 22 000 mennesker. Disse bedriftene er hjørnesteinsbedrifter i mange lokalsamfunn, og de er ledende internasjonalt når det gjelder moderne teknologi, produktivitet og høy miljøstandard. Derfor er det viktig for Norge å videreutvikle denne industrien.

Som jeg har sagt tidligere, regjeringspartiene ønsker ikke at det etableres et eget industrikraftmarked. De mener ikke at det er mulig ut fra EØS-avtalens bestemmelser, mens vi som utgjør stortingsflertallet, mener at det er både ønskelig og mulig. Det første, om det er ønskelig eller ikke, handler om energipolitikk og distriktpolitikk. Det andre, om det er mulig eller ikke, handler om tolkning av EØS-avtalen og om å utnytte de mulighetene den tross alt åpner for. Vi registrerer at for å stagge stortingsflertallet en smule har olje- og energiministeren plukket ut fire eksperter som har fått i oppdrag å gjennomgå de ulike sidene ved et eget industrikraftmarked. Jeg mener, uavhengig av hva de fire ekspertene måtte komme til, at det skal være mulig å etablere et eget industrikraftmarked innenfor EØS-reglene.

I en foreløpig utredning, som i disse dager ferdigstilles rundt kraftintensiv industri lokalt og regionale betydning, viser foreløpige beregninger fra Norut NIBR at f.eks. en arbeidsplass i industrien i bl.a. hjembyen min, Mo i Rana, ytterligere medfører 1,5-2 arbeidsplasser i Rana og Hemnes kommuner. Hemnes kommune er nabokommunen til Rana. Dette er mye, og det står i sterk kontrast til anslaget i revidert statsbudsjett, der man opererer med 0,7 i indirekte sysselsetting.

Basert på regnskapene til bedriftene i Mo i Rana med myndighetsbestemte kontrakter viser også foreløpige beregninger at disse bedriftene årlig utfører lokale innkjøp i størrelsesorden 700 mill. kr til 1 milliard kr i kommunene Rana og Hemnes. Dette er svært høye tall, som underbygger viktigheten og alvoret for bl.a. disse regionene om denne industriens rammevilkår og konkurransekraft svekkes. Likeverdige og konkurransedyktige rammevilkår er viktig for å realisere det industrielle utviklingspotensialet som finnes i disse områdene. Vi ser mulighetene, Regjeringen ser begrensninger. Det handler om framtiden vår. Kan en god del av industrilederne og NHO fortsatt støtte opp under Høyre og/eller regjeringspartiene? Dette må være et industripolitisk selvmord.

Siri A. Meling (H) [20:12:36]: Norge har en stor kraftforedlende industri som årlig skaper store eksportinntekter for det norske samfunn. Det er derfor gledelig at Stortinget i dag diskuterer denne bransjen og at det er tverrpolitisk enighet om å gi denne bransjen best mulige rammebetingelser.

Takket være lave renter, sterke eksportmarkeder og en ansvarlig økonomisk politikk har industrien i Norge i dag gode tider, og industriproduksjonen øker. Derfor må vi sikre en videreføring av den økonomiske politikken framover.

Kraftforedlende industri er storforbrukere av energi, og kostnadene forbundet med energi representerer en vesentlig andel av totalkostnaden. Kraftforedlende industri i Norge har tradisjonelt hatt sitt konkurransefortrinn i rikelig tilgang på energi til relativt lave priser, og det er dette fortrinnet som har vært basis for utviklingen av denne sterke næringsklyngen her i landet.

Kraftprisen er viktig, og det er forståelig at bortfallet av de myndighetsbestemte industrikraftkontraktene opp-

levs som en relativt dramatisk endring og krevende utfordring for den enkelte bedrift etter hvert som disse kontraktene fases ut. Så må det samtidig nevnes at vissheten om dette forholdet har vært kjent over lang tid, og at ikke mindre enn tre regjeringer har behandlet dette spørsmålet – alle med samme konklusjon om at det ikke er mulig å videreføre denne typen kontrakter som gir priser under markedspris.

Prisen på kraft har nær sammenheng med mengde kraft i markedet. Vi vet at Norge i dag i et år med normal nedbør ikke er selvforsynt med kraft.

Det mest sentrale virkemidlet for å sikre industrien god tilgang på kraft til konkurransedyktige priser er å sikre økt kraftproduksjon. Da er det viktig med gasskraft, vannkraft, vindkraft, varmekraft, energieffektivisering og økt bruk av gass innenlands. Høyre og Regjeringen har holdt en stø kurs for å øke tilgangen på kraft i markedet, og dette arbeidet vil vi fortsette med for å sikre både industri og husholdninger en trygg tilgang på kraft til akseptable priser.

Når det gjelder forslaget om å etablere et eget industrikraftmarked, har jeg følgende kommentarer:

For det første gjør et eget industrikraftmarked ikke noe med hovedproblemet, et eget industrikraftmarked tilfører ikke markedet mer energi. Vi bare flytter mengden. Den økes ikke.

Så er det unektelig en kjensgjerning at de tre siste regjeringene har kommet til samme konklusjon, at det ikke er mulig å gi industrien nye kraftkontrakter med vilkår under markedsvilkår. Arbeiderpartiet og andre hevder at et eget industrikraftmarked ikke skal inneholde subsidier. Men dersom kraftpriser i et slikt marked ikke vil ligge under markedspris, er det heller ingen grunn til å splitte opp dagens marked. Bedriftene kan uansett skaffe seg kontrakter på det ordinære markedet for langsiktige kontrakter, som flere bedrifter allerede har gjort.

Svært mange bedrifter har allerede inngått nye kontrakter på kommersielle vilkår, og det ville være en dårlig signaleffekt overfor disse å tilby spesielt gunstige kontrakter til de bedriftene som ennå ikke har skaffet seg nye kontrakter på ordinære vilkår, på tross av at det lenge har vært kjent at myndighetsbestemte kontrakter ikke vil bli videreført. Selskaper som Elkem, Norsk Hydro og Norske Skog har allerede for flere år siden inngått store, langsiktige kommersielle avtaler for levering av kraft. Fesil og Statkraft inngikk nylig en langsiktig avtale, og det samme gjorde Søral med Vattenfall.

Forutsigbarhet og langsiktighet er viktig for den kraftforedlende industrien. Debatten om å erstatte de myndighetsbestemte kontraktene med et regime som bevarer konkurransefortrinn på kraftpris, synes jeg på mange måter er et spill for galleriet. Det å la industrien leve på en illusjon om at det er mulig å få kraft til under markedsnivå, er å gjøre industrien en bjørnetjeneste. Det å innbille industrien at den vil få rimeligere kraft gjennom politiske vedtak, slik at den dermed ikke selv må være aktiv og gjøre sitt beste for å oppnå mest mulig gunstige kontrakter i markeder, er å sette arbeidsplasser i fare.

Det skal ikke være tvil om at Høyre ønsker å styrke og videreutvikle norsk industri, og det gjelder også den vik-

tige kraftforedlende industrien. Men etter vår mening må dette gjøres på en måte som er bærekraftig i forhold til våre internasjonale forpliktelser og EØS-avtalen. Vi skal følge med på de rammevilkår som utvikles innenfor EU for denne industrien, og vårt mål er å ha konkurransedyktige betingelser for vår kraftforedlende industri.

Jørund Leknes (SV) [20:17:31]: At vi i dag fatter et vedtak som skal sikre industrien fortsatt langsiktige kraftkontrakter, er ikke bare et viktig tiltak for å sikre sysselsettingen og norsk industris konkurranseevne. Det er også et viktig miljøpolitisk tiltak, og det er nettopp det som gjør dette vedtaket så spennende og unikt. Mens tiltak for å bevare og bedre industrien ofte blir forbundet med store fabrikkpiper som spyr ut svart røyk og forurensning, kan vi nå forene arbeidsplasser i industrien og gode miljøpolitiske tiltak.

Det er flere årsaker til at vi i dag får en miljøseier. For det første har norsk industri i dag høye miljøkrav og er veldig miljøvennlig, sett i en global målestokk. Derfor er det viktig å hindre utflagging av denne industrien til land som har lavere miljøkrav. Nettopp dette er årsaken til at f.eks. Natur og Ungdom er tilhengere av et regime som sikrer norsk kraftkrevende industri.

Vi i SV tror at vi fortsatt har langt å gå i forhold til å stille offensive miljøkrav til industrien, fordi vi er overbevist om at det fungerer. Vi er overbevist om at gjennom å stille krav får vi en teknologiutvikling og en mer miljøvennlig industri. SVs mål er at Norge skal være verdensledende når det gjelder å kople økonomisk utvikling til miljøkrav. Vi skal produsere miljøvennlig stål, basert på gjenvinning av stålet, basert på gjenvinning av energien, altså at vi bruker den flere ganger, basert på tøffe miljøkrav, men også basert på belønning av gode miljøtiltak og en aktiv statlig politikk for å bidra til at Norge går foran som en miljønasjon.

Sosialistisk Venstreparti har helt siden slutten av forrige århundre jobbet for et industrikraftregime med langsiktige kraftkontrakter kombinert med satsing på ny teknologi, på mer effektiv energibruk og høye miljøkrav. Industrien selv understreker jo nødvendigheten av langsiktige kraftkontrakter som holder mål internasjonalt, og et eget industrikraftmarked er et viktig ledd i dette arbeidet.

Enova og Prosessindustriens Landsforening har i samarbeid identifisert 130 tiltak som gjør det teknisk mulig å redusere energibruket i industrien med 5,3 TWh, og da snakker vi altså om i underkant av to Kårstø-gasskraftverk. Nettopp det at vi nå foreslår å knytte dette regimet opp mot krav til energieffektivisering, opp mot krav til energigjenvinning, gjør det mulig å realisere mest mulig av dette potensialet.

Så vil jeg minne om at det er et bredt flertall i Stortinget bak Norges tilslutning til Kyoto-avtalen. Kyotoprotokollens artikkel 6 sier at bruk av Kyoto-mekanismer skal være et supplement til innenlands reduksjon av utslippene av klimagasser. Norge ligger langt over det utslippsnivået vi lå på da vi inngikk avtalen. Dette innebærer at vi i perioden 2008–2012 må ha utslipp av klimagasser som ligger lavere enn det de gjør i dag, ikke høyere. Det er nettopp

i den forbindelse jeg merker meg at det er noen partier som tror på bygging av sterkt forurensende gasskraftverk som løsning på industriens kraftproblemer. Til dette vil jeg si: Hvis man bygger gasskraftverk som vil slippe ut like mye CO₂ som en halv million biler, må andre i Norge redusere sine utslipp. Dette kan f.eks. bli norsk industri. Et godt fungerende industrikraftregime og langsiktige kraftkontrakter er derfor et bedre tiltak for norsk industri enn å bygge sterkt forurensende gasskraftverk. Forsyningssikkerheten er et nasjonalt ansvar. Vi har tidligere opplevd høye strømpriser, vi var oppe i 80 øre/kWh i 2002 og i 2003 i spottmarkedet. Da var vi i en situasjon hvor vi nesten måtte gå inn og rasjonere på strømmen.

SV mener at industrien kan spille en viktig rolle i forsyningssikkerheten. Ved siden av å sysselsette 22 000 arbeidere er jo den kraftkrevende industrien landets viktigste garantist for at strømmettet ikke bryter sammen, for når det blir underskudd på strøm i det norske kraftnettet, må det handles raskt. Og da er det faktisk mye lettere å skru ned en ovn enn det er å skru ned tusen varmtvannsberedere i det norske samfunn.

Det er sikkert mange som husker Ansgar Gabrielsens utsagn om at verktøykassa er tom, og det er sikkert ikke siste gang denne salen blir minnet om det utsagnet. Nettopp i lys av dette er jeg overrasket over at Regjeringen ikke bruker den muligheten den har til å gå inn på de konstruktive forslagene fra det rød-grønne alternativet. I stedet skal næringsnøytraliteten råde. Det frie markedet skal følges som om det var nedfelt i Grunnloven, og ethvert dekret fra Brussel skal følges servilt.

Tore Nordtun (A) [20:23:05]: Fra i dag av og fram til 2007 utløper industrikraftkontrakter i den kraftkrevende industri på ca. 10 TWh. Hvis vi går litt lenger fram, til 2011, vil industrikraftkontrakter på 19 TWh være utløpt. Når vi har slike scenarioer foran oss, ser vi at dette vil utgjøre mye for denne industrien. Det vil svekke konkurranseevnen og planleggingen av igangsetting av nye anlegg.

Det er med stor forundring at jeg, når jeg hører på debatten i dag, opplever en stor aggressivitet fra regjeringspartiene over at stortingsflertallet nå fremmer sju forslag, slik at vi skal være på banen i god tid før dette scenarioet vi ser foran oss. Vi skal være på banen i god tid for å redde og opprettholde en god del industrisamfunn og for å videreutvikle og opprettholde en god del arbeidsplasser ute i distriktene. Det stortingsflertallet ber om i dag, er at Regjeringen rett og slett skal utrede et industrikraftregime.

Vi kan egentlig ikke fristille oss helt fra at det er følelser i denne saken. For det er jo nettopp omkring disse virksomhetene Industri-Norge er bygd opp over mange tiår og egentlig har fått sin store plass når det gjelder trykkesamfunnet: et samfunn med sosial utvikling og som det er godt å leve i. Det ligger følelser i disse sakene, slik at man på mange måter spør: Er det bare markeds-kreftene som for enhver pris skal rå? Skal vi stå på denne talerstolen og hele tiden bare understreke at man ikke får en kontrakt uten at den er markedsbasert? Lokalsamfunnene og arbeidsplassene får heller seile sin egen sjø, for

denne kontrakten skal være akkurat lik den i Paris, i Lisboa og i Roma!

Jeg tror at flertallet i Norge sier: Vi ønsker at vi på nytt skal ta et initiativ, for vi skal også ha visse fordeler av at vi har en kraftressurs i Norge, som vi skal utvikle i Norge og bygge videre på. Da synes jeg det er forunderlig at Regjeringen totalt går i skyttergravene og sier at dette har de utredet nok. Det er ikke mer å gjøre. Nå får EØS og Brussel ta seg av resten!

Jeg er også en ja-mann, og jeg har støttet EØS-avtalen fullt ut. Men vi kan ikke bare føre en næringsnøytral politikk og si: Her er det ingenting vi kan gjøre. Det er bare å lukke kassen og gå. Vi må jo se om det er muligheter for å redde dette og legge forholdene til rette for rammebetingelser. Det er det stortingsflertallet ber om.

Når Regjeringen sier at de har så gode kort på hånda at det ikke er vits i å gjøre denne jobben, får de komme til Stortinget med alle disse gode kortene. Så får vi eventuelt ta det til etterretning, eller vi får fremme nye forslag. Såpass alvorlig ser jeg på situasjonen. Dette synes jeg også Regjeringen skal ta innover seg.

Jeg kommer fra et industrifylke som også energiministeren kommer fra. Fylket har flere store bedrifter, bl.a. Eramet i Sauda, hvor halvparten av kontraktene går ut i 2010. Fra den franske ledelsen og eierne er det helt klart gitt beskjed om at de vil satse på Norge. De vil satse på Sauda, dersom de ser at det er muligheter for langsiktighet når det gjelder kraftkontraktene, og til en skikkelig og god pris. Da vil Arbeiderpartiet ikke for enhver pris føre en næringsnøytral politikk.

Til slutt vil jeg si at det som her er det altoverskyggende, er de store utfordringene vi har med hensyn til å ha en tilstrekkelig kraftproduksjon i Norge, slik at vi får en balanse i markedene og får orden. Jeg innser at det er gasskraftverkene som må på plass, i tillegg til den vannkraftbaserte produksjonen vi har. Når det gjelder bioenergi og andre energiformer, tror jeg nok ikke at det sistnevnte blir redningen i overskuelig framtid, men det bør bli et godt supplement.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Øyvind Halleraker (H) [20:28:14]: Dette har på mange måter vært en litt merkelig debatt. Vi har hørt uttrykk som «viljeløs regjering», «regjering som sleper beina etter seg», «industripolitikk med tennissokker». Det er bare det at dette står i skarp kontrast til virkeligheten. I Bergens Tidende i dag er det et hovedoppslag på hele forsiden om at Norge styres mesterlig. Dette er bare ett av en rekke oppslag om hvordan denne regjeringens politikk har virket de senere år.

Sannheten er at næringslivet går så det suser. Industriproduksjonen øker sterkt. Aldri har økningen i sysselsettingen vært større. Aldri har det vært etablert flere bedrifter. Det er optimisme som aldri før. Kanskje er det nettopp for å forsøke å dempe dette inntrykket at Arbeiderpartiets talsmenn både hever stemmen og bruker usaklige uttrykk? Men de vil ikke lykkes. Folk skjønner dette selv.

Så er det Hallgeir H. Langeland, som snakker om en «industrifientlig regjering» som må skiftes ut. Når Langeland snakker om industripolitikk, er det grunn til å lytte og til å ta seg i vare. Han har vært imot det meste av det som gjør næringslivet konkurransedyktig i deres markeder på lang sikt.

Det vi opplever her i dag, er en fundamental forskjell i holdninger når det gjelder næringsliv. Vi opplever en venstreside, som Fremskrittspartiet dessverre gir støtte her i salen, med klokkeetro på stat og reguleringer for å berge norsk næringsliv. På den andre siden opplever vi altså virkeligheten rett utenfor vinduene her og i mediene hver eneste dag, en suksesshistorie for norsk næringsliv som vi sjelden har opplevd i senere, moderne tid. Det burde den situasjonen som denne regjering har skapt i løpet av de siste fire år, være det beste vitnesbyrd for.

La meg stille et par spørsmål til slutt. Hvis det er som representanten Klungland hevder, at det Arbeiderpartiet foreslår, ikke vil gi industrien kraft til under markedspris, hva er da hensikten med deres forslag? Da kan jo industrien skaffe seg den kraften den behøver i det ordinære markedet. Da er det ikke behov for særordningene Arbeiderpartiet foreslår. Eller: Hvis representanten Klungland mener at det industrikraftmarkedet som Arbeiderpartiet foreslår, ikke innebærer subsidier, men likevel lavere priser på kraft, hvordan definerer han da subsidier?

Åsa Elvik (SV) [20:31:32]: I denne saka har SV halde løftet. Vi har gjort det vi kunne for å finne løysingar, og eg er veldig fornøgd med at vi i dag er ein del av eit fleirtal som gjer det det kan for å finne løysingar.

Det siste året har det i Nordland vore stor diskusjon, stor debatt, stort engasjement, rundt spørsmålet om langsiktige kraftkontraktar og ei langsiktig kraftløysing for industrien. Det har vore konferansar i Rana, i Glomfjord og tilbake til Rana igjen. Både NHO og Landsdelsutvalet – alle – har engasjert seg og stilt politikarane til veggs, og ein etter ein har vi stilt opp, også representantar frå regjeringspartia, og sagt: Vi skal vere med og snu alle steinar, vi skal vere med og finne løysingar. Men nei. Statsbudsjettet kom i fjor haust. Jobben var ikkje gjord. Revidert kom for nokre veker sidan med den klare beskjeden: Det er neppe mogleg, og det er uansett ikkje ønskjeleg, å finne ei langsiktig løysing for norsk industri.

Innstillinga i dag viser med all ønskjeleg klarleik kvar viljen faktisk er. Vi trur ikkje at det blir lett, men å finne ei langsiktig løysing for industrien blir iallfall ikkje noko lettare av at ein stadig vekk blir motarbeidd av representantar frå regjeringspartia som seier at dei er villige til å finne løysingar, men som ikkje sørgjer for at jobben blir gjord. Ein skyv ESA framfor seg, eller, som representanten Bror Yngve Rahm sa det så tydeleg, i denne saka følgjer vi EU. Dersom EU gjer noko, skal òg vi gjere noko.

Ein set ned eit eksportutval der ein også har ekspertar som på førehand har konkludert med at industrien jo er Noregs største kraftreserve, at dersom industriens kraftprisar blir utsette for ein fri marknad, vil truleg store delar av industrien bli avvikla, og då går kraftbehovet ned og problemet er løyst. Det er altså Regjeringa sine løysingar.

Og ein kan sjå det så tydeleg som ein berre ønskjer i innstillinga frå komiteen, der medlemmer frå Høgre og Kristeleg Folkeparti seier at ei langsiktig løysing for industrien er ineffektiv bruk av våre økonomiske ressursar. Kvifor har ein ikkje sagt det til industrien tidlegare, i staden for å seie at ein skal vere med og snu alle steinar?

Eg er veldig glad for at SV har halde løftet, og for at vi er ein del av eit fleirtal som ønskjer å finne løysingar, for dette er ei viktig sak for frykteleg mange lokalsamfunn som er baserte på industri.

Eg blir provosert når eg i salen i dag høyrer at dette berre er valkamp frå dei partia som står bak fleirtalet. Dette er ikkje berre valkamp. Dette er ei sak vi har jobba lenge med, dette er ei sak der vi har vore villige til å finne løysingar, og eg synest det er spesielt at regjeringspartia i staden for å vere ein del av dette fleirtalet vel å leggje seg ut med miljøørsla, fagrørsla, industrien og dei mange lokalsamfunna som dette er viktig for. Det er eit godt uttrykk for den politiske viljen til regjeringspartia.

Heidi Grande Røys (SV) [20:34:51]: Som den førre talaren har òg eg bite meg merke i at regjeringspartia kallar denne saka for ei valkampsak. Eg kan iallfall love salen at i Sogn og Fjordane er ikkje dette ei valkampsak, det er ramme alvor – òg etter 12. september denne hausten.

Trass i veldig gode resultat i mange år ved verka i Årdal og Høyanger har Hydro bestemt at dei ikkje ønskjer å modernisere Søderberg-omnane, og vi får ei nedstenging frå årsskiftet 2006/2007. Det dei derimot har planar om, er å bruke 10 milliardar kr i Qatar til å byggje opp eit stort aluminiumsverk. Det er all grunn til å tru – og dei seier det sjølve – at kraftpris er ein del av årsaka til det, trass i at det er stadig større effektivitet i dei norske verka, og trass i at dei har veldig gode resultat. Årdal åleine hadde i fjor eit resultat på over 420 mill. kr – og det kan altså ikkje Regjeringa ta æra for. Det er betre aluminiumsprisar, det er høgare produktivitet, og det er færre tilsette. Det trur eg bedrifta sjølv og dei tilsette skal få æra for. Høyanger like eins: Høyanger med sitt lille verk hadde altså eit overskott på 100 mill. kr i fjor. Dei har òg nettopp vorte kåra til det beste støyperiet blant Hydro sine verk. Likevel vert det altså inga modernisering.

Eitt romertalsvedtak som det skal stemmast over i dag, er VIII, som går direkte på verket i Høyanger. Høyanger er utsett for noko nokså spesielt knytt til påslaget på nettariffen. Vi vedtok omtrent for eit år sidan i desse dagar, i revidert, å be Regjeringa sjå på og gjere noko for at Høyanger skulle komme unna den situasjonen. Vi har fått svar frå Olje- og energidepartementet, som fortel oss at det åleine påfører denne bedrifta 15 mill. kr i ekstrakostnader, fordi dei er knytte til distribusjonsnettet og ikkje til sentralnettet. Regjeringa varsla i statsbudsjettet at dei skulle *vurdere* å gjere noko med det. Men det er altså for seint, og det er for lite handlekraftig berre å vurdere det. Her har ein altså ein sjanse til å gjere noko med det, heilt utan at EØS bryr seg. Då seier fleirtalet i dag at det skal faktisk Regjeringa gjere. Og eg forstår i det heile ikkje, uavhengig av kva ein i heile debatten elles måtte vere einig eller ueinig om, kva handslag det er frå Regjeringa til Høyanger-

ger-samfunnet, til Sogn og Fjordane, å stemme imot VIII. Eg vil gjerne be regjeringspartia tenkje seg om éin gong til.

Leif Frode Onarheim (H) [20:37:52]: Olav Akselsen holdt et avklarende innlegg. Han sa at de bedriftene vi snakker om, er hjørnesteinsbedrifter. – Ja, jeg er enig i det. De er verdensledende på både miljø og produktivitet. – Ja, jeg er enig i det. Flytting er ikke ønskelig. – Nei, det er ikke ønskelig. Men så kom han med noe midt innlegget: Prisen er avgjørende. – Ja, det kan jeg forstå. Det blir kraftige hopp i priser når man går fra myndighetsbestemte kontrakter over til markedet. – Ja, det er riktig. Det er et ugunstig tidspunkt, derfor må vi tilby til fornuftig pris. Det får meg til å tenke på hva representanten Klungland sa. Han sa at det skulle ikke være noen spesielle ting, det skulle være til markedspris, men innenfor et industrikraftsystem. Hva fører det til? Jeg kan altså ikke se det. – Men så tok Akselsen seg godt inn, heldigvis. Han sa at det viktigste er å få nok kraft. Vi må altså sørge for at vi nå får mer balanse i kraftmarkedet, og det vil i sin tur kunne føre til bedre priser. Dermed ble det en kontrast til det vi hadde hørt før.

Representanten for SV sier så: I dag gjør vi et vedtak som sikrer bedriftene nok kraft til gode priser. Ja, da hadde det ikke vært nødvendig å lage noen utredning, hvis man visste det. Det vet man altså ikke. Det er hele problemet, synes jeg, at vi nå gir inntrykk av, i en del innlegg, at vi har sikret rimelige priser til industrien, og at de venter spent på tilbudene. Spørsmålet er når og hvordan de kommer. Jeg er redd for at det tar tid. Tore Nordtun var også inne på dette at vi må ha rimeligere priser.

Jeg har forståelse for SV og Senterpartiet, som sier at de ikke liker EØS. Det er en annen skål. Det som er Arbeiderpartiets holdning, er at vi har EØS, og den skal vi holde på. De vil helst ha medlemskap, riktignok, men vi skal holde på EØS. Da er det ikke mulig å komme med lavere priser, det er ikke mulig å subsidiere denne kraften til industrien i overskuelig fremtid, så lenge vi er en del av denne avtalen.

Lena Jensen (SV) [20:40:24]: Denne saken handler om 22 000 arbeidsplasser i en rekke norske bedrifter og lokalsamfunn, fra Lista i sør til Finnsnes i nord. Jeg vil konsentrere mitt innlegg om den nordligste av bedriftene, Finnelfjord Smelteverk i Troms. Finnelfjord har produsert ferrosilisium siden 1960-tallet, og har nå godt over 100 arbeidsplasser, direkte. Indirekte er betydningen enda større for Lenvik kommune. Dette er en hjørnesteinsbedrift. Derfor er saken vi behandler i dag, av stor betydning for Finnsnes, for Lenvik og for Troms. Det handler om arbeidsplasser, om å opprettholde en variasjon i arbeidsplasser og næringsgrunnlag i Troms, om å foredle kraft lokalt istedenfor å sende den ut av regionen.

Finnelfjord Smelteverk har myndighetsbestemte kraftkontrakter som går ut i 2010. Problemet er derfor ikke akutt. Men fem år er kort tid. Vi får skyhøye kraftpriser i et marked der priser går opp og svinger fra dag til dag, i takt med energibørsen.

Bedrifter har investeringsplaner – investeringer har en langsiktighet på 20 år og blir derfor ikke satt ut i livet, med trussel om skyhøye kraftpriser og et marked som ikke tilbyr langsiktige kontrakter til industriproduksjon. Regjeringen tror at markedet skal løse problemene, mens den skyver ansvaret over på ESA i Brussel. Denne passiviteten fra høyresiden kan få dramatiske følger. Det kan bety utflagging, det kan bety at industrien flyttes til land med slappe miljøkrav. Derfor er et nytt industrikraftregime viktig for næringsutvikling i distriktene. Derfor må Regjeringen på ny pålegges å få etablert et kraftindustri-marked. Derfor er det viktig å få langsiktige kraftkontrakter til industrien som holder mål internasjonalt, mot at myndighetene samtidig stiller miljø- og energikrav til norsk industri.

Regjeringens passivitet kan bety at Finnsnes risikerer å miste flere hundre arbeidsplasser, direkte og indirekte. Denne saken er nok et eksempel på den tomme verktøykassa til Nærings- og handelsdepartementet. Det er Regjeringen som må miste jobben, ikke industriarbeiderne i Finnsnes og andre steder i landet. De har sannelig både kunnskap og verktøy til å bygge framtidindustri.

Finnfjord Smelteverk har et overskudd av spillenergi, varme fra røyk og kjølevann, alt sammen mer enn 500 GWh, eller mer enn to-tredjedels Alta-kraftverk. Det er energi som kan brukes, som kan gi energisparing for samfunnet. Det er god miljøpolitikk, og det kan igjen skape nye arbeidsplasser. Men da må politikken ta over når markedet svikter. Det er derfor det rød-grønne industrikraftforliket er viktig. Vedtaket om et nytt industrikraftregime viser en offensiv vilje til å videreutvikle norske industriarbeidsplasser, noe Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mangler fullstendig.

Statsråd Thorhild Widvey [20:43:34]: Det er noen spørsmål som jeg gjerne vil knytte noen kommentarer til.

Først var det et spørsmål om dette med Årdal og Sauda, om hvordan man i all verdens rike kunne klare å få inngått noen nye kraftkontrakter der – hvorfor ikke det var i strid med EØS. For det første: Når det gjelder spørsmålet om Årdal, var det ingen ny politikk som ble innført, men det var en rett Norsk Hydro allerede hadde. Norsk Hydro benyttet seg av sin rett til å forhandle om foregrepet hjemfall for kraftverkene på Tyin, Fortun, Moflåt og Mæl. De kjøpte disse kraftverkene av staten. De fikk eie kraftverkene lenger og utvide produksjonen i Tyin, og sikret derfor Årdal-verket. Det var ingen ny politikk, men det var altså en rett Hydro allerede hadde.

Det var et spørsmål representanten Enger stilte om dette med Spania. Det er et av de spørsmålene som vi også har sendt svar på til Stortinget, men jeg vil gjerne gjenta det her. Jeg er kjent med at Spania innførte en overgangsordning ved liberaliseringen av markedet for elektrisitet i 1997. En tidlig versjon av denne ordningen er fra 1980-tallet. Så langt departementet kjenner til denne ordningen, forutsetter den bl.a. en prisregulering når det gjelder alle forbrukerne. Det hører også med til denne Spania-historien at ordningen er en overgangsordning som varer fram til

2007. Det er ikke en permanent ordning. Dessuten må jeg legge til: Når det gjelder denne ordningen i Spania, dreier det seg ikke etter det departementet kjenner til, om statsmidler, men de har gått inn for et system som gjør at den kraftkrevende industrien får billigere kraft. Og hvem er det som betaler for det? Jo, det er forbrukerne. Jeg går ut fra at flertallet i denne salen, som i dag ønsker et industrikraftmarked – som et eksempel på at det ikke er i strid med EØS – ikke har tenkt å gi den kraftkrevende industrien 10 øre i minus, for å si det slik, gi den billigere kraft, som det altså er forbrukerne eller andre deler av industrien som skal betale for. Det vil selvsagt ikke være i strid med EØS-regelverket, men jeg kan vanskelig forestille meg at det er noen som mener at det er den type politikk man har tenkt å innføre.

Så har jeg lyst til å gi noen kommentarer til de forslagene som ligger her, for det kan jo høres ut som om det er revolusjonerende at man er med på å bidra til å skape mer kraft. Jeg vil på det sterkeste sette spørsmålsteget ved bl.a. dette med ettårsmagasiner kontra flerårsmagasiner. Det er bare to løsninger hvis man skal gå fra ettårsmagasiner til flerårsmagasiner. Enten må man pålegge en redusert produksjon, eller så må man utvide magasinene. Det betyr at man må bygge opp mer betong på de magasinene som allerede finnes. Det er ingen andre løsninger enn det.

Når det gjelder grunnrentebeskatning, har det vært utredet flere ganger. Det ble senest utredet i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2004. Det er allerede i dag unntak når det gjelder langsiktige kontrakter utover sju år og også med et visst kontraktsvolum. Det er faktisk ordninger inn under den grunnrentebeskatningen som man kan ta i bruk, hvis man ønsker det.

Presidenten: Da er neste taler Bror Yngve Rahm og deretter Tor-Arne Strøm. Tor-Arne Strøm er foreløpig sist inntegnede taler.

Bror Yngve Rahm (KrF) [20:47:06]: Jeg er ikke så helt overbevist om at han blir den siste.

Men noen sluttkommentarer fra min side, iallfall. Det har vært en merkelig debatt på mange måter. Olav Akselsen sa: «Hvor der er vilje, er der en vei!» Da stiller jeg spørsmål: Hvorfor gikk ikke Olav Akselsen den veien da han var statsråd? Han gav uttrykk for at dette ikke er noen EØS-sak. Hvorfor begrunnet han da sine vurderinger nettopp i EØS-avtalen da han selv var statsråd?

Det ble sagt at vi hadde skapt dette om til en valgkamp-sak, eller at vi anklaget opposisjonen for å drive valgkamp. Jeg mener det var Leknes som sa at dette var valgkamp, at opposisjonen skulle bruke dette i valgkampen. Vi har vel sett antydninger til at det er nettopp det som har skjedd.

Jeg synes at veldig mange av opposisjonens argumenter i dag bærer bud om at man går den samme veien som den damen som skulle til byen, men som aldri egentlig kom seg ut av gårdsplassen, fordi hun måtte løpe flere ganger tilbake for å sjekke om platen på komfyren var slått av. Det er nettopp det samme som skjer nå. Istedenfor

å våge å stå oppreist i møtet med industrien velger man å skyve denne saken framfor seg i en slags utredning for fjerde gang.

Fra regjeringspartienes side har vi tillit til at de utredninger en regjering legger fram, er et tilstrekkelig godt beslutningsgrunnlag for Stortinget. Vi hadde akkurat den samme tillit til Olav Akselsen da han var statsråd og fant de samme begrunnelsene som vår egen statsråd gjør i dag. Vi hadde tillit til at det var foretatt et grundig arbeid i departementet og fra statsrådets hånd. Men det er underlig å registrere på hvilken måte Arbeiderpartiet i denne debatten fyller sin egen statsråd på den tiden, for det er det som er realiteten når man angriper Regjeringen for viljeløshet og manglende bruk av redskap. Det er akkurat den samme viljen og akkurat den samme redskapen vi bruker som daværende statsråd brukte.

La meg avslutningsvis igjen få lov til å si at jeg registrerer med interesse at SV gjør noen grep i sine forslag i forhold til magasinfylling – vi har vært inne på det flere ganger før – som er ganske oppsiktsvekkende. Det er kun to utganger på et slikt forslag. Det ene er at man tar mindre vann fra magasinene – det blir ikke mer strøm av det, det er jo å få fram det som er hensikten med mye av den debatten vi har i dag – eller man fyller mer vann i magasinene. Det betyr altså at SV må fylle opp magasinene og bygge ut magasinene, med de naturinngrep som det medfører. Det er grunn til å stille spørsmålet: Vet Natur og Ungdom om det?

Tor-Arne Strøm (A) [20:50:12]: Det er mulig at dette har vært en rar debatt. Jeg synes det er ganske enestående når Bror Yngve Rahm skyver ansvaret over på den tidligere regjeringen og ikke vil vedkjenne seg det ansvaret som Regjeringen sitter med. Jeg trodde at Regjeringen var seg sitt ansvar bevisst.

Så kan man ha forskjellige oppfatninger om hvordan man skal gå opp veien. Jeg synes regjeringspartiene og Regjeringen viser en utrolig arrogant holdning overfor stortingsflertallet. Regjeringspartiene har fått en marsjordre før. Det er mulig at de må ha enda en ny marsjordre som er enda sterkere. Jeg synes man har vist arroganse også når det gjelder prosessindustrien og de menneskene som bor ute i distriktene. Er man klar over at det i dag er mange bedrifter – også med henvisning til min egen hjemkommune, Rana, hvor kanskje både en og to er direkte sysselsatt i disse bedriftene – som er avhengige av denne prosessindustrien?

Jeg skal gå litt tilbake i tid. Den 9. juni 1988 falt et omstillingsvedtak her i Stortinget, om at man skulle omstille hele Rana-industrien. Men da hadde arbeiderpartiregjeringens Finn Kristensen verktøyene. De la man i verktøykassen, og så brukte man disse verktøyene, og siden har den industrien gått kjempebra.

Jeg må si jeg er litt overgitt over denne debatten. Jeg må spørre: Hvis man kommer så langt at man går til avvikling av den industrien – husk at det er utenlandske eiere her – hva skal disse menneskene i Distrikts-Norge gjøre? Det håper jeg regjeringspartiene og statsråden,

eventuelt, kunne gi et svar på her i kveld. Det er ikke bare å se ut av vinduet og peke på Karl Johan og si: Hva skal man gjøre? Det betyr fraflytting fra distriktene, og det er distriktspolitikk på sitt beste fra denne regjeringen.

Olav Akselsen (A) [20:52:20]: Det var interessant å få innlegget mitt analysert av representanten Onarheim. Om eg forstod Onarheim rett, var me einige om det meste fram til handlinga, men då vil altså Onarheim hoppa av. Han vil ikkje ha noka handling utover at dette skal bli overlate til marknaden.

Men eg meiner at om ein ser for seg ei politisk problemstilling, er det vår jobb som politikarar å prøva å finna løysingar på den problemstillinga. Det er der eg føler hovudforskjellen mellom dei to alternative innstillingane er i dag – somme er einige i ei verkelegheitsbeskriving, men trekkjer seg så tilbake og seier at dette kan dei ikkje gjera noko med, medan andre prøver å ha ei aktiv haldning og seier at her er ikkje alle dører låste, dei vil ruska litt meir i desse dørene og sjå om det finst ei moglegheit bak dei. Det er det som er hovudforskjellen mellom dei to innstillingane som ligg her i dag.

No er eg medlem av ein annan komite. I den komiteen hadde me ein parallell situasjon i fjor. Då behandla me skipsfarten, og eit av dei tiltaka som me i Arbeidarpartiet var opptekne av, var at ein skulle ha gode finansieringsordningar for dei som byggjer skip, slik at ein kunna velja å byggja ved norske verft i staden for ved andre verft. Då var det akkurat den same haldninga frå regjeringspartia: Dette ville dei ikkje vera med på. Heldigvis snudde regjeringspartia. Det er veldig lett å snu når eit fleirtal på Stortinget allereie har vedteke at ein skal ha dei same ordningane som f.eks. i Finland. Men det er dei same haldningane som gjennomsyrrer alt: Dette overlèt me berre til marknaden.

Så blei det vist til min periode i Olje- og energidepartementet. Det eg gjorde den gongen, var berre ei justering av eit stortingsvedtak. Det var ikkje å oppheva kontraktar, men det var å forlengja og laga eit nytt system. Det var det eg var med og justerte. Om den saka viser noko, viser ho at det framleis var mogleg å ha kontraktar innanfor EØS-systemet. Dessverre var det veldig få som takka ja til desse kontraktane, men ein kan ikkje bruka den behandlinga som eit eksempel på at alle dører var låste.

Det viktigaste er etter mitt syn å få til ein energibalanse igjen i Noreg. Eg veit at me har gjort fleire vedtak som går ut på å gje konsesjonar. Desse konsesjonane er ikkje blitt brukte. Då meiner eg at det er vår jobb som politikarar – me som er opptekne av å finna energibalansen – å stilla spørsmålet: Korleis kan me stimulera til at dette skjer? Eg meiner at det må vera noko i energilova som i større grad enn i dag kan bidra til å få bygd ut ny kraft. Den gongen eg sat i regjering, fanst det faktisk ein marknad, det var balanse, og det var nokre som ville selja kraft. I dag er det ikkje det, og då meiner eg at me må justera politikken og sørgja for at marknaden igjen kjem i balanse, slik at bedriftene også har moglegheit til å driva vidare i dette landet.

Hallgeir H. Langeland (SV) [20:55:45]: Det er sånn at eit fleirtal i komiteen har lagt fram eit forslag om å greia ut dette med eittårsmagasin og fleirårsmagasin. Eg konstaterer at Kristeleg Folkeparti og Høgre allereie er ferdig med den utgreiinga her i dag og konkluderer med dei ulike alternativa som ligg føre.

SV har ønskt seg ei utgreiing, og den utgreiinga forventar me kjem. Fleirtalet ønskjer ei sånn utgreiing, og så får me ta konklusjonane når den utgreiinga blir lagd fram for Stortinget, som Regjeringa no blir pålagt å gjere.

Veldig mange – Kristeleg Folkeparti, Høgre og andre – fryktar at dette skal bli ei valkampsak. Det er klart at ein fryktar det. Ein sviktar altså viktige lokalsamfunn, viktige industriarbeidsplassar. Det er det Regjeringa legg opp til i dag. Nokre gjer dette med vitande og vilje. Det er ikkje overraskande for meg at Høgre vil ha meir marknadsliberalisme, at Høgre vil ha meir marknad, eller at dei ikkje bryr seg om industrien, krafttilgangen og prisen. Dei er ikkje interesserte i det. Dei er interesserte i å skyva EØS-avtalen framfor seg og seia at no er det marknaden som rår, her skal det ikkje vera noka styring. Det er god Høgre-politikk. At Kristeleg Folkeparti sit i den saksa, er jo deira problem – når dei sit i regjering med Høgre. Men at dei taklar problemet så dårleg ved å forsvara dette systemet som eigentleg er reinspikka Høgre-politikk, forundrar SV. Det forundrar SV at Kristeleg Folkeparti har landa på det nivået.

Så til representanten Halleraker og SV sin industripolitikk: I innlegget mitt prøvde eg bl.a. å illustrera kor mange viktige ting SV gjennom miljøkrav har fått til og bidrege til i industrien – i oljeindustrien, i prosessindustrien og på andre område – nettopp ved å stilla visse vilkår, som ikkje høgresida nødvendigvis stiller. Dessutan veit jo òg Høgre at SV har ein offensiv industripolitikk – me har ein offensiv næringspolitikk, og me har ein distriktspolitikk som Høgre ikkje har lenger. Det trur eg at Halleraker kan få med seg om han ønskjer å følgja med i timen neste gong Langeland eller andre frå SV har eit innlegg om industripolitikken i framtida – ikkje i fortida – der ein ikkje gjev frå seg styringsinstrumenta slik som marknadsliberalistane i Høgre gjer i dag.

Rolf Terje Klungland (A) [20:58:40]: På slutten av debatten har jeg lyst til å presisere noen få, viktige ting.

Det første er at regjeringspartiene har snudd i denne saken. Regjeringspartiene var altså med på et anmodningsvedtak til Regjeringen. Regjeringen sa at det ville den ikke følge opp, så regjeringspartiene var altså med i Stortinget på å løfte saken ut. Representanten Onarheim sa til og med under budsjettdebatten at det nå er lagt på Arbeiderpartiets skuldre å finne løsninger for industrien. Og når vi så kommer tilbake med muligheter for løsninger, da snur altså regjeringspartiene. Jeg tror egentlig ikke at ønsket til Onarheim er å sørge for at Høyre skal stemme imot i denne saken, men jeg tror kanskje at det må være noen gedigne utfordringer i pedagogikken i forhold til Høyres medlemmer når det er sånn at Siri A. Meling her spør representanten Vaksdal om hva som i det hele tatt er vitsen med denne saken, når den ikke innebærer mer kraft. Nei,

i dag diskuterer vi faktisk ikke mer kraft. Vi diskuterer det å sikre norske arbeidsplasser. Vi diskuterer det å sikre hundretalls milliarder i verdiskaping i årene framover, og vi snakker om å være med og sikre viktige lokalsamfunn i Norge.

Så sier representanten Onarheim at dette gjelder bare noen få bedrifter. Jeg har lyst til å si at om det hadde gjeldt noen få arbeidsplasser, er det altså for de personene som blir kastet ut i arbeidsledighet, særdeles viktig at politikerne er på deres side og spiller på parti for å sikre deres arbeidsplasser. Så sier statsråden at det er viktig å bygge ut mer kraft. Det er jeg helt enig i. Men da skjønner jeg faktisk ikke hvorfor regjeringspartiene skal stemme imot å evaluere energiloven med det *siktemål* å sikre mer tilgjengelig kraft. Jeg ser på det bare som vrangvilje.

Så er det slik at jeg tror at det rød-grønne alternativet vil lykkes. Jeg ser fram til at vi vil lykkes. Vi har overtatt et konkursbo fra den såkalt vellykkede høyrepolitikken tidligere. Det vi måtte slite med da, var norgeshistorie i arbeidsledighet. Det var konsekvensen. Det var arbeidsfolkene som måtte betale regningen.

Statsråd Thorhild Widvey [21:02:06]: Det var representanten Akselsen som bidrog til at jeg tok ordet. Det kunne høres ut som om det var andre grunner enn det reelt sett var, som bidrog til at daværende statsråd Akselsen foreslo å endre opplegget i forhold til St. prp. nr. 78 for 1999-2000. Myndighetenes tilbud i henhold til denne stortingsproposisjonen ble klaget inn til EFTA's overvåkningsorgan av bl.a. Bellona. Bellona hevdet da at prisvilkårene i disse kontraktene var lavere enn det som var prisen i langsiktige markedskontrakter, og således var det i strid med EØS-avtalens bestemmelse om statsstøtte.

ESA konkluderte med at vilkår om terminering av de eksisterende avtalene kunne innebære at nye avtaler kom til å inneholde statsstøtte. Det var det som var årsaken til at regjeringen Stoltenberg foreslo å endre opplegget. Eksisterende avtaler skulle da altså løpe uendret fram til ordinært utløpstidspunkt. Tilbudte avtaler skulle først tre i kraft når de aktuelle avtalene var utløpt. Utenom dette ble det faktisk ikke foreslått noen endringer. Det er helt klart at hvis Stoltenberg-regjeringen, og den gang olje- og energiminister Akselsen, mente at det var et mulighetsrom for å kunne gjøre endringer som var en forbedring for industrien, hadde forholdene ligget godt til rette for å kunne gjøre det den gangen.

Det kan også høres ut som det er noe galt med energiloven, og at det er energiloven som hindrer at man kan skape mer kraft i Norge i dag. Jeg har spurt flere ganger, men jeg har ikke fått ett eneste eksempel på at energiloven er til hinder for at det går an å skape mer kraftproduksjon – ikke ett eksempel. Det er også slik at i et tidligere vedtak i Stortinget, et anmodningsvedtak, ber man Regjeringen gå gjennom energiloven. Det har Regjeringen gjort. Det er godt beskrevet i revidert nasjonalbudsjett. Man har gått gjennom den og sett på ulike tiltak som man den gangen spesifiserte at man ønsket å ha en vurdering av. Det har Regjeringen gjort. Vi har funnet ut at det ikke er det tilta-

ket som skal til for å produsere mer kraft. Jeg kunne gjerne utfordret flertallet for å få vite hva det er man ser med energiloven i dag som hindrer at man kan klare å skape mer kraft. Det skulle i hvert fall vært til nytte for Regjeringen, som nå skal iverksette dette tiltaket, gå gjennom det og vurdere det og se på hvordan man skal gjøre disse tingene. Det kunne vært interessant å få vite.

Jeg tror at det vi må bli enige om, er at vi må legge forholdene til rette for å skape mer kraft. Jeg kan heller ikke se at flertallet skulle representere en enighet om hvordan denne kraften skal skapes. SV er imot gasskraftverk. SV er for å verne mest mulig. Vi har nettopp vedtatt en samlet plan. De er for at vi skal gå i retning av at det blir mindre vannkraftutbygging. Jeg har prøvd å utfordre dem i forhold til dette med etårsmagasiner kontra flerårsmagasiner, men jeg registrerer at SV ikke er interessert i å svare på det.

Øyvind Halleraker (H) [21:05:37]: Representanten Akselsen gjorde en visitt til innlegget til Onarheim i stad. Jeg må si at det faller på sin egen urimelighet når en industrimann som Onarheim blir anklaget for ikke å kunne vise handling i industripolitikk. La nå det ligge som en digresjon.

Det som fikk meg til å ta ordet, var representanten Strøm, som sa at Regjeringen og regjeringspartiene preges av arroganse. Nei, dette er ikke arroganse. Hvis det oppfattes som det, må vi be om unnskyldning. Det er det slett ikke. Det er realisme. Det er det som er vondt og vanskelig å forholde seg til. Jeg tror det er riktig også for Strøm å snu speilet. Det flertallet som i dag gjør vedtak som kan føre folk og industrien bak lyset, har et stort ansvar.

Jeg la merke til at den dagen denne innstillingen ble offentliggjort, kom det reaksjoner fra bedriftene allerede i morgennyhetene, hvor man uttrykte at dette var bra. Endelig var industrien berget. Det er ganske alvorlig, for de fleste som er med på vedtaket som vi skal gjøre etterpå, vet vel at så ikke er tilfellet. Dette er et håp om at man skal finne en løsning, men det er slik at det bare er bærekraftige løsninger innenfor EØS-systemet som er gangbare. Det er mange av oss fra regjeringspartiene som har etterspurt det fra denne talerstolen i dag, og det har vi da heller ikke fått svar på.

Jeg la også merke til at representanten Akselsen var på besøk på et smelteverk i Hordaland. Han hadde en samtale med ledelsen og presenterte denne modellen. Reaksjonen der var nok noe behersket, tilbakeholden. Tvert imot kom det et ønske fra ledelsen om konkurransebetingelser de kunne leve med, generelle konkurransebetingelser, og så at man måtte bygge ut mer kraft.

Denne regjeringen driver en distriktsfiendtlig næringspolitikk, sier Langeland. Jeg kommer fra Hordaland, som altså er Norges eksportfylke nr. 1. Det er der vi først merker svingningene i eksportbetingelsene. Aldri har det gått bedre, på grunn av at vi fører en politikk i dette landet som gir næringslivet gode vilkår. Det gjør også at vi får annen virksomhet til å blomstre i dette landet.

Rolf Terje Klungland (A) [21:08:53]: En kan komme langt med vilje, men en kan også hindre mye hvis en har vrangvilje. Det innebærer at jeg nå tar ordet igjen.

Statsråden sa at energiloven ikke hindrer ny kraftutbygging i Norge. Nei, det er helt rett. Men hvis en ser på den situasjonen som Norge er kommet opp i, med et stadig større og større gap mellom produksjon og forbruk, bør en kanskje vinkle det litt positivt og si: Hvordan kan energiloven bidra til at vi får nok kraft i Norge? Det må jo være et tankekors til og med for statsråden at finnene nå, i det samme kraftmarkedet som oss, kan bygge ut atomkraft til over 30 øre pr. kilowatt, at Sverige bygger ut gasskraftverk i Göteborg basert på norsk gass via Tyskland og Danmark, i det samme kraftmarkedet som oss, og at Statkraft kjøper seg inn i gasskraftverk i Tyskland, i et energimarked som skal bli det samme som det vi har, uten at vi i Norge får til bygging slik at vi er selvforsynt med gass. Energinasjonen Norge greier ikke å være selvforsynt.

Så til representanten Halleraker: Alle er jo uenige med regjeringspartiene. Arbeidstakerorganisasjoner, arbeidsgiverorganisasjoner, miljøorganisasjoner, ja til og med det demokratiske flertall i Norge er uenig i den politikken som Regjeringen nå bedriver. Da er det arrogant når vi plutselig over natten finner ut at det vi har vært med på tidligere, ikke går an. Det er arrogant. Det er ingen som kan si noe annet enn at det er arrogant. Vi har vist vilje. Vi forutsetter at Regjeringen følger opp de vedtakene som blir gjort her i dag. Det er utgangspunktet til flertallet, og vi legger det inn som en forutsetning når vi senere skal votere. Hvis ikke viser Regjeringen ikke bare arroganse, da er det bortimot forakt for et stortingsflertall.

Presidenten: Hallgeir H. Langeland har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Hallgeir H. Langeland (SV) [21:11:51]: Tre ganger har eg fortalt frå denne talarstolen det statsråd Widvey spør etter, med tanke på at ho i dag blir pålagd å komma med ei utgreiing om magasinpylling og fleirårs/-eittårsmagasin. Så eg gjentek no at eg ventar på den utgreiinga som statsråden blir pålagd av eit stortingsfleirtal å komma med. Eg skal svara på spørsmåla når utgreiinga ligg føre.

Så er det slik at SV fleire gonger har ønskt seg ein revisjon av energilova nettopp for å få ho meir miljøprofilert. Dersom ein les forslaget frå komiteen til VI heilt ut og ikkje berre konsentrerer seg om det ein sjølv meiner kan svekkja motstandaren sin, står det nemleg at ein òg skal få ei betre utnyttning av eksisterande produksjon. Og så hengjer ein seg altså opp i ny produksjon.

Eg trur at ein no føler det brenn så mykje under beina på Regjeringa at ein angrip frå alle kantar. Men eg trur at alle partia her på Stortinget hadde vore tente med at me i dag blei einige om at me ønskjer eit nytt industrikraftregime, og at ein skal sørgja for at det kjem på plass. Men det kan altså ikkje denne regjeringa, for dei vil ikkje.

Presidenten: Olav Akselsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Olav Akselsen (A) [21:13:08]: Situasjonen er den at Noreg for kvart år som går, er i ein meir uheldig situasjon i forhold til energibalansen. Gapet mellom forbruk og produksjon aukar år for år. Før me fekk energilova, var situasjonen omvendt. Då auka produksjonskapasiteten meir enn forbruket. Eg seier ikkje med det at det er energilova sin feil at denne situasjonen har endra seg, men eg konstaterer at situasjonen er heilt annleis etter at energilova blei innført, enn han var før energilova kom. Då synest eg det er naturleg å gå gjennom lovverket for å sjå om det finst noko som gjer at ein kan få stimulert til utbygging av ny kraft i Noreg. Nokre seier at det er politikarane som har sett sperrer for det, men eg har sjølv vore med på å gje 12 TWh til gasskraftverk, men det er ikkje blitt bygd. Når det er eit politisk ønske om å oppnå eit mål, meiner eg det er vår fordømte plikt som politikarar å prøva å sjå om det er noko med rammevilkåra som kan endrast, slik at ein når det målet. Det er det denne saka går ut på.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at ordbruken her ikke var helt i tråd med parlamentarisk skikk.

Statsråd Thorhild Widvey [21:14:37]: Jeg registrerer at både representanten Klungland og representanten Akselsen nå presiserer at det de egentlig mener, er at gapet mellom produksjon og forbruk er for stort, at det øker, og at man egentlig ønsker å komme i balanse.

Jeg vil også si at visjonen bør være at energinasjonen Norge bør ha overskudd på kraft, slik at vi kan eksportere gass, som vi eksporterer i dag, men også at vi i framtiden har en ambisjon om at vi kan eksportere fornybar energi. Det er å være visjonær.

Jeg etterlyser hva en egentlig har tenkt å gjøre når det gjelder energiloven, når en nå ber oss om å vurdere den. Jeg vil påpeke at siste gang Stortinget bad oss om det, for vel ett års tid siden, den 18. mai 2004, bad man oss om spesielt å vurdere oppdekningsplikten og forsyningssikkerheten, slik at man hadde muligheter for å kunne komme tilbake med forslag til endringer, med en annen type tenkning enn det energiloven i realiteten representerer. Det har vi vurdert, og den vurderingen ligger i revidert nasjonalbudsjett.

Det er bare å konstatere at oppdekningsplikten faktisk ikke er forenlig med det kraftsystemet som vi har i Norden i dag. Jeg velger å tro at Arbeiderpartiet ikke har tenkt å gå bort fra den typen kraftsystem som vi har i dag.

La oss derfor konsentrere oss om det som vi faktisk er enige om, nemlig å skape ny kraft. Jeg synes faktisk at det er å kaste blå i øynene på folk når en ber om å få utredninger av noe som er et galt virkemiddel. Det er altså ikke energiloven som trenger å endres for at man i Stortinget skal fatte vedtak om å skape mer kraft. Det tror jeg Stortinget er enig i, at det som er med på å bidra til det, er konkrete forslag om mer vindkraft, mer vannkraft og mer

gasskraft. Vi trenger også mer varme, og vi trenger vind, i framtiden.

Jeg tror at hvis vi kan konsentrere oss om å ha store ambisjoner på nasjonens vegne, at det er en felles utbygging som skal til for å kunne skape mer kraft, vil det være kraft til industrien. Det vil være kraft nok til forbrukerne, og det vil faktisk også være en mulighet for at vi kan få reduserte priser.

Jeg skal selvfølgelig komme tilbake igjen til Stortinget med svar på de vedtakene som Stortinget i kveld kommer til å fatte. Det skulle bare mangle at jeg ikke skulle gjøre det. Men jeg synes det må være rimelig å kunne orientere om de utredningene som Regjeringen faktisk har gjort, og de svarene som er framkommet, uten at man skal bli kalt arrogant av den grunn.

Jeg tror at det er et galt virkemiddel når man påpeker at det er energiloven man må gjøre noe med, når man i realiteten påpeker at det er gapet mellom produksjon og forbruk som man egentlig ønsker å gjøre noe med. Det er ingenting i energiloven i dag som hindrer Stortinget i å fatte vedtak om mer vindkraft, mer vannkraft, mer gasskraftverk, mer bruk av varme og å få til energiutvinning. Det er ingenting i energiloven i dag som hindrer oss i å ha en offensiv politikk på dette området.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 2525)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Britt Hildeng på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra John I. Alvheim på vegne av Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Sigbjørn Molvik på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 4 og 5, fra John I. Alvheim på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes først over forslagene nr. 4 og nr. 5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen ved innføringen av en ny velferdsetat legge til grunn at Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten samles i én statlig etat med et samlokalisert velferds kontor i hver kommune i Norge. Etatens arbeidsområde og struktur lovfestes, og eksisterende lovverk for sosiale tjenester og kommunehelsetjenesten harmoniseres i tråd med omleggingen.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at Stortinget gis informasjon gjennom en redegjørelse fra statsråden om interimorganisasjonens arbeid og planer for fremdrift og organisering av den nye arbeids- og velferds-etaten før planene iverksettes.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 79 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.25.44)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringa utrede en ordning med en garantert minsteinntekt som et alternativ til mange av dagens trygdeordninger.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 76 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.26.07)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringa i forbindelse med gjennomgangen av alle stønader foreslå for Stortinget å innføre nasjonale normer for økonomisk sosialhjelp som er nasjonalt finansiert.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 67 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.26.25)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sikre at også lokal kunnskap om arbeidsliv og sysselsetting blir en sentral del av den nye arbeids- og velferdsetatens servicetilbud.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 53 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.26.46)

Komiteen hadde innstillet:

I

I statsbudsjettet for 2005 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
U t g i f t e r :			
604		Ny arbeids- og velferdsforvaltning	
	21	Spesielle driftsutgifter, bevilges med	7 000 000
620		Utredningsvirksomhet, forskning mv.	
	21	Spesielle driftsutgifter, reduseres med	4 400 000
		fra kr 83 900 000 til kr 79 500 000	
2600		Trygdeetaten	
	1	Driftsutgifter, reduseres med	2 600 000
		fra kr 4 954 000 000 til kr 4 951 400 000	

II

Stortinget ber Regjeringen sikre tilstrekkelige ressurser til kompetansehevende tiltak i forbindelse med etableringen av en ny arbeids- og velferdsforvaltning både i den nye statlige etaten og i kommunenes sosialtjeneste.

III

Stortinget ber Regjeringen sikre at det utarbeides en plan for samlet kompetanseutvikling i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Sigbjørn Molvik satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en ventetidsgaranti for behandling av psykiske lidelser og rusmiddelmisbruk for barn og unge under 18 år.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 76 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. kl. 21.27.25)

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget ber Regjeringen innføre en ventetidsgaranti for behandling innen barne- og ungdomspsykiatrien, dersom dette kan være et egnet virkemiddel for å redusere ventetiden. Stortinget ber Regjeringen legge fram en sak om ventetidsgaranti for behandling av barn og unge som er psykisk syke, så snart som mulig.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram 43 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Signe Øye på vegne av Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 3, fra Signe Øye på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 5, fra Signe Øye på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 6–13, fra Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 14–42, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 43, fra Signe Øye på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet

Det voterer over forslagene nr. 14–42, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre en ordning hvor asylsøkere, flyktninger og personer som får opphold på humanitært grunnlag, må underskrive på at de forplikter seg til å overholde norske lover og regler også dersom disse er i strid med egne religiøse bestemmelser eller skikker fra hjemlandet, samt at de vil avholde seg fra ulovlige demonstrasjoner og skadeverk i Norge som retter seg mot forholdene i deres hjemland. Brudd på forpliktelsene medfører automatisk utvisning.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at asylsøknader fra personer som begår kriminelle handlinger i Norge mens de venter på behandlingen av sin søknad, avslås.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om ansvarliggjøring av foreldre for gjennomført og avdekket kjønnslemlestelse.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å øke strafferammen for vold og trusler mot egne familiemedlemmer.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre en nødvendig adgang eller hjemmel for utlendingsmyndighetene til å holde særskilte asylsøkere i asylmottak med sterke begrensninger i bevegelsesfriheten eller full forvaring på asylmottaket inntil søknaden er ferdigbehandlet.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen etter dansk modell utarbeide en håndbok for nyankomne flyktninger og innvandrere med introduksjon om det norske samfunnets grunnleggende normer, verdier og institusjoner.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å umiddelbart iverksette en bred gjennomgang av alle velferdsordninger, med sikte på å sikre den mot misbruk, herav også såkalt «eksport» av trygdeutbetalinger.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide retningslinjer slik at DNA-testing blir benyttet som standardprosedyre i familiegjenforeningssaker, slik at man kan kontrollere søkerens opplysninger på en rask og kostnadseffektiv måte. Kostnadene må dekkes av søkeren.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen etablere et Statens flyktningsverk som gis alt ansvar for organisering, administrering og finansiering av oppholdet i Norge for asylsøkere, flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag. Dette organiseres som et statlig verk med regionale og lokale kontorer. Kommunale flyktningskonsulenter, administrativt og annet personale søkes overført til dette verk. Flyktninger forblir underlagt denne etats ansvar og budsjett inntil de kan livnære seg ved vanlig arbeid på lik linje med andre innbyggere.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen nedsette et politisk uavhengig organ for å utrede de samfunnsmessige tap ved manglende integrering i Norge.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen arbeide for at man i FN starter arbeidet med en revisjon og fornying av Flyktningkonvensjonen.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide retningslinjer for asylsøknader slik at klart grunnløse søknader ikke kan ankes.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen endre regelverket for familiegjenforening slik at det ikke innvilges familiegjenforening for flyktninger som er gitt asyl før etter 36 måneder, og ikke for personer som gis opphold på et annet grunnlag.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide et forslag om at permanent oppholdstillatelse først gis etter fem års opphold i Norge.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at norske kommuner ikke mot sin vilje pålegges å motta asylsøkere.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at asylsøkere som reiser utenlands, eller forsvinner mens søknaden behandles, automatisk får avslag på sin asylsøknad.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre reisebegrensninger i utlendingspass og reisebevis for flyktninger, slik at disse ikke gjøres gjeldende for reise til utlandens hjemland eller geografisk tilstøtende land, for-

uten etter søknad i situasjoner der det foreligger konkrete planer om repatriering.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om innføring av en ny midlertidig oppholdstillatelse som bare gir rett til beskyttelse i et utvidet lukket asylmottak, etter den danske modellen «tålt opphold.»»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme egen sak for Stortinget, hvor bosetting av flyktninger og asylsøkere vurderes i sammenheng.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å utvide bruken av 48-timersregelen.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sette ned hurtigarbeidende utvalg og arbeidsgrupper for asylsaksbehandlingen, slik at søkere som ikke omfattes av 48-timersregelen får en rask avklaring på sin søknad.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag for å innføre obligatorisk helsekontroll hvert år av piker og unge kvinner som befinner seg i risikogruppene for kjønnslemlestelse.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme konkrete forslag som i utgangspunktet kun tillater familiegjennforening for de som har størst tilhørighet til Norge.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring slik at familiegjennforening bare gis til ektefelle og barn under 18 år.»

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring om 24-årsgrense for familiegjennforening med ektefelle.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring om innføring av depositum og økt krav til forsørgelsesevne ved familiegjennforening.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen endre regelverket slik at i de tilfeller hvor de som mottar barnetrygden eller barna selv oppholder seg utenfor EØS-området i mer enn tre måneder, mister retten til barnetrygd. Utenlandsstudenter, ansatte i UD og andre i spesielle situasjoner kan ved søknad få unntak fra regelen.»

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at integreringstilskuddet heves til 525 000 kroner og gis over sju år.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at norsk er eneste lærespråket i den ordinære offentlige skole, og at morsmålsopplæring er en privatsak for foreldre og deres barn og holdes utenfor den ordinære skole.»

Her har Kystpartiet varslet støtte til forslagene med unntak av følgende: forslagene nr. 14, 24, 25, 26, 30, 35, 36 og 41, og det votes først over disse.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, nr. 14, 24–26, 30, 35–36 og 41, ble med 81 mot 17 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.29.29)

Presidenten: Det votes så over de øvrige forslag fra Fremskrittspartiet. Her har altså Kystpartiet varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

De øvrige forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 16 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.29.52)

Presidenten: Det votes så over forslagene nr. 6–13, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Kystpartiet har varslet støtte til forslag nr. 8, og det votes først over dette. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utvikle økonomiske støtteordninger til frivillige organisasjoner og kommuner som driver integreringsarbeid overfor nyankomne innvandrere som ikke får ta del i introduksjonsprogram.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 76 mot 21 ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.30.20)

Presidenten: Det votes så over de øvrige forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomgå visumpolitikken med utgangspunkt i den velferdsmessige betydningen det er å kunne få besøk som bosatt i Norge.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreslå å endre reglene for å få bosettingstillatelse, slik at de som innvilges familiegjennforening får bosettingstillatelse med én gang.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utvide rett til morsmål og tospråklig fagopplæring til å gjelde alle barn med minoritetsbakgrunn som har annet morsmål i hjemmet.»

Forslag nr.10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at minoritetslever med annet morsmål som snakkes i hjemmet får mulighet til å velge det som annet fremmedspråk og oppnå fullverdig dokumentasjon på dette.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i budsjettet for 2006 fremme forslag om måltall for oppfylning av hovedmål 2 i IA-avtalen og rekruttering av ansatte med innvandrerbakgrunn i all statlig virksomhet.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av i hvilke sammenhenger det kan være aktuelt med positiv forskjellsbehandling for å øke andelen ansatte med minoritetsbakgrunn.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for nødvendige endringer i regelverket slik at også frivillige organisasjoner og institusjoner som får støtte fra staten, pålegges å innkalle minst én kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn ved tilsettinger.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 78 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.30.38)

Presidenten: Forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen endre regelverket slik at norske statsborgere som oppholder seg utenfor EØS-området over tre måneder, skal miste retten til barnetrygd. Utenlandsstudenter med forsørgeransvar skal kompenseres for dette gjennom økt stipendandel fra Statens lånekasse for utdanning.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 74 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.30.58)

Presidenten: Forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, tas opp til votering.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette en avdeling i barnevernet som får ansvar og mulighet til å følge opp saker knyttet til bekymringsmeldinger eller skolefravær der barn er eller antas å befinne seg i utlandet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 62 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.31.16)

Presidenten: Forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, tas opp til votering.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre ordning med gratis kjernetid i barnehagen for 4- og 5-åringer i områder og skolekretser med stor andel minoritetsspråklige barn.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 58 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.31.36)

Presidenten: Forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en sak hvor familiegjenforeningspolitikken tas opp i sin bredde, herunder forsørgelseskrav, bostedskrav, personkrets som omfattes av rett til familiegjenforening og en vurdering av alders- og tilknytningskrav.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring om krav om egen bolig som forutsetning for familiegjenforening.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet ble med 61 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.31.57)

Presidenten: Forslag nr. 43, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, tas opp til votering.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere overføres til barnevernet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 54 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.32.18)

Presidenten: Det vil nå bli votert over komiteens innstilling til I, II, III og V.

Komiteen hadde innstillet:

I

St.meld. nr. 49 (2003-2004) – om mangfold gjennom inkludering og deltakelse – vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning med forsørgeransvar for herboende som familiegjenforenes med ektefelle i Norge.

III

Stortinget ber Regjeringen utarbeide retningslinjer for raskere kartlegging av kompetanse slik at denne kan benyttes som grunnlag for hel eller delvis godkjenning av fagkrets.

V

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag om innføring av en obligatorisk viljeserklæring fra alle norske statsborgere som inngår ekteskap i et annet land, i tråd med utlendingslovutvalgets innstilling.

Presidenten: Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de også vil støtte romertall V.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det vil så bli votert over IV.

Komiteen hadde innstillet:

IV

Stortinget ber Regjeringen utrede innføring av klinisk observasjon av alle barns kjønnsorganer ved dagens hel-sekontroller, samt utrede omfanget av slike kontroller og om de skal være obligatoriske.

Presidenten: Her regner presidenten med at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 59 mot 39 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 21.33.14)

Videre var innstillet:

VI

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en utvidelse av personkretsen som har rett til introduksjonsprogram til å inkludere personer som kommer på familie-gjenforening med personer som har fått opphold på humanitært grunnlag.

Presidenten: Presidenten antar at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Kystpartiet ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 54 mot 44 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 21.33.42)

Videre var innstillet:

VII

Stortinget ber Regjeringen gjeninnføre ordningen med norskopplæring i asylmottak for alle unntatt de antatt grunnløse asylsøkerne.

Presidenten: Presidenten antar at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 53 mot 45 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 21.34.09)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Signe Øye på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at opplæring og eksamen for religiøse forkynnere gjøres obligatorisk.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 16 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 21.34.45)

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:27 (2004-2005) – forslag fra stortingsrepresentantene Signe Øye, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, Reidar Sandal og Sigvald Oppebøen Hansen om introduksjonsprogram for utlendinger som har arbeid som religiøse forkynnere i Norge – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

- «1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et obligatorisk introduksjonsprogram for religiøse forkynnere.
2. Stortinget ber Regjeringen utrede og belyse spørsmålet om behovet for en tilrettelegging av teologisk/religiøs utdanning for store religiøse minoritetssamfunn.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet bifaltes innstillingen med 74 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.35.28)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Per Sandberg satt fram seks forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Kystpartiet har varslet støtte til forslagene nr. 1, 2, 5 og 6, og det votes først over disse.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om forbud mot bruk av burka og heldekkende niqab i grunnskolen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å innføre økonomiske sanksjoner for personer som tar barna ut av norsk skole og flytter dem utenfor EØS-området.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om:

- a) Styrking av norskopplæringen av minoritetslever, samt fremme forslag for å hindre at minoritetslever sendes ut av Norge for å gå på skole i foresattes opprinnelige hjemland. Foreldreansvaret må vurderes i denne sammenheng.
- b) Vurdere konsekvensene av forskjellige krav om særordninger for innvandrere i Norge, med særlig vekt på slike krav i skolen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en styrking av arbeidsgivers styringsrett vedrørende krav til uniform og bekledning.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.36.13)

Presidenten: Forslagene nr. 3 og 4, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering:

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en handlingsplan om hvordan man kan forhindre etablering av særordninger i norsk grunnskole.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å forby bruk av plagg som kan virke stigmatiserende, inviterer til diskriminering og/eller som hindrer etniske og religiøse minoritetsgrupperings inkludering i det norske samfunn.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 83 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.36.35)

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:93 (2003-2004) – forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Per Sandberg, Arne Sortevik og Karin S. Woldseth om tiltak for å fremme integrering – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Øyvind Vaksdal satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomgå forsynings-sikkerheten og kraftbalansen, og fremme forslag om å legge forholdene til rette for en betydelig økning av kraftproduksjon og effekt, basert på følgende:

- Kartlegge kraftpotensialet i tidligere reduserte eller avslåtte vannkraftprosjekter, gjennomgå disse på nytt, og fremme ny sak til Stortinget.
 - Kartlegge kraftpotensialet ved opprusting og utvidelser av eksisterende kraftverk og fremme forslag til virkemidler som kan realisere dette potensialet.
 - Utarbeide skatteinsentiver som stimulerer til økt vannkraftproduksjon.
 - Sørge for at det legges til grunn teknologinøytrale virkemidler ved bruk av eventuelle støtteordninger for kraftproduksjon.
 - Gi klare forsikringer om at man i Norge ikke skal ha strengere utslippskrav mht. såkalte klimagasser, enn det man har innen EØS-området, samt åpne for at de fleksible gjennomføringsmekanismer som ligger i Kyoto-avtalen skal kunne utnyttes fullt ut.
 - Sikre at naturgass gjøres tilgjengelig ved at man ved statlig deltagelse foretar vurderinger, utredninger og medfinansiering av infrastruktur for naturgass.
 - Åpne for tildeling av flere konsesjoner for bygging av gasskraftverk basert på BAT, men uten krav til CO₂-håndtering.
 - Styrke samarbeidet mellom nordiske energimyndigheter, samt sikre Statnett som systemansvarlig, nødvendige virkemidler for å bedre utvekslingsmekanismene mot utlandet, i tillegg til nødvendige virkemidler som gjør dem i stand til å sikre kraftforsyningen i kritiske perioder.
- En egen sak om punktene over legges frem for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2006.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 83 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.37.33)

Komiteen hadde innstillet:

I

St.prp. nr. 1 (2004-2005), Del III kap. 6 – om Stortingets anmodningsvedtak nr. 359 (2003-2004) – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

II

Stortinget ber Regjeringen utrede og legge frem en egen sak for Stortinget om å etablere et eget industrikraftmarked. Et slikt marked må gjennom objektive kriterier sikre lik konkurranse om den kraft som legges ut i markedet gjennom auksjon.

III

Stortinget ber Regjeringen utrede tiltak for å sikre en mer stabil kraftproduksjon, blant annet gjennom å gjøre flere eksisterende ettårsmagasin om til flerårsmagasin.

IV

Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning som stiller krav til energieffektivisering og energigjennvinning når det inngås langsiktige kraftkontrakter.

V

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå reglene for grunnrentebeskatningen innen vannkraftsektoren med siktemål om å oppnå mer langsiktighet i kraftmarkedet.

VI

Stortinget ber Regjeringen foreta en grundig evaluering av energiloven med sikte på å foreslå endringer som kan sikre bedre utnyttelse og bruk av eksisterende produksjon, samt ny kraftproduksjon.

VII

Stortinget ber Regjeringen inngå avtaler om kraftoppsjoner mellom myndigheter og industri for å sikre tilfredsstillende forsyningsikkerhet.

VIII

Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak for å dempe den negative virkningen for de kraftforedlende bedrifter som har fått økte utgifter på grunn av økning i påslaget på nettariffen.

Presidenten: Presidenten antar at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 59 mot 39 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 21.38.10)

S a k n r . 7

Referat

1. (248) Flodbølgekatastrofen i Sør-Asia og sentral krisehåndtering (St.meld. nr. 37 (2004-2005))
Enst.: Sendes forsvarskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for kontroll- og konstitusjonskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
2. (249) Forslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Karin S. Woldseth, Gjermund Hagesæter og Arne Sortevik om en mer aktiv politikk for ivaretagelse av norske borgeres interesser i utlandet samt en mer aktiv bruk av norske behandlingseinstitusjoner mv. i utlandet (Dokument nr. 8:98 (2004-2005))
Enst.: Sendes sosialkomiteen.

Møtet hevet kl. 21.40.
